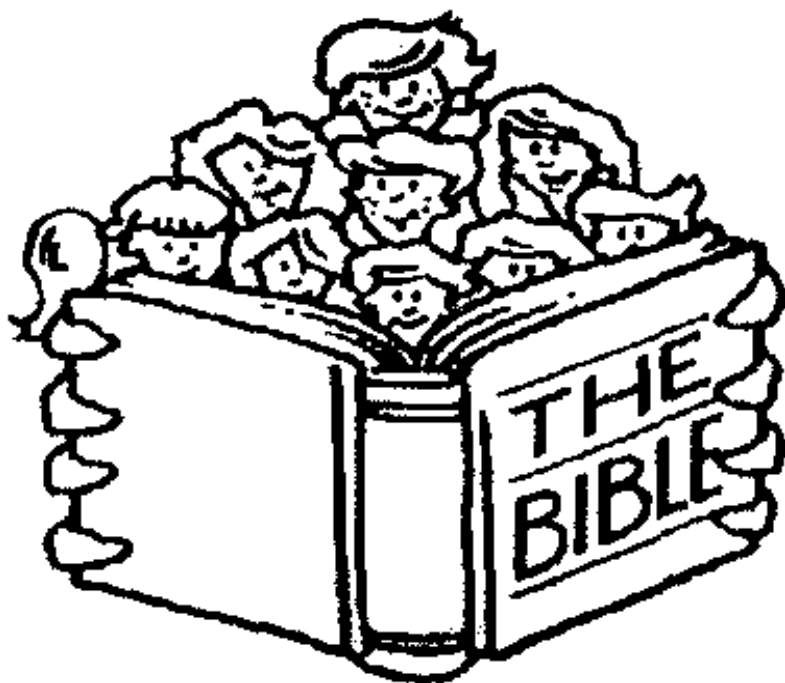

Окреслена Біблія

Стів Флетт
вступ

Окреслена Біблія містить коротку довідку для кожної книги Біблії. Як довідник, він містить обмежену довідкову інформацію про автора та мету книги, короткий план і ключові теми. Є також виноски, які посилаються на інші онлайн-уроки The Bible Way, якщо ви бажаєте більш детального вивчення.

Під час особистого вивчення Біблії вас заохочують читати безпосередньо з вашої Біблії, можливо, з кількох версій, а не приймати думки священника, проповідника, пастора, рабина чи якогось письменника, включно з авторами BibleWay.

Біблійні уроки були адаптовані з «Погляду на книгу».
серія біблійних досліджень Стіва Флетта, за винятком Малих пророків,
які були адаптовані з Малих пророків Аль Максі.
BibleWay Publishing надає дозвіл на відтворення
для некомерційних цілей і без змін
Завітайте до нас за адресою <http://www.thebiblewayonline.com>

ПЕРШИЙ ПОГЛЯД НА КНИГУ

вступ: Деякі основні фактори дослідження:

Місія - Місія полягає в тому, щоб дослідити всю Біблію та створити основу для вивчення протягом усього життя.

Мотивація - Мотивація полягає в тому, щоб допомогти нам краще зрозуміти завіти, безперервність і розвиток характеру Писань.

Метод - Метод буде зосереджений безпосередньо на Біблії. У нашому дослідженні Біблія є основною, а ці примітки вторинними.

I. Основні факти про Біблію:¹

A. Біблія — це збірка з 66 книг, написаних 40 людьми протягом 1600 років.

1. Її частини спочатку були написані трьома мовами: івритом, грецькою та арамейською.
2. Бог використовував людей усіх верств суспільства - рибалок, пастухів, поетів, пророків, царів, лікарів тощо - як Своїх авторів.
3. Він поєднується з чудовою єдністю, щоб сформувати одне центральне повідомлення.

B. Біблія поділяється на Старий і Новий Заповіт.

1. Старий Завіт:
  - a. Бог відкриває початок – творіння, людину і її гріх (бунт). (Буття 1-3:19)
  - b. Розділяє Божий завіт викупити й благословити все людство. (Буття 3:15; 12:1-3)
  - v. Основна увага зосереджується на тому, як Бог використовує євреїв як расу людей, яку Він обрав, щоб здійснити викуплення через Христа. (Вихід 19:4-6; 34:27)
  - d. Містить Закон Мойсея, Угоду з євреями, яка сповнилася з приходом Христа, Його спокутною жертвою на хресті та Його воскресінням. (Матвія 5:17; Римлянам 7:4-6; Галатам 3:23-25; Євреям 9:15-17)
  - d. Все ще є цінним для нашого дослідження. (Римлянам 15:4; 2 Коринтян 10:11)

f. Містить 39 книг, які можна розділити або згрупувати таким чином:

[1] Закон (5 книг): Буття-Повторення Закону

[2] Історія (12 книг): Ісус Навин - Естер

[3] Поезія (5 книг): Іов-Пісня Соломона

[4] Головні пророки (5 книг): Ісаїя-Даниїл

[5] Малі пророки (12 книг): Осія-Малахія

2. Новий Заповіт також називають Новим Завітом

a. Чи Новий Завіт дається через Христа? (Єремії 31:31-35; 1 Коринтян 11:25; Євреїв 9:15)

b. Чи є Боже об'явлення і воля для всіх народів? (Марка 16:15-16; Галатів 3:27; Ефесян 2:11-22)

в. Надає те, що ми знаємо про Ісуса Христа, Його план нашого спасіння та Його волю щодо нашого життя. (Див. П. С. нижче)

d. Містить 27 книг, які можна розділити або згрупувати таким чином:

[1] Євангеліє (4 книги): Матвій - Іван

[2] Історія Церкви (1 книга): Дії

[3] Послання Павла (13 книг): Послання до римлян — Філімону

[4] Загальні послання (8 книг): Євреям - Юд

[5] Пророцтво (1 книга): Одрокровення

II. Ключові положення про Біблію:

A. Біблія є «богонатхненною» або «натхненною». – «Усе Писання натхнене Богом і корисне для навчання, докору, виправлення та виховання в праведності, щоб Божа людина була до всякого доброго діла готова». (II Тимофію 3:16-17)

1. Це твердження про натхнення зустрічається в усьому Писанні. (2 Петра 1:21; 2 Самуїла 23:1-3; Єремії 1:9; Михея 3:8; Дії 1:16; 2 Коринтян 14:37 тощо)

2. Натхнення тягне за собою непогрішність і непогрішність

3. Спосіб, у який Бог надихав людей-письменників, був різним:

a. Словесні висловлювання (Вихід 20 і Об'явлення 2-3)

b. Видіння (Дії 10:9-16)

в. Керівництво індивідуальним дослідженням або вивченням. (Луки 1:1-4)

d. Невідомими шляхами (1 Коринтян 11:23)

B. Біблія представляє повну, відкриту та об'єктивну волю Бога.

1. Протягом історії Бог все більше відкривав Свою волю. (Єремії 31:31-34; Євреїв 1:1-2; Івана 16:12-13; Дії 2:4;

II Коринтян 13:8-10)

2. Ісус пообіцяв апостолам, що Дух Божий буде вести їх «на всю істину» (тобто – на всю відкриту правду – Івана 13:16) протягом їхнього життя.
3. Ближче до хронологічного кінця подачі Святого Письма, апостоли закликав віруючих остерігатися фальшивого одкровення. «Але навіть якби ми або ангел з неба проповідував інше Євангеліє, ніж те, що ми вам проповідували, нехай буде він навіки засуджений! Як ми вже сказали, так і тепер знову кажу: коли хтось благовістить вам інше Євангеліє, ніж те, що ви прийняли, нехай буде навіки засуджений!» (Галатам 1:8-9)

С. Біблія - це те, як ми пізнали Христа та спасіння, яке Він пропонує.

1. Є кілька світських історичних згадок про Ісуса.²Однак Біблія є єдиним джерелом, яке дає нам натхненну розповідь про розум і діяльність Христа. (Филимона 3:8-10; 1 Петра 2:21)
2. Віра людини в Христа ґрунтується на тому, що вона дізнається зі Святого Письма.
(Римлянам 1:16-17; 10:17)

D. Слово Боже визначає напрямок і хід життя людини.

(Псалом 119:105; II Петра 1:19; Приповіді 3:5-6)

E. Біблію може зрозуміти звичайна людина.

1. Біблія була написана звичайними мовами того часу з надією, що її будуть читати та чути всі.
2. Віруючих заохочують шукати і жити словом. (1 Петра 2:2)
3. Павло хотів, щоб його листи читали широкій аудиторії. (пор. I Фессалонікійців 5:27; Колосян 4:16)
4. Якщо ми з вами не можемо зрозуміти Боже Слово, це ставить перед Богом дилему сили або характеру.

ГЕНЕЗИС

вступ: Книга Буття — це епос, драма великого масштабу. Ми бачимо, як Боже добре творіння поступово псується внаслідок гріха людини. Однак ми також бачимо, як починає розкриватися Божий вічний план спасіння та відновлення грішної людини.

Ім'я:

1. Буття означає походження або початок
2. Перші чотири слова Буття: «На початку Бог».

автор: Автор Мойсей.

1. Новий Завіт вважає його автором П'ятикнижжя. (Матвія 19:8; Івана 5:46-47; Дії 3:22; Римлянам 10:5)
2. Повідомлення про його смерть, мабуть, було додано пізнішим письменником. (Повторення Закону 34)

призначення і головне повідомлення:

1. Буття точно називають «книгою початків», оскільки в ньому розповідається:
  - a. Походження Всесвіту. (1:1-25)
  - b. Походження чоловіка і жінки, шлюб та дому. (1:26-2)
  - v. Походження гріха і смерті. (3:1-7)
  - d. Походження Божої обіцянки викупити людство. (3:8-24)
  - д. Походження жертвоприношень. (4:1-15)
  - f. Походження цивілізації. (4:16-9:29)
  - g. Походження різних мов і націй. (10-11)
  - ч. Походження єврейської нації як спеціально обраного народу, через якого Месія мав прийти у світ. (15-20)
2. Книга Буття закладає основу для великої історії Спокути.

I. План книги(Книга Буття охоплює історичний період від створення до приходу єврейського народу в Єгипет за днів Йосипа).

A. Створення світу і початки людства. (1:11-11:32)

1. Книга Буття починається зі створення Всесвіту як дому людини. (1:1-2:3)
2. Швидко звертається увага на місце людини у творінні. (2:4-25)
3. Гріх входить у світ, і ми дізнаємося про наслідки гріхопадіння. (3:1-4:26)
4. Як збільшився гріх. Бог очистив землю від гріха Потопом. (6:1-9:29)
5. Ной і його сім'я були засобом для виживання людської раси та відновлення населення землі. (10:1-11:32)

Б. Життя Авраама. (12:1-25:18)

1. Бог покликав Авраама і уклав угоду з ним та його нащадками. (12:1-14:24)
2. Завіт був підтверджений обрізанням як його знаком. (15:1-17:27)
3. Гріх існував, як це видно з подій у Содомі. (18:1-19:28)

4. Навіть сам Авраам вчинив ганебно проти Авімелеха. (20:1-18)
5. Після багатьох років очікування, поки Бог виконає Свою обіцянку, у Авраама та Сарри народився Ісак. (21:1-34)
6. Віра Авраама була піддана серйозному випробуванню, коли Бог сказав йому принести Ісаака в жертву. (22:1-19)
7. Ісаак одружується з Ревеккою, і ми читаємо про інші розповіді Авраам. (22:20-25:18)

С. Життя Ісаака та його родини. (25:19-26, 35)

1. Ісав та Яків народжуються від Ісаака (25:19-28), і старший продає своє право первородства молодшому. (25:29-43)
2. Як і його батько раніше, Ісаак обдурив Авімелеха II. (26:1-16)
3. Ісаак стикається з конфліктом, і одруження Ісава не подобається його батькам. (26:17-35)

Г. Життя Якова. (27:1-28:22)

1. Яків обдурив свого батька і вкрав благословення свого брата, що призвело до його втечі у вигнання, де він зустрівся з Господом і поновив Божий завіт з Авраамом. (27:1-28:22)
2. Перебуваючи у вигнанні, Яків одружився на Лії та Рахілі та заснував велику сім'ю, яка стала народом Ізраїлю. (29:1-36:43)

Е. Життя Йосипа. (37:2-50:26)

1. Дитинство Йосипа (37:1-26) і досвід Юди з Тамарою. (38:1-30)
2. Йосипа продають у рабство, і Бог провидіння призначив його на посади, які дозволили йому зрештою врятувати Єгипет і свою сім'ю від голодної смерті. (39:1-41:57)
3. Після багатьох років небачення своєї родини Джозеф возз'єднується з ними. (42:1-50:26)
4. Книга Буття закінчується процвітанням ізраїльтян в Єгипті.

II. Ключові теми книги

А. Створення: початок усього суцього

1. Буття 1-2 розповідає історію: Бог просто створив світ за шість днів, і в кінці кожного дня Бог оголошував Свою роботу доброю.
2. Творіння проголошує Божу славу та велич. (Псалом 19:1; Римлянам 1:20)
3. Бог дав людям відповідальність мудро використовувати створіння. (1:28; 2:15)
4. Який жадливий обов'язок ми маємо піклуватися про землю

5. Чи можемо ми вірити, що книги Буття 1-11 є точним описом початку речей?
- a. Ліберальні вчені називають ці розділи «єврейським міфом».
  - b. Але Святе Письмо розглядає книги Буття 1-11 як історичні.
(Вихід 20:11; Римлянам 5:12-14)

Б. Унікальність людських істот.

- 1. На 6-й день Бог створив тварин і Адама.
- 2. Але людина відрізнялася від інших тварин; він був виразним.
  - a. Тільки людина була створена за образом або подобою Бога.³(1:26-27)
  - b. Бог дав життя всім створінням, але тільки людині Він дав вічний дух (іноді його називають душею).
- 3. Людина була створена для Бога, здатна відповісти, а також здатна відкинути свого Творця.

С. Оскільки люди створені за образом Бога, кожен мав гідність і велику цінність.

- 1. Бог заборонив вбивство, тому що людина була цінною. (9:6)
- 2. Оскільки люди створені за образом Божим, ми не повинні проклинати та принижувати інших людей. (Якова 3:9)

Д. Початок шлюбу та дому.

- 1. Протягом невизначеного періоду часу Адам жив у саду без компанії іншої людини. (2:18; 21-25)
- 2. У Святому Письмі товариство зображене як головна потреба людини.
- 3. Бог вирішив задовольнити потребу Адама в товаристві не шляхом створення дублікату Адама, а шляхом створення його протилежності, а також його доповнення.
- 4. Божий задум щодо шлюбу полягав у тому, щоб чоловік і жінка залишили батька й матір, з'єдналися одне з одним і стали одним тілом.

Е. Гріх увійшов у світ, і відбулося падіння людини. Буття 3 розповідає цю трагічну історію.

- 1. Сатана через змія вселив сумніви в розум Єви. (3:1-5)
- 2. Через те, що Адам і Єва вирішили не послухатися Бога, їх ідеальний дім був зруйнований, а їхні необмежені стосунки з Богом були розірвані.
  - a. Гріх – це відмова від Божого наміру щодо нашого життя.

- b. Адам і Єва дозволили чомусь іншому, ніж Бог, бути центром їхнього життя.
- 3. Гріх принизив людину та порушив її стосунки з:
  - a. Інші людські істоти.
  - b. Його всесвіт, з природою.
  - v. Ми самі - зараз ми відчуваємо сумніви, страх, розчарування, тривогу, депресія, хвороби та смерть.
  - d. Бог – гріх відчужує і відділяє нас від Бога.
- 4. З моменту гріхопадіння смертні наслідки гріха є головною темою Святого Письма.
  - a. По суті, гріх — це проблема серця. (Буття 6:5; Єремії 17:9)
  - b. Починаючи з Адама і Єви, люди намагалися уникнути своєї провини за гріх і наслідків, пов'язаних з гріхом.

F. Початок спасіння.⁴

- 1. Гріх людини ніколи не змінював того факту, що Бог любить людей, яких Він створив за Своєю подобою.
- 2. Однак покаранням за бунт проти Бога є смерть.
- 3. Але навіть у карі Божій очевидна Його благодать.
- 4. Бог наказав Адаму та Єві, щоб привести їх до тьми, щоб вони могли покаятися і врятуватися, а також показати іншим серйозність гріха. Бог все ще карає нас, тому що Він любить нас. (Повторення Закону 8:5; Приповіді 3:11-12)
- 5. Першою обітницею спасіння є Буття 3:15.
- 6. Починаючи з Авраама, Бог вибрав націю людей, через яких Він зробив спасіння доступним для всього світу.
  - a. Бог хотів, щоб Ізраїль був його першим місіонером для решти людства.
  - b. Щезерез Ізраїль мав прийти Спаситель. Бог послав Свого власного Сина зробити те, чого не міг зробити один Ізраїль.
- 7. Бог хоче оновити і відновити нас за Своїм образом. (Колосян 3:10; Ефесян 4:24)
- 8. Подібно до Ізраїлю, Бог хоче, щоб ми були носіями милостивого запрошення
  - Бог – бути королівськими послами спасіння через Ісуса Христа.
- 9. «Бо як в Адамі всі вмирають, так у Христі всі оживуть». (1 Коринтян 15:22)

ВИХІД

вступ: Книга Вихід, мабуть, є найважливішою книгою Старого Завіту, яку християнин повинен знати та розуміти як основу Нового Завіту. У ньому згадується початок національного життя Ізраїлю та заповіт, який Бог уклав із ізраїльтянами через Мойсея на Синаї. Цей завіт не замінив і не виконав Завіту, який Він уклав з Авраамом.

Ім'я- Слово exodus означає вихід - відхід.

автор– Книгу написав Мойсей. (Вихід 17:14; 24:4-8; Числа 33:1-2; Повторення Закону 31:9, 22, 24)

1. Він був центральною фігурою книги і очевидцем її головних подій.
2. Майже напевно він написав це під час 40-річного поневіряння.

призначення- Мета книги — поділитися з читачем тим, що сталося між початковою угодою, яку Бог уклав з Авраамом, і подальшим розвитком завітного народу, через який прийде обіцяний Месія. Угода з ізраїльтянами через Мойсея буде виконана, коли її мета буде виконана, тобто прихід Месії.

I. Передісторія книги

A. Книга починається в Єгипті, де ми востаннє залишили сім'ю Якова.
(пор. Буття 50:12-14)

1. Двісті сімдесят п'ять років минуло відтоді, як помер Йосип.
2. Імовірна дата виходу приблизно 1450 рік до нашої ери.
  - a. У 1 Царів 6:1 сказано, що Соломон почав будувати Храм 480 років після того, як Ізраїль залишив Єгипет.
  - b. Будівництво Храму почалося приблизно в 967 році до нашої ери.
  - v. Додавши 480 років до 967, ми отримуємо дату виходу 1447 до н.е.

B. Тепер в Єгипті запанувало нове керівництво.

1. Йосип піднявся до влади під правлінням гіксосів у Єгипті.
2. Гіксоси, як і євреї, були семітського походження.
3. Вони правили Єгиптом приблизно з 2160 до 1580 років до нашої ери.
4. У 1580 році до нашої ери гіксоси були вигнані корінними єгиптянами.
  - a. Новий фараон не «знав» Йосипа в тому сенсі, що він не цінував цей період історії свого народу.
  - b. Він також побоювався, що величезна кількість євреїв (зараз 2-3 мільйони) приєднається до іншого іноземного загарбника.

- в. Проти євреїв реалізовано план жорстокого гноблення. (1:11-22)
[1.] Це починається з рабської праці. (1:11-14)
[2.] План переростає до вбивства дітей. (1:15-22)

II. Основний меседж книги

А. Основне послання книги Вихід — це визволення.

Б. Він яскраво демонструє вірність Бога у збереженні та розвитку завіт, укладений з Авраамом.

С. Книга також розкриває Божий провидільний контроль над людьми та народів, щоб досягти Його бажаного кінця.

Г. Визволення Божого народу з єгипетської неволі є прообразом визволення Ісусом Христом Божого народу від рабства гріха.

III. План книги

А. Історія визволення - Вихід 1-12:

1. Книга починається з історії про народження Мойсея та його усиновлення єгипетською принцесою. (2:1-10)
2. Зараз 40-річний Мойсей розлючений через епізод, де він свідок, як єгиптянин побив раба-єврейя. Він вбиває єгиптянина і тікає до Мідіану. (2:11-15)
3. Протягом наступних 40 років Мойсей служить пастухом отари свого тестя Єтро. (2:16-25)
4. Бог закликає Мойсея з палаючого куща повернутися до Єгипту, щоб визволити євреїв з рабства. (3:1-4:31)
5. Після початкових вимог Мойсея свободи фараон збільшує тягар ізраїльтян. (5:1-6:13)
6. Тоді Бог посилає серію з десяти жадливих кар на землю. (7:14-12:36)
7. Народ починає свій вихід. (12:37-51)

В. Подорож на Синай - Вихід 13-19:

1. Покинувши Єгипет, фараон розлючений і посилає свої колісниці, щоб знищити ізраїльтян. (14:1-13)
2. Бог розділив води Червоного моря, дозволивши ізраїльтянам перетнути його. Коли колісниці фараона намагаються слідувати за ними, води обрушуються на них. (14:14-31)
3. Мойсей і його сестра Міріам співають хвалу Господу за його

визволення. (15:1-21)

4. Подорожуючи від Червоного моря до пустелі Сін (Вихід 15:22-16:1), люди почали нарікати через брак їжі та води. (16:2-3)
5. Бог відповів на їхні нарікання, давши їм:
  - a. Манна. (16:4-36)
  - b. Вода в Рефідімі. (17:1-7)
6. Бог також забезпечив велику перемогу над амалікітянами. (17:8-16)
7. Їтро (тесть Мойсея) приєднується до ізраїльтян і радить Мойсею організувати людей і здійснювати суди. (18:1-27)
8. Вони прибувають на Синай і готуються прийняти закон. (19:1-25)

С. На Синаї - Вихід 20-40

1. Дано десять заповідей. (20:1-17)
2. Подано серію цивільних законів. (20:18-23:19)
3. Угода підтверджується. (24:1-18)
4. Дано вказівки щодо будівництва та оснащення Скинії. (25:1-27:21)
5. Подано інструкції щодо священницького одягу, служіння в скинії та дотримання суботи. (28:1-31:18)
6. Поки Мойсей на горі, люди виготовляють і поклоняються золотому тельцю. (32:1-33:23) Після знищення золотого тельця угода з Богом поновлюється. (34:1-35)
7. Розповідь про будівництво скинії та її оздоблення докладно. (35:3-40:33)

IV. Ключові теми книги

А. Позбавлення

1. Чотири слова, які більшість із нас асоціює з виходом, це:
«Відпусти мій народ!»
2. Визволення було здійснено таким чином, що тільки Бог міг отримати славу. (Вихід 3:14)

Б. Пасха

1. Пасха бере свій початок з 10-ї кари - смерті первістків.
2. Бог дав план, за яким первістки ізраїльтян були «пропущені» та захищені. (Вихід 12)
3. З того часу Пасха та свято Опрісноків відзначалися разом на згадку про вихід. (пор. Вихід 23:15)
4. Образ Пасхи є центральним у концепції спокути Христа. (Івана 1:29; 1 Коринтян 5:7)

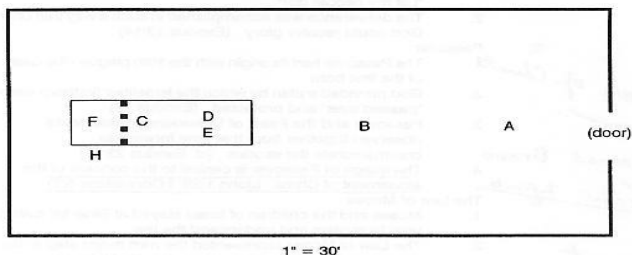
C. Закон Мойсея

1. Мойсей і діти Ізраїля пробули на Синаї більше року, щоб отримати і зрозуміти закон.
2. Закон Мойсея був наступним важливим кроком у розвитку завіту, укладеного з Авраамом. (Буття 15)
3. Десять заповідей (або Декалог) представляли основні обов'язки людей і зобов'язання перед Богом і ближніми. (Вихід 20:17; пор. Повторення Закону 6:5; Матвій 22:37-40)
4. Основні принципи, що лежать в основі Закону (наприклад, повага до Бога, поклоніння, подружня вірність, святість людського життя тощо) є частиною вічної природи Бога і актуальні постійно. Однак сам закон (наприклад, жертвоприношення тварин, суботне поклоніння, дієтичні обмеження) виконав свою мету (і був замінений) приходом Ісуса Христа.
5. Закон пізніше називається:
  - a. Прокляття (Галатам 3:10-13)
  - b. В'язниця (Галатам 3:23)
  - v. Те, що веде нас до Христа. (Галатам 3:24)
  - d. Провісник або тип. (Євреям 10:1)
  - д. Садівник або репетитор. (Галатам 4:2)

D. Скин'я

1. Це був символ Божої присутності та лідерства серед людей.
2. Це також було центром поклоніння ізраїльтян.
3. Специфікації для його будівництва були дані на Синаї. (Вихід 25-40)

Diagram of the Tabernacle

A - Brazen Altar	E - Candlestick
B - Laver	F - Ark of the Covenant
C - Altar of Incense	G - The Holy Place
D - Table of Bread	H - The Holy of Holies

ЛЕВІТ

вступ: Для випадкового читача Левит — це важка книга, щоб пробиратися через, здавалося б, нескінченні подробиці про закони, статути, свята, фестивалі та жертвоприношення, які можуть бути більш ніж трохи нудними. Однак книга містить життєво важливу довідкову інформацію для щирого оцінювання спасительної роботи Ісуса.

Ім'я-«Левіт» отримав свою назву від праці священницького племені Левія. Буквально це означає, що відноситься до левітів.

автор-Книгу написав Мойсей. Ймовірно, він написав це приблизно через рік після виходу.

1. Кілька разів фраза «Господь говорив до Мойсея» зустрічається в книга. (Левіт 1:1; 4:1; 5:14; 6:1 тощо)
2. Новий Завіт приписує книгу Мойсею. (Матвія 8:4; Луки 2:22; Євреїв 8:5)

призначення-Мета книги двояка:

1. Навчити ізраїльський народ шляху до Бога.
2. Щоб навчити їх ходити з Богом.

I. Передісторія книги

A. Зміст Левіта, ймовірно, було передано Мойсею протягом року, коли Ізраїль таборував на Синаї.

B. Це не історична розповідь; це розлогий опис видів жертвоприношень, наказів щодо належного життя та правил дотримання свят, фестивалів і святих днів.

II. Головне повідомлення книги

A. Основне послання Левіта — це святість.

1. Левит іноді називають кодексом святості.
2. Послання найкраще підсумовано в Левит 11:45 «Я Господь, що вивів вас із Єгипту, щоб бути вашим Богом; тому будьте святі, бо Я святий».

B. Люди будуть святими (виділені або освячені) через:

1. Слідування божественному закону.

2. Принесення жертви для спокутування гріха.
3. Покарання гріха в їхній громаді.

III. План книги

А. Закони, що стосуються жертвоприношень - Левит 1-7:

1. Всепалення. (1:1-17)
2. Хлібна жертва. (2:1-16)
3. Мирна жертва. (3:1-17)
4. Жертва за гріх. (4:1-5:13)
5. Жертва провини. (5:14-6:7)
6. Особливі вказівки священнослужителям. (6:8-7:38)

В. Роль і обов'язки священників. - Левит 8-10.

С. Ходьба Ізраїля з Богом - Левит 11-27:

1. Правила чистоти. (11-15)
2. День спокути. (16)
3. Правила особистої поведінки. (17-20)
4. Правила поведінки священників. (21-22)
5. Правила проведення свят і свят. (23-25)
  - a. Субота. (23:1-4)
  - b. Пасха. (23:5)
  - в. Тиждень Опрісноків. (23:6-8)
  - d. П'ятидесятниця (або свято врожаю). (23:15-21)
  - d. Свято сурм. (23:23-25)
  - f. День спокути. (23:26-32)
  - g. Свято Кучок. (23:33-44)
  - ч. Суботній рік і Ювілейний рік. (24:1-25:55)

Д. Обіцянки та застереження для Божого народу - Левит 26-27.

IV. Ключові теми книги

А. Поняття жертви

1. Практика жертвоприношення сягає аж до Буття 4:4 і пронизує все Писання,
2. Левит 17:11 є ключовим віршем для розуміння поняття жертви. “Бо життя створіння в крові, і Я дав її вам, щоб очистити себе на жертовнику; це кров спокутує життя людини”.
  - a. Спокута означає плату за когось іншого або заміну.
  - b. Жертва означала оплату або заміну.

3. У Левиті описано п'ять типів жертвоприношень:

- a. Всеспалення(1:1-17) - Найпоширеніша з жертв, бездогана тварина була повністю знищена вогнем як символ цілковитої відданості Господу.
  - b. Приношення зерна(2:1-16) - Жертва борошна або зерна була принесена, щоб виразити подяку Богові. Зазвичай його приносили у зв'язку з кривавою жертвою.
  - в. Мирна пропозиція(3:1-17) – Ця добровільна жертва дала ізраїльтянам можливість висловити своє бажання спілкуватися з Господом. Прихожани отримували частину принесеної в жертву тварини, щоб насолодитися ними як святковою їжею.
  - d. Жертва за гріх(4:1-5.13) – Ця жертва була зроблена за більшість правопорушень. Більшу частину туші тварини спалили за межами табору.
  - д. Жертва провини(5:14-6:7) – Якщо особа порушувала закон, беручи щось, що належало Господу (наприклад, десятину) або людині (наприклад, власність), вона повинна була принести в жертву барана без вади. Це приношення мало бути здійснено шляхом належної реституції.
4. Перші три з цих жертв (всепалення, хлібна жертва та мирна жертва) були добровільними. Останні два (жертва за гріх і жертва за провину) вимагалися за певних обставин.
5. Уся система жертвоприношень вказувала на остаточне і повноцінне жертва Ісуса.

V. Священство - Левит 8-10:

1. Коли скинію було завершено, Аарон і його сини були виділені священиками Мойсеєм. (8:1-36)
2. Усі священики повинні були бути з племені Левія.
  - a. Лише прямі нащадки Аарона могли служити священиками: інші левіти допомагали виконувати відповідні обов'язки.
  - b. Їх утримувала спеціальна десятина.
  - в. Їхня роль полягала в тому, щоб приносити жертви та навчати людей закону. (пор. Повторення Закону 33:8-10)
3. Священики служили посередниками між народом і Богом. Вони були «образом» заступницької роботи Христа. (Євреям 9:1-15)
4. Історія Надава та Авігу (10:1-8) вказує на благоговіння та покору, яких Бог шукає в поклонінні.

C. Фестивалі та святкові дні Ізраїлю (Левит 23):

1. Субота -Кожен сьомий день (субота) був священним днем відпочинку та поклоніння. Це також був час зборів для людей. (23:1-3)
2. Пасха -Найголовніше з усіх свят, Пасха, нагадала Ізраїлю про Боже визволення. (23:5)
3. **бездріжджовий хліб** -Свято Опрісноків, що відзначалося наступного тижня після Пасхи, продовжувало святкування Пасхи. (23:6-8)
4. П'ятидесятниця (або свято врожаю) -П'ятидесятниця відзначалася через 50 днів після Песаха, була святом подяки. Це збіглося зі збором урожаю. (23:15-21)
5. **Труби** -Це свято знаменувало початок єврейського нового року. (23:23-25)
6. День спокути -Це був один день кожного року, коли первосвященик входив у Святеє Святих, щоб принести жертву за гріхи всього народу. На відміну від інших свят, це був час посту та жалоби. (23:26-32)
7. Свято Кучок -На згадку про 40 років блукань по пустелі ізраїльтяни тиждень жили в наметах. (23:33-44)
8. Святі дні євреїв символізували чудові аспекти Божої природи:
  - a. Субота – Бог як Творець.
  - b. Пасха – Бог як Визволитель.
  - v. П'ятидесятниця – Бог як Постачальник.
  - d. День Спокути – Бог як Святий і Милосердний.

ЦИФРИ

вступ:Числа розповідають про причини та тривалість 40 років блукання Ізраїля в пустелі. Більш конкретно, він зосереджується на подіях, які відбулися на початку та в кінці цього періоду. Біблія майже нічого не говорить про минулі 38 років. Числа — це графічна розповідь про Божий план, силу, покарання, терпіння та провидіння для Його завітного народу.

Ім'я-Числа походять у нашій англійській Біблії із Септуагінти.

1. Ця назва відображає два переписи, які Бог провів серед Свого народу.
(Числа 1:26)
2. Єврейською назвою книги є «У пустелі».

автор- Мойсей написав Числа під натхненням Святого Дух.

1. Детальна розповідь, зокрема про ситуації керівництва, вказує на Мойсея як на автора-очевидця.
2. Числа 33:2 говорить нам: «За наказом Господа Мойсей записав етапи їхнього шляху».

призначення-Числа були написані, щоб записати історію Ізраїлю від їхнього відходу на Синай до прибуття в Моав на східному березі річки Йордан.

1. У цьому процесі виявляється невіра та невірність людей.
2. Потім описується Боже покарання за їхню невіру.
3. Зрештою, це представляє Боже провидіння та захист у дотриманні Його завіту.

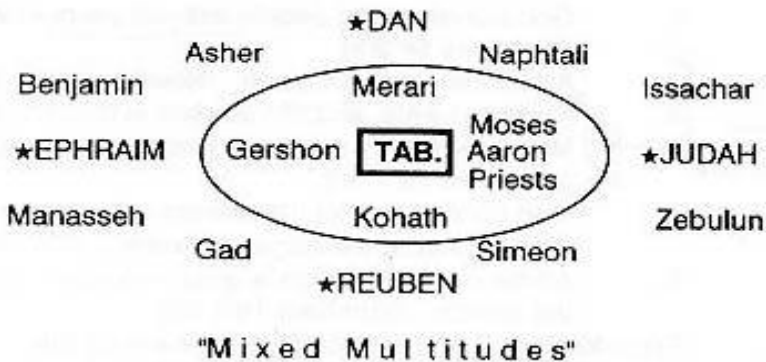
I. Передісторія книги

A. Числа, ймовірно, була закінчена в кінці 40-річного поневіряння - близько 1406 р. до н.

B. Цікаво відзначити потребу в організації, оскільки було б мобілізовано 2-3 мільйони.

1. Розділ 2 Чисел містить деякі деталі, описуючи облаштування табору.
2. План табору виглядав так:

PLAN OF THE CAMP OF ISRAEL

II. Основний меседж книги:

A. Книга розкриває невірність людей. (Числа 11:1; 14:2; 16:2 6:41; 20:2; 21:4)

В. Книга відкриває вірність Бога. (Числа 11:31-32; 20:11 21:9; 33:50-54)

III. План книги

А. Готується покинути Синай. (Числа 1-9)

1. Через тринадцять місяців після виходу Бог наказав провести перепис потенційних солдатів. (1:1-16)
  - а. Перепис включав чоловіків віком від 20 років. (1:17-46)
  - б. Левити були звільнені від основного перепису. (Числа 1:47-54). Їх рахували окремо і їм надавали конкретні обов'язки. (3:1-4:49)
2. Перед походом людям дали конкретні вказівки. (5:1-9:23)
  - а. Були видані закони про:
    - [1.] Вигнання нечистих із табору. (5:1-4)
    - [2.]Реституція. (5:5-10)
    - [3.]Подружжя зрада. (5:11-31)
  - б. Подано варіант і опис назорейської обітничі. (6:1-27)
  - в. Були зроблені пожертви для освячення Скинії. (7:1-89)
  - д. Левити були посвячені для своєї роботи. (8:1-26)
  - д. Святкували Пасху. (9:1-14)
  - ф. Було пояснено хмару над скинією (9:15-23) і сурміння в сурми (10:1-10).

В. Від Синаю до Кадеш-Барнеа (Числа 10-12):

1. Розпочинається похід до Ханаану. (10:11-36)
2. Народ скаржиться на брак м'яса. (11:1-9)
  - а. Мойсей шукає і отримує допомогу від Бога. (11:10-30)
  - б. Бог посилає перепелів у табір, щоб нагодувати людей. (11:31-35)
3. Аарон і Міріам повстали проти Мойсея. (12:1-16)

С. Мандрівка в пустелі (Числа 13-19):

1. Після того, як 10 із 12 шпигунів повертають жахливу доповідь про Ханаан, люди відмовляються від Божого плану. (13:1-14:19)
2. Бог карає народ 40-літнім поневірянням. (14:20f)
3. Дано додаткові закони. (15:1-41)
4. Корей, левит, і 250 лідерів в Ізраїлі відкрито кинули виклик владі Мойсея і були знищені Богом. (16:1-50)
5. Бог підтвердив, що священство буде виключно через родовод Аарона. (17:1-3)
6. Додаткова інформація надається щодо забезпечення від священників. (18:1-32)

Д. Від Кадеш-Барне до Моава (Числа 20-36):

1. Мойсей грішить, і йому не дозволять увійти в землю обітовану. (20:1-13)
2. Міріам і Аарон помирають. (20:1-28)
3. Ізраїль перемагає Сигона, царя аморейців (21:21-25), і Ога, царя Башану (21:23-35), і отримує контроль над більшою частиною східного боку Йордану.
4. Побоюючись ізраїльтян, цар Балак, цар Моава, найняв пророка на ім'я Валаам, щоб він проголосив прокляття на Ізраїль. Натомість Бог використовує його, щоб благословити Ізраїль. (23:1-24:25)
5. Розташувшись біля Моава, ізраїльтяни почали брати моавських повій і поклонятися Ваалу. (25:1-5)
6. Як покарання Бог послав чуму, яка знищила 24 000 ізраїльтян. (Числа 25:6-18)
7. Відбувається другий перепис населення. (26:1-51)
8. Перед входом в Ханаан ізраїльтянам були дані інструкції.
  - a. Новим лідером було обрано Джошуа. (27:18-23)
  - b. Племена Рувима, Гада та половина племені Манасії отримали дозвіл оселитися на східному березі Йордану.
  - c. Мойсей виділив шість «міст сховища». (35:1-34)

IV. Ключові теми книги

A. Перепис населення

1. Знято через 13 місяців після виходу, воно включало чоловіків віком від 20 років (1:2-3, 45), за винятком племені Левія. (1:47-54).
2. Перепис склав 603 550 осіб. (Числа 1:46; 2:32)
  - a. Ця цифра свідчить про націю від 2 до 3 мільйонів.
  - b. Чи можуть 75 людей (пор. Буття 46:26-27) збільшитися до понад 2 мільйонів протягом 430 років?
  - c. Скептики висміюють можливість такої кількості.
3. Прості розрахунки показують, що це можливо.
4. Крім цих розрахунків, загальна кількість населення була виконанням Божих обітниць. (пор. Буття 13:14-17; Вихід 1:7-12)

B. Невірність.

1. Бог вивів свій завітний народ із рабства, давши заставу землі обітованої.
2. Він просто попросив віри в Його здатність виконати Свою обітницю та бути їх постачальником.
3. Через три дні їхньої подорожі з Синаю (10:33-36) починаються проблеми:

- a. Скаржитесь на Таберу. (11:1-3)
- b. Скаржитесь на брак м'яса. (11:4-35)
- в. Ревнощі та опозиція до Мойсея з боку Аарона та Маріам. (12)
- 4. Ці епізоди тьмяні в порівнянні з кризою невіри в Кадеші. (13:1-14:45)
  - a. Коли ізраїльтяни збиралися увійти в землю обітовану, люди хотіли послати в землю розвідників. (Повторення Закону 1:22)
  - b. Десять із дванадцяти шпигунів принесли негативний звіт. (13:26-29, 31-33)
  - в. Люди стали на бік невірних шпигунів і хотіли повернутися до Єгипту. (14:4-10)
  - d. Завдяки заступництву Мойсея Бог позбавив націю від миттєвого вимирання (14:10-20), але засудив їх блукати в пустелі протягом 40 років. (14:21-35)
  - д. Після ночі гіркої жалоби люди передумали і спробували взяти Ханаан, але зазнали поразки. (14:39-45)
- 5. Послання до євреїв 3:19 пропонує короткий опис проблеми ізраїльтян. «Отже ми бачимо, що вони не змогли увійти через свою невіру».
- 6. Сутністю життя віруючого є віра (пор. II Коринтянам 5:7)

С. Невдячність і скарги

- 1. Спонукувані браком віри, ізраїльтяни були незадоволеними, нарікаючими.
- 2. Перегляньте на наступній сторінці список скарг.
- 3. Ізраїль заплатив високу ціну за свій невдячний дух, і ми попереджені не робити подібного. (пор. I Коринтян 10:10)

Г. Прообрази роботи Христа.

- 1. Воскресіння мідного змія (Числа 21:8-9) було прообразом розп'яття Ісуса. (пор. Івана 3:14-15)
- 2. Ісус уподібнив собі «хліб з неба» (манну). (пор. Івана 6:32-40)
- 3. Благання Мойсея до Бога не знищувати людей за їхній гріх (Числа 14:13-19) символізує спасительну, заступницьку роботу Христа. (Римлянам 5:6-8)
- 4. Павло каже нам, що Христос був активним у задоволенні потреб у пустелі. (I Коринтян 10:3-4)

SCRIPTURE	ISRAEL'S COMPLAINT	MOSES' RESPONSE	GOD'S RESPONSE
Exodus 14:11	Grumbled at the sight of Pharaoh's army	Encouraged Israel to trust God	Delivered Israel
Exodus 15:24	Grumbled about the bitter water	Cried out to God	"Healed" the water
Exodus 16:2	Grumbled about the lack of food	Rebuked Israel	Supplied manna
Exodus 17:2	Grumbled about the lack of water	Prayed to the Lord	Water from the rock
Numbers 11:1	Grumbled about God's provision of food	Anger and prayer	Judgment
Numbers 14:2	Grumbled about Moses' leadership. Can't possess Canaan	Pled with Israel, prayed to the Lord	Judgment
Numbers 16:2	Grumbled about Moses' leadership	Rebuked and prayed	Judgment
Numbers 16:41	Grumbled about Moses	Prayed	Judgment
Numbers 20:2	Grumbled about Moses and a lack of water	Rebuked Israel	Supplied water
Numbers 21:4	Grumbled about Moses and the manna	No response	Judgment

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

вступ: Книга Повторення Закону записує для нас три прощальні оголошення sukні, подаровані Мойсеєм наприкінці його кар'єри. Звернення були послідовними: перше присвячене минулому, друге стосується сьогодні, третє стосується майбутнього.

Ім'я-Второзаконня означає другий повторний закон потос.

1. Назва приходить до нас через Септуагінту.
2. Заголовок був обраний тому, що Повторення закону дійсно дає а повторне формулювання закону, знайдене раніше в П'ятикнижжі.

автор-Мойсей є людським агентом, через якого Божий Дух даватиме натхнення та одкровення.

1. У книзі це стверджується. (Повторення Закону 31:9-26)
2. Ісус приписував роботу Мойсею. (пор. Матвій 19:7; Марк 7:10; Луки 10:28)
3. Розповідь про смерть Мойсея (Повторення Закону 34:1-12) безперечно була

додав інший автор — ймовірно Ісус Навин.

призначення -Головна мета книги — нагадати Ізраїлю про їхні особливі стосунки з Богом.

1. Мойсей нагадав людям, що разом з їхнім привілейованим становищем народу завіту виникла відповідальність вірно служити Богові.
2. У своїх трьох посланнях, записаних у Повторенні Закону, Мойсей благав людей виконувати заповіді.
3. Закон дається вдруге, оскільки покоління, яке спочатку отримало заповіді на Синаї, померло.

I. Передісторія книги

A. Повторення Закону було написано у 120-й рік життя Мойсея (пор. 34:7), саме тоді, коли завершувалися 40 років блукання в пустелі, і Ізраїль збирався увійти в Ханаан.

B. Ймовірно, дата 1405-1410 рр. до н.

C. Це написано, коли ізраїльтяни перебувають у своєму останньому таборі на рівнинах Моава.

II. Основний меседж книги:Короткий зміст книги Повторення закону: любити, довіряти та слухатись.

A. «А тепер, Ізраїлю, чого просить від тебе Господь, Бог твій, крім того, щоб ти боявся Господа, Бога твого, ходив усіма Його дорогами, любив Його, служив Господу, Богу твоєму, усім своїм серцем і всією душею своєю, і додержувався Господніх наказів і постанов, які я даю тобі сьогодні для твого ж добра?» (Повторення Закону 10:12-13)

B. Ці поняття любові та послуху змішуються разом, щоб сформувати відповідь, яку Бог хоче від Свого народу в будь-якому поколінні. «Якщо ти любиш мене, ти будеш коритися тому, що я наказую». Іван 14:15

C. Процвітаюче майбутнє Ізраїлю в Ханаані залежить від їхньої покори. (Повторення Закону 6:3; 8:17-18; 11:8)

III. План книги

A. Мойсей оглядає минуле Ізраїлю (Повторення Закону 1-4)

1. Він нагадав людям про гріх, який призвів до 40 років блукання по пустелі. (1:5-46)
2. Він розповідає про головні події того 40-літнього поневір'яння. (2:1-3:29)
3. Мойсей закликає їх слухатися Господа. (4:1-14)
4. Він каже їм утримуватися від ідолів. (4:15-31)
5. Він закінчує це звернення, виділяючи три «міста-сховища» на схід від Йордану. (4:41-43)

В. 2-е звернення Мойсея – Огляд закону для нового покоління (Повторення Закону 5-26):

1. Мойсей декламує Декалог (5:1-21) і те, як він отримав його спочатку на горі Синай. (5:22-33)
2. Він наголошує на навчанні команд дітям і наступним поколінням. (6:1-25)
3. Він дав інструкції щодо завоювання та заселення нової землі. (7:1-26)
4. Мойсей благает ізраїльтян любити, шанувати та користися Господи. (8-11)
5. Подано вказівки щодо правильного богослужіння. (12-14)
6. Даються вказівки щодо:
  - а. Дієтичні обмеження. (14:1-21)
  - б. Десятина. (14:22-29)
  - в. Анулювання боргів. (15:1-11)
  - д. Звільнення слуг. (15:12-18)
  - д. Тварини для жертвопринесення. (15:19-23)
  - ф. Святі дні. (16:1-17)
  - г. Судді. (16:18-20)
  - ч. Утримання від ідолопоклонства. (16:21-17:7)
  - і. Суди. (17:8-13)
  - ї. Провізія для короля. (17:14-20)
  - к. Дохід для священників і левітів. (18:1-8)
  - л. Покарання за огидні дії. (18:9-22)
  - м. Міста-притулки. (19:1-14)
  - п. Свідки. (19:15-21)
  - о. Йдучи на війну. (20)
- стор. Різні персональні закони та покарання. (21-25)
- q. Перші плоди і десятина. (26:1-15)

С. 3-я промова Мойсея - Життя в обітованій землі. (27-30):

1. Коли вони підуть у землю, Мойсей хоче, щоб вони поставили

жертвник на горі Евал, і Левити читатимуть там декламації. (27)

2. Благословення обіцяні за послух. (28:1-14)
3. Прокльони будуть супроводжувати непокору. (28:16-68)
4. Умови угоди та вибір життя чи смерті.
(29:1-30:20)

D. Остаточне служіння Мойсея. (Повторення Закону 31-34)

1. Ісус Навин призначений наступником Мойсея. (31:1-8)
2. Мойсей передрікає повстання Ізраїлю. (31:14-29)
3. Мойсей пропонує людям пророчу пісню. (31:30-32:43)
4. Бог закликає Мойсея на гору Нево. (32:48-52)
5. Перед смертю Мойсей благословляє племена Ізраїля. (33:1-29)
6. Записано смерть Мойсея. (34)

IV. Ключові теми книги

A. Любов і слухняність.

1. Для нас життєво важливо побачити, як перше сприяє другому.
2. «Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш, Господь єдиний. Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю. Ці заповіді, які я даю вам сьогодні, мають бути у ваших серцях. (6:4-6)
3. На відміну від деяких припушень, Старий Завіт — це не безплідний код без любові, а завіт, заснований на Божій любові та очікуванні її у відповідь.
4. У свою чергу, Новий Заповіт – визнаний завітом благодаті та любові – очікує і наказує послуху. (Якова 1:22; Матвія 7:21)

B. Духовне виховання наших дітей.

1. Повторення Закону 6 наголошує на духовному вихованні єврейських дітей.
2. Повторення Закону 6:6-7 є ключовим уривком. «Зробіть враження на своїх дітей. Говоріть про них, коли сидите вдома і коли йдете дорогою, коли лягаєте і коли встаєте. Пов'яжіть їх як символи на ваших руках і зав'яжіть їх на своїх чолах».
3. Історії про Боже визволення мали передаватися. (6:20-25)
4. Постійне визнання Божих положень повинно пронизувати наші домівки. (6:10-12)
5. За прикладом Повторення Закону 6, батьки повинні:
  - a. Розмовляйте вільно і часто в наших домівках про духовні речі.
  - b. Навчайте та моделюйте Божі заповіді та принципи.

в. Зробіть наші домівки центрами поклоніння.

С. Ізраїль як Божий «вибраний народ» (Повторення Закону 7:6 і далі):

1. У Повторенні Закону ізраїльтяни вперше ідентифікуються як вибраний народ. (7:6)
2. Вони були обрані не через розмір, велич чи будь-які власні заслуги. (7:7)
3. Вони були обрані через:
  - а. Божа любов. (7:8)
  - б. Вірність Бога Його завіту, укладеному з Авраамом. (7:8)
4. Здавалося, Ізраїль не розумів, що їхній вибір породить відповідальність (7:11-12), а не зарозумілість.
5. Виконання своєї мети, викладеної в завіті з Авраамом (вивести Месію); Ізраїль більше не є обраним народом. Церква – це «вибраний народ» Бога сьогодні – покликаний до праведності через Сина Божого, Христа. (пор. Римлянам 2:28-29; Галатам 3:29; Ефессянам 1:4)

Г. Смерть Мойсея (Повторення Закону 34)

1. Смерть і поховання Мойсея, як правило, розглядаються з сумом, були двома найнеймовірнішими сценами в усій історії.
2. Бог особисто показав Мойсею землю обітовану, в яку він ніколи не увійде.
3. Потім Бог забрав його додому в справжню землю обітовану. Унікально, Бог взяв тіло Мойсея і поховав його.
  - а. Місце поховання ніхто не знає.
  - б. Юда пропонує інтригуючий поворот до поховання Мойсея. «Але навіть архангел Михаїл, коли він сперечався з дияволом про тіло Мойсея, не наважився висунути проти нього наклепницьке звинувачення, але сказав: «Нехай докорить тобі Господь!» (Юди, ст. 9).

ДЖОСУА

вступ: Завершивши П'ятикнижжя, книга Ісуса Навина починає те, що вчені називають «Книгами єврейської історії». Під новим керівництвом Ісуса Навина Ізраїль перетне Йордан і нарешті претендуватиме на землю обітовану.

Ім'я-Ім'я «Ісус Навин» відображає ключову фігуру книги.

автор-Хоча в книзі немає автора, єврейська традиція приписує книгу

самому Ісусу Навину.

1. Зрозуміло, що Ісус Навин дійсно написав деякі речі, знайдені в книзі. (пор. Ісус Навин 18:9:24:26)
2. Автор напевно був очевидцем подій, оскільки наведені деталі свідчать про точне знання певних подій. (пор. Ісус Навин 3:14-17; 4:19-20; 5:1-12)
3. Оскільки смерть Ісуса Навина записана (Ісус Навин 24:29f) разом із певною інформацією, що сталася пізніше його часу (Ісус Навин 15:13-17), цілком ймовірно, що ці події були додані пізнішим автором.

призначення- Мета Ісуса Навина - записати завоювання землі Ханаан ізраїльтянами. Роблячи це, це також свідчить про вірність Бога Його завіту.

I. Передісторія книги

A. Чоловік Джошуа:

1. Він належав до коліна Єфрема і був сином Нуна. (Числа 13:8)
2. Він був великим полководцем.
  - a. Легенда свідчить, що він отримав військову підготовку під час перебування в Єгипті.
  - b. Мойсей поставив його на чолі ізраїльської армії в ключовій битві на шляху до Синаю. (Вихід 17:8-16)
  - v. Він був одним із 12 шпигунів, посланих у Ханаан, щоб розвідати землю обітовану. (Числа 13)
    - [1] Лише Ісус Навин і Калев принесли звіт, заснований на вірі. (Числа 13:25-14:10)
    - [2] Завдяки цій вірі ці двоє були єдиними чоловіками старше 20 років на момент виходу, які дожили до входу в Ханаан. (Повторення Закону 1:34-40)
  - d. Він служив особливим помічником Мойсея протягом періоду мандрів. (Вихід 24:13; 32:17; 33:11)
3. Ісус Навин був великим духовним лідером.
  - a. Він здійснював духовний провід у своєму домі. Але якщо вам буде небажано служити Господеві, то визначте собі сьогодні, кому ви будете служити: чи богам, яким служили ваші батьки по той бік Річки, чи богам аморейців, у землі яких ви живете. А я та дім мій будемо служити Господеві». (24:15)
  - b. Він мав величезний духовний вплив на свій народ. «Ізраїль служив Господеві протягом усього життя Ісуса Навина та старших, які

пережили його, і які пережили все, що Господь зробив для Ізраїля».
(24:31)

4. Ім'я Джошуа означає «Єгова — спасіння».

а. По-грецьки його ім'я «Ісус».

б. Як і можна було очікувати з його імені та обов'язків, він є прообразом Христа.

Б. Книга охоплює період 25-30 років між смертю в
Мойсей і смерть Ісуса Навина.

С. Коли вони увійшли в Ханаан, Бог визначив їхню «зовнішню
політику».

1. Ізраїль міг укласти обмежені договори з народами, які жили
поза межами наданої їм землі
заповіт. (Повторення Закону 20:10-15)

2. Однак нації всередині цих кордонів мали бути повністю знищені.
(Повторення Закону 7:1-2; 20:16-20)

II. Головне повідомлення книги

А. Основний меседж книги – перемога вірою

В. У Ісуса Навина 12 перелічено імена 31 царя та царства, завойованих
ізраїльтянами.

1. Дивовижно, але розділ 13 починається цим віршем: «Коли Ісус
Навин був старим і вже був у похилому віці, Господь сказав йому:
«Ти дуже старий, і ще є дуже великі території, які потрібно
заволодіти.»»

2. Ісус Навин 13:2-7 описує територію, яку ще належить завойовувати.

С. Ці перемоги були здійснені вірою у вірного Бога. «Жодна з усіх добрих
обітниць Господа дому Ізраїля не була виконана; усі були виконані».
(Ісус Навина 21:45)

III. План книги

А. Вхід до Ханаану (1:1-5:12):

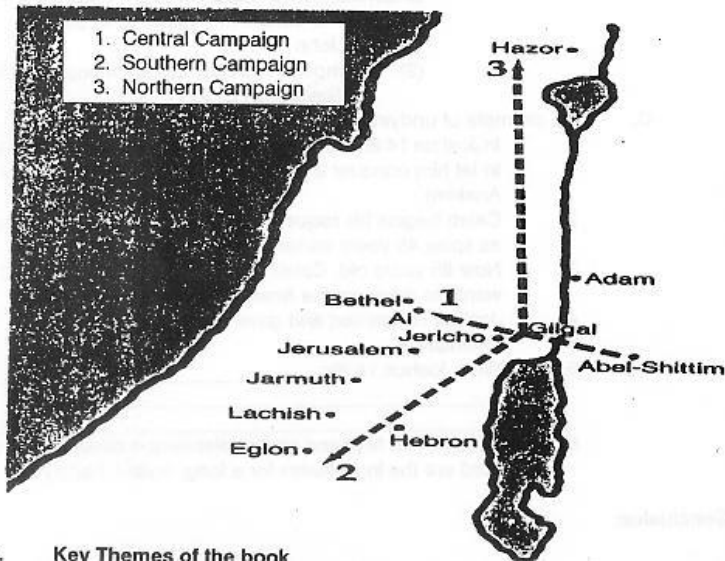
1. Бог закликає Ісуса Навина бути «сильним і відважним» у своїй ролі
нового лідера. (1:1-9)

2. Ісус Навин відповідає вірою. (1:10-18)

3. Готуючись до входу, двох шпигунів відправляють, щоб оглянути
землю.

- a. Рахав, повія, яка жила в Єрихоні, сховала шпигунів (2:1-7)
  - b. За її допомогу та віру вони пообіцяли, що вона буде пощадена, коли ізраїльтяни увійдуть у землю. (2:8-24)
  - 4. За наказом Бога люди перейшли Йордан по суші й увійшли в Ханаан. (3:1-17)
  - 5. Меморіал із дванадцяти каменів був споруджений у Гілгалі. (4:1-24)
  - 6. Під час табору в Гілгалі перед переїздом було зроблено дві речі далі:
    - a. Всі чоловіки, народжені в період мандрів, були обрізані. (5:2-9)
    - b. Святкували Пасху. (5:10-12)
- Б. Завоювання центрального Ханаану. (5:13-8:35)
- 1. Біля Єрихону Ісус Навин впевнений у присутності та керівництві Господа. (5:13-15)
  - 2. Ізраїль слухняно завоював велике, оточене муром місто Єрихон відповідаючи вірою на Божий наказ. (6:1-27)
  - 3. Ізраїль зазнав невдачі у своїй наступній битві проти крихітного Гаю. (7:1-5)
    - a. Поразка була приписана гріху Ахана, який був викритий і покараний. (7:6-26)
    - b. Тоді Ай зазнає поразки. (8:1-29)
  - 4. На горі Евал ставиться жертвник, і людям читається закон. (8:30-35)
- С. Завоювання південного Ханаану. (9:1-12:24)
- 1. Побоюючись Ізраїлю, гів'онітяни обманюють їх, щоб повірити в них «чужих» і укласти договір. (9:1-27)
  - 2. Місто за містом падає перед ізраїльтянами. (10:1-43)
- Г. Завоювання північного Ханаану. (11:1-12:24)
- 1. У спробі відбити Ізраїль, залишки півдня приєдналися до північних сил, і Ізраїль зіткнувся зі своїм найстрашнішим ворогом. (11:1-9)
  - 2. Ізраїль завойовує решту північного Ханаану. (11:10-23)
  - 3. Подано підсумок завоювань по обидва боки Йордану. (12:1-24)
- Е. Поділ і заселення землі. (13-24)
- 1. Бог наказує придбати додаткову землю. (13:1-7)
  - 2. Довгий розділ Святого Письма детально розповідає про розподіл земель між різними племенами. (13:8-21:45)
  - 3. Східні племена (Рувим, Гад і половина племені Манасії) повертаються додому. (22:1-34)

Ф Прощальні слова Ісуса Навина (Ісус Навин 23:1-24:28) і смерть (24:29-33).

IV. Key Themes of the book

IV. Ключові теми книги

A. Переможна віра – Ісус Навин 6:

1. Коли Ізраїль готувався увійти в Ханаан, вони зіткнулися з найбільш укріпленими

місто стародавнього світу - Єрихон.

2. Бог наказав дивний план перемоги. (Ісуса Навина 6:2)

3. Перемога, досягнута завдяки:

- a. Божа сила. (Ісуса Навина 6:2)
- b. віра Ізраїлю.
- v. Відповідь слухняної віри.

B. Два «проблемних» уривки.

1. Багато хто має етичні питання щодо повного винищення Ханаанеї. (Ісуса Навина 11:20) ,

a. Історія та археологія показують, що ханаанеяни були підлими, аморальними та ідолопоклонницькими людьми. (пор. Повторення Закону 18:9-14)

b. Безсумнівно, Бог хотів повністю знищити цей вплив заради захисту

Ізраїлю.

в. Ми недооцінюємо Божу зневагу до гріха. Всесвятий Бог має як право, так і обов'язок помститися ідолопоклонству та аморальності. (пор. Івана 2:14-16; 2 Фессалонікійців 1:7-9; Об'явлення 21:8)

2. Чи історія про Рахав (Ісуса Навина 2:1-7) виправдовує брехню за певних обставин?

а. Рахав збрехала, щоб захистити двох шпигунів, посланих розвідувати Єрихон.

б. Деякі етики стверджували, що її брехня була доречною і виправдано.

в. По правді кажучи, Рахав була врятована, незважаючи на її брехню (і незважаючи на її проституцію), і ніде в Святому Писанні вона не хвалиться ні за те, ні за інше.

д. Як і ми, вона була врятована благодаттю через віру.

д. Біблія засуджує брехню за будь-яких обставин. (пор. Левіт 19:11; Ефесян 4:25)

[1] Диявол є «батьком усієї брехні». (Івана 8:44)

[2] Нерозкаяних брехунів чекає зловісна доля. (Об'явлення 21:27)

С. Приклад невмирущої віри та ревності – (Ісус Навин 14)

1. У Ісуса Навина 14:6f Калєб благає свого старого друга Ісуса Навина дозволити йому підкорити гору, укріплену Анакітами (або Анакімами).

2. Калєб починає своє прохання з розповіді про їхню вірність як шпигунів 45 років тому.

3. Зараз 85-річний Калєб стверджує, що має невмирущу силу і хоче вигнати Анакіма. (14:12)

4. Ісус Навин погодився і дав Халєву Хеврон у спадок.

5. «Але я всім серцем пішов за Господом, Богом моїм». (14:8)

6. Віра, подібна до Калєва, і його «щира відданість» Господу є складовими для довгого, плідного та щасливого життя.

СУДДІ І РУТ

вступ:

Ці дві книги заслуговують на вивчення разом, оскільки вони належать до одного періоду історії, а також тому, що Рут розглядається як додаток Суддів у деяких єврейських списках священних книг. Судді розповідають похмуру історію соціального хаосу, непокори Богові, гноблення, визволення та відступництва; Рут розповідає прекрасну історію

відданості, любові та вірності посеред усього цього.

Ім'я- Назва «Судді» походить від типу керівництва, яке Бог встановив протягом цього приблизно 200-річного періоду.

1. Судді в основному були воєначальниками, які спонукали Ізраїль скинути ярмо гнобителя, а потім стали цивільними лідерами.
2. Рут названа на честь моавітянки, яка є центральною в книзі фігура.

автор-Немає чітких доказів того, хто написав ці книги деякі вчені припускають, що або Самуїл, або хтось із його учні написали їх.

призначення

1. Метою Суддів є не прославляти предків Ізраїлю, а скоріше прославляти благодать Бога Ізраїля.
2. Мета Рут полягає в тому, щоб дозволити нам побачити далекосяжні масштаби Божої благодаті, яка прийняла навіть навернених язичників у Своє царство.

I. Історія книг Суддів і Рут

- A. Суддів, ймовірно, було написано в перші дні ізраїльтян монархія (Суддів 17:6; 18:1; 19:1; 21:25), ймовірно, близько 1000 р. до н. У ньому розповідається про період приблизно 1385-1050 років до нашої ери.
- B. Рут, ймовірно, була написана приблизно в той же час, звичайно не раніше народження Давида.
- C. Коли Ісус Навин помер, Ізраїль перебував у Ханаані та про процес встановлення повного володіння ним.
1. З нескореними племенами в землі та на кордонах Ханаану ще треба було мати справу. (Суддів 1:1-4)
  2. Ізраїль не послухався Бога, коли Він наказав їм повністю знищити ханаанеян (Суддів 1:19-33)
- Г. Бог покарав їхній непослух і невдачу, використовуючи інших для гноблення їх.
- Е. У книзі представлено сім циклів:
1. Відступництво.

2. Покарання.
3. Покаяння.
4. Позбавлення.

Г. Було 14 суддів:

1. Вісім головних суддів: Отніїл, Егуд, Дебора, Геден, Іфта, Самсон і двоє інших, які не згадуються в книзі Суддів: Ілій і Самуїл.
2. Шість молодших суддів: Шамгар, Тола, Яір, Ібзан, Елон і Абдон.

Дія Г. Ruth, ймовірно, відбувається в один із ранніх періодів суддів.

II. Головне послання книг Суддів і Рут

А. Ізраїль не виконав свого заклику йти за Богом як своїм єдиним лідером.

1. Ключовим висловлюванням Суддів і коротким викладом усієї книги є Суддів 21:25: «У ті дні в Ізраїлі не було царя, кожен чинив, як вважав за потрібне».
2. Повторні відмови Ізраїлю дотримуватися угоди підготували шлях для інституту центральної монархії.

Б. Мається на увазі таке: Божим обраним людям потрібен Праведний цар.

С. Книга Рут є важливою для особливої ролі в родоводі царя Давида та Ісуса.

III. Нарис книг Суддів і Рут

А. Часткове завоювання Ізраїлем Ханаану. (Суддів 1:1-2:5)

В. Робота суддів. (Суддів 2:6-16:31).

С. Два додатки кн.

1. Запис про єфремлянина Михея та левита, посвяченого на священника. (Суддів 17:1-18:31)
2. Злочин у Гів'ї у Веніяміні є пов'язаним. (Суддів 19:1-21:24)
3. Обидва служать для ілюстрації анархії, беззаконня та розгубленості людей у той період. (Суддів 21:25)

Д. Історія Рут (Рут 1:1-4:22)

Єврейська сім'я переїхала до Моава, і трагедія залишила матір і двох моавських невісток самотніми. Коли Ноомі вирішила повернутися

додому до Віфлеєму, Рут вирішила залишитися з нею. Рут зустріла в Ханаані чоловіка на ім'я Боаз, вийшла за нього заміж і стала частиною месіанської лінії Ісуса.

IV. Ключові теми книг Суддів і Рут

A. Гріх веде до рабства і смерті.

1. Без керівних стандартів люди стрімголов впадають у гріх.
2. Боже суворе покарання було спрямоване на те, щоб змусити Ізраїль повернутися до Нього.
3. Боже ставлення до гріха не змінилося.

B. Велике Боже співчуття та благодать поза мірою. (Суддів 2:18-19; 10:10-16)

1. Якби ми були на місці Бога, ми б не були такими прощаючими.
2. Бог демонструє свою любов до нас, коли ми цього не заслуговуємо. (Римлянам 5:8)

C. Божа сила завжди стоїть за перемогами Його народу.

1. Ізраїль завжди переважав чисельно, не мав сил і не мав навичок.
2. Сім разів ми читаємо: “Дух Господній зійшов”.

Г. Треба навчати кожне покоління

1. Суддів 2:7-10 вказує, що через одне покоління після Ісуса Навина Ізраїль забув Бога.
2. Ми не можемо вважати, що наші діти знатимуть Бога, якщо ми не навчимо їх.

Е. Ми повинні виявляти віру й довіру до Бога.

1. У кожному судді ми бачимо недоліки, деякі з них — головні слабкості та невдачі.
2. Але в них ми також бачимо якість віри та довіри, яких ми так відчайдушно потребуємо.

Ф. Божа викупительна любов поширюється на всіх людей. Він є оригінальним Спасителем «рівних можливостей».

1. У давні часи ми іноді помилково вважаємо, що Бог любить і рятує лише одну расу.
2. Рут є лише однією ілюстрацією того, що доступність Божої благодаті була відкрита для всіх людей, як для язичників, так і для євреїв.
3. Чоловік Рут, Боаз, був сином Рахави з Єрихону. (Мат. 1:5)

4. Усе це передбачає всесвітній розмах роботи Ісуса Месії.

Я САМУЇЛ

вступ:Перша книга Самуїла представляє нову еру в історії та правлінні Ізраїлю. Книга починається з розповіді про двох останніх суддів Ізраїлю (Ілія та Самуїла) і закінчується розповіддю про помазання перших двох царів (Саула та Давида).

Ім'я -Книга названа на честь свого першого центрального персонажа та часткового автора — Самуеля.

1. Перші та другі книги Самуїла спочатку були однією книгою.
2. Вони були розділені в Септуагінті (приблизно 270 р. до н. е.), оскільки вони не могли поміститися в одному сувої.

автор-Авторство невідоме.

1. Єврейський Талмуд стверджує, що Самуїл написав першу частину книги (1 Самуїлова 1-24), а Натан написав решту (пор. 1 Хронік 29:29).
2. Ми знаємо, що Самуїл задокументував певні речі. (1 Самуїла 10:25; 1 Хронік 29:29)
3. Ймовірно, що пізніший пророк, використовуючи літописи Самуїла, інші джерела та керівництво Святого Духа створили книгу між 975 і 930 роками до н.

призначення-Мета Першої книги Самуїла полягає в тому, щоб записати для нас великий перехід у національному житті Ізраїлю, коли нація залишила теократію та перейшла до монархії. Самуїл був ключовим персонажем, якого Бог використав у цьому переході.

I. Передісторія книги

A. Час суддів був хаотичним періодом в історії Ізраїлю.

1. Був повторний цикл повстання, гноблення та визволення.
2. Приблизно через 330 років Ізраїль вимагав царя.
  - a. Насправді ідея монархії серйозно розглядалася в різний час під час правління суддів. (пор. Суддів 8:22; 9:6)
  - b. Ця ідея розквітла, коли Самуїл досить постарів і старійшини Ізраїлю відчули, що настав час для царя. (1 Самуїла 8:1-5)

B. Всупереч тому, що багато хто думає, ідея царя була в межах Божого плану. (пор. Повторення Закону 17:14-20)

С. Бог виступив проти встановлення монархії в Першій 8-й книзі Самуїла з двох причин:

1. Вимога була передчасною.
2. Мотивація та ставлення до його створення були неправильними.

II. Основний меседж книги.

А. Точка зору Бога.

1. «Але Господь сказав Самуїлу: Не зважай на його зовнішність і на його зріст, бо Я відкинув його. ГОСПОДЬ не дивиться на те, на що дивиться людина. Людина дивиться на обличчя, а Господь дивиться на серце» (1 Самуїла 16:7).
2. Так багато подій з Першої книги Самуїла відбулися через земну перспективу:
  - а. Бажання мати короля. (8:1-5)
  - б. Вибір для першого короля. (9:1-2)
  - в. Вибір Саула пощадити Агага та амаликитських тварин. (15:1-33)
  - д. Перші враження Самуїла про Еліава, сина Єссея. (16:6-7)
  - д. Страх ізраїльтян перед Голіафом. (17)

Б. Престол Давида.

1. «Престол Давида» стає не лише ознакою національного життя Ізраїлю, але й ключем до заснування церкви. (Дії 2:25-31; 3:24)
2. Ми розглянемо цей мотив більш детально, коли будемо вивчати II Самуїла.

III. План книги

А. Самуїл: Суддя і пророк (1-7)

1. Книга починається зворушливою історією народження Самуїла. (1:1-2, 10)
2. Самуїл виріс у домі з непокірними синами Елі. (2:11-26)
  - а. У цьому далеко не ідеальному середовищі Самуїл зберіг свою непорочність. (2:26)
  - б. Пророк без імені передрік знищення дому Ілія. (2:27-36)
3. Стало очевидним, що Бог використовуватиме Самуїла як Свого пророка та лідера. (3:1-4:1)
4. Коли філістимляни перемогли Ізраїль і захопили Ковчег Завіту, Елі помер, а Самуїл став Божим провідником. (4:1-22)
5. Після багатьох лих філістимляни відправили ковчег назад до Ізраїлю. (5:1-7:2)

6. Самуїл привів націю назад до Господа та у військові часи перемога. (7:3-17)

В. Саул - перший цар Ізраїлю (8:1-12:25)

1. Люди вимагали короля. (8:1-22)
2. Саул був обраний і помазаний Самуїлом. (9:1-10, 14-17)
3. Його перші дні були успішними (11:1-15; 13:1-14:52), і йому було наказано битися з амалікітянами. (15:1-3)
4. Непослух Саула під час цієї кампанії призвів до того, що Бог його відкинув. (15:4-35)

С. Помазання Давида і занепад Саула. (16-31)

1. Бог наказав Самуїлу помазати Давида наступним царем Ізраїлю. (16:1-23)
2. Давид виходить на національну арену, перемігши велетня Голіафа. (17:1-58)
3. Більшість решти книги розповідає про зростаючу заздрість Саула та прагнення знищити Давида. (18:1-30:31)
4. Книга закінчується сумною розповіддю про самогубство Саула. (31:1-13)

IV. Ключові теми книги

А. Бунтівні сини двох благочестивих людей.

1. Сини Ілія були надзвичайно злими, спотворюючи священство та вчиняючи блуд. (2:12-25)
  - a. Святе Письмо покладає частину відповідальності за їхній бунт на плечі Ілія. (3:13)
  - b. Їх убили филистимляни. (4:10-18)
2. Самуїл, благочестивий чоловік, який виховувався в одному домі з синами Ілія, бачив розбите серце злочестивістю своїх власних синів. Хоча на нього не покладено прямої відповідальності за їхній гріх, те, що нам сказано, викликає запитання:
  - a. Чи він був занадто зайнятий, щоб бути батьком, яким мав бути?

(7:15-17)

- b. Чи намагався він змусити їх «йти по його стопах»? (пор. 8:1)
3. Ці дві ситуації є великим уроком і застереженням для батьків будь-якого покоління.

В. Давид, чоловік за Божим серцем.

1. Він був людиною віри. (17)
2. Він дотримувався завіту. (18:1-3; 20:16-17; 20:42; 2 Самуїла 1:26; 9:1-

13)

3. Він шанував авторитет Бога. (24:7; 26:9-11)
4. Він радісно славив Бога. (II Самуїла 6:1-76; Псалми)

С. Загибель Саула.

1. У Саула був хороший початок. (11:1-15)
2. Незабаром він взяв справу у свої руки. (13:6-14)
3. Його непокора посилилася, коли він пощадив Агага, царя амаликитян, і їхню худобу. (15:1-9)
  - a. Самуїл заявив Саулу про його непослух. (15:10-23)
  - b. Саул виправдовував свій непослух. (15:13, 15, 20-21)
  - в. «Хіба всепалення та жертви так подобаються Господу, як слухання голосу Господнього? Слухатися краще від жертви, а слухатися краще від баранячого жиру. (15:22)
4. Віра Саула почала слабшати. (17)
5. Він стає шалено ревливим до успіху інших (I Самуїлова 18:8-11), навіть намагаючись вбити. (I Самуїла 18:11; 19:1, 15)
6. Сол стає одержимим самозбереженням, аж до вбивства невинних людей. (I Самуїла 22:6-19)
7. Він навіть звернувся до окультизму. (I Самуїла 28:1-25)
8. Нарешті, у повній поразці та приниженні, Саул покінчив життя самогубством. (I Самуїла 31:1-13)

II САМУЇЛ

вступ: Коли I Самуїла добігає кінця, Саул і його сини гинуть на горі Гілбоа. У II Самуїла центральним персонажем є Давид, і сюжетна лінія стосується його приходу на престол і його подвигів як царя.

Ім'я-Книга (спочатку поєднана з I Самуїла) містить

Ім'я Самуїла, останнього судді Ізраїлю. Семюель був тим самим Бог помазав Саула і Давида.

автор-Авторство невідоме.

1. Єврейський Талмуд стверджує, що Самуїл написав першу частину книги (I Самуїла 1-24), а Натан склав решту. (пор. I Хронік 29:29)
2. Ми знаємо, що Самуїл задокументував певні речі. (I Самуїла 10:25; I Хронік 29:29)
3. Цілком ймовірно, що пізніший пророк, використовуючи літописи Самуїла, інші джерела та керівництво Святого Духа, написав книгу

між 975 і 930 роками до н.

призначення -Метою II Самуїла є опис правління Давида, найбільшого ізраїльського царя, і встановлення його ролі в угоді, укладеній з Авраамом.

I. Передісторія книги.

А. II Samuel охоплює період між смертю Саула (бл. 1010 р. до н. е.) і до передодня смерті Давида (бл. 970 р. до н. е.).

Б. Пам'ятайте, що Саул полював на Давида приблизно десять років до смерті Саула.

1. На початку книги Давида помазують на царя над племенем Юди. (II Самуїла 2:1-7)
2. Однак спалахує війна між домами Саула та Давида, і минуло б 7 з половиною років, перш ніж він стане царем над усім Ізраїлем.

С. Наступні дати можуть бути корисними для розміщення діяльності I та II Самуїла в історії.

1. Правління Саула 1050–1010 рр. до н.е
2. Правління Давида 1010–970 рр. до н
3. Правління Соломона 970—930 рр. до н
4. Поділ Царства 930 р. до н

II. Основні повідомлення в кн:

А. Характер Давида

1. Нам показують успіхи Давида. (наприклад, 5:1-7; 6:12-19; 8:1-14)
2. Книга також викриває гріхи та особисті слабкості Давида. (наприклад, 11:1-27; 13:1-39; 24:1-10)
3. На відміну від Саула, Давид завжди відповідав на свій гріх розкаяним серцем. (наприклад, 12:13; 24:10)

В. Дім Давидів (7:4-16)

1. Ми розглянемо це повідомлення під «Ключовими темами» книги.
2. «Твій дім і твоє царство стоятимуть навіки переді мною; твій трон буде міцний навіки». (7:16)

III. План книги

А. Плач Давида за Саулом і Йонатаном. (II Самуїла 1)

1. Амаликитянин прийшов до Давида і заявив, що вбив Саула. (1:1-13)

2. Давид негайно наказав його вбити. (14-16)
3. Давид оплакує Саула та Йонатана. (1:17-27)

Б. Давида помазали на царя над Юдою, після чого послідували роки громадянської війни. (2-4)

1. Давид коронований як цар над своїм племенем. (2:1-7)
2. Ішбошет, син Саула, був зроблений царем над північною територією Авнером, командувачем армії Саула. (2:8-11)
3. Два королівства воювали сім років. (2:12-4:12)
  - a. У цей час Авенір був убитий. (3:30)
  - b. Потім Ішбошета було вбито. (4:5-6)

С. Правління Давида над усім Ізраїлем. (II Самуїла 5-24)

1. Успішні ранні роки. (5-10)
  - a. Вожді північних племен зрозуміли, що бути розділеним народом нерозумно, і Ізраїль та Юда знову об'єдналися. (5:1-5)
  - b. Давид захопив Єрусалим. (5:6-16)
  - v. Він очолив поразку філістимлян (5:17-25) і приніс ковчег до Єрусалиму. (6:1-23)
  - d. Тоді як Бог не дозволив Давиду побудувати храм. Він уклав з ним угоду про месіанського царя, який прийде через його «дім». (7:1-29)
  - d. Подальші завоювання Давида записані. (8:1 -10:19)
2. Гріх Давида з Вірсавією. (11:1-12:31)
  - a. Перебуваючи вдома, маючи на руках час, Давид згрішив проти Вірсавії (11:1-13) і організував убивство її чоловіка. (11:14-17)
  - b. Пророк Натан розповів цареві притчу, щоб проілюструвати його гріх (12:1-6), і передрік наслідки, з якими він зіткнеться. (12:7-14)
  - v. Сталася перша з передбачених Натаном наслідків — смерть дитини, народженої Давидом і Вірсавією. (12:15-31)
3. Пізніше неспокійне правління Давида. (II Самуїла 13:1-24:25)
  - a. Як передбачив Натан, «меч не покидав Давидового дому».
  - b. Після згвалтування своєї сестри (II Самуїла 13:1-22), Амнон був убитий своїм братом Авесаломом. (13:23-39)
  - v. Після втечі Авесалом повертається до Єрусалиму. (14:1-33)
  - d. Він очолює повстання проти свого батька (15:1-12), і Давид змушений тікати. (15:13-17:29)
  - d. Коли Давид відновлює сили, Йоав убиває Авесалома. (18:1-33)
  - f. Давид повернувся до Єрусалиму і був відновлений до влади. 19:1-20:26)
  - g. Завершується книга різними подіями та висловлюваннями з

Останні роки Давида. (21:1-24:25)

[1] Гавіонітяни помщені. (21:1-14)

[2] Він знову воює з філістимлянами. (21:15-22)

[3] Давид заспівав пісню хвали. (22:1-51)

[4] Названо сильних людей Давида. (23:8-39)

[5] Давид проводить перепис вояків. (24:1-17)

[6] Він будує жертовник для Господа. (24:18-25)

IV. Ключові теми книги

A. Дім Давидів (2 Самуїла 7:4-16):

1. Існує гра зі словом «будинок».

a. Давид хоче побудувати Богові «дім» (тобто – храм).

b. Хоча Бог відкинув його план, Він пообіцяв побудувати Давиду «дім» (тобто – царство).

2. Деякі частини обітниць були виконані через Соломона.

a. Він побудує Храм, про який мріяв побудувати Давид. (7:13)

b. Соломон також знав би покарання за гріх. (7:14)

3. Зрештою, однак, пророцтво виконується через Христа. (Луки 1:31-33, 68-70; Дії 2:29-31; 15:12-18)

a. Це одне з найважливіших месіанських пророцтв у Старому Заповіті.

«Тієї ночі було Господнє слово до Натана, говорячи: «Іди й скажи Моему слугі Давиду: Так говорить Господь: Ти збудуєш Мені дім, щоб жити в ньому? Я не сидів у домі від дня, коли вивів Ізраїлевих синів із Єгипту, аж до цього дня. Я ходив з місця на місце, і моє житло було в наметі. Де б я не переїжджав з усіма Ізраїлевими синами, чи я колись говорив комусь із їхніх володарів. якому Я наказав пасти народ Мій Ізраїль: «Чому ти не збудував Мені кедрового дому?»»

А тепер скажи Моему слугі Давиду: Так говорить Господь Всемогутній: Я взяв тебе з пасовиська та від отари, щоб ти був правителем над Моїм народом Ізраїлем. Я був з тобою всюди, куди ти не ходив, і Я винищив усіх твоїх ворогів перед тобою. Тепер Я звеличу твоє ім'я, як імена найбільших людей землі. І дам місце для народу Мого, Ізраїля, і посаджу його, щоб він міг мати власний дім, а не Не будуть більше гнобити злі люди, як вони чинили на початку, і відтоді, як Я поставив провідників над народом Своїм Ізраїлем, Я відпущу тебе від усіх твоїх ворогів.

«Господь проголошує тобі, що сам Господь збудує для тебе дім. Коли твої дні закінчатся, і ти спочинеш із своїми батьками, Я відновлю потомство твоє замість тебе, яке вийде з твого власного тіла, і Я встановлю його царство. Він той, хто збудує дім для Мого Ймення, і Я встановлю престол його царства назавжди. Я буду йому батьком, а він буде Мені сином. Коли він зробить зло, Я покараю. Його жезлом, що його бичуть люди, не віднімуть його, як я відібрав його від тебе, і твій трон стоятиме назавжди.»(7:4-16)

b. Це лягло в основу «месіанської надії» Ізраїлю.

в. Іди й скажи моєму слuzі Давиду. Так говорить Господь: Ти збудуєш Мені дім, щоб жити в ньому? Я не сидів у домі від дня, коли вивів Ізраїлевих синів із Єгипту, аж до цього дня. Я переїжджав з місця на місце з наметом як своїм житлом. Куди б я не ходив з усіма ізраїльтянами, чи я колись казав комусь із їхніх правителів, кому я наказав пасти мій народ Ізраїль? Чому ти не збудував мені кедрового дому?» (2 Самуїла 7:5-7).

4. Єврейський термін «месія» (грец. — Христос) означає «помазаник».

В. Гріх Давида з Вірсавією (II Самуїла 11:1-12:31):

1. Біблія абсолютно відверта щодо своїх персонажів і героїв.
2. Коли він мав бути в іншому місці (11:1), Давид забажав Вірсавії і вчинив з нею блуд. (11:4)
3. Цей гріх призвів до багатьох неправильних рішень, гріховної поведінки та негативних наслідків.
  - a. Вірсавія виявила свою вагітність і послала повідомлення Давиду. (11:5)
  - b. Девід намагався приховати. (11:6-11)
  - в. Коли це не вдалося, він змовився вбити чоловіка Вірсавії, Урію. (11:12-17)
  - d. Пророк Натан розповів Давиду про його гріх (12:1-9) і передрік його наслідки. (12:10-14)
    - [1] Меч ніколи не відійде від його дому. (12:10)
    - [2] З його власного дому на Давида спіткало лихо. (12:11; пор. 16:11, 21-22)
    - [3] Деякі з дружин Давида будуть відібрані в нього та віддані близькій йому людині. (12:11; пор. 16:22)

[4] Дитина, народжена Вірсавією, помре. (12:14, 18-19)

4. Основні відмінності між серцем Давида та серцем Саула полягали в готовності Давида смиренно й повністю покаятися. (12:13; Псалом 51)
5. Уроків для нас багато:
  - a. Ніхто не застрахований від спокус. (1 Коринтян 10:12)
  - b. Один гріх часто тягне за собою інший, потім інший і т.д.
  - v. Наслідки гріха часто виходять за межі уяви.
(пор. Осії 8:7)
  - d. Прощення Бога завжди доступне і безкоштовне.
  - d. Однак прощена особа все одно матиме будь-які наслідки за гріх.

С. Історія Мефівошета.

1. Роки до царювання Давида; він уклав угоду з Йонатаном. (1 Самуїла 18:1-4; 20:16)
2. Йонатан конкретно просив Давида поширити заповіт на його нащадків. (1 Самуїла 20:42)
3. Приблизно через 20 років Давид починає розпитувати про будь-яких нащадків із дому Саула. (II Самуїла 9:1)
  - a. Ціва, один із слуг Саула, розповів цареві про Мефівошета, сина Йонатана.
  - b. Медсестра підкинула його, коли йому було п'ять років, і він був покалічений на обидві ноги. (II Самуїла 4:4)
  - v. Тепер він жив усамітно в Ло Дебарі. (II Самуїла 9:4)
4. Давид посилає по нього, і страшний Мефівошет вклоняється перед царем. (II Самуїла 9:8)
5. На його велике здивування. Цар Давид віддав Мефівошету всю землю та майно, що належало родині Саула, і запросив його їсти за царським столом. (II Самуїла 9:10)
6. Те, що Давид зробив для Мефівошета, є прообразом того, що Ісус Христос зробив для нас.

І І ЦАРІВ

вступ: У цих двох книгах йдеться про всіх царів Ізраїлю та Юди, крім перших двох. Також представлено великих пророків, деякі з яких названі, а деякі ні. Значна частина матеріалу буде порівняна з I та II Хронік.

Ім'я

1. Спочатку ці дві книги вважалися однією.

2. Оскільки вони стосуються правління королів, вони мають відповідну назву.

автор-Авторство невідоме, але більшість учених вважають, що це був написаний Єремією та одним чи кількома його сучасниками.

призначення

1. Обидві книги показують, що добробут нації зрештою залежав від вірності людей Богові.
2. Показати, як кожен цар відповідав Богові, виконуючи чи відкидаючи Божу угоду.

I. Передумови створення книги

A. ССтоліття історії Ізраїлю охоплюються I та II царями.

1. Вони рухаються від кінця правління Давида (970 р. до н. е.) через золотий вік Соломона, розрив між Ізраїлем та Юдою (під час смерті Соломона приблизно 930 р. до н. е.) до падіння Самарії ассирійцям (722 р. до н. е.) і знищення Єрусалиму (587 р. до н. е.).
2. Розповідь починається зі стабільного Сполученого Королівства під владою сильного короля.
  - a. Однак після смерті Соломона (бл. 930 р. до н. е.) нація розділилася на два царства.
    - [1] Північне царство було відоме як Ізраїль. Іноді його називали іменем його провідного племені Єфрема.
      - (a) Ізраїль мав дев'ять династій і 20 царів.
      - (б) Ізраїль не мав жодного праведного царя.
    - [2] Південне царство, відоме як Юдея, мало два племені: Юда і Веніамін.
      - (a) Юдея мала лише одну династію (Давида) і 20 царів.
      - (б) Вісім царів Юди були визнані за різний ступінь праведності.
3. Розповідь закінчується повним крахом і масовою депортацією до Вавилону.

B. Основними міжнародними державами, які діяли в цей історичний період, були Ассирія, Вавилон, Єгипет і Фінікія.

C. Книгу можна датувати з достатньою точністю приблизно між 562 і 536 роками до н.

D. Царі Юди та Ізраїлю.

1. Книги побудовані таким чином, щоб можна було розповісти історії

двох народів у сучасний час.

2. Пророки також виконують свою роботу в цей період.
3. У наступних списках подано царів і дати їх правління. Деякі дати збігаються через спільне правління. Вісім хороших царів позначаються тим, що їхні імена написані великими літерами. Призначені дати значною мірою базуються на датах, наведених Е. Р. Тейлем у його двох книгах «Таємничі числа єврейських царів» і «Хронологія єврейських царів».

Велика Британія

Сол   1050 -1010
 Девід   1010 - 970
 Соломон 970-930

Юда		Ізраїль	
<u>Король</u>	<u>Дати правління</u>	<u>Король</u>	<u>Дати правління</u>
Ровоам	930-913	Єровоам I	930-909
Авіям	913-910	Надаб	909-908
АСА	910-869	Бааша	908-886
ЙОСАФАТ	872-848	Ела	886-885
Йорам	853-841	Зімрі	885
Ахазія	841	Тібні	885-880
Аталія	841-835	Омрі	885-874
ДЖОАШ	835-796	Ахав	874-853
АМАЗІЯ	796-767	Ахазія	853-852
АЗАРІЙ (УЗІЯ)	792-740	Йорам (Йорам)	852-841
ЙОТАМ	750-732	Єгу	841-814
Ахаз	735-715	Єгоахаз	814-798
ЄЗЕКІЯ	715-686	Йоаш	798-782
Манасія	697-642	Єровоам II	793-753
Амон	642-640	Захарія	753
ЮСІЯ	640-609	Шаллум	752
Єгоахаз	609	Менахем	752-742
Єгояким	609-598	Пеках	752-732
Єгояхін	598-597	Пекахія	742-740
Седекія	597-586	Осія	731-721

(Єрусалим зруйнований 586) (Падіння Самарії 721)
(Єгояхін звільнений 562)

II. Головне повідомлення книги

- A. Книги намагаються показати, що доля Ізраїлю залежала від дотримання ними Господньої угоди з ними.
- B. Правління кожного короля оцінюється не відповідно до його політичного чи історичного значення, а відповідно до його духовного життя.

III. План книги

- A. 40-річне правління царя Соломона. (I Царів 1-11)
1. Соломон правив, тому що його влада і мудрість походили від Бога. (1)
  2. Соломон побудував храм. (5-6)
  3. Соломон зробив дві речі, які зрештою призвели до повалення його царства:
    - a. Він укладав союзи зі світом. (3:1-2)
    - b. Він допускав змішування ідолопоклонства з поклонінням Богу. (3:3)
  4. Серце Соломона відвернулося від Бога. (11:1-6)
- B. Перші 80 років розділених королівств. (I Царів 12-22)
1. Після смерті Соломона нація розділилася.
    - a. Син Соломона, Ровоам, нерозумно прискорив повстання серед своїх підданих після того, як зайняв місце свого батька.
    - b. Нація розділилася, Єровоам став царем Північного царства, а Рехав'ам став царем Південного царства.
      - [1] Північне царство «Ізраїль» налічувало 10 колін.
        - (a) У ньому було приблизно втричі більше землі і вдвічі більше людей.
        - (б) Його столицею була Самарія.
      - [2] Південне царство, відоме як «Юда», складалося з 2 племен: Юди та Веніямина.
        - a) Його столицею був Єрусалим.
        - (b) Тут також був храм Соломона.
  2. Цар Єровоам спонукав Ізраїль до поклоніння золотим телятам. (12)
  3. Єгипет вторгся і розгромив юдейського царя Рехав'ама. (14)

4. Бог послав Іллю, щоб показати, що умисний гріх приносить жахливі результати. (17-22)

C. Решта років Північного царства. (II Царів 1-17)

1. Ілля помер і передав свій плащ Єлесею. (18-25)

2. Царі Ізраїлю та Юди.

3. Ізраїль був вигнаний до Ассирії. (17)

a. Північне королівство просто перестало існувати як нація.

b. Дано пояснення походження самаритян. (17:24-41)

D. Решта років Південного королівства. (II Царів 18-25)

1. Коли Ізраїль упав під Ассирію, Юдою правив добрий цар Єзекія.

a. Під ним Бог визволив Юду від ассирійських загарбників під проводом Сеннахеріба.

b. Ісаія був сучасником Єзекії і брав участь у кількох подіях його життя.

2. Наступником Єзекії став його злий син Манасія, чие ідолопоклонство та злочестивість спокусили весь народ.

3. За Манасією ненадовго пішов його син Амон, який продовжував створювати зло.

4. Потім прийшов останній праведний цар Юди, Йосія, який очолив релігійне відродження в країні.

5. Однак у 606 році до нашої ери Навуходоносор, цар Вавилону, почав панувати над Юдою.

6. У 597 році до нашої ери вавилоняни захопили Єрусалим і вивели царя Єгояхіна в полон до Вавилону,

a. Тоді Даниїл, його троє друзів і багато інших євреїв були взяті в полон до Вавилону.

b. Навуходоносор залишив Юдею під владою Седекії.

в. Але вже наступного року правління Седекії закінчилося, Єрусалим було зруйновано, а Храм розграбовано та зруйновано.

IV. Ключові теми книги

A. Бог живе серед Свого народу. Це символізувало Його присутність у Храмі.

B. Боже Слово протистоїть нашим гріхам. (I Царів 16:30-33; 18:17-18; 19:1-2:21:20)

1. Пророки Бога сміливо закликали як царів, так і простих людей слідувати правильними шляхами Господа. (I Царів 18:17-18) Їхне

послання було «Так сказав Господь».

2. Прощення приходить, коли є каяття.
3. Нехтування Божим словом веде до падіння.
4. Бог терпеливий, але Його терпіння зрештою вичерпується, і Його суд виноситься.

C. Світлість вимагає цілковитої лояльності. (1 Царів 18:36-40; Матвія 10:32-39)

D. Навіть одна людина може мати великий вплив як на зло, так і на добро.

1. Прикладом людини, чий вплив був поганим, є Єзавель
2. Прикладом людини, чий вплив був добрим, є Йосія.

I - II ЛІТОПИСІ

вступ: Читаючи I та II Хроніки, ви, ймовірно, відчули дежавю. Значно більше половини матеріалу в Хроніках є дублюванням інформації, знайденої в Самуїла та Царів. Чому ці дані повторюються? Хроніки пропонують іншу перспективу, ніж Самуїл або Царі (див. розділ «Основне повідомлення»). Він був написаний, щоб доповнити два інших.

Ім'я- Хроніки

1. У єврейській Біблії книга називалася «Слова днів» або «Події періоду».
2. У Септуагінті книга згадується як «Про пропущене».
3. Назва «Хроніки» прийшла до нашої англійської Біблії від імені зміни, внесені істориком Ієронімом IV ст.

автор- Традиція говорить, що Ездра написав ці книги.

1. Він, безумовно, був кваліфікований для цього. (Ездри 7:10-11)
2. Талмуд підтримує цю традицію.
3. Хоча це невизначено, авторство Ездри є розумною можливістю.
4. Автор Хронік зібрав ці книги з десяти різних джерел. (I Хронік 9:1; II Хронік 12:15)

призначення- I та II Хроніки були написані, щоб зміцнити рештки нації, яка пройшла через вавилонський полон.

1. Цьому останку потрібно було нагадати, що Господь все ще був з

ними, тому що вони були народом завіту.

2. Книга також містила застереження щодо майбутнього відступництва та/або ідолопоклонства.

I. Передісторія книги.

- A. У давньоєврейській Біблії I та II Хроніки разом із Ездрую, ймовірно, були одним томом.

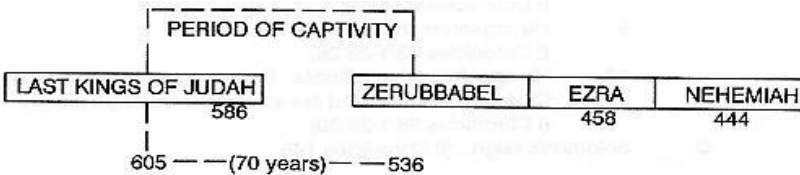
Б. Вавилонський полон.

1. Полон Юдеї офіційно тривав у 605-536 рр. до н.е. (період 70 років).
2. Причина 70-річного вигнання описана в II Хронік 36:21.

С. Повернення.

1. У 536 році до нашої ери Кір проголосив, що всі євреї можуть повернутися на батьківщину. (II Хронік 36:22-23)
2. Езра повернувся до Єрусалиму на сьомому році правління царя Артаксеркса I, який правив Персією з 465 по 423 рр. до н.е.)
3. Храм був відбудований між 520 і 515 роками до нашої ери, але люди були духовно апатичними.
4. Під керівництвом Неемії (приблизно 445 р. до н. е.) існував духовний клімат, який сприяв написанню такої книги, як Хроніки;

D. Наступна таблиця допоможе визначити часову шкалу:

II. Основний меседж книги.

В. Основним посланням книги (книг) було нагадати людям про їхні завітні стосунки з Богом і заохотити їх діяти відповідно.

1. Вигнанці повернулися додому з Вавилону.
2. Незважаючи на те, що храм був відбудований, люди його знехтували.
3. Відродження в країні не було б і не могло відбутися, доки там не було відновлено належне поклоніння.

Б. Хроніки, таким чином, є історією нації з точки зору священників.

1. Навпаки, книги Самуїла та Царів пропонували історію з політичної точки зору.

2. Наступна таблиця дає корисне порівняння між книгами:

САМУЇЛ-ЦАРІВ	<u>ХРОНІКИ</u>
-Огляд на північ і південь	-Переглянули тільки південь
-Наголос на трон	- Акцент на храмі
-Громадянська/політична історія	- Священна історія
-Наголос на пророка	-Наголос на священика
-Видатні війни	-Війни менш помітні
-Звинувачення 2 народів	-підбадьорився Залишок

III. План книги.

A. Родоводи. (I Хронік 1-9)

1. Від Адама до Ноя. (I Хронік 1:1-4)
2. Від синів Ноя до Якова та Ісава. (I Хронік 1:5-54)
3. Від Юди до нащадків Давида. (I Хронік 2:1-4; 23)
4. Подано родовід інших синів Якова, з особливою увагою до Левія.
5. Подано список тих, хто переселився в Єрусалим після вавилонського вигнання. (I Хронік 9:1-44)

B. Правління Давида. (I Хронік 10-29)

1. Сцена правління Давида визначається подробицями смерті царя Саула. (10:1-14)
2. Давид стає царем над усім Ізраїлем і захоплює Єрусалим. (11:1-9)
3. Названо вірних слуг Давида. (11:10-12:40)
4. Давид повертає Ковчег Заповіту до Єрусалиму. (13:1 -16:43)
5. Давиду не буде дозволено побудувати Храм (17:1-2), але Бог укладає з ним особливий договір. (17:3-27)
6. Давид зміцнює війська Ізраїлю. (18:1-20:8)
7. Він проводить несанкціонований перепис. (21:1-30)
8. Давид проводить підготовку до будівництва Храму. (22:1-19)
9. Він організовує священиків і левітів. (23:1-26:28)
10. Він призначає інших посадових осіб. (26:29-27:34)
11. Подано останні слова Давида та розповідь про його смерть. (28:1-29:30)

C. Правління Соломона. (II Хронік 1-9)

1. Соломон призначений царем над Ізраїлем і отримує видіння в Гів'оні. (1:1-17)
2. Під його керівництвом будується Храм. (2:1-5:1)

3. Ковчег Завіту приносять до Храму. (5:2-14)
  - а. Ковчег присвячений Господу. (6:1-42)
  - б. Храм присвячений Господу. (7:1-10)
4. Основні перемоги та досягнення Соломона записані. (8:1-9:31)

D. Царі Юди. (II Хронік 10-36)

1. Після того, як царство розділилося під керівництвом Рехав'ама (сина Соломона), північне царство ігнорується, і наводиться історія царів Юди.
  - а. Ровоам. (10:1-12:16)
  - б. Авія. (13:1-22)
  - в. Аса. (14:1-16:14)
  - д. Йосафата. (17:1-20:37)
  - д. Йорам. (21:1-20)
  - ф. Ахазія. (22:1-9)
  - г. Аталія. (22:10-12)
  - ч. Йоаш. (23:1-24:27)
  - і. Амація. (25:1-28)
  - j. Азарія. (26:1-23)
  - к. Йотам. (27:1-9)
  - І. Ахаз. (28:1-27)
  - м. Єзекія. (29:1-32:33)
  - п. Манасія. (33:1-20)
  - о. Амон. (33:21-25)
  - стор. Йосія. (34:1-35:27)
  - q. Єгоахаз. (36:1-4)
  - г. Єгояким, (36:5-8)
  - с. Єгояхін. (36:9-10)
  - t. Седекія. (36:11-21)
2. Більше місця та уваги приділяється добрим царям (тобто Асі, Йосафату, Єзекії та Йосії), а мало уваги приділяється тим, хто характеризується злом.

IV. Ключові теми книги

A. Загальні риси хороших духовних лідерів.

1. Вони шукали Господа.
  - а. Аса. (II Хронік 14:11)
  - б. Йосафата. (II Хронік 17:4,6а; 18:6)
  - в. Єзекія. (II Хронік 30:6-9)
  - д. Йосія. (II Хронік 34:3)

2. Вони відвернулися від підлих і огидних звичаїв.
  - a. Аса. (II Хронік 14:3-5)
  - b. Йосафата. (II Хронік 17:66)
  - v. Єзекія. (II Хронік 29:6-10)
  - d. Йосія. (II Хронік 34:4-7)
3. Вони бажали поклонятися в душі та правді.
  - a. Аса. (II Хронік 15:11-12)
  - b. Йосафата. (II Хронік 20:18-21)
  - v. Єзекія. (II Хронік 29:3-5, 15-36)
  - d. Йосія. (II Хронік 34:8-35:19)
4. Вони спонукали людей до молитви та вивчення Слова.
  - a. Аса. (II Хронік 14:4)
  - b. Йосафата. (II Хронік 20:5-12)
  - v. Йосія. (II Хронік 34:29-31)
5. Коли їм загрозували вороги, вони поклалися на Господа.
  - a. Аса. (II Хронік 14:11-12)
  - b. Йосафата. (II Хронік 20:5-12)
  - v. Єзекія. (II Хронік 32:20-23)
  - d. Йосія. (II Хронік 34:19-21)
6. У кожного була «ахіллесова п'ята».
  - a. Аса. (II Хронік 16:7-10)
  - b. Йосафата. (II Хронік 20:35-37)
  - v. Єзекія. (II Хронік 32:24-25)
  - d. Йосія. (II Хронік 35:20-25)

V. Роль культу.

1. Слово поклоніння походить від поняття «вартого корабля» (тобто наш Бог гідний нашої хвали та поклоніння).
2. Це має відобразитися в усьому, що ми робимо. (Римлянам 12:2; Колоссянам 3:17)
3. Є, однак, часи колективного поклоніння, коли Божий народ збирається з метою прославляти Бога та зміцнювати віру один одного. (Євреїв 10:25)
4. Коли якість або регулярність цього часу складання ігнорується, результатом завжди є духовна апатія.

C. Євреї та самаряни.

1. Більшість дослідників Біблії знають про ворожнечу, яка існувала між євреями та самарянами (пор. Івана 4:9)
2. Походження самаритян можна простежити до періоду, коли були складені Хроніки.

3. Ассирія завоювала Самарію в 721 р. до н.е. під керівництвом Саргона. (пор. II Царів 17:24-40)
  - a. Він депортував тисячі ізраїльтян і знову заселив землю язичниками.
  - b. Змішані шлюби між євреями, що залишилися, і імпортованими язичниками породили расово, культурно та релігійно змішаний народ.
  - v. Коли євреї повернулися з Вавилону, між двома групами були натягнуті стосунки. (пор. Ездри 4:1-3)
  - d. Згодом самаряни побудували власний храм на горі Герізім.
4. Як і євреї, самаряни вважали себе справжніми спадкоємцями Авраама.

ЕЗРА І НЕЕМІЯ

вступ: Книги Ездри та Неемії є основним джерелом інформації про 100 років після вавилонського полону. Вони розповідають нам про повторне заселення Палестини євреями, відбудову храму та реконструкцію Єрусалимської стіни.

Ім'я-Кожна книга названа на честь свого головного героя.

1. Свого часу ці дві книги вважалися однією і називалися Езра.
2. Є додаткові докази того, що обидва колись були частиною Хронік.

автор– Книги, ймовірно, написані їхніми тезками.

1. В обох книгах центральні герої часто говорять від першої особи. (пор. Езра 8:15f; Неемія 1:1f)
2. Обидва автори використовували різні джерела при написанні своїх книг. (Ездри 1:2-4; 4:8 і далі; 6:3 і далі)

призначення

1. Книга Ездри була написана, щоб записати вірність Бога у відновленні євреїв на землі.
2. Книга Неемії була написана, щоб показати роботу Бога через відданого лідера - Неемію.

I. Тло книг.

A. Вавилонський полон.

1. Вавилон підкорив Юдею і взяв перших полонених із землі в 606 р. до н. (пор. Даниїла 1:1-7)

2. У 597 р. до н. е. і 586 р. відбулися ще дві великі депортації.
3. Пророк Єремія пророкував, що полон триватиме 70 років. (Єремії 25:12)

В. Повернення.

1. У 539 р. до н. е. Вавилон упав під рукою Дарія, мідянина, і почалося перське правління. (пор. Даниїл 5:30)
2. Ездра 1:1-4 говорить про «Кіра, царя Персії», який видав прокламацію, що дозволяла євреям повернутися додому та відбудувати свій Храм.
  - а. Цей Кір, очевидно, був Кіром II, Кіром Великим, який правив Перською імперією Ахеменідів з 539 по 530 рік до нашої ери.
  - б. Пророк Ісая передбачив точну роль Кіра у відбудові храму за 150–200 років до того, як це сталося.
3. Так само, як ізраїльтяни увійшли до Вавилону в три етапи (606, 597 і 586 до н. е.); їх повернення проходило в три етапи.
  - а. Зоровабель привів першу групу додому в 536 році до нашої ери. (Примітка: храм був перебудований і освячений у 515 р. до н. е., за часів Естер.)
  - б. Ездра привів другу групу полонених додому в 458 році до нашої ери, і почалося велике відродження.
  - в. Неемія повів останню групу вигнанців додому в 445 р. до н. е. і відбудував стіну Єрусалиму.

С. Відновлення Юдеї. Наступна таблиця пропонує хронологію основних персонажів і подій відновлення Юди:

ПЕРСЬКИЙ ЦАР	ДАТИ	БІБЛІЙНІ ПЕРСОНАЖ	ПИСАННЯ	ПОДІЯ
Сайрус	539-530	Зороваель, Ісус Навин, Агей, Захарія	Ездра 1-4	Спочатку повернення Храму розпочато, а потім
Камбіз	530-521	_____	_____	Жодної роботи над Храмові
Дарій I	521-486	Агей, Захарія	Ездра 4-6	роботи завершено

Ксеркс - Ахашверош	486-465	Естер, Мордехай	Естер 1-10	Історія збереження
Артаксеркс	465-423	Езра, Неемія, Малахія	Езра 7-10 Неемія	Друге повернення за Ездри Третє
КІНЕЦЬ	СТАРИ	ЗАПОВІТ	ІСТОРІЯ	Служіння Малахії

Г. Період, який охоплюють ці дві книги, коливається від 536 р. до н. е. (початок правління Кіра) до 433 р. до н. е. (друге правління Неемії).

- Е. Саме в цей період термін «єврей» замінив «єврей» або «ізраїльтянин» як загальний термін для позначення нащадків Авраама, Ісаака та Якова.
1. Північне царство зникло після асирійського полону.
  2. Народ, що живив, складався переважно з дому Юди.
  3. Слово єврей спочатку означало «одного з Юди».

II. Головне повідомлення книги. Головне послання двох книг полягає в тому, що Бог відновлює, перебудовує та відроджує через відданих лідерів.⁵

А. Езра був священиком і книжником. (Ездри 7:10)

1. Книга Ездри зосереджена на відновленні Храму та відновленні його як центру культури Юдеї.
2. Езра 7:27-28 підсумовує книгу. «Хвала Господеві, Богові наших батьків, що поклав на серце цареві принести таким чином честь Господньому дому в Єрусалимі, і що виявив мені Свою милість перед царем, і перед його радниками, і перед усіма царськими вельможами. Оскільки рука Господа, Бога мого, була на мені, я відважився, і зібрав старших із Ізраїля, щоб піти зі мною».

В. Неемія був виночерпієм Артаксеркса I з Персії.

1. Перебуваючи у вигнанні, він сумував через спустошення єрусалимської стіни і бажав відбудувати її.
2. З дозволу Артаксеркса Неемія повернувся до Єрусалиму через тринадцять років після Ездри.
3. Відданість Неемії справі найкраще підсумована в 6:3а. «Я веду великий проект і не можу піти вниз. Чому робота повинна

зупинятися, поки я залишаю це і піду до вас?»

III. Конспект книг.

А. Повернення під проводом Зоровавеля. (Ездра 1-6)

1. Після завоювання Вавилону цар Кір видав указ, що дозволяв євреям повернутися на батьківщину та відбудувати свій храм. (Езра)
2. Подано детальний перепис 50 000 Зоровавеля, який мав вести назад. (Ездра 2)
3. Вівтар і Храм перебудовані. (Езри 3:1-13)
4. Виник опір забудові. (Езри 4:1-24)
5. Виклик і спонукання пророків Огія та Захарії, люди відновили роботу над Храмом. (Езри 5:1-17)
6. Цар Дарій видав указ про відбудову Храму. (Езри 6:1-12)
7. Після чотирьох років напруженої роботи храм було завершено й освячено. (Езри 6:13-18)
8. Святкували Пасху. (Езри 6:19-22)

Б. Повернення за Езри. (Ездра 7-10)

1. Приблизно через 80 років після першого повернення під проводом Зоровавеля книжник Ездра повернувся з приблизно 1700 людьми. (Езри 7:1-10)
  - a. Цар Артаксеркс видав указ супроводжувати їх. (Езри 7:13-27)
  - b. Подано список голів родин. (Езри 8:1-14)
2. Після прибуття Ездра був стурбований виявленням того, що змішані шлюби з людьми країни поставили під загрозу їхню духовну відданість. (Езри 9:1-4)
  - a. Він звершив молитву за людей. (Езри 9:5-15)
  - b. Люди покаялися і визнали свій гріх. (Езри 10:1-17)
  - v. Подано список тих, хто одружувався з іноземками. (Езри 10:18-44)

С. Повернення за Неемії. (Неемія 1-13)

1. Приблизно в 445 р. до н. е. до Неемії дійшла звістка про руйнування єрусалимської стіни. (Неемія 1:1-11)
2. З дозволу Артаксеркса він повернувся до святого міста з рішучістю відбудувати стіну. (Неемія 2:1-20)
3. Добре спланована і методична робота почалася. (Неемія 3:1-32)
4. Почалася біда.
  - a. Недоброзичливі сусіди нацькували їх. (Неемія 4:1-23)
  - b. З боку євреїв чується крик. (Неемія 5:1-19)
  - v. Існує навіть змова проти життя Неемії. (6:1-14)

5. Під керівництвом Неемії стіна була завершена менш ніж за два місяці. (Неемія 6:15 - 7:1-4)
6. Вигнанці, що повернулися, названі та пронумеровані. (7:5-73)
7. Ездра прочитав і пояснив Закон Мойсея. (Неемія 8:1-18)
8. Люди зізналися у своїх гріхах і знову присвятили себе Господу. (Неемія 9:1-10:39)
9. Кидають жереб, і одну десяту людей вибирають для проживання в Єрусалимі. (Неемія 11:1-36)
10. Подано список священиків і левитів. (Неемія 12:1-26)
11. Стіна присвячена Господу. (Неемія 12:27-47)
12. Коли Неемія повернувся до Артаксеркса, велика частина його впливу також залишилася. (Неемія 13:1-6)
13. Повернувшись до Єрусалиму, Неемія ревно розправився з кривдниками. (Неемія 13:7-11, 23-25)
14. Людей закликали підтримувати священиків (Неемія 13:10-14) і підкорятися законам про суботу. (13:10-14)

IV. Теми книги

A. Нетерпимість до компромісу.

1. Після повернення до Єрусалиму Ездра був стурбований тим, що євреї одружилися з ханаанськими народами та брали участь у ідолопоклонництві. (Ездри 9:1-4)
2. Пізніше Неемія зіткнувся з тією ж проблемою. (Неемія 13:23-27)
3. Обидва лідери говорили і діяли рішуче. (Ездри 10:10-12; Неемії 13:25-26)
4. Наш Бог абсолютно неприхильно ставиться до нашого союзу з усім, що відводить нас від Нього.

B. Робити щось велике для Бога.

1. Процес починається з усвідомлення потреби. (Неемія 1:3)
2. Визнання потреби супроводжується багатомолитвою. (Неемія 1:4-11; 2:46)
3. Слуг Божих набирають, а роботу делегують. (Неемія 3:1-32)
4. Виникнуть проблеми. (Неемія 5:1-7а)
5. Опозиція прийде. (Неемія 2:19, 4:7-8:6:1-14)
  - а. Боріться з ним молитвою та розумною обережністю. (Неемія 4:9)
  - б. Покладіться на Бога, щоб перешкодити опозиції. (Неемія 4:14)
6. Тримайте свою увагу. (Неемія 4:6; 6:15)
7. Слава Богу. (Неемія 8:2-6)

С. Вплив полону.

1. З неволі вийшли три значні установи:

а. Синагога - місце місцевого культу.

б, Писар - учень/викладач права.

в. Діаспора - ті євреї, які залишилися розפורшеними між народами.

2. Полон і повернення привели до ортодоксального юдаїзму.

ЕСТЕР

вступ: У книзі Естер розповідається про змову з метою знищення всього єврейського народу за часів перського царя Ахашвероша (Ксеркса) і про те, як її було зірвано.

Ім'я-Книга названа на честь єврейської дівчинки-сироти, яка стала королевою Персії. Естер — перське слово, що означає зірка.

автор-У книзі не вказано жодного автора. Єврейська традиція приписує авторство дядькові Естер, Мордекаю, одному з центральних персонажів книги. Інші вчені вважають, що його написали невідомі писарі, які слідували за Ездрую.

призначення

1. Демонструвати головне провидіння Бога.

2. Щоб показати, що Бог вшанував обрання Ізраїля як Його завітного народу.

3. Проілюструвати, що може статися в житті людини, коли керує Бог.

I. Передісторія книги.

А. Коли Кір дозволив євреям у вигнанні повернутися на батьківщину, багато з них залишилися на своїх нових місцях.

1. Мордехай, Естер і тисячі інших залишилися на території персів за межами Палестини.

2. Ця книга також демонструє присутність Бога з цими людьми з тими, хто повернувся до Юдеї.

В. Ми маємо багато інформації про правління царя Ахашвероша з небіблійних джерел.

1. Він більше відомий історії під своїм грецьким іменем Ксеркс, цар Персії з 486 по 465 рік до нашої ери.

2. У проміжку між його третім (Естер 1:3) і сьомим

(Естер 2:16) років він здійснив згубне вторгнення до Греції.

С. Дата - Мабуть, це був написаний євреєм, який жив у Персії між 450-400 рр. до н.

1. Археологія показала, що автор з перших рук знав про перське суспільство та архітектуру часів Перської імперії.
2. Ксеркс правив Перською імперією з 486 по 465 рр. до н.е. і зазвичай його ідентифікують як Ахашвероша.
3. Англійська Біблія поміщає його після Ездри та Неемії, оскільки воно має перське походження з ними.

Г. Незвичайні факти про книгу.

1. Це єдина книга Святого Письма, яка не згадує ім'я Бога.
2. Це єдина книга Старого Завіту, яку не було знайдено серед сувоїв Мертвого моря в Кумрані.
3. Це була остання книга, яка була прийнята до Єврейського Писання.

Е. II Хронік 36:20-23 містить основу для книги Естер.

II. Основні меседжі книги

А. Книга пояснює походження єврейського свята Пурім (лютий/березень).

В. Більша тема книги — провидіння Всемогутнього Бога

III. План книги.

А. Свято Ахашвероша та розлучення Вашті. (1:1-22)

Б. Вибір Естер як цариці. (2:1-23)

С. Змова Гамана знищити Мордехая та євреїв. (3:1-15)

Д. Мордехай переконав Естер втрутитися. (4:1-17)

Е. Успішне клопотання Естер до короля. (5:1-7; 10)

Ф. Падіння Гамана і визволення євреїв. (8:1-9; 16)

Г. Свято Пурім. (9:17-32)

Н. Висновок: видатність єврея Мордехая. (10:1-3)

IV. Ключові теми книги.

А. Випробування, якими б важкими вони не були, не можуть знищити віру в істинну віруючий.

1. Ухилитися від випробувань природно.

2. Випробування мають зміцнити нашу віру. (1 Петра 4:12; Якова 1:2-4).

Б. У Бога є план для вашого життя, як і для Естер.

1. Хто знає, що Бог міг покликати вас саме на такий час?

a. Можливо, він захоче використати вас якимось чудово.

b. Швидше за все, Він хоче використати вас у природних подіях вашого життя.

v. Бог очікує від нас підкорення Його волі незалежно від обставини.

d. Бог не може використовувати нас для виконання Свого плану щодо нас, якщо ми цього не бажаємо прислухатися до Його заклику.

2. Це пов'язано з доктриною провидіння Божого.

С. Гордість і помста ведуть до смерті. (Приповістей 11:2; 16:18; 29:23).

D. Людські плани ніколи не можуть скасувати Божого наміру:

1. Хитрий план Гамана здавався впевненим успіхом.

a. Закон мідійців і персів був незмінним.

b. Але Гаман не помітив одну річ – Всемогутнього Бога.

2. Ніколи не ігноруйте Всевишнього.

E. Одна людина, присвячена Богу, має велику силу та вплив.

F. Наша відповідальність полягає в тому, щоб слухатися. Результати залежать від Бога.

G. Расові упередження абсолютно неправильні.

Висновок:

A. Як чітко показує Естер, уся історія насправді є Його історією, і всі люди повинні бачити себе створіннями, відповідальними перед Святим Богом.

B. Коротка таблиця основних подій дітей Ізраїлю показана на наступній сторінці.

C. Коли ми переходимо до поетичних і пророчих книг Стародавнього Заповіт, ми спробуємо вмістити їх у цю історичну рамку.

D. Естер так чітко показує, що вся історія насправді є історією [Його історія], і всі люди повинні бачити себе істотами, відповідальними перед Святим Богом.

A CHRONOLOGY OF THE OLD TESTAMENT

Biblical Events

World History

Call of Abraham	2100 BC	Hyksos comes to power in Egypt
Birth of Joseph	1915 BC	
Jacob's family moves to Egypt	1876 BC	
Death of Joseph	1805 BC	
	1580 BC	Hyksos expelled from Egypt
Birth of Moses	1530 BC	
	1504 BC	Thutmose III (Pharaoh of Oppression)
	1450 BC	Amenhotep II (Pharaoh of the Exodus)
The exodus; Ten Commandments	1447 BC	
Moses' death; entry of Canaan under Joshua	1407 BC	
Death of Joshua; period of the judges begins	1385 BC	
	1361 BC	Tutankhamen ("King Tut") becomes Pharaoh
		(Cycles of apostasy, oppression and deliverance during time of Israel's judges)
Saul becomes king	1050 BC	
Saul's death; David becomes king of Israel	1010 BC	
David's death; Solomon comes to the throne	970 BC	
Solomon begins the temple	967 BC	
Solomon's death; division of the kingdom	930 BC	
Northern Kingdom falls to Assyria	721 BC	
	701 BC	Sennacherib's invasion of Judah
	612 BC	Destruction of Nineveh
First deportation of captives from Judah	606 BC	
Second deportation	597 BC	
Third deportation; Solomon's temple destroyed	586 BC	
Jehoiachin freed in Babylon	562 BC	
	539 BC	Babylon falls; Persian period begins
Cyrus allows first captives to leave under Zerubbabel	536 BC	
Work begins on second temple	535 BC	
Temple completed	515 BC	
	486 BC	Ahasuerus becomes King of Persia
Esther becomes Ahasuerus' queen	480 BC	
	465 BC	Artaxerxes I becomes King
Ezra leads captives home	458 BC	
Nehemiah leads captives home	445 BC	
Nehemiah visits Artaxerxes	433 BC	

РОБОТА

вступ: Пересічний читач не впізнав би ці п'ять поетичних книг (Йов – Пісня про Соломона) як такі, тому що єврейська поезія не звучить і не виглядає так, як наша англійська. Вони від думки. Незважаючи на незвичайність для нас, поезія будь-якою мовою чи культурою має

особливу силу та вплив на чутливе серце.

Книгу Йова, разом із Приповістями та Еклезіастом, також називають «літературою мудрості». Роздумлива за тоном література мудрості розглядає глибокі питання життя (наприклад, існування, мета, щастя тощо). Йов має справу з питаннями практичного життя, одне з яких може бути найбільшим і найбільш заплутаним питанням людського досвіду - проблема страждання.⁶

Ім'я -Книга названа на честь її головного героя.

автор-Автор невідомий.

призначення-Мета книги – звернутись до проблеми страждань праведних людей.

1. «Проблема» полягає в такій логіці:
  - а. Наш Бог безмежно добрий, люблячий і могутній.
  - б. Чому страждають створені за Його образом?
2. Книга дає не повне інтелектуальне пояснення, а духовну пораду.

I. Передісторія книги.

A. Іов був історичним персонажем. (пор. Єзекіїла 14:14, 20; Якова 5:11)

B. Ймовірно, він жив за часів патріархів. (тобто - після днів потопу і до часу Мойсея)

1. Тривалість його життя підтверджує цю думку. (42:16)
2. Йов розглядається як священик для своєї сім'ї, типова роль у патріархальні дні. (1:5)
3. Закон Мойсея та/або одкровення від пророків ніколи не згадуються в усіх теологічних дискусіях Йова та його друзів.
4. Низка подій, викладених у книзі, ймовірно, сталася приблизно за 2000 рік до нашої ери.

C. Написання книги в її нинішньому вигляді, ймовірно, не відбулося приблизно до часів Соломона (приблизно 950 р. до н. е.), коли інтерес до літератури мудрості був на піку.

II. Головне повідомлення книги.

A. Як зазначено в розділі «Мета», книга присвячена проблемі людських страждань.

1. Це, мабуть, найскладніше питання, яке постає перед віруючими.
  2. Дружина і «друзі» Йова висунули неглибоку вузьку перспективу, згідно з якою страждання людини завжди є прямим наслідком його/її гріха.
    - a. Ця концепція не тільки поверхнева, але й небіблійна. (пор. Івана 9:1f)
    - b. Крім того, він не дає допомоги чи розради тому, хто страждає.
- V. Відповідь, запропонована книгою Йова, є радше практичною, ніж теоретичною.
1. Це стосується не стільки питання «Чому» страждання, скільки питання «Як» з ним впоратися.
  2. Основна висунута передумова полягає в довірі до абсолютного суверенітету Бога. (Йов 38:1-42:6)
  3. Це саме послання проголошується в кількох уривках Нового Завіту. (пор. Римлянам 8:28; 2 Коринтян 12:9-10)

III План кн.

A. Пролог. (Йов 1:1-2:13)

1. Йов представлений як справедливий і праведний чоловік (1:8), а також як людина великого багатства. (1:13)
2. Сатана ставить під сумнів щирість віри Йова (1:6-11), і Бог дозволяє йому піддати його випробуванню. (1:13-2:8)
  - a. Йов втратив своїх волів і слуг. (1:13-16)
  - b. Він втратив усіх своїх верблюдів. (1:17)
  - v. Десятеро його дітей загинули, коли шторм обрушив будинок, де вони бенкетували. (1:18-21)
  - d. Йова навіть позбавили здоров'я. (2:1-8)
3. Друзі Йова приходять поспівчувати йому. (2:11-13)

V. Обговорення стану Йова. (Йов 3:1-:40)

1. Після того, як Йов оплакує свій стан (3:1-26), виголошується три цикли промов.
  - a. У кожному раунді Йов, Еліфаз, Білдад і Цофар обговорюють причину страждань Йова.
  - b. Перший раунд (4:1-14:22), другий раунд (15:1-21:34) і третій раунд (22:1-31:40) промов є поетичними за формою.
2. Загальний висновок, зроблений у промовах друзів, полягає в тому, що такі надзвичайні хвилювання повинні бути наслідком великого гріха в житті Йова.

Виступи К. Елігу. (Йов 32:1-37:24)

1. Елігу — молодий чоловік, який слухав ці промови та розчарований тим, що почув. (32:1-5)
2. Він виголошує чотири власні промови. (Йов 32:6 - 33:33; 34:1-37; 35:1-16; 36:1 -37:24)
  - a. У них він наближається до правди ближче за інших.
  - b. Він докоряв Йову за те, що він виправдовувався перед Богом.
  - v. Він дорікав трьом друзям за те, що вони багато говорять, але мало говорять.
  - d. Елігу вказав, що страждання можуть служити як для навчання, так і для покарання.

Г. Відповідь Бога на Йова. (Йов 38:1-42:6)

1. У двох чудових зверненнях Бог закликав Йова пояснити чудеса його творіння.
2. Йов швидко зрозумів, що він ніколи не міг зрозуміти й частки того, що знав Бог, і відповів підкоренням і скорістю.
3. Бог не пояснив Йову, чому він страждав; радше Він просто хотів, щоб Йов довірився Йому і схилився перед Ним.

Е. Епілог. (Йов 42:7-17)

1. Бог дорікає друзям Йова. (42:7-10)
2. Здоров'я Йова відновлюється, його багатство подвоюється, і він благословляється десятьма дітьми. (42:11-17)

IV. Ключові теми книги.

А. Проблема страждання.

1. Як може всемогутній, добрий і люблячий Бог допустити зло, біль і страждання в цьому світі?
2. Не пропонуючи повного пояснення, книга торкається деяких причин його присутності у світі.
  - a. Страждання випробовують характер. (Йов 1:6-12; пор. Якова 1:2-4)
  - b. Страждання може бути результатом власного гріха. (Йов 4:7-9; пор. Івана 5:14)
  - v. Страждання очищає свій об'єкт. (Йов 23:10; пор. Малахія 3:2-3)
  - d. Деякі страждання можуть бути результатом Божого покарання. (Йова 33:19-30; Євреїв 12:4-11)
3. Кожен із них дійсний у певних ситуаціях.
  - a. Жодне з них не є універсальним поясненням страждань.

б. У книзі Йова чітко пояснюється, що неможливо завжди точно визначити причину страждань. (Йов 38:1 і далі)

в. Особливо важливо не розглядати всі страждання як покарання від Бога. (пор. Івана 9:11)

Б. «Терпіння» Йова.

1. Вираз «терпіння Йова» прийшов до нас із перекладу Якова 5:11 KJV.
2. Якщо ви прочитали книгу Йова, ви виявили, що він зовсім не терплячий (як ми зазвичай визначаємо це слово).
  - а. Йов стогнав і скиглив про свій стан. (3:1-26; 6:1-13)
  - б. Він накинувся на несимпатичну, поверхневу точку зору оточуючих. (6:14-30)
  - в. Йов навіть скаржився на Бога Богові. (30:20-23)
3. Оригінальне слово, перекладене як «терпіння» в KJV, краще перекладати як «стійкість» (RSV), «наполегливість» (NIV) і «стійко стояв» (NEB).
4. Йов є прикладом стійкої людини, яка мужньо тримається за Бога, навіть коли не розуміє. «В усьому цьому Йов не згрішив, звинувачуючи Бога в гріху». (1:22)

С. Суверенітет Бога.

1. Можливо, найбільш надихаючою частиною книги є величне звернення Бога до Йова. (Йов 38-41)
2. Потужний і поетичний, він нагадує нам про дивовижну велич, суверенітет і велич Бога.

ПСАЛМИ

вступ: Деякі з найбільш улюблених у всьому Писанні уривків можна знайти в Псалмах. Відображаючи весь спектр людських почуттів, Псалми століттями допомагали людям знайти шлях у різноманітних життєвих ситуаціях. Вони служать вираженням людських почуттів у горі чи радості, у депресії чи радості, у темряві чи світлі.

Ім'я-Псалми

1. Слово «псалом» буквально означає хвала.
2. Єврейською назвою цієї збірки є «Пісні хвали».

Автори-За надписами до різних псалмів можна простежити авторство деяких із них.

1. Відомо, що Давид написав сімдесят три.
2. Соломон написав два. (72; 127)
3. Геман написав одну. (88)
4. Етан склав іншу. (89)
5. Один був написаний Мойсеєм. (90)
6. Асаф, один із придворних музикантів Давида, написав дванадцять. (50, 73-83)
7. Десять псалмів були авторами «синів Корея». (42-49; 84; 85; 87)
8. Інші анонімні.

призначення-Псалми були зібрані та збережені головним чином для створення пісенного збірника або гімну хвали та поклоніння.

1. Книгу склали вірші, призначені для співу.
2. Він став використовуватися як гімн для богослужінь у храмах і синагогах.
3. Псалми використовувалися ранньою церквою (пор. Ефесянам 5:19) і є джерелом текстів деяких пісень, які ми співаємо сьогодні.
4. На додаток до їхнього використання як пісень, псалми протягом століть забезпечували духовні роздуми, втіху, підбадьорення та переконання для Божого народу.

I. Підґрунтя до книги.

А. Завдяки визначенню певних авторів ми знаємо, що псалми були написані протягом тисячі років. (1500-500 рр. до н.е.)

1. Зрозуміло, що більшість було складено за часів єдиної монархії. (I Самуїла -I Царів)

2. Переважна більшість написана протягом столітнього періоду 1030-930 рр. до н.
- В. Книга поділена на п'ять окремих груп.
1. Псалми 1-41.
  2. Псалми 41-72.
  3. Псалми 73-89.
  4. Псалми 90-106.
  5. Псалми 107-150.
- С. Ми не знаємо, хто зібрав і впорядкував псалми в їхньому теперішньому порядку.
- Д. Надписи (або заголовки) кількох псалмів не лише вказують на авторство, але ще кілька речей були додані перекладачами короля Якова.
1. Обставини їх складу. (34; 51; 102)
  2. Запланована функція або використання псалма. (4; 30; 92)
  3. Наспів або мелодія для супроводу псалма. (45; 56; 57; 69; 75)
- Е. Нотні записи (наприклад, "selah"; "gittith"; "maskit") також надаються невизначеного значення.
- Ф. Найважливішою літературною рисою Псалтиря є паралелізм
1. Єврейська поезія врівноважує думку, а не звук.
  2. Використовуючи паралелізм, поет робить висловлювання в одному рядку і порівнює його з додатковим висловлюванням у наступному рядку.
  3. Деякі з основних типів паралелізму, які зустрічаються в Псалмах, включають:
    - а. Синонімічний паралелізм - у цій формі думка, висловлена в перших рядках, підкріплюється другим рядком. (наприклад, 10:1; 18:2; 19:1; 114)
    - б. Синтетичний паралелізм - у цій паралельній формі другий рядок завершує думку першого. (наприклад, 8:2; 12-1; 33:1)
    - в. Кліматичний паралелізм - Частина першого рядка повторюється, а в другому рядку додається нова думка. (наприклад, 29:1-2; 32:1-2; 77:1)
    - д. Антитетичний паралелізм - другий рядок пропонує контрастну думку, яка підкреслює перший рядок. (наприклад, 1:6; 18:27; 34:10)

Г. На івриті деякі псалми утворюють акровірші. (наприклад, 9, 10, 25, 34; 37; 111 і 112)

II. Головне повідомлення книги.

В. Головне послання псалмів – це вираження поклоніння та покладення на любов, милосердя та силу нашого великого Бога!

Б. Три ключові елементи, виражені в Псалмах, це хвала, прохання та покаяння.

III. План книги.

А. Хоча псалми поділяються на п'ять груп (пор. I .В.), фактично неможливо окреслити псалми за стилем чи змістом.

1. Молитви, прохання, хвала, пророцтва тощо змішані без розбору серед п'яти груп книги.
2. Деякі псалми поєднують більше однієї теми в одному вірші.

В. Вчені розрізняються у своїх методах класифікації псалмів. Ось один зразок:

1. Месіанські псалми – у них пророче розповідається про особу та роботу Месії. (наприклад, 2, 8, 22, 69, 110)
2. Псалми-плачі. У цих псалмах звучить благання до Бога про допомогу в час лиха. (наприклад, 7, 26 і 60)
3. Псалми-свідчення. Головною особливістю цих псалмів є проголошення автором того, що Бог зробив для нього. (наприклад, 30; 34)
4. Паломницькі псалми. Також відомі як «псалми сходження», ці псалми пов'язані з паломництвом до святого міста Єрусалиму. Очевидно, ці пісні співали, коли ізраїльтяни сходили в Єрусалим на щорічні свята. (наприклад, 120-134)
5. Проклинальні псалми - це псалми, які вимагають вироку над злими людьми. (58, 109)
6. Покайні псалми. Ці псалми, здебільшого написані Давидом, розкривають серце розкаяної особи, яка сумує через свій гріх. (32, 51)
7. Псалми мудрості. Ці псалми дають пораду благочестивим людям, які живуть у безбожному світі. (наприклад, 37, 73)
8. Історичні псалми - В історичних псалмах автор оглядається на те, як Бог поведився з ізраїльським народом. (наприклад, 78, 105, 106)

IV. Ключові теми книги.

A. Представлення Бога в Псалмах.

1. Більше ніж будь-яка інша книга Старого Завіту, Псалми поділяють з нами головні аспекти особистості та природи Бога.
  - a. Зрозуміло, що псалмоспівці вважали Бога особистим і турботливим, а також всемогутнім і справедливим.
  - b. Вони постійно вихваляли Його як Творця, Хранителя, Володаря та Суддю.
2. Наголошується на деяких особливостях Бога:
  - a. Його нескінченність. (пор. псалми 139)
    - [1] Він всезнаючий [необмежене знання]. (вірші 1-6)
    - [2] Він всюдисущий [присутній у всіх місцях]. (v.7-12)
    - [3] Він всемогутній. [безмежна сила] (в. 13-18)
    - [4] Він увесь святий і праведний. (в. 19-24)
  - b. Його доброта. (Псалми 25:8-10; 33:5; 34:8; 52:1,9; 73:1; 86:5; 100:5; 106:1)
  - v. Його сила. (Псалми 21:13; 46:1-7; 62:11; 65:6, 7; 77:14-18)
  - d. Його праведність. (Псалми 7:9; 48:10; 50:6; 71:15,19; 89:16; 97:2; 111:3; 1119:142-144)
  - д. Його вірність. (Псалми 18:30:25:10; 36:5; 40:10; 89:1-34; 92:1, 2, 15; 111:5-9)
  - f. Його любов. (Псалми 42:8; 47:4; 63:3; 78:68; 89:33)
  - g. Його милість. (Псалми 18:50; 32:1-5; 57:10; 62:12; 65:3; 69:16; 78:38-39; 85:2-3); 103:3-17)

B. Месіанські псалми.

1. Кілька псалмів у Новому Завіті тлумачаться як такі, що говорять про Христа.
  - a. Псалми 2; пор. Дії 4:25-26; 13:33; Євреям 1:5; 5:5
  - b. Псалми 16; пор. Дії 2:24-31; 13:35-37
  - v. Псалми 22; пор. Матвій 27:35-46; Івана 19:23-25
  - d. Псалми 45; пор. Євреям 1:8-9
  - д. Псалми 89; Дії 2:30
  - f. Псалми 110; Матвій 22:43-45; Дії 2:33-35; 5:6-10:6:20; 7:24
2. Спосіб, у який ці псалми згадуються в Новому Завіті, дає зрозуміти, що посилання на престол Давида є прообразом Христа.
3. Ісус стверджував, що псалми говорять про нього. «Має збутися все, що написано про мене в законі Мойсеєвому, у пророків і в псалмах». (Луки 24:44)

С. Залежність від Бога. - Псалми 23:

1. Якщо Псалми щось ясно пояснюють, так це те, що всі наші засоби до існування та майбутнє будуються на Богові.
2. Він забезпечує:
  - a. Наше керівництво. (23:1)
  - b. Наш захист. (23:4-5)
  - v. Наше харчування. (23:2)
  - d. Наша мужність. (23:4б)
  - д. Наша дисципліна. (23:4б)
  - f. Наші благословення. (23:6а)
  - g. Наше почуття гідності. (23:5б)
  - ч. Наша вічна доля. (23:6б)

ПРИПОВІСТЯ, ЕКЛЕЗІАСТ, ПІСНЯ СОЛОМОНОВА

вступ:Ці книги включені разом, тому що вони здебільшого є творами Соломона. Равинська традиція говорить, що ці три книги були написані протягом трьох періодів життя Соломона - Пісня над піснями, коли він був у молодості, Приповіді в середині життя, і Екклезіаст, коли він був озлобленим старцем. Хоча ми не знаємо, наскільки правдивою є ця легенда, це правда, що книги несуть різні, різні повідомлення.

імена

1. Прислів'я – прислів'я – це коротка приказка, яка використовується для передачі правди.
  - a. Корінь слова «прислів'я» містить ідею «керувати» або «правити».
  - b. Прислів'я — це мудрі, стислі висловлювання, які керують нашим життям.
2. Екклезіаст - ім'я походить від грецького перекладу єврейського титулу "Qoheleth", тобто "Проповідник".
3. Пісня над піснями
  - a. Ця назва входить до нашої англійської Біблії, тому що це вірш (пісня), складений Соломоном.
  - b. Єврейська назва книги «Пісня над піснями», що означає «найкраща з пісень».

автор- Загальноприйнято, що:

1. Соломон є автором Екклезіаста, Пісні над піснями та більшості

Приповістей. (Приповісті 1:1; 10:1; 25:1; Екклезіяст 1:1-12: Пісня над піснями 1:1)

2. Останні два розділи Приповістей були написані Агуром і царя Лемуїла, про якого ми знаємо дуже мало.

призначення

1. Приповісті були написані, щоб дати серйозну пораду, як прожити добре життя.
2. Екклезіяст описує боротьбу людини, щоб знайти сенс і задоволення в житті.
3. Пісня над піснями Соломона яскраво описує красу фізичної любові, як її задумав Бог.

I. Тло книг.

А. Соломон, автор більшої частини цього матеріалу, був третім царем Ізраїлю, який правив з 970 по 930 рік до нашої ери.

1. Він був сином Давида та Вірсавії. (пор. II Самуїла 12:24)
2. Його ім'я означає мирний.

Б. Прихід Соломона до влади описано в 1 Царів 1:1-2:46.

С. Як новий цар Ізраїлю отримав вибір божественного дару, Соломон смиренно просить мудрості. (1 Царів 3:5-9)

1. Оскільки це було найдоречніше прохання, Господь дав йому мудрість, і багатство, і славу. (1 Царів 3:10-14)
2. Класичним прикладом його мудрості є рішення, яке він запропонував щодо суперечки дитини. (пор. 1 Царів 3:16-28)

Д. На початку своєї кар'єри Соломон визнаний, мабуть, наймудрішою людиною, яка коли-небудь жила.

1. Він склав 3000 прислів'їв і 1005 пісень. (1 Царів 4:32)
2. Він є головним автором ізраїльської літератури мудрості. (1 Царів 3:1; 11:1-6) і був введений в ідолопоклонство.

Е. Пізніше під час свого правління Соломон здійснив багато великих справ (наприклад, будівництво храму), але ці досягнення були дорогою ціною. 1. Щоб завершити деякі зі своїх амбітних будівельних проєктів, Соломон використовував примусову працю і втратив доброзичливість людей. (пор. 1 Царів 4:66)

2. Він брав дружин-іноземок з політичними цілями (1 Царів 3:1; 11:1-6) і був втягнутий в ідолопоклонство.

Ф. Ці три книги розповідають нам про переваги його досвіду.

1. Приповіді та Пісня над піснями розповідають нам про мудрість, отриману безпосередньо від Бога.
2. Екклезіаст ділиться з нами мудрістю, яку він знову здобув важким шляхом.

II. Повідомлення(-я) книг.

А. Головне повідомлення трьох книг полягає в тому, що життя має справжню цінність

це означає лише тоді, коли ти ходиш з Богом.

1. Ключовою фразою в Притчах є «страх Господній».
2. У Екклесіаста все «під сонцем» є «безглуздим» і «гонитвою за вітром» поза Богом.
3. У Пісні над піснями прославляється краса фізичної близькості, коли вона насолоджується Божим способом.

В. Тематичні вірші:

1. «Страх Господній — початок знання, а дурні зневажають мудрість і дисципліну». (Приповіді 1:7)
2. «Тепер усе почуто; ось підсумок справи: Бійся Бога і дотримуйся Його заповідей, бо це весь [обов'язок] людини». (Екклесіаст 12:13)
3. «Багато води любові не погасить; річки не можуть його змити». (Пісня над піснями 8:7а)

III. Конспект книг.

А. Прислів'я.

1. Соломон пропонує вибрані притчі про мудрість. (1-9)
2. Далі йде збірка прислів'їв, що стосуються широкого кола тем (10-29), зокрема:
  - a. Вживання і зловживання мовою.
  - b. Користь і благо від старанності і праці.
  - v. Хороші друзі.
  - d. Навчання дитини.
  - d. Багатство.
  - f. Боже керівництво.
  - g. тощо
3. Агур є автором різних прислів'їв у розділі 30.
4. Лемуїл є автором приповістей із 31-го розділу, включно з прекрасним акровіршем, у якому вихваляється добра дружина. (31:10-31)

Б. Еклезіаста.

1. Пролог. (1:1-11)
2. Соломон обговорює різні прагнення, якими він займався для виконання. (1:12-6:12)
3. У наступному розділі його безглуздість все ще очевидна, але деякі частини мудрості починають виявлятися. (7:1 -12:8)
4. Підсумок книги вказує на правильні стосунки та послух Богові. (12:9-14)

С. Пісня над піснями

1. Використовуючи розповідь від першої особи, поема починається з того, що наречена хвалить і тужить за своїм чоловіком. (1:1-3:11)
2. У наступному розділі чоловік хвалить свою наречену. (4:1 - 5:1)
3. З невстановлених причин чоловік у від'їзді, і вона прагне, щоб він повернувся. (5:2 - 6:9)
4. Коли двоє закоханих возз'єднуються, радість їхнього кохання оспівується. (6:10-8:14)

IV. Ключові теми книг.

А. Головна тема Приповістей — цінність справжньої мудрості. (1:20-23) Деякі ключові компоненти правдивої мудрості:

1. Мудрість завжди ґрунтується на повазі, вірі та довірі до Бога. (1:7; 9:10; 3:5-8)
  - a. Мудрість не є синонімом знання.
  - b. Мудрість — це правильне використання знань і навичок для прославлення Бога.
2. Мудрість виявляється в:
  - a. Правильне використання язика. (4:23)
    - [1] Зведіть до мінімуму слова. (10:14-19; 17:28)
    - [2] Тримайте їх чесними. (12:19-22; 19:22)
    - [3] Будьте короткими. (17:27)
    - [4] Не лихословіть. (10:18; 11:13; 16:28; 18:8; 20:19; 26:20)
  - b. Особиста цілісність. (10:9; 13:6; 15:26; 28:18)
  - v. Доброта. (11:16-17; 12:25)
  - d. Смирнення. (11:2; 13:10; 15:25; 16:5; 18; 19; 22:4)
  - d. Терпіння. (12:16; 14:16-17; 14:29; 15:18; 16:32; 22:24, 25)
  - f. Подружня вірність. (5:1-14. 21-23; 6:20-35; 7:1-27)
  - g. Щедрість. (3:27-28; 11:24-26; 18:16; 19:17:21:13)
  - ч. Працьовитість. (6:6-8; 10:26; 12:11, 24, 27; 20:4, 13)

3. Мудрість знаходять:
  - a. Серце, що шукає. (Приповісті 2:1-4; пор. 1 Петра 2:2)
  - b. Одрокровення від Бога. (Приповісті 2:6)
  - в. Покірне життя. (пор. Псалом 119:98-100)

В. Головна тема Екклесіаста - світ не може принести щастя.

1. На жаль, після запиту та отримання мудрості Соломон її змарнував.
2. Екклесіаст описує свої пошуки сенсу й щастя. Він шукав ці чесноти через:
  - a. Мудрість і знання. (1:12-18)
  - b. Задоволення. (2:1)
  - в. сміх (2:2)
  - d. Алкоголь. (2:3)
  - d. Чудові будівельні проекти. (2:4-6)
  - f. Накопичення багатств і активів. (2:7-11; 5:10-11)
  - g. Важка робота. (3:22-23)
3. Соломон робить висновок, що все це було «безглуздим, гонитвою за вітром».
4. До кінця книги Соломон заново дізнався джерело сенс і щастя. (12:1-13)

С. Головною темою Пісні над піснями є краса сексуальності, коли нею насолоджуються в межах параметрів Божої волі.

1. Уявлення про те, що секс є «необхідним злом», помилково передавалося віками.
2. Біблія представляє дуже позитивний погляд на сексуальність.
  - a. Бог створив людей із сексуальними потребами та бажаннями. (Буття 1:27-28; 2:18-25; 1 Коринтян 7:3-5)
  - b. Він чітко дав зрозуміти, що сексуальне самовираження є добрим і правильним лише в шлюбі. (Вихід 20:14; Левіт 18:20; Числа 5:12-13, 29; Приповісті 6:29-32; Матвія 5:27; Марка 10:19)
  - в. Пісня над піснями заохочує виключні (Пісня над піснями 4:9) і непорушні (8:6-7) стосунки між двома людьми в рамках шлюбу.
3. Цьому позитивному погляду як на шлюб, так і на сексуальність слід навчати в наших домівках і на біблійних уроках.

ІСАЯ

вступ:З книгою Ісаї; ми відкриваємо абсолютно новий розділ Святого Письма – Пророків. Наше англійське слово «пророк» походить від грецького слова prophētēs (той, хто говорить за іншого, і використовується для перекладу єврейського слова nabi (той, хто повідомляє божественну волю). Пророк в Ізраїлі вважався особою, через яку говорив би Бог (пор. Ісаїя 45:11-13; Єремія 1:9; Амос 1:3-5). У період царів, пророки не були правителями чи чиновниками; вони були сміливими, благочестивими людьми, які закликали царів і народ слідувати Господнім шляхам (пор. 1 Царів 18:17-18).

Пророків до 850 року до нашої ери називають «неписьмовими» пророками. Хоча деякі їхні твори є частинами Біблії (наприклад, Мойсей, Самуїл), вони не залишили після себе книг своїх колективних пророцтв.

Пророків після 850 р. до н.е. зазвичай називають «письмовими» пророками. У Біблії є сімнадцять книг, написаних Божим Духом через цих людей. П'ять із цих сімнадцяти книг були написані Великими пророками, а дванадцять – Малими пророками. (Примітка: відмінність між Великим і Малим пророками базується на довжині книг) Ісаїя не є першою написаною пророчою книгою (див. хронологічну таблицю пророків), але це перша, до якої ми приходимо в нашій Біблії.

Ім'я-Книга названа на честь її автора.

Аргумент

1. Автором книги є Ісаїя:
  - а. Його ім'я означає «Господь рятує».
  - б. Він жив і служив в Єрусалимі, де був придворним проповідником.
  - в. Очевидно, Ісаїя був добре освіченим, вправним у промові та письмі та відомим у царському дворі.
  - д. Традиція стверджує, що його розпиляли навпіл під час правління Манасії.
2. Ліберальні вчені сумніваються, чи написав Ісаїя розділи 40-66:
  - а. Книга справді змінює теми між 39 і 40 розділами.
  - б. Основною причиною оскарження цілковитого авторства Ісаї є небажання підтвердити передбачливе пророцтво.
  - в. Новий Завіт трактує книгу як єдине ціле. (Матвія 3:3; 8:17; 12:17; 13:14; 15:7; Івана 12:38-41)

призначення—Книга Ісаї зробила три речі:

1. Ісая докоряв керівництву Юди за те, що воно шукало політичної безпеки, а не довіряло Господу.
2. Воно передбачало вавилонський полон і повернення Юди на батьківщину.
3. Ісая виходив за рамки безпосередніх подій і передрік прихід, страждання та правління Месії.

I. Передісторія книги.

А. Ісаїя мав тривале служіння, яке почалося в рік смерті царя Уїзії (740 р. до н. е.) і продовжилося під час правління Манасії (696-642 р. до н. е.).

1. Його служіння тривало протягом правління чотирьох царів Юди.
2. Його робота охоплювала принаймні п'ятдесят років.

Б. Ісаїя служив у критичний період в історії нації.

1. Він почав свою роботу, коли ще було два царства.
2. Він бачив падіння Ізраїлю (721 р. до н. е.) і попередив Юду про ту саму долю.
3. Ісаїя був сучасником Михея на півдні (Юдея) та Осії на півночі (Ізраїль).
4. Він був великою підмогою та підтримкою благочестивому цареві Єзекії.

II. Основний меседж книги.

А. Основним посланням книги був суворий докір і благання про покаяння.

1. Соціальна несправедливість була звичайною справою. (пор. Ісаїя 5:8)
2. Духовне життя Юди було страждальним. Священики і пророки були корумповані. (Ісаїя 56:10-12)

В. Ісаїя 1 є оглядом усієї книги.

1. Пророк благає про покаяння та перемінене життя.
2. «Твої руки в крові; вимийтеся та очистіться. Заберіть свої злі вчинки з очей моїх! Припиніть робити неправильно, навчіться робити правильно! Шукайте справедливості, заохочуйте пригноблених. Захищай справу сироти, заступайся за справу

вдови». (Ісає 1:16-17)

III. План книги.

А. Пророцтва суду над народами. (Ісає 1-35)

1. Юда та Єрусалим судяться за свої гріхи. (1:1-31)
2. Спустошення, яке зазнає Єрусалим, протиставляється красі «Єрусалиму Ягве» (тобто – правлінню Месії). (2:1-5:30)
3. Ісає отримує своє покликання та доручення від Бога. (6:1-13)
4. Далі йде «Книга Еммануїла», в якій пропонуються пророцтва Пришестя Месії на тлі Сино-Єфремової війни. (7:1 -12:6)
5. Низка пророцтв про вирок дається проти:
  - a. Вавилон. (13:1-14:23)
  - b. Ассирія. (14:24-27)
  - v. Філістія. (14:28-32)
  - d. Моав. (15:1-16:14)
  - д. Дамаск. (17:1-14)
  - f. Куш і Єгипет. (18:1-20:6)
  - g. Вавилон. (21:1-10)
  - ч. Едом. (21:11-12)
  - і. Аравія. (21:13-17)
  - j. Єрусалим. (22:1-25)
  - k. Шина. (23:1-18)
6. Подано загальні пророцтва про суд над землею в «день Господній». (24:1-27:13)
7. Попередження надаються:
  - a. Північне царство. (28:1-13)
  - b. Південне королівство. (28:14-31:9)
8. Обіцянка благословення й радості пропонується тим, хто шукає Господа в праведності. (32:1-35:10)

Б. Історичний міст (Ісає 36-39):

1. Ці чотири розділи містять історичні дужки, в яких обговорюються кілька подій із життя царя Єзекії. (36-39)
  - a. Сеннахеріб погрожував вторгнутися в Єрусалим, і цар Єзекія викликає Ісаю. (36:1-37:5)
  - b. Пророк обіцяв визволення, і ангел знищив ассирійське військо. (37:6-38)
  - v. Під час хвороби Єзекія ревно молився, і Бог продовжив йому життя на 15 років. (38:1-22)
  - d. Однак, одужавши, Єзекія нерозумно хвалився багатством нації,

а Ісаїя передбачив, що Вавилон одного дня пограбує Юдею.
(39:1-8)

2. Ці розділи також служать для поєднання початкової частини книги, яка стосується панування асирійців, до останнього розділу та його пророцтва про вавилонське завоювання.

С. Пророцтва про майбутнє (Ісаїя 40-66):

1. На фоні щойно передбаченого вавилонського вигнання передрікається Боже милостиве визволення. (40:1-48:22)
2. Окрім повернення на батьківщину, остаточне визволення прийде через «Слугу Господа». (49:1-53:12)
3. Його працю супроводжувала б слава. (54:1-57:12)
4. Книга закінчується благаннями про покаяння (58:1-59:15) і розумінням того, що остаточна надія Юди знайдеться лише через прихід Месії. (59:16-66:24)

IV. Ключові теми книги.

А. Пророцтво

1. Багато хто заперечує авторство Ісаї на всю книгу через передбачувані пророцтва в останньому розділі (розділи 40-66).
  - a. Наприклад, Ісаїя 44:28 і 45:1 конкретно називає Кіра як того, кого Бог мав використати для відновлення храму... за 150 років до того, як це відбудеться!
  - b. У цьому розділі також міститься багато конкретних месіанських пророцтв.
2. Однак слід зазначити, що перший розділ книги також містить пророцтва.
  - a. Передбачено майбутнє Вавилону, Ассирії, Єгипту тощо.
  - b. Месіанські пророцтва також включені в перший розділ.
3. Справжньою проблемою тут є припущення, що жоден письменник не може знати майбутнє.
  - a. Така передумова заперечує божественне походження Слова.
  - b. Наявність передбачуваного пророцтва є свідченням натхнення.
(пор. Повторення Закону 18:21-22)

В. Святість Бога.

1. У своїй кореневій формі (qds - святий) містить ідею окремого або відокремленого.
2. Вираз Ісаї «Святий Ізраїлів» зустрічається в книзі 25 разів. (У решті Старого Завіту воно з'являється лише шість разів.)

3. В одній із великих сцен Біблії Ісаї дозволено побачити престол Господа. (Ісаїя 6:1-13)
  - a. Серафими кликали: «Свят, свят, свят Господь Вседержитель». (Ісаїя 6:3)
  - b. Відповіддю Ісаї є сором і страх, породжені його особистим беззаконням.
  - в. Бог допустив і використав досвід Ісаї, щоб закликати Ізраїль «відділитися» від поглядів і поведінки язичницьких народів.
4. Святість Бога не заперечує Його рятівного і спокутного духа.
  - a. Пам'ятайте, що ім'я Ісаїя означає «Бог спасе».
  - b. Багато разів у книзі Ісаїя говорить: «Ваш Викупитель, Святий Ізраїлів». (пор. Ісаїя 41:14; 43:14; 47:4; 48:17; 54:5)

С. Слуга Господній.

1. Починаючи з Ісаї 40, ми знаходимо повторювану фігуру «Слуги Господа».
2. Іноді слуга явно є народом Ізраїлю (Ісаїя 49:3), а іноді – ні. (Ісаїя 49:5-6)
3. Деякі вчені бачать слугу як прогресію, символічну в цій піраміді:

4. Ісаїя 53 чітко описує слугу як Ісуса Христа. (пор. Дії 8:32-34; 1 Петра 2:22-25)

ЄРЕМІЯ І ПЛАЧ

вступ: Пророцтва Єремії були дані Юдеї безпосередньо перед і відразу після падіння Єрусалима. Книга починається приблизно через 60 років після завершення служіння Ісаї.

імена

1. Єремію названо на честь пророка, який її написав.
2. Книга Плач Єремії отримала свою назву тому, що це плач про знищення Єрусалиму вавилонськими військами.

автор

1. Обидві книги були написані Єремією.
2. Спочатку вони були записані на одному сувої.
3. Ймовірно, остаточний вигляд книг склав Барух, вірний писар під опікою Єремії. (пор. Єремія 36:27-32)

призначення

1. Пророцтва Єремії були дані правителям і народу Юди.
  - a. Його послання було суворим, а вирок, який він виніс, незворотним.
  - b. Більшість людей зневажали і відкидали його послання.
2. Плач Єремії яскраво показує великий емоційний і фізичний біль, який Єремія та його народ зазнали під час полону.

I. Тло книг.

A. Ми знаємо про Єремію більше, ніж про будь-якого іншого старозавітного пророка.

1. Він був сином священика Хілкійї. (Єремії 1:1)
2. Ще хлопчиком був покликаний до пророчої праці. (Єремії 1:6)
3. Єремія жив у священницькому місті Анатот, розташованому лише за кілька миль на північ від Єрусалиму.
4. Йому наказали не одружуватися. (Єремії 16:1-2)
5. Через непопулярне послання Єремію побили, ув'язнили та з ним погано поводитися за проголошення Божої вістки.

Служіння Б. Єремії в Юдеї тривало близько 40 років.

1. Його служіння охоплювало правління п'яти царів Юди: Йосії, Йоахаз, Єгояким, Єгояхін і Седекія. (пор. II Царів 22-25)
2. Він був сучасником п'яти інших пророків: Наума, Софонії,

Авакума, Даниїла та Єзекіїля. [зверніться до хронологічної таблиці пророків]

3. Крім свого служіння в Юдеї, Єремія пізніше служив залишку в Єгипті.

С. На четвертому році правління царя Єгоякіма Бог наказав Єремії задокументувати повідомлення, які він отримав до того моменту. (36:1-4)

1. Оригінальний сувій був знищений Єгоякімом приблизно через рік. (36:9-23)
2. Бог наказав Єремії записати матеріал ще раз. (36:27-32)
3. Другий сувій був доповнений ще більш пізніми пророцтвами і був представлений у своїй остаточній формі десь після падіння Єрусалиму (586 р. до н. е.).

II. Головне повідомлення книг.

А. Головне послання книги Єремії – це докір за невірність і благання про покаєння.

1. Бог передрік їхній неминучий суд у Вавилоні.
2. Він також передбачив повернення на батьківщину.

Б. Головне повідомлення книги Плач Єремії — це вираження скорботи через руйнування Єрусалиму та храму.

С. У сукупності книги несуть повідомлення про божественний суд.

III. Конспект книг.

А. Пророцтва перед падінням Єрусалиму.

1. Єремію покликано бути пророком. (1:1-19)
2. Його перше пророцтво проголошує божественний вирок над відступництвом Юди. (2:1-3:5)
3. Його другий оракул застерігає людей не потрапити в ту ж долю, що й північне королівство. (3:6-6:30)
4. Третє пророцтво Єремії застерігає від довіри до храму та релігійних фасадів, щоб захистити їх від наслідків їхньої невірності.
5. Четверте пророцтво докоряє людям за те, що вони порушили завіт. (7:1 -10:25)
6. П'яте пророцтво проголошує покарання на землі. (14:1-17:27)
7. Спеціальні символи використовуються для драматизації

повідомлення судження. (18:1-19:15)

8. Єремію заарештовують (Єремія 20:1-6) і він оплакує свою долю. (20:7-18)
9. Наступний великий розділ матеріалу не в хронологічному порядку. Під час правління Єгоякіма та Седекії Єремія попереджав про неминучий полон і терпів переслідування за свою звістку. (21:1 -39:18)

Б. Пророцтва після падіння Єрусалиму. (Єремії 40:1-51:64)

1. Після падіння Єрусалиму (586 р. до н. е.) Єремія пророкував Божому народу в:
  - а. Юда. (40:1-42:22)
  - б. Єгипет. (43:1-44:30)
  - в. Вавилон. (45:1-51:64)
2. Центром цих пророцтв є запевнення переможених євреїв, що Бог також судитиме злі народи навколо них.
3. Ці пророцтва також вказують на Месію.

С. Історичний додаток.

Останній розділ Єремії практично ідентичний 2 Царів 24-25. (Єремії 52:1-34)

Г. Плач над упалим Єрусалимом. (Плач Єремії 1-5)

1. Єремія пояснює долю Єрусалиму як вирок з неба. (1:1-2:22)
2. Він благає Господа про милість. (3:1-66)
3. Він оплакує втрачену славу Єрусалиму. (4:1-22)
4. Книга закінчується молитвою про визволення. (5:1-22)

IV. Ключові теми книг.

А. Заклик від ідолопоклонства:

1. За часів Єремії Юда занурилася в розпусні глибини поклоніння ідолам.
  - а. Під час правління Йосії поклоніння ідолам занепало. (пор. II Царів 23:4 і далі)
  - б. Після його смерті ця огидна практика повернулася в силу.
2. Єремія заявив, що ці язичницькі символи були безсилою і безсилою оманю. (Єремії 10:1-16)
3. Незважаючи на цей факт, євреї були «по шию» в ідолопоклонстві.
  - а. У Храмі навіть були встановлені ідоли.

- б. Дітей навіть приносили в жертву Молоху. (Єремії 32:35)
4. Навпаки, Єремія відкриває Єгову як Творця і Спасителя. (Єремії 27:5; 31:1-3)

В. Слухняна хода проти релігійного фасаду.

1. Дивно, але незважаючи на ідолопоклонство Юди, люди залишалися «релігійними».
2. Їхня релігія була фасадом, ритуалом без сенсу, а не слухняною ходою від відданого серця.
3. Єремія наголосив на таких принципах:
  - а. Знання без послуху марні. (Єремії 2:8; 23:9-17)
  - б. Жертвоприношення та храмові служіння безплідні без посвяченого життя. (Єремії 7:4-11)
  - в. Обрізання серця було таким же необхідним, як і обрізання тіла. (Єремії 4:4; 9:26)
4. Решта Біблії підтверджує ці принципи.

«Люди будуть самолюбні, грошолобні, хвалькуваті, горді, образливі, неслухняні батькам, невдячні, нечестиві, безлюбівні, неблаганні, наклепницькі, безконтрольні, жорстокі, не люблять добро, зрадливі, необдумані, зарозумілі, люблять насолоди, а не люблять Бога, маючи вигляд благочестя, але відкидаючи його силу. Не май з ними нічого спільного». (II Тимофія 3:2-5)

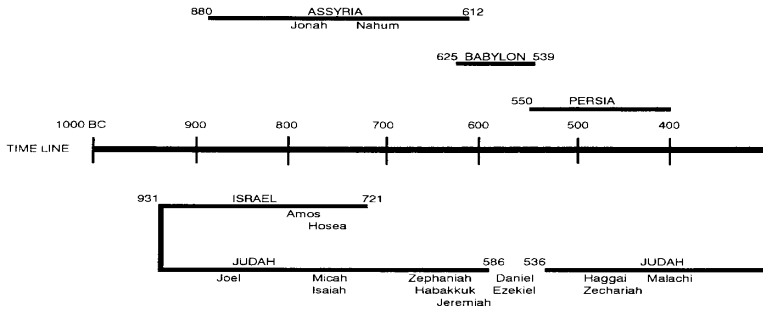
«Яка користь, брати мої, коли хто каже, що має віру, а діл не має? Чи може така віра врятувати його? Припустімо, брат або сестра без одягу і щоденної їжі. Якщо хтось із вас скаже йому: «Іди, я бажаю тобі здоров'я; зігрійся і нагодуйся», але нічого не зробить щодо його фізичних потреб, яка з цього користь? Так само віра сама по собі, якщо вона не супроводжується дією, мертва. Але хтось скаже: «Ти маєш віру; У мене є справи». Покажи мені свою віру без діл, і я покажу тобі свою віру тим, що роблю. Ви вірите, що є один Бог. добре! Навіть демони вірять у це — і здригаються». (Якова 2:14-19)

«Стережіться лжепророків. Вони приходять до тебе в овечій шкурі, а всередині вони люті вовки. По плодах їх пізнаєте. Чи збирають виноград із терну, чи фіги з будяків? Так само кожне добре дерево родить добрі плоди, а погане дерево родить погані плоди». (Від Матвія 7:15-18)

С. Новий Заповіт. (Єремії 31:31-34)

1. Мойсеїв Завіт Старого Завіту ніколи не мав на меті бути завершеним Божим одкровенням. (пор. Галатам 3:24-25; Римлянам 7:4-6; Євреям 9:15-17)
2. Послання до Євреїв 8 цитує Єремію 31 як виконання Угоди Христа.

CHRONOLOGICAL CHART OF THE PROPHETS

ЄЗЕКІЇЛЬ

вступ: Книга Єзекіїля є початком нового етапу в ізраїльському пророцтві, і її форма та характеристики відрізняються за стилем від книг пророцтв, які ми вивчали досі. Єзекіїль значною мірою покладається на апокаліптичні образи, значення яких було втрачено протягом століть. Навіть його початкові читачі читали б апокаліптичні твори більше заради яскравих вражень, ніж конкретних деталей. Цей жанр широко використовувався під час політичних потрясінь і переслідувань.

Ім'я- Книга названа на честь пророка, який її написав.

автор- Єзекіїль

1. Єзекіїль був членом священицької родини. (Єзекіїль 1:3)
2. Його вивезли з Єрусалиму під час другої хвилі вавилонського полону (597 р. до н. е.), коли йому було 25 років. (Єзекіїль 1:2)
3. Перебуваючи у вигнанні в Тель-Абібі, Єзекіїль був покликаний бути пророком у віці 30 років. (Єзекіїль 1:1)

призначення- Єзекіїль має дві мети:

1. Книга розповідає про полонених «другої хвили», які проживають у с
Вавилон, що наступний і остаточний вирок над Юдою та Єрусалимом ще належить.
2. Як і більшість натхнених пророчих книг, Єзекіїль вказує на славу та надію майбутнього, які стали можливими через Христа.

I. Передісторія книги.

А. Щоб зрозуміти книгу Єзекіїля, корисно нагадати про етапи вавилонського полону.

1. Перша облога Вавилону відбулася в 606 р. до н. Данієль та інші потрапили в полон у цій групі.
2. Друга депортація відбулася в 597 р. до н. Єзекіїль був у цій групі і прококував 10 000 полонених під час цього завоювання.
3. Під час третьої облоги (586 р. до н. е.) Єрусалим розграбовано, Храм зруйновано, а більшість населення взято в полон.
4. Завдяки всьому вищесказаному Єремія проповідував в Єрусалимі.

Б. У книзі вживається перша особа однини.

Пророча діяльність К. Єзекіїля почалася на п'ятому році його вигнання

(бл. 592 р. до н. е.) і продовжено принаймні до 27-го року вигнання (бл. 570 р. до н. е.). (1:2; 29:17)

Г. Апокаліптичний стиль написання використовувався, щоб яскраво описати бурхливі часи великих потрясінь. Він був наповнений образами та символікою, знайомими першим читачам, але значною мірою втраченими для нас сьогодні.

II. Повідомлення книги. Послання — це вірність Бога.

А. Він вірний у притягненні до відповідальності за гріх. (1-32)

Б. Він вірний у дотриманні свого завіту благословення. (33-48)

III. План книги.

А. Пророцтва перед падінням Єрусалиму. (1:1-24:27)

1. Єзекіїля покликано служити «сторожем дому Ізраїля». (1:1-3:27)
2. За допомогою символів прогнозується знищення Єрусалиму. (4:1-5:17)
3. Єзекіїль пропонує два конкретні оракули про майбутню подію. (6:1-7:27)

4. На шостому році свого полону Єзекіїль отримує видіння про ідолопоклонство в Храмі та руйнування, яке воно зазнає через це. (8:1-10:22)
  - a. У тому самому видінні Єзекіїль бачив вирок, який зійшов на лідерів нації. (11:1-15)
  - b. Він також передбачає повернення Юди на батьківщину. (11:16-25)
5. Знищення відбудеться через повстання Єрусалиму (12:1-28), лжепророків (13:1-23) та ідолопоклонство (14:1-23).
6. Пропонуються алегорії та метафори, що зображують покарання. (15:1-18:32)
7. Єзекіїль оплакує князів Ізраїлю. (19:1-14)
8. Для символізації знищення Єрусалиму використовуються додаткові алегорії та ілюстрації. (20:1-24:27)

В. Пророцтва проти інших народів. (Єзекіїль 25:1-3 2:32, 35:1-15)

Пророцтва даються конкретно про:

1. Амон. (25:1-7)
2. Моав. (25:8-11)
3. Едом. (25:12-14)
4. Філістія. (25:15-17)
5. Шина. (26:1-28:19)
6. Сидон. (28:20-26)
7. Єгипет. (29:1-32:32)
8. Едом. (35:1-15)

С. Пророцтва майбутнього. (Єзекіїля 33:1-48:35)

1. Єзекіїля покликано бути «сторожем». (33:1-20)
2. Він передрікає повернення Юди на батьківщину. (33:21-34; 31; 36:1-38)
3. Перше пророцтво про Христа приходить через видіння Єзекіїля сухих кісток. (37:1-28)
4. Дано пророцтво проти ворогів церкви, «Гога» і «Магога». (38:1-39:29)
5. «Новий Ізраїль» зображений у божественному блиску та під захистом небес. (40:1- 48:35)

IV. Ключові теми книги.

А. Пророцтва здійснилися:

1. Безумовно, пророцтва Єзекіїля проти Юди справилися, як і

конкретні долі інших народів, про які пророкувалося.

2. Яскравим і класичним прикладом є доля Тира, головного міста Фінікії. (Єзекіїль 26-28)
  - a. Господь сказав про Тир: «Наведу на тебе багато народів». (Єзекіїль 26:3)
  - b. Він сказав: «Вони зруйнують мури Тира і зруйнують його башти». (Єзекіїль 26:4a)
  - v. Далі: «Я зішкребу з нього руїни і зроблю з нього голу скелею». (Єзекіїль 26:4б)
  - d. Єзекіїль також пророкував: «... вони зруйнують ваші мури, і зруйнують ваші чудові будинки, і кинуть ваше каміння, деревину та щєбінь у море». (Єзекіїль 26:12б)
  - д. Господь продовжив: «Я зроблю тебе голою скелею, і ти станеш місцем розкидання рибальських сіток». (Єзекіїль 26:14a)
  - f. Нарешті: «Ти ніколи не будеш відбудований, бо Я, Господь, сказав, говорить Всевладний Господь».
3. Невдовзі після цього пророцтва цар Навуходоносор провів 13-річну облогу Тира (бл. 587-574 рр. до н. е.).
  - a. Він зруйнував материкове місто.
  - b. Люди втекли на острів за півмилі звідси.
4. Місто відновлювалося та відбудовувалося до 332 року до н.е., коли проти нього виступив Олександр Македонський.
  - a. І знову люди втекли на острів.
  - b. Олександр наказав своїй армії зруйнувати місто (на материку) і покласти каміння, деревину та ґрунт у море, побудувавши сухопутний міст до острова.
5. Місто було знову пограбовано одним із полководців Александра, Антигоном, у 314 році до нашої ери.
6. Сьогодні від стародавнього міста Тира нічого не залишилося.
  - a. Там, де він стояв, суцільна скеля.
  - b. Донині рибалки розкидали там свої сіті.
7. Зрозуміло, що джерелом знання Єзекіїля про ці події був Бог.

В. Останні 11 розділів (Єзекіїль 38-48):

1. Останні одинадцять розділів Єзекіїля є основною їжею, яку використовують диспенсціоналісти.
  - a. Розділи 38 і 39 були зроблені для представлення якоїсь світової сили та великого конфлікту, який відкриває кінець часів.
  - b. Розділи 40-48 сприймаються буквально (не як апокаліптичні зображення) і нібито закликає до фізичної перебудови храму,

відновлення жертвоприношень тварин, священства, старозавітних свят тощо.

2. Неточність цього тлумачення має бути очевидною.

- a. Він сильно недооцінює природу завершеної спокутної роботи Христа. (пор. Євреям 10:10-14)
- b. Він неправильно використовує стиль або тип літератури, використаний у розділах 38-48.

3. Розділи, про які йдеться, безперечно стосуються пришествя Христа та завіту, який Він укладе.

- a. Єзекіїль 37 закінчується словами: «Я укладу з ними заповіт миру; це буде вічний заповіт, і Я дам Свою святиню серед них навіки». (в. 26)
- b. У розділах 38 і 39 використовувалися імена єврейських ворогів як символи переслідувань і ворогів, яких сатана кине проти церкви.
- в. Розділи 40-48 зображують красу поклоніння та стосунків через Ісуса Христа.
[1] «Ріка з храму» (Єзекіїль 47) безсумнівно відноситься до «потoku живої води», який пропонував Ісус. (Івана 7:38)
[2] Князь, який служить воротарем (Єзекіїль 44:1-3), безсумнівно, є тим, хто відкрив для нас небесні ворота.
[3] Присутність Господа, обіцяна в Єзекіїля 48:35, майже напевно є посиланням на Його Дух, який живе в нас.
- d. Коротше кажучи, Єзекіїль 38-48 не є планом майбутніх світових подій; воно апокаліптично зображує плід завіту, укладеного з Ізраїлем (тобто – церквою).

C. Особиста відповідальність.

1. У нашому дослідженні пророків ми бачили кілька прикладів колективної відповідальності.
  - a. Цілий народ карається за тяжкість і поширеність гріха всередині нього. (наприклад, Юда)
  - b. Ми бачили приклади невинних людей, яких брали в полон через гріхи групи. (наприклад, Даниїл, Єзекіїль)
2. Але Єзекіїль також дає нам приклад особистої відповідальності. (пор. Єзекіїль 3:16-21; 9:4; 18:1-32)
  - a. Тут слід зазначити, що існує різниця між наслідком і виною.
[1] Іноді невинний може нести деякі наслідки дій винного.
[2] Однак провина чи невинність завжди є результатом особистого вибору.

в. Єзекіїль 18 — чудовий розділ, у якому розповідається про особисту відповідальність. (пор. Єзекіїль 18:4б, 17б-18:30)

3. Цьому життєво важливому принципу потрібно навчати кожне покоління.

а. Ісус мав докорити ідеї колективної праведності. (пор. Івана 8:39 і далі; Матвія 3:7-10)

б. Нам потрібно нагадати, що моя власна кінцева доля залежить від мого особистого вибору.

Д. Долина сухих кісток. (Єзекіїль 37)

1. У тому, що, безсумнівно, було однією з найстрашніших частин його видіння, Єзекіїль побачив старі сухі кістки, які ожили.

2. Це, очевидно, пророцтво про Дух життя, якого Ісус вдихне в новий Ізраїль (тобто – Його церкву).

ДАНИЕЛ

вступ: Книга Даниїла — захоплюючий твір. Частина його складається з загадкових апокаліптичних образів, а інші частини розповідають нам про деякі з найбільш надихаючих історій у всьому Писанні.

Книга написана двома мовами. Даниїла 2:24б-7:28 складено арамейською [або сирійською чи халдейською], а решта книги написана івритом. Цей факт відображає особисту історію Данієля (див. розділ «Історія») і вплив, який мав полон на єврейську культуру.

Ім'я-книга названа на честь пророка, який її написав.

автор-Данієль

1. Даніїл народився в багатій і знатній родині в Юдеї.
2. У 606 році до нашої ери він був серед тисяч полонених під час першої хвили вавилонського завоювання. (1:1-7)
3. Данило відзначився на державній службі.
  - a. Він був спеціально підготовлений для лідерства при дворі Навуходоносора. (1:3-6)
  - b. Цар Дарій призначив Даніїла одним із трьох своїх головних адміністраторів (6:3) і планував поставити його над усім своїм царством (6:4).
4. Протягом усього свого полону та підвищення він залишався глибоко духовною людиною, вірною своєму Богові та своїм переконанням. (пор. 1:8-16; 6:1)
  - a. Він вірно проголошував Божу звістку. (5:24-8)
  - b. Він отримав здатність тлумачити сни та видіння.
    - [1] Інші. (2-5)
    - [2] Його власний. (7-12)
  - v. Незважаючи на велику віру та особливі здібності, він ніколи не вимагав заслуги на себе. (2:27-30)
5. Хоча ліберальні вчені поставили під сумнів авторство книги Данієля, цей факт майже не викликає сумнівів.
  - a. Сама книга представляє Данієля як автора. (пор. Даниїла 7:2; 8:1; 9:2; 12:4)
  - b. Історичність Даниїла знаходимо в його сучасника Єзекїїля, який говорить про нього кілька разів.
  - v. Свідченням Ісуса є те, що цю книгу написав «Даніїл, пророк».

(Матвія 24:15)

- d. Відкриття сувоїв Мертвого моря стало додатковим археологічним доказом авторства Даниїла.

призначення

1. Початкова мета книги полягала в тому, щоб дати полоненим Юдеям знати своє найближче та довгострокове майбутнє.
  - a. У ньому було сказано полоненим, що політичні царства землі прийдуть і зникнуть.
  - b. Книга закликала їх бути вірними Богові.
2. На додаток до вищесказаного, метою для читачів усіх поколінь є показати Божу провидільну руку, яка здійснює Його волю.

I. Передісторія книги.

- A. Пам'ятайте, що Даниїл був узятий під час першої хвили вавилонського полону (606 р. до н. е.).
- B. Він жив під час zenіту могутності Вавилону і був свідком його падіння під ударами мідійців і персів.
- C. Книга охоплює період з 606 р. до н.е. (1:1) до 536 р. до н.е. (10:1).

II. Основний меседж книги.

- A. Головне повідомлення книги — суверенітет Бога.
1. Через силу Вавилону, Персії, Греції та Риму Бог мав здійснити Свої наміри.
  2. Те саме можна сказати сьогодні про США, Росію, Китай тощо.
- B. Стосовно окремих людей Бог не контролює рішення людей (пор. Ісуса Навина 24:15; Івана 3:16), але Він використовує наш вибір, щоб досягти бажаних цілей.

III. План книги.

- A. Історія Даниїла та ін.
1. Даниїл і троє інших полонених з Юди навчаються для служби при дворі Навуходоносора. (1:1-7)
    - a. Вони б не осквернялися їжею короля. (1:8-16)
    - b. Через їхній піст Бог підтримував і благословляв їх за їхню цілісність. (1:17-21)

2. Коли Навуходоносор побачив тривожний сон, тільки Даниїл міг його пояснити. (2:1-45)
3. Тоді йому було надано визначне становище в королівському дворі. (2:46-9)
4. Навуходоносор спорудив золотого боввана для поклоніння (3:1-7), але Шадрах, Мешах і Авед-Него відмовилися вклонитися йому. (3:8-12)
5. Трьох було вкинуто у вогненну піч, але Бог визволив їх. (3:13-30)
6. Навуходоносор бачив інший сон, який Даниїл витлумачив. (4:1-27)
  - a. Його послання сповнилося, коли Навуходоносор через свою гординю тимчасово збожеволів. (4:28-33)
  - b. Він видужав і славив Бога. (4:34-37)
7. За наступника Навуходоносора, Валтасара, Даниїл тлумачив таємничі написи, які з'явилися на стіні. (5:1-28)
8. Пророцтво сповнилося того самого вечора, коли Дарій Мідянин завоював Вавилон і Валтасар був убитий. (5:29-31)
9. Даниїл отримав почесне становище при дворі Дарія. (6:1-3)
10. Заздрісні однолітки планували проти нього змову (6:4-9), але коли Даниїла вкинули до лев'ячої ями, Бог закрив їм уста. (1 4:10-28)

Б. Видіння та пророцтва Даниїла. (Даниїла 7:1-12:13)

1. Друга половина книги йде від особистого запису життя Даниїла до одкровень, які він отримав про царство Боже. До них входили:
  - a. Видіння чотирьох великих звірів. (7:1-28)
  - b. Бачення барана і кудлатого цапа. (8:1-27)
  - v. Бачення 70 тижнів. (9:1-27)
  - d. Бачення подій епохи Маккавеїв. (10:1-12:3)
2. Даниїлю було сказано запечатати книгу. (12:4-5)

IV. Ключові теми книги.

А. Царства земні і Царство Боже.

1. У Даниїла 2 Навуходоносор бачить сон про боввана, зробленого з чотирьох різних матеріалів.
  - a. Цей бовван мав попереду золото, груди й руки зі срібла, живіт і стегна з міді, ноги із заліза, а ноги із заліза та глини.
  - b. Даниїл тлумачив значення чотирьох земних царств: [1] Золотом був Вавилон.

[2] Срібло — Мідо-Персія.

[3] Латунь була Грецією.

[4] Залізом був Рим.

в. За часів четвертого царства камінь, не обтесаний людською рукою, покотився вниз і знищив бовван.

д. Той камінь, очевидно, вказував на заснування Божої церкви. (пор. Дії 2)

2. У Даниїла 7 пророк ділиться видінням чотирьох звірів.

а. Я вважаю, що вони виступають за ті самі чотири імперії.

б. У Даниїла 7:13-14 описується воскресіння, вознесення та піднесення Христа.

в. Цілком ймовірно, що йдеться про звірства, вчинені четвертим звіром

римське переслідування ранньої церкви (пор. 7:19-27)

3. У Даниїла 8 є видіння барана та кудлатого козла.

а. Це пророчі образи другого і третього царств. (тобто Медо-Персія та Греція)

б. «Видатна година» кудлатого цапа, ймовірно, згадується про Олександра Македонського. (пор. Даниїл 8:9-14)

в. «Мала година» цілком могла бути символом Епіфанії Антіоха (8:9-14).

В. «Сімдесят тижнів» Даниїла 9.

1. Інтерпретації цього уривка різноманітні.

2. Варто розглянути два основних:

а. Деякі стверджують, що сімдесят тижнів (або сімдесят сім) — це кількість років (тобто 490 років).

[1] Якщо почати з наказу Артаксеркса Езрі в 458 р. до н.е. (пор.

Ездра 7:6-7; 9:9) і просунути вперед на 69 x 7 років (тобто 483 роки), ви прийдете до дати 26 року нашої ери – року, коли Ісус почав своє публічне служіння. (пор. 9:25)

[2] Тоді сімдесятий тиждень буде завершенням Його роботи. (пор. 1 9:26-27)

б. Більш вірогідно, що сімдесят тижнів років є цілком символом усього періоду, необхідного для того, щоб месіанська робота досягла результатів і була виконана. (пор. 9:24)

С. Віра з цілісністю.

1. Біблія наповнена прикладами героїв і героїнь, які зберегли свою

- віру та цілісність свого ходіння з Богом у складних обставинах.
- a. Йосип. (Буття 38-50)
  - b. Естер.
  - v. Івана Хрестителя. (Матвія 14:1-2)
  - d. Усі Євреї 11.
2. Даніель наводить два класичні приклади того самого принципу:
- a. Шадрах, Мешах і Авед-Него та вогняна піч.
  - b. Данило і лігво лева.
3. Оскільки обидві ситуації завершилися тим, що герої не постраждали, іноді ми робимо неправильне повідомлення з їхніх історій.
- a. Повідомлення полягає не в тому, що Бог завжди береже своїх людей від зла. (пор. Євреям 11:35-38)
  - b. Повідомлення заключається у відповіді трьох полонених царів Навуходоносору в Даниїла 3:16-17.
  - c. Правильне послання їхніх історій — ходити вірою.

ВСТУП – МАЛІ ПРОРОКИ

Нижче наведено низку поглиблених досліджень, які є непризначений для того, щоб представити поглиблену екзегезу біблійного тексту, а скоріше для того, щоб надати студенту обширну довідкову інформацію, яка може допомогти краще зрозуміти цих відданих людей та їхній час.

Пророчий офіс

«За законом було принаймні п'ять класів ораторів — Мойсей, законодавець; мудреці, які давали поради; священники, які навчали закону; пророки, через яких Бог говорив Своє слово; і псалмоспівці, які були співаками чи поетами в Ізраїлі» (Гомер Гейлі).

«За загальним визначенням, пророцтво — це усне або письмове розкриття словами через людський рупор, що передає одкровення Бога та викладає Його волю людині» (Глісон Арчер молодший).

Бог сказав Мойсею, що його брат Аарон буде його «пророком» (Вих. 7:1). Потім Бог пояснює природу цієї роботи у Вихід 4:14-16 ..... пророк є «рупором». Далі Господь обговорює пророка та його роботу у Повтор. 18:18-22, і розповідає нам, як ми можемо визначити, хто є

справжнім пророком, а хто є лжепророком.

Передбачення майбутнього було лише невеликою частиною пророцтва; головна робота пророка полягала в тому, щоб відкрити Божу волю Його людям... що Бог очікує від них у теперішньому часі. «Як речник Бога, він був радше провісником, ніж пророчником» (Хейлі).

Біблійні титули цих осіб

Пророк --- (іврит: nabi ..... той, хто був покликаний). «Пророка не слід розглядати як самозваного професіонала, мета якого полягала в тому, щоб переконати інших у своїх власних думках, а скоріше він був покликаним Богом проголошувати як вісника з небесного двору послання, яке має бути передане від Бога людям» (Арчер).

Провидець --- (іврит: hozeh або ro'eh). «Як провидець (той, хто «бачить»), він уникатиме розвитку ідей чи думок власного розуму і обмежуватиме себе тим, що Бог насправді показав йому» (Арчер). Здається, це був найперший термін, яким називали цих людей (див.: 1 Сам. 9:9).

Чоловік Божий --- (1 Сам. 9:6; 1 Царів 17:18). «Цей титул означав, що пророк має бути людиною, яка належала передусім Богові, була цілковито відданою Його справі та насолоджувалась Його особистим спілкуванням. Тому йому можна було довіряти передачу Божого Слова, оскільки він говорив лише так, як Бог просвітив його і скерував його говорити» (Арчер).

Слуга Єгови --- (1 Хр. 6:49; 1 Царів 18:36).

Посланник Єгови --- (Іс. 42:19).

Сторож --- (Єзекііль 3:17; 33:7).

Обов'язки пророчої служби

«Відповідальність пророків Старого Завіту полягала не в тому, щоб передбачити майбутнє в сучасному розумінні слова «пророкувати», а радше в тому, щоб висловити волю Бога, яку Він повідомив через одкровення» (Глісон Арчер).

«На пророка покладалася відповідальність за захоочення Божих людей покладатися лише на милосердя Єгови та рятівну силу, а не на власні заслуги чи силу чи на могутність людських союзників» (Арчер).

«Пророк мав нагадати своєму народу, що безпека та благословення залежали від їх вірної прихильності до завіту і що ця прихильність передбачала не лише доктринальне переконання, але й щире підкорення їхньої волі всім серцем слухатися Бога та вести благочестиве життя. Окрім такого підкорення, жодні жертви чи ритуальне поклоніння не могли задовольнити Господа. Іншими словами, спасительна віра передбачає освячення ходити» (Лучник). «Пророк мав підбадьорити Ізраїль щодо майбутнього. Це запевнення в майбутньому, остаточного тріумфу істинної віри, було добре розраховано, щоб захотити щирих віруючих в Ізраїлі зберігати віру в Бога і продовжувати довіряти Йому, незважаючи на всі протилежні видимості та ворожі обставини» (Арчер).

«Єврейське пророцтво мало закріпити авторитетність Божого послання шляхом об'єктивної перевірки сповненого пророцтва» (Арчер).

«Є два класи проповідників -- хороші проповідники, яким є що сказати, і погані проповідники, які повинні щось сказати. Але є ще один, вищий клас. Він складається з тих, кому є що сказати і хто повинен це сказати. Такими є пророки». ---- Альберт Надсон

AMOS

Особистий фон

Значення імені *Амос* (що походить від єврейського дієслова *амас* = «підняти тягар, нести») є «носія тягаря». Він був родом з південного Юдейського царства, з *Мтеко* приблизно в шести милях на південь від Віфлеєму, в дванадцяти милях на південь від Єрусалиму і вісімнадцяти милях на захід від Мертвого моря. *Мтеко* був центром великого вівчарського району.

Амос описує себе як людину, яка мала три різні професії:
вівчарка (Амос 1:1) --- Це єврейське слово *qed*, яке було словом, яке

використовувалося для опису чоловіка, який пас певну невелику, міцну, цятку різновид овець (називається *naqod*), яка потребувала менше їжі і могла добре жити в пустелі, і яка давала вовну вищої якості та великої вартості.

Пастух(Амоса 7:14)--- **Це єврейське слово boqer, яке стосується того, хто вирощує або пасе худобу.**

Культиватор платана Рис(Амоса 7:14) ---**Це була дика фіга (на івриті *siq-mim*), яка виділяла кульку соку, коли її кусали в потрібну пору року, і яка затверділа в їстівний плід, який могли собі дозволити нижчі класи. Це дерево було знайдено на меншій висоті, ніж Текоа, тому Амосу, безсумнівно, довелося трохи подорожувати (можливо, до району Мертвого моря), щоб доглядати за цими деревами.**

«Ці заняття змусили Амоса багато подорожувати на ринки вовни та худоби Ізраїлю та Юдеї. Таким чином він на власні очі дізнався про військові, соціальні та економічні умови та звичаї як багатих, так і бідних» (Джон Т. Вілліс).

Амос бувні«професійний» пророк, але звичайна людина, яку Господь використав, щоб донести Його Слово Його людям. «Я не пророк і не син пророка... але Господь забрав мене від отари, і Господь сказав мені: «Йди пророкуй народу Мого Ізраїля». А тепер послушайте Слово Господнє!» (Амоса 7:14-16). Він не мав спеціальної підготовки; він не був випускником *стШкола пророків*(по-різному називаються «загонами» -- 1 Самуїла 10:5, 10, і «компаніями» -- 1 Самуїла 19:20 і «синами пророків» -- 1 Царів 20:35); він також не походив від будь-яких пророків або був пов'язаний з ними.

Він навіть не був громадянином Ізраїлю (північне царство), а скоріше Юдеї (південне царство). Тим не менш, Бог послав його до Ізраїлю, щоб проголошувати Слово людям північного царства. Він не був багатою людиною, але був посланий попередити заможних; не людина розкоші чи той, хто був ледачим, але посланий до тих, хто був і тим, і іншим. Все це було розроблено, щоб відокремити ЛЮДИНУ від ПОВІДОМЛЕННЯ. У цій людині не мало бути нічого такого, що могло б привернути увагу прихильників. Це було повідомлення, на якому Бог хотів, щоб люди зосередилися, а не на посланці!

Амос виконав більшу частину, якщо не всю, своєї пророчої роботи (яка

в цілому, ймовірно, не тривала більше року чи близько того -- Амос 1:1) у місті Бет-Ель (Амос 7:10), де його засудив священик Амація і заборонив далі проповідувати в Ізраїлі.

«Хтось назвав Амоса «першим Великим Реформатором». Він не належав до школи пророків, які на той час були схильні вигукувати те, чого бажали люди... У Амоса не було симпатії, гарячої любові та почуття державного діяча, а холодного почуття справедливості та праведності справедливості» (Гомер Хейлі).

«Похмурі дні, в які він жив, вимагали чоловіка міцної моралі та безстрашності. Таким був Амос. Його характер, сформований у суворій місцевості пустелі Текоа, дозволив йому стояти перед священиком і людьми, проголошуючи слово, дане йому Богом» (Expositor's Bible Commentary). «На поклик Бога він покинув свій дім у Юдеї як звичайний мирянин, щоб проголошувати вороже послання в гордій столиці Північного царства Ізраїль. Не маючи жодного статусу визнаного пророка, він витримав упередження єфремової громадськості, щоб сумлінно виконувати своє доручення від Бога. Людина твердих переконань і залізної волі, він не міг відхилитися від своєї мети навіть найвищим чиновником у Самарянська ієрархія» (Глісон Л. Арчер мл.).

Дата

Амоса 1:1 дає нам досить точне уявлення про те, коли відбулося це пророцтво. Це було за часів царя Уззії (792-740 рр. до н. е.) та ізраїльського царя Єровоама II (793-753 рр. до н. е.). Його місія до Бетелю також була більш точно датована як «за два роки до землетрусу». Це був дуже сильний землетрус під час правління Уззії, який запам'ятовується протягом багатьох століть після цього --- «Ти втечеш так само, як ти втікав перед землетрусом за днів Уззії, царя Юди» (Захарія 14:5). Завдяки цій інформації більшість вчених датують його пророчу роботу десь між 760 і 755 роками до нашої ери.

Історична довідка

Це був час, коли доля північного царства (Ізраїль) досягла однієї з найвищих точок процвітання та миру. Єровоам зміг розширити свої кордони майже до кордонів старого Давидового царства. Був також мир із південним царством (Юдою). «Після тривалого періоду конфлікту,

протягом якого Юдея багато в чому підкорялася Ізраїлю, тепер виник дух співпраці та взаємної підприємницької діяльності, що призвело до потоку торгівлі та комерції між двома царствами» (Новий біблійний коментар мирянина).

Це був час великого економічного добробуту та національної сили. Зростання багатства також призвело до широких будівельних програм. Проста цегла минулих днів поступилася місцем будівлям з тесаного каменю та прикрас зі слонової кістки. У них були «будинки зимові» та «будинки літні» (Амоса 3:15). У них були «будинки зі слонової кістки» (Амоса 3:15) і «будинки з добре тесаного каменю» (Амоса 5:11). Вони лежали на «ложах зі слонової кістки» (Амоса 6:4); розвалившись на диванах; їли й пили досхочу; намастили себе найкращими олівами; були оточені музикою (Амоса 6:4-7). Коротше кажучи, їм було «спокійно на Сіоні» (Амоса 6:1).

«Водночас із зростанням багатства спостерігалось пов'язане зростання тих соціальних вад, які характеризували процвітання правління Соломона; багаті ставали дуже багатими, а бідні ставали ще біднішими» (Новий біблійний коментар мирянина). «Оскільки їхній економічний добробут і національна сила продовжували сприяти їхній безпеці, внутрішній занепад з'їдав їхні життєві сили» (Expositor's Bible Commentary).

У країні була повна відсутність соціальної турботи. Багаті не зупинялись ні перед чим, щоб збільшити свої прибутки, включаючи економічну експлуатацію бідних. Навіть правова система була корумпованою, а бідні не мали права захисту навіть у судах. «Багаті насолоджувалися лінивим і поблажливим існуванням, спонуканим до ненажерливості їхніх дружин, які вимагали все більшої й більшої розкоші» (Новий біблійний коментар мирянина).

«За всією моральною, соціальною та політичною корупцією лежить основна причина: релігійний занепад і відступництво» (Гомер Хейлі). Люди були релігійні, але вони були далекі від духовності. Їхня релігія складалася із зовнішніх дій --- вони влаштовували шоу для Бога, але Його не обдурили. «Вони пишалися своїми дорогими «церковними спорудами». Вони вихвалялися численними жертвами, які вони приносили, і тим фактом, що вони приносили їх саме так, як

приписував Закон («законність»). Вони були дуже задоволені своїми зусиллями співати хвалу Господу, але, навпаки, Амос відкидав ідею, що кількість, кількість і зовнішня вистава були справді релігією!» (Вілліс). Дехто критикував Амоса за те, що він був проповідником «соціального евангелія». Однак «Бог ясно дав зрозуміти, що суть релігії полягає в тому, щоб любити Бога всім серцем і любити свого ближнього, як самого себе. Без цих двох елементів будь-які зовнішні дії не мають сенсу для Бога» (Вілліс).

«Пророки виродилися в служителів часу, засліплені самовдоволенням нації. Релігія, безсумнівно, процвітала в нації, але це була релігія, яка була повністю відірвана від реальності. Було багато активності та зовнішнього показу, коли натовпи товпилися біля святинь під час великих свят. Ритуал був складним, але не було справжнього життя та жодних доказів того, що справжнє духовні цінності мали будь-яке місце, і Ягве заступався з самовпевненістю, що межувала з зарозумілістю» (Новий біблійний коментар мирянина).

«Екстравагантні релігійні церемонії та обряди виявлялися з усіх боків. Десятина пропонувалася кожні три дні; добровільні пожертвування були багатими, а суми оголошувалися (Амоса 4:4-5). Релігійний запал був високим, але справжньої духовної відданості Богу було вкрай бракувано» (Гомер Гейлі). «Це була релігія, яка була порожня за змістом, хоча й сповнена ритуалів. Амос наполягав на тому, що Бог не мав часу для ритуальної релігії без серце» (Новий біблійний коментар непрофесіонала).

Послання Амоса

Книга Амоса поділяється на три основні розділи:

Розділи 1-2 --- Серія оракулів проти «зовнішніх» народів, що закінчується подібними оракулами проти Юди та Ізраїлю.

Розділи 3-6 --- Засудження різних гріхів, які були поширені в Ізраїлі.

Розділи 7-9 --- Деякі відомості про покликання Амоса та п'ять видінь відображають деякі основні теми його послання.

Оракули проти народів:

Дамаск --- 1:3-5

Газа --- 1:6-8

Шина --- 1:9-10

Едом --- 1:11-12

Аммон --- 1:13-15

Моав --- 2:1-3

Юда --- 2:4-5

Ізраїль --- 2:6-16

«Значною річчю в цьому серіалі, який загалом засуджує жорстокість війни, є те, що Амос оголошує, що Бог турбується про гріх, де б він не траплявся. Він є міжнародним Богом Справедливості, який карає за гріх, де б він не траплявся» (Джек П. Льюїс).

У П'яти видіннях Амоса ми знаходимо головні теми, які Бог хотів, щоб цей чоловік наголосив. Це в основному бачення приреченості!

Сарана (Амоса 7:1-3) --- Сарану в Палестині було неконтрольовано і вважалося «божим актом». Амос побачив у них загрозу Божої карі і, благаючи про землю, зміг переконати Бога пом'якшити.

Великий вогонь, що пожирає землю (Амоса 7:4-6) --- Дехто бачить це як голод чи посуху. Знову пророк благає Господа, і Він пом'якшується.

Пряма лінія (Амоса 7:7-9) --- Оголошено про загибель дому Єровоама. Амос більше не благає.

Кошик літніх фруктів (Амоса 8:1-3) --- Пророки часто передають своє послання за допомогою каламбурів, не призначених для гумору. Завдяки подібності літа (qayits) і кінця (qets) на івриті Господь навчає Амоса, що кінець уже близько. «Прийшов кінець Мого народу Ізраїля» (Амоса 8:2).

Господь, що стоїть біля жертовника (Амос 9:1f) --- Дано наказ вразити Святиню та знищити грішних людей землі. «Суть цього останнього видіння полягає в тому, що коли Бог нарешті пошле ассирійців повалити Ізраїль, грішникам не буде можливості уникнути покарання, як би вони не намагалися» (Джон Т. Вілліс).

АВАКУМ

Особистий фон

Ім'я Авакум — незвичайне ім'я з невизначеним значенням. Дехто вважає, що воно походить від єврейського слова *havaq*, що означає «обіймати», тобто його ім'я означатиме «палкі обійми». «У кінці його книги це ім'я стає доречним, тому що Авакум вирішив міцно триматися (обійняти) Бога незалежно від того, що станеться з його нацією --- 3:16-19» (Expanded Open Bible). Ієронім віддав перевагу ідеї обійняти, щоб боротися, «тому що він боровся з Богом». Здавалося, що Мартін Лютер прихильно ставився до цієї ідеї, кажучи: «Це, звичайно, не є недоречним, оскільки в цій маленькій книжці ми бачимо людину, яка смертельно серйозно бореться з могутньою проблемою теодицеї (божественної справедливості) у перевернутому світі».

Інші припускають, що його ім'я походить від асирійської квітки --- *hambaqi* --- але немає способу підтвердити це. Відповідно до популярної єврейської традиції, він був сином шунамітки, оскільки Єлисей сказав їй: «У цей час наступного року ти обіймеш (*havaq*) сина» (II Царів 4:16). Друга традиція ототожнює його з «сторожем» з Ісаї 21:6. Подальший легендарний матеріал можна почерпнути зі сторінок апокрифічної книги Бел і Дракон (вірші 33-42), де ангел несе цього пророка за волосся до Вавилону, щоб годувати Даниїла в левиній ямі.

Бел і Дракон 33-42

А пророк Авакум був у Юдеї; він приготував вариво й покрити хліб у миску, і він йшов до свого поля, несучи його жінцям, коли ангел Господній сказав: «Авакуме, віднеси їжу, яку маєш із собою, до Вавилону, для Даниїла, який у лев'ячій ямі». Авакум сказав: «Господи, я ніколи не був у Вавилоні. Я не знаю, де левова яма». Тоді ангел узяв пророка за маківку, і, несучи його за волосся, подувом свого дихання поніс його до Вавилону і поставив над ямою. Авакум кликнув: Даниїле, Даниїле, прийми їжу, яку тобі послав Бог! Даниїл сказав: «О Боже, Ти справді пам'ятаєш мене; ти ніколи не залишиш тих, хто любить тебе». Тоді він устав і поїв; і Божий ангел негайно повернув Авакума до його дому. На сьомий день король пішов оплакувати Даниїла, але коли він прибув до ями й зазирнув туди, побачив Даниїл! Тоді цар вигукнув голосно: «Великий Ти, Господи, Боже Даниїлів, і немає Бога, крім Тебе одного». Отже, король притягнув Даниїла; і людей, які планували знищити його, він кинув у яму, і тут і тут вони були з'їдені на його очах.

Крім імені, про цього пророка відомо мало. Очевидно, він жив як один із покликаних Богом пророків (Авакум 1:1) і не займався якоюсь світською професією, як Амос (Амос 7:14-15). Дехто прийшов до висновку, що останнє твердження книги --- «Для диригента хору, на моїх струнних інструментах» (3:19) --- може вказувати на те, що він також був левітом і учасником храмового хору, або що він якимось іншим чином був пов'язаний із поклонінням у храмі в Єрусалимі. Ми також можемо з упевненістю припустити, що він був пророком південного царства Юди, і що він, цілком ймовірно, жив в Єрусалимі.

Дата

Єдиним чітким посиланням на час у цьому пророцтві є 1:6, де Господь каже: «Я підйму халдеїв» (авілонян). Насправді халдеї були «племенем семітів із південної Вавилонії, які під керівництвом Набопаласара стали правителями Нововавілонської імперії» (Джек Льюїс).

Це означає *часопередній* до їхнього піднесення до влади (що відбулося після критичної битви при Каркеміші в 605 р. до н. е.). До цього часу авілоняни насправді не були світовою силою, з якою слід рахуватися. Ось чому Господь каже Авакуму: «Подивіться на народи! Подивіться! Дивуйтеся! Дивуйтеся! Бо Я роблю те, що за ваших днів ви не повірите, якби вам сказали» (Авакума 1:5).

Авакум 1:2-4 (що говорить про внутрішні умови в Юдеї) вказує на час після правління царя Йосії (640-609 до н. е.). Проте під час правління царя Єгоякіма (609-597 рр. до н. е.), особливо в перші роки його правління, умови дійсно підходять. Він був безбожним царем, який вів націю на шлях знищення --- II Царів 23:34 - 24:5; Єремія 22:18.

«Тому видається найкращим віднести проповідь Авакума до дати незадовго до 606 р. до н.е., але після початку просування Вавилону на захід для завоювання світу» (Глісон Арчер). «Імовірна дата створення цієї книги — приблизно 607 рік до нашої ери» (*Розширена відкрита Біблія*).

Історична довідка

Після смерті доброго царя Йосії в Мегіддо (609 р. до н. е.) --- II Царів

23:29 --- царем став його син Йоахаз. Йому було лише 23 роки, і, згідно з 2 Царів 23:32, «він робив зло в Господніх очах». Він правив лише 3 місяці, а потім єгипетський фараон Нехо скинув його і посадив на престол його брата Єгоякіма (також званого Еліакімом) (II Царів 23:33-37). Йому було 25 років, коли він зайняв трон, і він також чинив зло в очах Бога.

«Протягом приблизно 20 років халдеї охопили Юдею послідовними хвилями і остаточно знищили країну, а її жителів забрали в полон у 586 році до н. е.» (Зондерванська ілюстрована енциклопедія Біблії). Внутрішньо народ Божий був охоплений релігійним занепадом і моральним розгубленістю.

«Дивлячись навколо себе, Авакум бачить яскраву демонстрацію переважаючого зла. Він перераховує тих, хто гордий і безпечний у своїх власних шляхах (цей список взято з: Шульц, Старий Завіт говорить):

Несправедливі агресори --- 2:6-8

Ті, хто виправдовує свої злі шляхи --- 2:9-11

Ті, хто проливає кров заради особистої вигоди --- 2:12-14

Ті, хто обманює своїх сусідів --- 2:15-17

Ті, хто покладається на ідолів --- 2:18-19

Наведена вище серія з п'яти бід має форму масалу (пісні насмішок), і вони в основному спрямовані проти: жадібності та агресії ... самоствердження, експлуатації та здирства ... насильства ... аморальності та нелюдності ... ідолопоклонства.

Мета Авакума

«Книга Авакума відрізняється від інших книг пророцтв одним особливим аспектом. Замість того, щоб передати послання Єгови безпосередньо людям, він звертається зі скаргами людей до Єгови, представляючи їх у скарзі» (Гомер Гейлі). Авакум — Божа людина; віруюча людина; який спантеличений тим, що відбувається навколо нього. Він не розуміє, чому Бог робить те, що Він робить. Це виглядає несумісним з тим, що було виявлено раніше.

Тому пророк звертається до Бога і ставить кілька складних запитань, і отримує деякі відповіді, які його дуже спантеличили. Проте, незважаючи на те, розуміє він це чи ні, його віра в Бога ніколи не

похитується!! «Його дух глибоко стурбований... Як Бог міг допустити стільки страждань і смерті? Як Бог міг покарати Своїх власних людей, навіть якщо вони згрішили, нацією, яка була ще нечестивішою?» (Гестер, Серце єврейської історії). «Як праведний Бог може використовувати нечестивих халдеїв, щоб покарати Свій народ, який, незважаючи на їхнє відступництво, все ще праведніший за них?» (Малюнок енциклопедія Біблії Зондервана).

«Насильство та порушення закону рясніли, і нечестиві, здавалося, принаймні поверхнево перемагали. Згідно з усім, що Авакум знав про Божу святість і заповіт (пор. Повторення закону 26-33, від якого Авакум, здавалося, залежав), Ягве мав би постати, щоб виправити ситуацію, особливо у відповідь на вірну молитву про зміни таких, як Авакум. Таке виправлення не відбулося, і молитви праведних і боротьба за справедливість у країні здавалися марними, в результаті чого Божя програма спокутної історії опинилася під загрозою» (Коментар тлумачення Біблії, том 7).

«Чому зло і страждання процвітають у нашому світі? Добро і справедливість, здається, зазнають краху! Як це, Боже, що Ти так проти зла, але продовжуєш терпіти зло? Боже, чи те, що Ти робиш, справедливо? Чи це чесно морально, етично?» (Д. Стюарт Бріско). «Авакум — вільнодумний пророк, який не боїться боротися з проблемами, які випробовують його віру» (Expanded Open Bible). Така духовна боротьба не нова! «Єремія також ставить під сумнів і дорікає Богові, коли він бореться з нерозв'язною проблемою процвітання нечестивих --- Єремії 12:1-4; 13:17; 15:10-18; 20:7-18» (Новий коментар до Біблії мирянина).

У книзі Йова також обговорюється питання про те, чому страждає окремий праведний чоловік чи жінка. Далі це обговорюється в Псалмах 37, 49 і 73. У неканонічній літературі це обговорюється в таких місцях, як --- IV Ездри 3:29-36 і II Баруха 11:1-7. «Як можна виправдати факти життя доктриною всемогутнього, але справедливого Бога, який діє в історії? Події, здається, не підтверджують доктрину, що гріх приносить відплату. Бог здається бездіяльним!» (Джек Льюїс). Це була проблема, з якою боровся Авакум!

Авакум, однак, «був чесним шукачем істини, який звернувся

безпосередньо до Бога за відповіддю» (Гестер, Серце єврейської історії). «Хоча він є людиною, яка має сумніви і наважується їх висловити, він не робить помилки, виключаючи Бога з картини! Незважаючи на те, що він сповнений сумнівів, він приносить своє горе та свої сумніви щодо Бога Самому Богу!» (Д. Стюарт Бріско). «Коли люди намагаються осмислити одвічну проблему зла і прагнуть пов'язати похмурі факти історії з Богом справедливості й влади, Який тримає все під Своєю владою, їх приваблює Авакум» (Новий біблійний коментар мирянина).

Остаточний висновок Авакума полягає в тому, що ми повинні дозволити Богу бути Богом і дозволити Йому робити все так, як Він, і в зручний для нього час. Наше завдання — довіряти Йому і жити вірою! «Праведник вірою своєю житиме» (Авакум 2:4) --- ключовий вірш усієї цієї книги!! Хоч не завжди все виходить так, як хотілося б, але ми все одно будемо радіти в Господі! (Авакума 3:17-19).

«Незважаючи на видимість протилежного, Бог усе ще перебуває на престолі як Господар історії та Правитель народів. Бог може бути повільним до гніву, але все беззаконня буде врешті-решт покарано. Він є найгіднішим об'єктом віри, і праведна людина буде довіряти Йому завжди» (Expanded Open Bible). «Крім Ісаї (Іс. 7:9; 28:16), жоден інший пророк не наголошував на важливості віри та молитовної довіри таким чином, як це робив Авакум. Центральна тема пророцтва Авакума, а саме те, що праведний житиме своєю вірою (2:4), взята в НЗ і застосована у важливих контекстах: Римлянам 1:17; Галатам 3:11; Євреям 10:38-39» (Ілюстрована енциклопедія Біблії Зондервана).

«Пророк завершує свої вірші одним із найбільших проголошень віри, які можна знайти в біблійній літературі. Пророк, який порушив такі хвилюючі запитання на початку книги, заявляє, що в найгіршому випадку він буде твердо триматися Господа» (Джек П. Льюїс). «Хоч Він мене вб'є, я буду надіятися на Нього, але я буду сперечатися перед Ним про свої дороги» (Йов 13:15).

«Зростання віри від збентеження й сумніву до висоти абсолютної довіри є одним із прекрасних аспектів книги. Її урок назавжди!» (Гомер Хейлі).

АГЕЙ

Особистий фон

Ім'я Аггей означає «свято, бенкет, свято». Деякі припускають, що це може бути скорочена форма Haggiah, що означає «свято Єгови». Це спонукало багатьох до припущення, що він міг народитися в одне з головних свят або свят юдеїв (наприклад, Пасха). Хоча його називають «пророком» (Огій 1:1; Ездра 5:1; 6:14), про нього відомо небагато. Ім'я його батька ніколи не згадується. Припускають, що він народився у Вавилоні під час полону.

Дуже ймовірно, що Огій повернувся до Єрусалиму з першою групою з 50 000 осіб на чолі з Зоровавелем у 536 р. до н. Також можливо, що в цей час він писав псалми. Септуагінта (грецька версія Старого Заповіту, створена близько 250 р. до н. е.) приписує йому як автора/співавтору кількох псалмів (Псалми 138, 146-149).

«У Мідраші та Талмуді легенда називає Аггея, Захарія та Малахію засновниками «Великої синагоги» (Aboth R. Nathan 1; Baba Bathra 15a), органу, який, як стверджується, відіграв велику роль у часи після вигнання у збереженні Священного Писання та передачі традиційних приписів і знань. Крім того, рабини вважають, що після ці три пророки померли, Святий Дух відійшов від Ізраїлю» (Джек П. Льюїс).

«Це правомірно припустити, що Аггей був ще дитиною, коли він повернувся до Юдеї зі своїми батьками в 536 р. до н.е.» (Ілюстрована енциклопедія Зондервана). Аггей був сучасником Захарія, а також Конфуція (557-479 рр. до н. е.). Огій був першим пророком в Єрусалимі після повернення з вавилонського полону. Пророцтво Аггея поступається за стислістю лише пророцтву Овдія серед книг Старого Заповіту.

Дата

Пророк дуже точно датує свій твір. Огія 1:1 датує це «другим роком царя Дарія». Це Дарій I, син Гістаспа (522-486 до н. е.). Таким чином, пророцтво датується 520 роком до нашої ери.

Ця книга складається з чотирьох коротких оракулів, кожна з яких точно датована цим роком. Вони були доставлені «між серпнем і останнім числом грудня 520 року до нашої ери» (Гестер, Серце єврейської

історії). Отже, усі чотири оракули цього пророцтва відбуваються протягом чотирьох місяців.

Огій був першим, хто пророкував людям, які повернулися, хоча Захарій незабаром пішов за ним. Служіння Огія було дуже коротким, але служіння Захарія тривало набагато довше. «Деякі мають честь очолити, інші — тривати в роботі Бога» (Метью Генрі).

Історична довідка

У 586 році до нашої ери південне царство Юди впало під владу вавилонян, а місто Єрусалим разом із Храмом перетворилося на руїни. Людей забрали в полон (тих, кого не вбили), хоча деяким дозволили залишитися жити в руїнах. Протягом наступних кількох десятиліть ці кілька тих, хто залишився на батьківщині, почали вступати в шлюби з чоловіками та жінками чужих націй навколо них (включно з деякими асирійцями, які втекли від знищення власної нації). Це злиття народів призвело до групи, відомої як самаритяни, яка, коли євреї повернуться на свою землю після полону, стане одним із їхніх головних супротивників.

У період полону пророки Даниїл та Єзекіїль, які також були взяті в полон, давали духовну надію та керівництво вигнанцям. У 562 році до нашої ери цар Навуходоносор помер, і Вавилон мав низку слабких правителів. Не було нікого настільки сильного, щоб утримати імперію. У 549 році до нашої ери Кір (який став царем персів близько десяти років тому) перемиг мідійського царя і об'єднав мідійців і персів.

У 539 р. до н.е. (13 жовтня) Кір розгромив місто Вавилон і призначив над містом «примарного царя». Цей цар відомий у Біблії як Дарій Мідянин, який, ймовірно, є Губару (або Габріасом) зі світської історії (це не той самий Дарій, що згадується в Огії).

Кір був дуже доброзичливим правителем і мав політику дозволяти поневоленим народам повертатися на батьківщину, відбудовувати свої храми та відновлювати свої релігійні обряди. У 538 році до нашої ери Кір видав указ, який дозволяв євреям повернутися на батьківщину (II Хр. 36:22-23; Ездра 1:1-4). За понад 150 років до цієї події Ісаїя пророкував, що Бог використає Кіра, щоб здійснити це відновлення (Ісаїя 44:24 - 45:7).

Це повернення євреїв на батьківщину відбувалося в кілька етапів. Не всі євреї в полоні хотіли повернутися. Багато хто народився у Вавилоні і з роками створив процвітаючі комерційні підприємства. Крім того, «перспектива повернення до спустошеної та збіднілої землі та відновлення руїн минулого мала практичну привабливість для тих євреїв, які зуміли скористатися великодушними та досить наївними вавилонянами. Лише ті євреї, які бачили служіння Богові та людям у світлі обіцяної угоди, були серйозно зацікавлені в цьому виклику» (Зондерванська ілюстрована енциклопедія). Різні етапи цього повернення були:

536 р. до н.е. --- Близько 50 000 повертаються під проводом Зоровавеля. Священик Ієсус Навин служив релігійним лідером людей, що повернулися. Огій повернувся з цією групою... Ездра 2.

457 р. до н. е. --- Повертається друга група на чолі з Ездрую, що складається з приблизно 2058 осіб. Було започатковано кілька реформ, у тому числі проблема змішаних шлюбів між народами... Ездра 8-10.

445 р. до н.е. --- Третя група, очолювана Неемією, повертається. Неемія служить намісником Єрусалима. Стіни відбудовані... Неемія 2.

Після повернення першої групи (536 р. до н. е.) почалася робота над храмом. Було відновлено вівтар жертвоприношень і закладено фундамент нового Храму. Однак на цьому місці люди припинили свою роботу. Місто, будинки та стіни були в руїнах, земля була занедбана протягом 50 років, а їжі було мало. Євреї, які залишилися на землі та вступили в шлюби з іншими народами, запропонували допомогу у відбудові, але їхня пропозиція була відхилена --- це викликало неприязнь і спротив. У результаті люди зневірилися. Вони повністю звернули увагу на те, щоб вижити. Потім, коли вони задовольнили основні життєві потреби, вони почали дивитися на предмети розкоші, і в процесі стали байдужими до відбудови Храму.

Наступником Кіра став його син Камбіз (529-522 рр. до н. е.). Після цього царем став Дарій I (522-486 рр. до н. е.). Через два роки свого

правління (520 р. до н. е.) і через 16 років після припинення робіт на Храмі Бог поставив пророка Аггея «для боротьби з апатією та депресією шляхом надання натхненного керівництва» для реконструкції Храму (Ілюстрована енциклопедія Зондєрвана).

Послання Аггея

Аггей «був людиною однієї головної ідеї --- побудувати Храм!» (Гомер Хейлі). Його бажанням було побачити реконструкцію Храму та відновлення поклоніння Богу. Люди занепали духом і, як наслідок, забули Бога. Усі їхні пріоритети були неправильними; вони думали про себе, а не про Бога; будують свої будинки, але не Його! Аггея було надіслано як мотиватор і наставник --- Правильно розставте пріоритети! Поставте Бога на перше місце, і Він подбає про інші ваші потреби (Матвія 6:33).

Послання Аггея було надзвичайно добре сприйняте та ефективне. «Протягом трьох тижнів і кількох днів після його першого звернення до людей вони знову почали працювати над Храмом» (Хейлі). Однією з причин його успіху була його залежність від Слова Господнього! Двадцять шість разів (у книзі всього 38 віршів!) він звертається до Бога як до авторитету та джерела свого послання. Такі вирази, як «говорить Єгова», «говорить Господь сил» і подібні, дуже поширені. «Це звернення до божественного походження того, що він сказав, сколихнуло людей, зворушило їхні серця і дало результати» (Хейлі). «Жоден пророк ніколи не з'являвся на більш критичному етапі в історії народу, і можна додати, що жоден пророк не був більш успішним» (Маркус Додс).

Храм було завершено в 516 р. до н. е., через двадцять років після його початку і через сімдесят років після його знищення в 586 р. до н. е. (Ездри 6:15). Цей новий храм був осквернений за часів Антіоха Епіфанія (168 р. до н. е.), але пізніше очищений. Його додав Ірод Великий. По суті, це був той самий Храм, куди Ісус і апостоли входили знову і знову під час свого служіння.

Огій навчає нас, що вірність і матеріальні благословення безпосередньо пов'язані; що «коли добра справа чекає свого завершення, настав час її зробити*зараз*» (Фаррар); що "знеохочення, яким би глибоким воно не було, не є достатньою причиною для нехтування обов'язками, навіть

коли вони, здається, виконуються з труднощами. Будь сильним і працєю» — це славетне гасло людського життя» (Фаррар); що «основою будь-якої успішної проповіді є «говорить Єгова». Тоді це дало результати, і така проповідь дасть результати сьогодні!» (Гомер Хейлі).

ОСІЯ

Особистий фон

Ім'я Осія походить з єврейської мови. Це означає порятунок. Хоча це конкретно не зазначено, вважається, що Осія був уродженцем Самарії (він називає правителя Самарії «нашим царем» --- Осії 7:5). Здається, що його сім'я має значне соціальне становище, щоб згадати ім'я його батька (Осії 1:1).

Про його рід діяльності достеменно нічого не відомо. Здається очевидним, що він обіймав «якусь посаду або місце відзнаки». Багато вчених вважають, що він міг бути священиком.

Дата

Ґрунтуючись на його згадках про царів (Осії 1:1), більшість учених датують його пророче служіння 753-715 роками до н. Книга, названа його іменем, є поєднанням багатьох проповідей і дій, виголошених протягом кількох десятиліть.

Історична довідка

Релігія --- Осія підсумував релігійну діяльність Ізраїлю одним словом: Блуд. Як розпусниця, вона займалася проституцією перед фальшивими богами. Людям бракувало знання (Осії 4:6; 5:4) і вони не знали Божого Закону (Осії 8:12). Були встановлені ідоли, а жінки служили в храмах як культові повії.

Мораль --- «Їхня поведінка була прямою протилежністю до тієї, яку бажав і вимагав Бог. Люди були винні в клятві, порушенні віри, вбивствах, крадіжках, вчиненні перелюбу, обмані, брехні, пияцтві, нечесності в бізнесі та інших злочинах, однаково огидних перед Єговою. Картина, зображена в Книзі Осії, справді є картиною нації в занепаді» (Гомер Хейлі).

Політика --- Це був період політичних потрясінь в Ізраїлі. Після смерті Єровоама кілька царів зійшли на престол, але їх швидко вбили; деякі царювали лише кілька тижнів. Тіглатпаласар (цар Ассирії) виступив проти Ізраїлю і стягнув з них велику данину. Нарешті, у 722 році до нашої ери, північне королівство впало під рукою ассирійців, і багато людей були вивезені в полон. «Це були важкі роки політичного потурання та інтриг, анархії та повстання, зради та вбивств. Бог був повністю виключений з картини та мислення людей. Завданням пророка було повернути мислення людей назад до Бога, але вони були занадто глибоко занурені у своє ідолопоклонство, щоб прислухатися до його попередження. Вони пройшли точку неповернення; вони відмовилися слухати» (Гомер Хейлі).

Їхня невірність виявлялася двома основними способами:

- **Повстання проти будь-якої встановленої влади.**
- **Залежність від людського захисту та іноземних союзів, а не від сили Єгови.**

Причина такої широко розповсюдженої аморальності та невірності до Бога була подвійною:

- **Розбещеність священників, з якими були в союзі лжепророки.**
- **Корупція богослужіння.**

Послання Осії

Бог, Його природа і характер. Є тільки ОДИН Бог! Він всемогутній ...Він праведний ...Він - любов! Він зображений як люблячий чоловік і люблячий батько. Одним із улюблених висловів цього пророка є любов. Заповіт між Богом та Ізраїлем. Осія розглядає Ізраїль як «обраних» Бога; Бог вступив з ними в союз. Інтимність цих стосунків описується двома цифрами --- шлюбними стосунками та стосунками батько/син. Осія підкреслює, що угода завжди передбачає взаємні зобов'язання.

Загибель нації неминуча. Через невірність народу Осія готує людей до неминучої кари. Праведний чоловік вимагає, щоб невірна дружина була віддалена від Нього, але люблячий чоловік з надією сподівається на час відновлення стосунків!

ДЖОЕЛ

Особистий фон

Ім'я Йоель (іврит = Yo'el) означає «Яхве є Бог». Він був сином чоловіка на ім'я Петуель (або Бетуель у Септуагінті), що означає «відкритість серця або щирість Бога». Невідомо, чи Йоїл отримав своє ім'я при народженні, чи йому було дано це ім'я пізніше внаслідок його служіння.

Йоїл жив і пророкував у південному царстві Юди. Швидше за все, він був мешканцем міста Єрусалим. Він часто згадує Юду та Єрусалим (2:32; 3:1, 17-18, 20), їхніх громадян (3:6, 8, 19), Сіон (2:1, 15, 32; 3:17, 21) та його дітей (2:23). Він також демонструє велике знайомство з Храмом і його служінням (1:9, 13-14, 16; 2:14, 17; 3:18). Він також був близько обізнаний з географією та історією краю (1:2; 3:2—8, 12, 14, 18).

Деякі вчені припускають, що його знайомство з храмовою службою може вказувати на те, що він був священиком або сином священика. Інші припускають, що «його бичування священиків говорить про те, що він не був членом їхньої касты». Про цю людину відомо небагато, крім того, що можна почерпнути з самої книги. Хоча 13 інших осіб у старозавітних писаннях носять ім'я Йоїл, його не можна ідентифікувати з жодною з них.

«Йоїл був людиною життєздатності та духовної зрілості. Чудовий розбірник часу, він доніс Боже послання до народу Юди яскравим і пристрасним стилем, з точністю й оригінальністю думки, що слугувало справжньою каменоломнею, з якої мали витесати багато наступних пророчих будівельних каменів» (Expositor's Bible Commentary).

Дата

Серед вчених існують великі розбіжності щодо датування цієї книги. Теорії варіюються від 9 століття до 4 століття до нашої ери. Дехто навіть намагався датувати його пізнім періодом Маккавеїв (під час так званого міжзавітного періоду). Проблема: у заголовку книги не вказано дату, а також немає жодного прямого посилання в тілі самої роботи. Основні теорії:

- Після вигнання --- Полон Божого народу закінчився. Вигнанці повернулися на батьківщину. Храм відбудовано. Ця точка зору передбачає дату середини 4 століття до нашої ери.
- Перед засланням --- Ті, хто призначає Йоїлу дату перед засланням, висунули три загальні позиції. Це:
  - Ранній період до вигнання --- дата 9 століття. Вважається, що ситуації, описані в книзі, найкраще вказують на час правління хлопчика-царя Йоаша (835–796 рр. до н. е.), який почав своє правління через регентство первосвященника Єгояди.
  - Середній період до заслання --- початок VIII століття. Широкий захист цієї точки зору подано в *The Expositor's Bible Commentary, Vol. 7, стор. 231-233.*
  - Пізній період перед засланням --- Дата 7 століття. Цей погляд прагне знайти зв'язок із пророком Єремією та узгодити літературні форми та релігійні погляди двох пророків.

Найвірогіднішою та логічнішою з цих теорій є рання до вигнання, яка датує пророцтво Йоїла приблизно 835 роком до нашої ери. Для чудового захисту цієї точки зору див. --- Огляд Старого Завіту Введення Глісона Л. Арчера молодшого, с. 304-307.

привід

Край спустошений нашествю сарани. Посуха, голод і пожежі слідуєть за пошестю сарани. Це набагато більше, ніж просто стихійне лихо – це також національне лихо! Постраждало майже кожен аспект життя громади. Економіка краю була майже зруйнована. Вся нація зупинилася. Навіть релігійне життя громади знаходиться під загрозою через брак пожертвувань.

Джоел бачить зв'язок між цим природним/національним лихом і часом майбутнього суду від Господа Бога --- Днем Господнім. Ця пошесть сарани була не тільки справжнім вироком від Бога, але й попереджала про ще більший неминучий суд проти народу Божого --- коли ворогом будуть не армії сарани, а армії людей!

Ця концепція подальшого суду також спонукала Йоїла відкрити Божий намір на останні дні --- остаточний прихід Бога на суд наприкінці часів.

Використання Йоїла в Новому Завіті

«Хоча це одна з найкоротших книг у Старому Заповіті, вона водночас є однією з найглибших. Як у своєму розумінні зв'язку між історичними подіями та надісторичним очікуванням дня Господа, так і у своєму впливі на ранньохристиянську теологію, її вплив навряд чи був пропорційним її розміру» (Новий біблійний коментар мирянина).

У Діях 2:16f апостол Петро стверджує, що про те, що люди спостерігали в день П'ятидесятниці, говорив пророк Йоїл (Йоїл 2:28-29).

У Посланні до Римлян 10:11-13 Павло повертається до Йоїла 2:26б і 2:32.

У Марка 4:29 Ісус використовує Йоїла 3:13.

Здається, є певна залежність від Йоїла 2:32 у Діях 2:39.

Є кілька посилань на Йоїла в Книзі Одкровення --- Об. 6:12 (Йоїла 2:10, 31; 3:15) .... Об. 6:17 (Йоїла 2:11) .... Об. 9:7-9 (Йоїла 1:6; 2:4-5) .... Об. 14:15, 18 (Йоїла 3:13).

повідомлення

Книга складається з двох окремих розділів:

1. Йоїл говорить ..... 1:2 - 2:17
2. Єгова говорить ..... 2:18 - 3:21

Йоїл згадує про природне/національне лихо сарани і каже людям, що це попередження для них, щоб вони могли покаятися. Ця катастрофа сповістила про настання Дня Господнього, відвернути якого можна було лише щирим покаяттям. Якби вони покаялися, цей день суду прийшов би на їхніх ворогів, а не на них самих.

«Ця книга є закликом Єгови до людей шукати Його через покаяття. З цього покаяття придуть матеріальні благословення, за якими послідує вилив духовних благословень» (Гомер Хейлі). Йоїла часто називають пророком П'ятидесятниці через його посилення на духовні благословення.

Інші основні послання книги Йоїла:

- Бог суверенно керує справами земної історії до Своєї задалегідь визначеної кінцевої мети --- 1:15; 2:1-4, 18, 20, 25-27, 28-32; 3:1-21.
- Він Бог благодаті й милосердя --- 2:13, 18.
- Бог милосердя й співчуття --- 2:13.
- Бог справедливості --- 3:1-8, 12-13.

Простого екстерналізму в поклонінні Богові недостатньо --- 2:12-13.

Коли гріх стає домінуючим станом Божого народу, вони повинні бути засуджені. Бог може використовувати стихійні лиха або політичні засоби, щоб здійснити покарання Свого народу. Ті, хто покаються, отримають благословення відновленого спілкування.

«Невід'ємною частиною всього пророцтва Йойла є його вчення про День Господа. Вмілим використанням цього терміну, який надає зв'язку всьому його посланню, Йойл продемонстрував, що Бог суверенно діє в усьому, що відбувається, спрямовуючи все до призначеної мети» (Expositor's Bible Commentary).

Бог рясно благословив Юду, але люди сприйняли Бога та Його благословення як належне. Їхня віра виродилася в порожній формалізм, а їх життя — у моральний занепад. «Під божественним натхненням Йойл сказав людям, що мор сарани був попередженням про більший суд, який був неминучий, якщо вони не покаються і не повернуться до повного спілкування з Богом. Якщо вони це зроблять, Бог щедро пробачить їх, відновить здоров'я землі та знову дасть їм елементи, необхідні для принесення жертв. Церемонічна система була розроблена, щоб виразити сердечні стосунки з Богом. Через свій гріх вони втратили будь-яке право на релігію. церемонія» (Тлумачний коментар до Біблії).

ІОНА

Особистий фон

Ім'я Йона (іврит: Йона) означає «голуб». Він був сином Аміттая з племені Завулону (Ісуса Навина 19:13) і з міста Гат-Хефер, що в області Галілеї. Деякі єврейські рабини вважають, що Йону слід ототожнювати з мертвим сином вдови з Сарепти, якого воскресив Ілля (1 Царів 17), однак для такого припущення немає жодних підстав. У Другій книзі Царів 14:25 Йона згадується як пророк Бога під час правління царя

Єровоама II (793-753 до н. е.). Йона передрік широкі масштаби завоювань цього царя та розширення території Ізраїлю під його керівництвом.

В результаті вищезазначеного дуже популярного пророцтва, яке виповнилося за відносно короткий час, «Йона, мабуть, користувався великою повагою серед населення як справжній пророк... це може пояснити його небажання прийняти менш популярне доручення... і спричинити його значну втрату обличчя» (Новий коментар до Біблії мирянина).

Технічно книга Йони є анонімною; однак єврейська традиція стверджує, що автором є сам Йона. Останніми роками стали вважати, що «книга про Йону, а не про нього самого». «Це головним чином книга про пророка, а не збірка оракулів пророка. Лише вісім слів потрібні, щоб повідомити про проповідь Йони – Йона 3:4» (Джек П. Льюїс).

Йона — єдиний «малий пророк», якого коли-небудь згадував Ісус Христос. Він також є єдиною старозавітною фігурою, яку Сам Ісус уподібнює до Себе (Матвія 12:39-41; 16:4; Луки 11:29-32). Хоча дехто стверджує, що ця книга — вигадка і що Йона насправді ніколи не жив, біблійні докази свідчать про протилежне. 2 Царів 14:25 говорить про нього як про реальну історичну особу. Так само Ісус Христос. Йосип Флавій (ранній єврейський історик) також вважав його історичним, а не вигаданим (Єврейські старожитності, книга 9, глава 10, розділи 1-2). Крім того, коли Павло писав, що Ісус «був похований, і що Він воскрес на третій день згідно з Писанням» (1 Коринтян 15:4), він цілком міг натякати, принаймні частково, на досвід Йони.

Автори міжзавітного тексту (апокрифи) також розглядали Йону як реальну історичну фігуру. Він згадується серед «Дванадцяти пророків» у книзі Сираха 49:10. Тобіт 14:4 посилається на «слово Боже, яке Йона сказав проти Ніневії» (хоча в Синайському кодексі тут читається «Наум», а не «Йона»). У III Книзі Маккавеїв 6:8 визволення Йони є одним із низки великих Божих дій милосердя в минулому, які є частиною молитви Елеазара.

Греки здавна висловлювали своє глибоке шанування пророка Йони. У 6 столітті нашої ери йому присвятили церкву --- (порівняйте цю дію з

тим, що Петро намагався зробити в Луки 9:33).

Дата та випадок

З 2 Царів 14:25 ми знаємо, що Йона жив за часів Єровоама II (793-753 до н. е.). Його було послано до Ніневії --- столиці Ассирії --- щоб передати попередження від Бога, що, якщо вони не покаються, вони будуть знищені. Є кілька історичних підказок, які, здається, вказують на дату цього пророцтва десь наприкінці 750-х років до нашої ери --- можливо, близько 758 року до нашої ери:

Під час правління Адад-нірарі III (811-783 рр. до н. е.) відбувся поворот до монотеїзму. Однак після його смерті нація вступила в період національної слабкості та ще більшого морального занепаду. «Протягом цього часу Ассирія вела боротьбу не на життя, а на смерть з гірськими племенами Урарту та його спільниками Маннаї та Мадаї на півночі, які змогли просунути свій кордон менш ніж на сто миль від Ніневії» (Коментар тлумачення Біблії, том 7).

У 756 році до нашої ери чума вразила націю, а потім друга чума в 759 році до нашої ери. У 763 році до нашої ери відбулося сонячне затемнення. Це були «події типу, які стародавні вважали доказом божественного суду, і могли підготувати людей до сприйняття звістки Йони» (The Ryrie Study Bible). «Безперечно, цей депресивний стан Ассирії значною мірою сприяв готовності людей почути Йону, коли він почав їм проповідувати» (Гомер Гейлі).

Існують деякі історичні свідчення того, що під час правління Ашурдана III (771-754 рр. до н. е.) відбулося релігійне пробудження. Можливо, це було результатом проповіді Йони. У 745 р. до н. е. Тіглатпаласар III (745-727 рр. до н. е.) прийшов на трон, і Ассирія знову стала великою державою. Під його керівництвом ассирійці стали «жезлом Божого гніву» (Ісаїя 10:5) проти Його бунтівного народу Ізраїлю. Ізраїль остаточно впав під удари ассирійців із захопленням Самарії в 722 р. до н. е. (завдяки зусиллям наступників Тіглатпаласара -- Салманасара V і Саргона II).

Завдяки проповіді Йони та покаянню жителів Ніневії місто було врятовано. Однак історія свідчить, що їхнє каяття було досить нетривалим. Незабаром вони повернулися до свого грішного способу

життя. Потім до цих же людей був посланий пророк Наум. Однак вони не покаються (як це було з Йоною), і тому були знищені в 612 році до нашої ери.

Тлумачення книги Йони

Можливо, найбільша складність, пов'язана з цією книгою, полягає у визначенні методу тлумачення. До 18-го і 19-го століть Йона вважався майже виключно історичним фактом. Однак у 20 столітті було висунуто багато інших теорій щодо того, як найкраще тлумачити цю книгу. Нижче наведено основні запропоновані теорії тлумачення:

АЛЕГОРИЧНІСТЬ --- «Алегорія — це історія, що складається з серії подій, аналогічних паралельній серії подій, які вони мають проілюструвати». Таким чином: Йона = Ізраїль ... Втеча Йони = неспроможність Ізраїлю виконати свою духовну місію перед народами ... «Велика риба» = Вавилон, який поглинає Ізраїль у полоні ... Випльовування Йони = повернення Ізраїлю на батьківщину ... І т. д. ... І т. д. (Єремія 51:31 говорить про те, що Вавилон «проковтнув» Ізраїль, «як чудовисько», і це «наповнило його шлунок». Потім, у вірші 44, Бог каже, що Він «витягне з уст своїх те, що він проковтнув».) --- Дехто вважає це біблійним доказом своєї теорії про те, що Йона — це просто алегорія.

ПАРАБОЛІЧНИЙ --- «Притча — це коротке, змістовне оповідання з дидактичною метою». Мораль цієї історії --- Божя любов до народів. Йона символізує «вужького, ексклюзивного єврея, який не любить народи за межами своїх кордонів».

МІФІЧНИЙ --- Ця точка зору припускає, що вся історія є нічим іншим, як міфом або легендою, яка виникла навколо якогось випадку в історії Ізраїлю.

ІСТОРИЧНИЙ --- Цей погляд стверджує, що розповідь описує події, які насправді мали місце. Це найбільш імовірний погляд. Ті, хто заперечує проти такої точки зору, роблять це насамперед на підставі чудесного елемента в розповіді (наприклад, випадок із «великою рибою»). «Ісус схвалив історію як історичний факт... отже, історична інтерпретація є єдиною інтерпретацією, гідною прийняття для всіх, хто вірить, що Ісус є Христос» (Гомер Гейлі).

«Намагання сказати, що Ісус був лише людиною свого часу і прийняв певні погляди, поширені серед тих, хто був навколо нього, має наслідки, які ми не готові прийняти» (Джек П. Льюїс).

Однак той факт, що цей розповідь слід вважати історичним, не означає, що з нього не можна витягти параболічних, алегоричних чи духовних уроків. «Це не виключає наявності типових уроків, проілюстрованих історичними подіями» (The Ryrie Study Bible).

Чудеса Книги Йони

Той факт, що в цій книзі записані очевидні чудеса, спонукав деяких --- тих, хто сумнівається або заперечує чудодійну силу Бога --- позначити цю роботу як вигадку. Тут описано кілька чудес, але «про «історію про рибу» так багато було зроблено, що виникає спокуса забути все інше про книгу Йони» (Джек П. Льюїс). Різноманітні чудеса, записані в книзі Йони:

- Бог піднімає бурю --- 1:4
- Бог втихомирює бурю --- 1:15
- Бог доручив великій рибі проковтнути Йону -- 1:17
- Йона вижив три дні та три ночі всередині риби -- 1:17
- Бог наказує рибі вирвати Йону на сушу -- 2:10
- Місто розміром з Ніневію переживає таке широке покаяння -- 3:5-9
- Господь піднімає рослину, хробака та пекучий східний вітер --- 4:6-8

Даг Гадолце єврейська фраза, яка буквально означає «велика риба». У євреїв не було спеціального слова для позначення «кит» (це слово вживається в KJV). Оскільки слово *dag* може стосуватися риби будь-якого виду, включаючи кита (який технічно взагалі не є рибою), «розумно дотримуватися традиційного тлумачення на цьому етапі, оскільки жодна справжня риба, на відміну від морських ссавців, не має такого місткого шлунка, як у кита» (Глісон Л. Арчер молодший).

«Здатність чи неспроможність прийняти диво залежить від того, пишеться чи ні Бог з великої літери «Г»» -- Гомер Гейлі

Основні послання Йони

Загальне послання книги в основному двояке:

1. Божа любов і турбота для *вселюдей*, *іхто завгодно* хто є готові покаятися і повернутися до Бога можуть знайти спасіння (Дії 26:19-20; II Петра 3:9).
2. Бог є *ауніверсальний* Бог. Є але *ОДИН* Бог, і тільки Він має бути Богом *вселюдей*. Йона проповідував монотеїстичному народу, але бог, якому вони поклонялися, був таким *Небо*. Він попередив їх, що вони повинні покаятися і повернутися до Єгови, поклонятися і служити тільки Йому.

Деякі з інших великих уроків книги Йони:

- «Божі вироки, навіть якщо вони проголошені в пророцтві, можуть бути відвернені щирим покаяттям». Це «вирішальна теологічна істина, яка пов'язує людське покаяття з втечею від очікуваного суду» (*Новий непрофесійний коментар до Біблії*). Єремії 18:7-8 --- «В одну мить я можу говорити про народ або про царство, щоб викоринити, знищити або знищити його; якщо той народ, проти якого я говорив, відвернеться від свого зла, я пожалію про лихо, яке я задумав накликає на нього».
- Національний гріх вимагає всенародного покаяття! Подібно до того, як цей принцип застосовувався до Ніневії, столиці Ассирії, він також стосується і сучасних народів!
- Ця книга є суворим докором обмеженій винятковості, яка була характерною для ізраїльтян. Йона, ставлення якого було типовим для його народу, не бажав бачити ассирійців врятованими — вони були ворогами! Він радше втік, ніж проповідувати таке огидне послання цим огидним людям. І навіть після того, як нарешті проповідував це, він сидів за межами міста, чекаючи, чи Бог передумає і все-таки знищить їх. Коли він зрозумів, що Бог справді виявить милосердя до цих людей, він помолився померти, а не бути свідком такого! (Йона 4:1-3).
- Коли ми сьогодні дотримуємося такого ставлення --- «Ми єдині, до кого Бог прихильний» ... «Ми краще померемо, ніж побачимо *тілюдей* врятовано!» ... «Ми не збираємося проповідувати Євангеліє *цюкупа*» ---

тоді ми повторили гріх Йони. Крім того, ми не змогли сприйняти універсальну любов Бога. Йона символізує вузький, сектантський дух!

- Від Бога не можна втекти (Псалом 139:7-12). «Йона зрозумів, а завдяки його цінному досвіду дізналися мільйони людей, що коли Бог наказує неприємний обов'язок, набагато легше піти і виконати його, ніж утекти від нього» (Дж. В. Макгарві). «Коли хтось збирається збити з пантелику Бога, обов'язково буде штурм» (Джордж Л. Робінсон).

- «Безмежна турбота Бога про життя показана на противагу турботі людини про матеріальне» (Гомер Хейлі). «В'янення гарбуза пророка з жалем, яке воно схвилювало, вражає в усі часи, як це мало бути за днів Йони, контраст між нескінченною любов'ю Бога та егоїстичною холодністю людини. Зростання ночі можна пожаліти, коли воно торкається нас самих; але невимовно вищі претензії надто часто не пробуджують ніжності там, де це не стосується нас особисто» (Каннінгем). Geikie).

- В Йоні можна побачити «попередника загальної євангельської вістки» та посланця (Хейлі). Крім того, ми бачимо принцип, згідно з яким «найбільш безперспективні сфери місії часто є найбільш чуйними» (*Біблія Райрі*). «З людської точки зору Ассирія була останнім місцем, яке ізраїльтянин обрав би для місіонерської діяльності, тому Йона вирушив у протилежний бік» (Семюель Дж. Шульц).

- «Немає жодних заперечень і жодної згадки про колишнє покликання Йони та його втечу (Йона 3:1-2). Господь пропускає це в милостивому мовчанні» (Гомер Гейлі). Господь готовий простити і забути!

МАЛАХІЯ

Особистий фон

Слово Малахія зазвичай перекладається як «мій посланець». «Це можна розумно розглядати як аббревіатуру Малахії, що означає «посланник Єгови»» (Джордж Л. Робінсон). «Протягом століть точилася значна наукова дискусія щодо того, чи є «Малахія» справжньою власною назвою чи загальним іменником» (Ілюстрована

енциклопедія Зондервана). Якщо це останнє, ця книга написана анонімним письменником, якого називають «Мій посланець» або «Посланник Єгови».

LXX (Септуагінта) розглядає слово як іменник, а не як власне ім'я. Таргум Йонатана бен Уззіеля (арамейський парафраз пророчих книг, що датуються 4-м або 5-м століттями нашої ери, але містять багато більш ранніх традицій) містить: «Мій посланець, який є книжник Езра». Ієронім (340-420 рр. н. е.) і Жан Кальвін (1509-1564 рр. н. е.) обоє погоджувалися з цією думкою, що справжнє ім'я автора було Езра. Талмуд (Мегілла 15а) приписує Мордехаю авторство цієї книги. Інші вважають, що спочатку це могло бути частиною книги Захарії, яку було вирізано та перетворено в іншу книгу, «щоб зробити Малих Пророків священним числом 12» (Айсфельдт). Метью Генрі зазначає, що дехто в його часи «вважав, що цей пророк справді був ангелом з неба, а не людиною».

Примітка--- «Хоча Йосип Флавій згадав усіх головних персонажів цього періоду, він не зміг включити до них людину на ім'я Малахія .... це ім'я відсутнє в усій іншій частині Біблії ... і навіть там, де він цитується в Новому Заповіті, його ім'я не з'являється --- Матвія 11:10; Марка 1:2; Луки 7:27» (The Expositor's Bible Commentary). «Ця справа остаточно невизначена і, можливо, неважлива; але цілком можливо, що це інакше невідоме ім'я, Малахія, насправді було справжнім ім'ям пророка» (The New Layman's Bible Commentary).

Єврейська традиція говорить, що він був членом «Великої синагоги», що він належав до коліна Завулона і що він помер молодим. Про цього Божого чоловіка більше нічого не відомо.

Дата

Неможливо точно датувати цю роботу, однак, дослідивши матеріал у самій книзі, можна визначити загальний час цього пророцтва. Перський термін для намісника (pehah) вживається в Малахії 1:8 (див.: Неєм. 5:14; Огій 1:1, 14; 2:21), таким чином вказуючи, що це було написано під час перського панування в Ізраїлі (539-333 до н. е.).

Можна більш звизити його, досліджуючи внутрішні умови, що

існували в Палестині в цей час. Храм був відбудований, і в ньому приносяться жертви. Священики корумповані. Десятинами та пожертвуваннями нехтують. Існують змішані шлюби з язичниками, і розлучення поширені. Є дух скептицизму. Чимало фінансових зловживань. Юдея під намісником, а Едом знищено. Більшість вчених погоджуються, що це ті самі проблеми, що й перед Неемією. «Тому ймовірно, що пророк і Неемія діяли приблизно в той самий час, і було б добре вивчити Неемію як фон для Малахії» (Джек П. Льюїс). «Справедливою оцінкою на сьогоднішній день буде приблизно 435 рік до нашої ери» (Глісон Арчер).

Історична довідка

- У 536 році до нашої ери Вавилонський полон євреїв офіційно закінчився, коли Кір дозволив народу Ізраїлю повернутися на батьківщину. Під керівництвом Зоровавеля повернулося близько 50 000 євреїв. Підбадьорені проповіддю Аггея та Захарії, люди відбудували Храм між 520-516 рр. до н.

- У 458 році до нашої ери Ездра повернувся з другою групою вигнанців. Перським царем у цей час був Артаксеркс I (465-425 до н. е.). Саме він дозволив Неемії повернутися в 445 році до нашої ери, щоб відбудувати стіни Єрусалиму. Перший термін правління Неемії був у 445-433 рр. до н. Потім він на деякий час повернувся до Персії, після чого другий термін був губернатором у 430-425 рр. до н.

Саме в цей час «Малахія взяв кермо духовних справ в Єрусалимі» (The Expositor's Bible Commentary). «Щоб отримати повне уявлення про умови в Юдеї в цей період, слід прочитати Ездри 7-10 і повну книгу Неемії. Положення людей, як це розкрито в Неемії, і сміливий і відважний напад Малахії на проблеми, які останній викладає у своїй книзі, чітко вказують на сучасність цих двох» (Гомер Гейлі).

Мета та привід

Минуло близько 100 років, як ізраїльський народ повернувся на батьківщину з вавилонського полону. Храм було відбудовано; відбудовано стіни; система жертвоприношень була відновлена. Більшість цілей, які ставили перед собою після повернення, були досягнуті. Вони були в безпеці від націй навколо них. І їм було нудно!!

Їхній початковий ентузіазм через виклики, з якими вони зіткнулися, згас. Їхнє поклоніння стало механічним, ритуальним і бездуховним. Вони йшли через рухи, але їхнє серце не було задіяне. Їхні стосунки руйнувалися --- як з Богом, так і одне з одним. Проте вони, здається, не можуть зрозуміти, чому Бог ними незадоволений!

Саме в цю арену погіршення стосунків, ентузіазму та духовності Малахія кидається як останній «посланник Господа» перед 400-річним періодом пророчого мовчання! «Його метою було відновити євреїв до нових стосунків з Богом, вказавши точні причини сучасного духовного занепаду та встановивши кроки, за допомогою яких можна було б відновити життя громади. Як і Аггей перед ним, його головною турботою було визнання духовних пріоритетів з боку відновленої громади»

(Малюнок енциклопедія Зондервана). «Гріхи Юди як проти Бога, так і проти людей були явними й численними» (Тлумачний коментар до Біблії).

Ось деякі з гріхів, які стали причиною гнівного звинувачення Малахії: Священицька розхлябаність--- Мал. 1:6 - 2:9 (Неем. 13:4-9). Він «засуджував священицьку ієрархію за її неспроможність забезпечити таке моральне та релігійне керівництво, яке дозволило б громаді, що повернулася, уникнути більшої частини нинішнього лиха. Священики були байдужі та навіть зневажливі у виконанні своїх обов'язків» (Зондерванська ілюстрована енциклопедія).

Фінансові зловживання та нехтування десятиною--- Мал. 3:5-10 (Неем. 13:10-13).

Богослужіння було в стані занепаду--- Відходи худоби та худоби приносили до храму для жертвопринесення Богу --- Мал. 1:8.

Змішані шлюби з язичниками та розлучення їхніх дружин для одруження з язичниками--- Люди не дотримувалися своїх завітів. Їхні стосунки як з Богом, так і одне з одним були невдалими --- Мал. 2:10-16 (Неем. 10:30; 13:23-28; Ездри 9-10).

«Народ Ізраїлю розчарувався та сумнівався. Вони починають

сумніватися в Божому провидінні, оскільки їхня віра непомітно вироджується в цинізм. Внутрішньо вони задаються питанням, чи варто все-таки служити Богу. Зовні це ставлення виявляється в механічних обрядах, порожніх ритуалах, обмані з десятиною та пожертвуваннями, а також у грубій байдужості до Божого морального та церемоніального закону. Їхні священники корумповані, а їхні практики погані, але вони настільки духовно нечутливі, що дивуються, чому вони не благословляються Богом, оскільки їхнє сприйняття Бога стає тьманим, матеріалізм і екстерналізм стають усталеними характеристиками, які пізніше охоплюють релігійні партії фарисеїв і садукеев» (The Expanded Open Bible).

Стиль книги

«Книга Малахії написана в стилі, унікальному для пророків» (Джек П. Льюїс). Це новий стиль звернення, відомий як дидактичний - діалектичний метод мовлення (також відомий як метод диспуту). Пізніше таке використання «твердження — заперечення — спростування» стало досить популярним і було звичайним форматом для рабинів і книжників. Цей спосіб висловлення думки зустрічається в усіх Євангеліях і Посланнях Нового Заповіту.

«У цьому типі навчання висувається твердження або звинувачення, слухачі висувають вигадане заперечення, а оратор представляє спростування заперечення. У стилі Малахії ми маємо початок методу навчання, який пізніше став універсальним у єврейських школах і синагогах» (Гомер Гейлі). Малахія 1:2 є гарним прикладом формату, характерного для стилю цього автора.

Малахія написана так само, як поточна дискусія з тими, хто ставить під сумнів доброту і справедливість Господа. «Тож стиль Малахії — це стиль усного слова. Книга дуже нагадує послання Якова в Новому Заповіті і нагадує збірку слабко пов'язаних оракулів, а не ретельно організований літературний твір» (The New Layman's Bible Commentary).

Кілька важливих тем можна побачити в книзі Малахії. Серед них такі:

Книга пам'яті --- Мал. 3:16, де описано вчинки праведних. Розвиток цієї концепції видно в пізніших творах Божого народу.

Підкреслюється думка, що справжнє покаяння є першим кроком до належних духовних стосунків з Богом.

Малахія наголошує на приході предтечі, який має передвіщати приход Господа. Ісус та інші вважали це пророцтво прообразом діяльності Івана Хрестителя --- Марка 9:11-13.

МІХЕЙ

Особистий фон

Ім'я Міхей є скороченою формою Міхея, що означає "Хто подібний до Господа?" Довша форма цього імені з'являється (в єврейському тексті) в Єремії 26:18. У книзі Міхея 7:18 його ім'я містить гру слів. «Хто такий Бог, як Ти, що прощає беззаконня і не відпускає непокірних вчинків рештки Його володіння?»

Міхей походив з міста Моршет (Міхей 1:1), яке було поблизу Гату (Міхей 1:14), яке було приблизно в 25 милях на південний захід від Єрусалиму. Це була продуктивна сільськогосподарська територія на кордоні Юди та Філістії. Через цю територію часто проходили армії та торгові каравани, оскільки це була головна дорога до Приморської рівнини та до Єгипту. «Завдяки цьому молодий пророк мав нагоду дізнатися про великі події, що відбувалися в його час» (Гестер, Серце єврейської історії).

Нічого не відомо про його сімейне чи сімейне життя. Однак, як і Амос (чис рідне місто Текоа було лише за 27 миль), Міхей був людиною країни. «З його книги можна зробити припущення, що Міхей жив поруч і з людьми, і з землею, і відчував гостру симпатію до обох. Моршет був достатньо віддалений від Єрусалиму, щоб народжувати людей мужніх і незалежних думок» (Гомер Гейлі). «Ім'я його батька не вказано, і ми прийшли до висновку, що його сім'я мала скромне походження» (Глісон Арчер).

Міхей був сучасником Ісаї, Амоса та Осії. Деякі навіть припускають, що він міг бути учнем пророка Ісаї --- безумовно, є кілька подібностей у їхніх двох пророчих книгах (Ісаї 2:2-4 і Міхея 4:1-3 майже ідентичні). «Проте Міхей був сільським пророком із сільським служінням, тоді як Ісаї, вихований у місті, присвятив свої пророчі зусилля населенню та

двору Єрусалиму» (Шульц, «Говорить Старий Завіт»). «Тому він не був у такому тісному зв'язку з міжнародною політикою, як його сучасник Ісайя. Його служіння було особливо стурбоване стражданнями простих людей і селян у сільськогосподарських районах, які експлуатувалися багатотою та безпринципною дворянською землею» (Арчер). «Міхей був пророком бідних і пригноблених» ... який демонструє «мужній і безстрашний дух того, хто обурений корупцією та безсердечністю нелюдських правителів і релігійоністів, які служать часу» (Хейлі).

Дата

Міхей 1:1 розміщує його пророцтва протягом тривалого періоду часу -- під час правління царя Йотама (750-731 до н. е.), царя Ахаза (736-715 до н. е.) і царя Єзекії (715-686 до н. е.) ... усі вони були царями південного царства Юди. «З Єремії 26:18-19 ми дізнаємося, що його щирі застереження під час правління Єзекії сприйняли серйозно, і він зробив важливий внесок у відродження, яке відбулося за підтримки уряду» (Арчер).

Хоча активне служіння Міхея, можливо, охоплювало приблизно 50 років, «імовірно, більшість записаних ним пророчих оракулів була виголошена в період 725-710 рр. до н. Інші джерела переглядають цю цифру до 735-710 рр. до н.е., щоб врахувати роботу під час правління царя Йотама.

Цілком очевидно, що ця книга є збіркою пророцтв, які виголошувалися протягом кількох десятиліть. «Це низка повідомлень, які називаються оракулами, наданими в різний час, за різних обставин, і, ймовірно, охоплюють значний проміжок часу. Важливо визнати це, якщо ми збираємося зрозуміти те, що говорить Міка» (Стюарт Бріско).

Історична довідка

Біблійні тексти для історії цього періоду --- II Царів 15-20; II Хронік 27-32; Ісаїя 36-39. Міхей звертається як до північного, так і до південного царств (Ізраїль та Юда), «хоча він має справу переважно з Юдою».

Північне Ізраїльське царство незабаром мало впасти під Ассирію. Це сталося в 722 році до нашої ери, ймовірно, через десять років після його попередження про наближення знищення (Міхея 1:6). Південне царство Юди стане «ассирійським васалом» на багато років і буде

змушене платити велику данину Ассирії.

Цар Єзекія нарешті відмовився від цієї проассирійської політики (II Царів 18:7, 19-20), і Санхеріб вторгся в Юдею (701 р. до н. е.), але Господь скинув їх і відкинув назад. Потім Єзекія запровадив кілька широких релігійних реформ.

Саме в цей час Михей працював. Він також передбачив падіння Юди до Вавилону та їх подальше відновлення (Михея 4:10). Однак це не відбувалося протягом деякого часу (приблизно через 125 років), тому люди не сприймали його надто серйозно.

Велика частина послання Михея, можливо, відноситься до часів царя Ахаза. «Корумповані та ідолопоклонницькі умови, відображені в цій книзі, можуть бути пов'язані з низьким рівнем моралі та релігійних інтересів за днів Ахаза» (Шульц, «Говорить Старий Завіт»). «Соціально та морально Юдея представляла темну картину» в цей час (Хейлі). Багаті ждали землі людей, які їх оточували (Михея 2:1-2). Вони грабували бідних (Михей 2:8 і далі). Практикувалась корумпована ділова етика (Михея 6:11). Було багато лжепророків (Михея 2:11), які пророкували за винагороду (Михея 3:11). Священики також навчали за плату (Михея 3:11). Правителів і суддів можна було підкупити (Михея 7:3).

Люди були релігійні, але це був пустий церемоніал. «Релігія стала питанням форми; вважалося, що церемоніальні обряди відповідають усім релігійним вимогам. Було широко поширене хибне уявлення про те, що поки зовнішні акти поклоніння скрупульозно виконуються, люди мають право на божественну прихильність і захист» (Гомер Хейлі). «Люди замінили щире поклоніння пустим ритуалом, думаючи, що це все, чого вимагає Бог. Вони відокремили Божі стандарти справедливості від своїх щоденних справ, щоб прикрити свої безсовісні дії» (The Expanded Open Bible).

Мета Михея

«Виходячи з бідного робітничого класу, Михей гостро усвідомлював несправедливість і скупість багатих. Хоча він цікавився політичними справами своєї нації, Михей говорив з ними лише тому, що вони були пов'язані з релігійною та моральною ситуацією» (Зондерванська

ілюстрована енциклопедія). Михей хоче, щоб люди усвідомили, що справжня віра в Бога призводить до особистої святості та соціальної справедливості! Він «наголошує на невід'ємному зв'язку між істинною духовністю та соціальною етикою» (Expanded Open Bible). «Поклоніння і мораль не можуть бути відокремлені одне від одного. Це дві сторони однієї медалі» (Джек П. Льюїс).

«Він чітко усвідомлює, що ніякі численні жертви не можуть належним чином замінити праведність на практиці» (Шульц, «Говорить Старий Завіт»). «Ці люди багато сповідували і мало робили. Бог спостерігав протиріччя між віровченням і поведінкою, — говорить пророк, — і Він більше не терпітиме цього» (Д. Стюарт Бріско).

Чого від вас вимагає Господь?! Михей 6:8 відповідає на запитання --- «Чинити справедливість, любити доброту та смиренно ходити з Богом своїм». «Як світ дізнається, що я смиренно ходжу з моїм Богом? Вони дізнаються з того, як я поведжуся з людьми. Ті, хто смиренно йде зі своїм Богом, пристрасно піклуються про справедливість у суспільстві та глибоко прагнуть ставитися до людей з любов'ю та милосердям» (Д. Стюарт Бріско).

Михей є першим пророком, який конкретно погрожував Юді знищенням Єрусалиму та його храму (Михея 3:12). Він також погрожує їм провалом пророцтва (Михея 3:6-7) --- не буде жодного слова від Бога; немає керівництва! Михей також є першим, хто вказав на Вифлеєм як на місто, з якого прийде Месія (Михея 5:2). Первосвященики та книжники посилалися на це пророцтво, коли Ірод запитував, де народиться Месія (Матвія 2:4-7). Цей уривок також виник під час суперечки серед натовпу про те, звідки прийде Месія (Івана 7:40-44). Крім того, Михей 2:12-13; 4:1-8; і 5:4-5 «пропонують деякі з найкращих старозавітних описів праведного правління Христа над усім світом» (Expanded Open Bible). І Ісус процитував Михея 7:6, коли Він говорив Дванадцятьом про учнівство (Матвія 10:36).

Каламбури Михея

«Остання частина 1-го розділу (1:10-16) розкриває майстерність пророка як комунікатора. Він використовує гру слів, показуючи, що він такий же розумний каламбур, як і надзвичайно обдарований поет!» (Бріско). Зусилля перекласти їх англійською можна побачити в перекладах Моффата та Філіпса. Це «найдовша серія

тривалих каламбурів у Старому Заповіті, в яких Міхей описує просування асирійської армії через його частину країни» (Джек П. Льюїс).

Наприклад, --- Гат (1:10) звучить як єврейське слово, що означає «розповідати», тож це схоже на те, що він каже: «Не розповідайте про це в місті Телль». Крім того, в 1:10 він пише: «У Бет-ле-Афрі (домі пороходу) обвалюйся пороходом». Zaanān (1:11) означає «виходити», тому він говорить: «Ті з вас, хто в «Go Out City», не вийдуть». тощо

«Уявіть собі американського проповідника, який каже: «Життя в Піттсбурзі — це ями», або «Лос-Анджелес — не місто ангелів», або «Вісконсин слід вимовляти лише як Wiscon-sin». Це мало б привернути увагу людей. У Мікі була проблема з донесенням до людей свого повідомлення, тому він вибрав цей драматичний засіб, щоб донести до них» (Бріско).

НАУМ

Особистий фон

Ім'я цього пророка --- Наум --- означає «розрада, розрада». Це скорочена форма Неемії, що означає «розрада Ягве». Цей пророк згадується лише один раз у всій Біблії (Наум 1:1). Його ім'я «у певному сенсі є символом послання книги, яка мала на меті втішити й розрадити пригноблений і страждаючий народ Юди» (Айзелен).

Його ідентифікують як «Наума Елкошита». Дехто припускає, що це стосується імені його батька (Елкошай) і що він насправді народився у Віфаборі (що за Йорданом). Халдейські Писання називають його «Наум з Бет-Коші». Найімовірніше, однак, це ім'я відноситься до місця його народження. Проте ідентифікація цього міста викликає багато суперечок. Існує чотири основні теорії:

Традиція XVI століття ототожнює Елкош з Аль-Кушем в Іраку, на північ від Ніневії на річці Тигр. Несторій (Патріарх Константинопольський --- 428-431 рр. н. е.) згадав про нібито «могилу Наума» на цьому місці.

Ієронім (340-420 рр. н.е.), який створив латинську версію Біблії Вульгати, вважав, що вона була в Галілеї в місці під назвою «Елкесі» поблизу Рами.

Більшість консервативних вчених вважають, що Елкош був містом у південній Юдеї (пізніше названим «Ельцесей»), яке було на півдорозі між Єрусалимом і Газою. «Це зробило б Наума пророком південного царства і могло б пояснити його інтерес до триумфу Юди --- Наума 1:15; 2:2» (Відкрита Біблія — розширена версія).

Багато хто припускає, що місто «Капернаум» (іврит — Кепар-Наум), що означає «село Наума», могло бути місцем Елкоша, і що місто було перейменовано на честь пророка, який прийшов звідти. Проте Капернаум був у Галілеї, і деякі вважають, що Івана 7:52 спростовує цю точку зору --- «Дослідіть і подивіться, щоб жоден пророк не вийшов із Галілеї».

Інші точки зору щодо розташування цього міста такі: --- За словами Псевдо-Еліфанія, воно було в Юдеї поблизу Елевтерополя. Веніамін з Тудели (12 століття нашої ери) стверджував, що бачив гробницю Наума на південь від Вавилону. Зрештою, слід визнати, що фактичне місцезнаходження Елкоша невідоме, хоча видається дуже ймовірним, виходячи з внутрішніх доказів із самої книги Наума, що цей пророк був жителем Юдеї.

Дата

Вчені можуть досить точно датувати пророцтво Наума на основі трьох основних міркувань:

У книзі Наума 3:8-10 пророк говорить про падіння міста Фів (Но-Амон), яке було у Верхньому Єгипті. Це розглядається як подія, яка вже відбулася. Фіви захопили ассирійці в 661 році до нашої ери. Отже, це пророцтво повинно було бути написано після цього часу.

Через десять років після падіння Фіви почали підніматися з руїн, відбудовуватися та повертати собі колишню славу. Якби Наум занадто довго чекав після падіння Фів, щоб використати їх знищення як попередження Ніневії, сила цього попередження була б втрачена. Ніневія могла б припустити --- Якщо Фіви можуть так швидко

відновитися, то й ми теж зможемо!

Падіння Ніневії розглядається як подія в майбутньому. Місто впало в 612 році до нашої ери, коли мідійці та вавилоняни остаточно знищили його. Отже, пророцтво повинно було бути написано до цієї події.

Наум говорить про Ніневію як про «сильну та повну своєї старої імперської зарозумілості» (Блейлок). Це помістило б пророцтво в часи Ашшурбаніпала (668-625 до н.е.); саме за його наступників нація занепала й занепала.

Наум також не згадує жодного царя у своєму вступі. Це привело декого до висновку, що в той час над Божим народом не існувало жодного царя, гідного згадки --- це цілком міг бути цар Манасія (686-642 до н. е.).

Усі ці фактори та інші, які також можна обговорити, здається, вказують на час близько 655 року до нашої ери. Минуло б трохи більше чотирьох десятиліть після падіння цієї могутньої нації.

Історична довідка

Жорстокий імперіалізм Ассирії протягом кількох століть був прокляттям для країн Близького Сходу. З самого початку вони проводили політику «завоювання на захід і світового панування». Їх відзначали як одну з найагресивніших, жорстоких, жорстоких і злих націй на землі. «Ассирія була нацією, в основному налаштованою на агресивну війну, і її звірства були загальновідомими. Ніневія вважала людей і нації інструментами, які можна використовувати для задоволення жаги завоювання та комерціалізації. Ассирія існувала, щоб не служити людству» (Вілліс).

Йона пророкував Ніневії близько 758 року до нашої ери. Це призвело до всенародного каяття. Однак ця зміна думки була недовгою. Ніневія покалася у своєму покаянні! Невдовзі вони повернулися на шлях завоювання світу та злої агресії. Нижче наведено список її королів і завоювань з часу її «зміни серця» до її знищення:

Тіглатпаласар III (745-727 до н. е.) --- Він розпочав програму завоювання світу. Він вторгся на Захід і депортував деяких мешканців північного Ізраїлю, переселивши їх у територію на

північ від Ніневії. Він також поширив свою владу на Юду, стягуючи з них данину...II Царів 15:29; 16:5-18; I Хр. 5:6, 26; II Хр. 28:16f; 30:6.

Салманасар V (727-722 до н. е.) --- Він почав облогу Самарії, столиці північного Ізраїльського царства. Він помер ще до падіння міста.

Саргон II (722-705 до н.е.) --- Він завершив облогу Самарії. Місто впало в 722 р. до н.е., таким чином поклавши кінець північному царству Ізраїлю...II Царів 17:3-6. Його вбили в 705 році до нашої ери.

Сеннахеріб (705-681 до н. е.) --- цар Єзекія (728-687 до н. е.) відмовився від своєї проассирійської політики (II Царів 18:7, 19-20). У результаті Санхеріб вторгся в Юдею (701 р. до н. е.), завоював її укріплені міста й оточив Єрусалим. Він хвалився, що зачинив Єзекію в Єрусалимі, «як пташку в клітці!» Однак Ангел Господній за одну ніч убив 185 000 його воїнів, і армія відступила ... 2 Царів 18:13 - 19:36; II Хр. 32:1-31; Ісаія 36:1 - 37:38. Його вбили двоє його синів (Адраммелех і Шарезер), а третій син (Асархаддон) став царем ...II Царів 19:37; Ісаія 37:38.

Асархаддон (681-668 рр. до н. е.) --- Саме цей цар схопив царя Манасію (686-642 рр. до н. е.) і відвів його на короткий період у полон (II Хр. 33:10-13). Він загинув під час походу проти Єгипту, намагаючись підкорити його.

Ашшурбаніпал (668-625 рр. до н. е.) --- Цей цар завершив похід до Єгипту, який призвів до падіння «Но-Амона» (Фів) у 661 р. до н. е. (Наум 3:8-10). Він поширив вплив Ассирії далі, ніж будь-хто з його попередників. Під його правлінням Ніневія стала наймогутнішим містом на землі. Як свідчать записи, він був надзвичайно жорстокою людиною.

Місто --- стіни Ніневії були майже на 8 миль навколо. вони були 100 футів заввишки та достатньо широкі, щоб три колісничі могли їхати на них пліч-о-пліч. Навколо стін були вежі, які простягалися ще на 100 футів над верхівкою стіни. Крім того, навколо міста був рів шириною 150 футів і глибиною 60 футів. У місті Ніневії було

достатньо провіанту, щоб витримати 20-річну облогу. Таким чином, пророцтво Наума про повалення цього міста здавалося мешканцям справді дуже малоймовірним. Це також було місто, наповнене садами та парками та навіть зоопарком. Королівський палац мав площу майже 100 000 квадратних футів, а на його стінах були скульптурні сцени перемог короля. Було 15 головних воріт, біля кожної з яких стояли на варті величезні кам'яні бики.

Асшур-етіл-ілані та Сіншумлішир (625-620 рр. до н. е.) --- Ці два сини Ашшурбаніпала мали короткі та неефективні правління. Династична стабільність Ассирії почала занепадати.

Сін-шар-ішкун (620-612 рр. до н. е.) --- Це був син Асшур-етіл-ілані. Він також був відомий як Асархаддон II. У цей час Набопаласар (625-605 рр. до н. е.) утвердився як цар Вавилону і почав захоплювати ассирійські володіння. До 616 р. до н.е. він здобув для Вавилону повну незалежність від Ассирії. У 614 році до нашої ери мідійці під керівництвом Кіаксара захопили місто Ашшур і вчинили жорстоку розправу над населенням. Після цього був укладений союз між мідійцями, вавилонянами та скіфами, і почалася облога Ніневії. Облога тривала 3 місяці і завершилася (згідно з Вавилонською хронікою), коли паводкові води пробили стіни, що дозволило солдатам увійти в місто. Це було згідно з пророцтвом --- «Він повним потопом зробить кінець його землі» (Наум 1:8). Річка Тигр вийшла з берегів і роз'їла стіни. «Оскільки стіни тих стародавніх міст зазвичай складалися з цегли, замішаної з соломою та випаленої на сонці, повінь води могла легко спричинити їх розчинення» (Адам Кларк). Коли ворог увійшов до міста, цар Сін-шар-ішкун зібрав своїх дружин і дітей і все своє багатство в палац і підпалив його. Усі вони загинули у вогні.

Кілька ассирійців намагалися втриматися в Харані та реформувати уряд, але вони зазнали поразки в 606 році до нашої ери від царя Навуходоносора в битві при Каркеміші. Знищення Ніневії було настільки повним, що приблизно через 200 років, коли Ксенофонт Афінянин і «Десять тисяч», відступаючи від свого заплутання в Персії, проходили повз це місце, вони сказали, що немає ніяких доказів того, що місто коли-небудь було там!! Наум 3:11, 17 передбачив, що вони будуть «сховані», а їхнє місце «невідоме». У більш сучасні часи це

місце було виявлено лише в 1842 році. Сьогодні це місце вкрите полями, водонапірною баштою для сусіднього села, кладовищем і місцевим смітником!

Послання Наума

Жителі Ніневії швидко повернулися до своїх жорстоких і язичницьких звичаїв. «Вони не передали свого знання про правдивого Бога своїм дітям» (Ryrie Study Bible). Вони розкаялися у своєму покаянні! Тому Бог через Наума передрік повну загибель цього царства. Він пощадив їх одного разу (за часів Йони). Він би так більше не зробив. На відміну від Йони, Наум насправді не йде до міста Ніневії; радше він проголошує свій оракул здалеку. Надії на покаяння немає, тому не потрібно їхати в місто.

Хоча ця книга стосується падіння Ассирії, вона, тим не менш, написана для блага Юди. Бог продемонстрував Своє терпіння і довготерпіння; тепер Він продемонструє Свій гнів! Повідомлення цієї книги полягає в тому, що хоча Бог може бути повільним до гніву, Він, незважаючи на це, завжди «повністю зводить Свої рахунки!» «Хоч Бог повільний на гнів і багатий на люблячу доброту (як показує Його дія щодо Ніневії в книзі Йони), Його довготерпіння не слід тлумачити як байдужість чи брак сили --- Наум 1:1-6» (Вілліс).

Це також послання розради для народу Юди, який зазнає гніту Ассирії. Як би все не виглядало, Бог не забуває Своїх людей. Книга Об'явлення є чудовим прикладом цього послання. «Коли сили, які протистоять Богу, так міцно облаштувалися, а мерехтливий світильник Божого народу знаходиться на межі згасання, рештці легко забути. Наум нагадує нам, як і руїни стародавньої Ніневії, що Сам Бог є остаточним Правителем. ЗА НИМ БУДЕ ОСТАННЕ СЛОВО!!» (Тлумачний коментар до Біблії).

«Дехто заперече проти радісного ставлення, з яким Наум вітає перспективу падіння столиці Ассирії, і вважає це проявом націоналістичного фанатизму та мстивої злоби. Це, однак, неправильне розуміння землі, яку займає пророк. Оскільки він є Божою людиною, він говорить як людина, яка повністю стурбована справою Господа на землі. Його щире бажання — побачити Єгова виправдає Свою святість в очах язичників, як проти нелюдської та безжалісної тиранії тієї

імперії, яка зневажає Бога, яка так довго топтала всі підкорені нації з бездушною жорстокістю» (Глісон Арчер).

Дж. М. П. Сміт описує його як «ентузіастичного, оптимістичного патріота», але «його книга не є записом особистої радості з приводу падіння Ніневії, виражаючи вузьку ненависть і упередження окремої людини; це палке вираження обуреного сумління людства» (Гомер Хейлі). «Це чудовий «Нарешті!»» (Г. А. Сміт).

«Його крик — це не лише крик радості з приводу падіння гнобителя, але й крик віри в суверенне правління Єгови та підтвердження впевненості в тому, що Він помститься за Своїх обраних, коли настане час. Урок його чудово сформульованого, але жахливого пророцтва — це той, до якого світ міг би прислухатися сьогодні. Пророк розкриває вічний принцип Всемогутній Бог, щоб нація вижила, повинна ґрунтуватися на принципах праведності та істини та керувати ними. Злочестивість зрештою поверне націю до шеолу, забуття невидимого, коли зробить жорстокість і злочестивість стандартом, за яким вона живе» (Гомер Хейлі).

ОВДІЙ

Особистий фон

Ім'я Овдій означає «Слуга Ягве» (буквально — «Той, хто служить Єгови або поклоняється йому»). Це пророцтво має те, що є найкоротшою книгою в Старому Заповіті. У Старому Заповіті є дванадцять різних осіб із цим іменем (дуже поширене ім'я), але немає вказівок на те, що когось із цих інших осіб слід ототожнювати з цим конкретним пророком.

Нічого не відомо про його життя, походження чи особистість, за винятком того, що мало що можна зробити з цього пророцтва. Припускають, що він був вихідцем з Юдеї. Інші вважають, що він також міг бути серед пророків Єрусалимського храму. Єврейський Талмуд стверджує, що Овдій не був євреєм, а скоріше едомітським прозелітом, яким Бог докоряв своєму народу.

Дата

На додачу до того, що Овдій є найкоротшою книгою в Старому

Заповіті, вона також «відзначається тим, що є найскладнішим з усіх пророцтв на сьогодні» (Глісон Арчер). Його роботи приписують періодам від 845 до 400 років до нашої ери. Існує дві основні теорії:

- 585 р. до н.е. --- Такої думки дотримується більшість ліберальних учених. Це пророцтво міститься приблизно через рік після падіння Єрусалиму вавилонянами.

- 845 р. до н.е. --- Такої точки зору дотримується «переважна більшість євангельських вчених 19-го і 20-го століть» (Арчер). Пророцтво розміщується в дні царя Єгорама (848 - 841 рр. до н. е.), коли на Єрусалим напали філістимляни та араби (ймовірно, за співпраці едомлян -- 2 Царів 8:20; 2 Хр. 21:8-10, 16-17). Ця точка зору видається найбільш імовірною. (Щоб чудово захистити цю позицію, дивіться -- Огляд Вступу до Старого Заповіту, Глісон Л. Арчер молодший, стор. 299-303, і Коментар до малих пророків, Гомер Хейлі, стор. 28-29.)

Літературні зв'язки

Це одна із семи книг Старого Заповіту, яка не цитується на сторінках Нового Заповіту. Проте є очевидні зв'язки з декількома іншими книгами ОТ. Існує подібність між численними фразами, знайденими в Йоїла 3 і Овдія:

- **Через насильство - Йоїла 3:19 і Овда. 10**
- **Твої справи повернуться на твою голову - Йоїл 3:4-7 і Овад. 15**
- **День Господній близько - Йоїл 1:15; 2:1; 3:14 і Обад. 15**
- **На горі Сіон будуть ті, хто втече - Йоїл 3:17 і Обад. 17**

Здається, Єремія був знайомий з працею Овдія. Порівняйте Jer. 49:7-22 з Овдієм 1-9. Існують «переконливі докази того, що пророк Єремія читав і адаптував для своїх цілей Обад. 1-9» (Арчер).

Історична довідка

Це пророцтво спрямоване проти народу Едому. Едомляни були нащадками Ісава (Буття 36:8-9), тоді як ізраїльтяни були нащадками Якова, брата-близнюка Ісава. Таким чином, люди були дуже тісно пов'язані.

З самого початку між цими двома братами була ворожнеча --- ворожнеча, яка перейшла на народи, що походять від них.

- Яків та Ісав «боролися разом» в утробі Ревеки (Бут. 25:22). У наступному вірші Господь каже їй: «Два народи в утробі твоїй».
- Був конфлікт з приводу того, що Яков відібрав у Ісава право первородства (Бут. 25:27-34). Саме в цей час Ісав отримав ім'я *Едом* (що означає «червоний») --- колір тушонки, за яку він продав своє первородство (Бут. 25:30). Велика частина землі, яку займали едомляни, складалася з темно-червоного пісковика; це також був колір Ісава при його народженні (Бут. 25:25).
- Був конфлікт, коли Яків обманом змусив Ісаака поблагословити його замість Ісава (Бут. 27).
- Через багато років сталася біда, коли два брати зустрілися (Бут. 32-33).
- Конфлікт між двома народами (Едом та Ізраїль) почався під час виходу з Єгипту, коли Едом відмовився пропустити народ Ізраїлю через свій регіон на шляху до землі обітованої (Числа 20:14-21).
- Ця ворожнеча тривала до часів царя Давида, коли він підкорив їх Ізраїлю (2 Самуїла 8:14).
- Під час правління Єгорама Едом повстав (II Царів 8:20-22; II Хрон. 21:8-10) і поставив власного царя. Саме в цей час, приблизно в 845 році до нашої ери, Овдій дав своє пророцтво людям Едому.

Народ Едому постійно був сповнений ненависті до Ізраїлю. Говорячи про цих людей, в Амоса 1:11 сказано: «Він гнався за братом своїм мечем, стримуючи співчуття його, і гнів Його постійно розривав, і він вічно зберігав лють свою». У результаті в Малахії 1:3-4 сказано, що Господь повністю знищить едомлян. Вони стали тим народом, «що Господь навіки гнівається!»

Під час своєї пізнішої історії набатейські араби захопили територію

Едому та вигнали їх із своєї землі. Вони втекли в район на південь від Мертвого моря і з часом стали відомі як *Ідумеї*. Близько 120 року до нашої ери вони були завойовані Іоанном Гірканом з Маккавеїв, який змусив багатьох з них бути обрізаними та прийняти закон Мойсея.

Під час суду над Ісусом Христом ми бачимо останнє протистояння --- Ісус (нащадок Якова) стояв перед царем Іродом (нащадок Ісава).

«До 100 року нашої ери люди Едому були втрачені для історії» (Гомер Гейлі). «Якщо ви подорожуєте сьогодні регіоном Едому, ви не знайдете нічого, крім найсуворішої пустелі та найізольованішої порожнечі... це одне з найстрашніших, покинутих місць на землі» (Бріско). Вони «стануть такими, ніби їх і не було!». (Обад. 16)

привід

На місто Єрусалим напали філістимляни та араби. Місто було взято штурмом і пограбовано. Едом, який перебував у стані повстання, став на бік загарбників і розділив здобич (Обад. 11). Вони раділи нещастям Ізраїлю (Обад. 12-13) і вбивали або ув'язнювали тих, хто втік від знищення. (Обад. 14)

Повідомлення

Ця книга побудована навколо двох основних тем:

- 1. Знищення Едому --- також згадується як Ісав і Теман**
- 2. Виправдання Юди --- також згадується як Яків, Єрусалим і гора Сіон**

Використання Якова та Ісава, зокрема, разом із такими фразами, як «твій брат», привертає увагу до кровного споріднення між цими двома народами. «Саме порушення цих зв'язків є причиною того, що Овдій засудив Едом і потребує відновлення Юди» (Коментар тлумачення Біблії).

Великі уроки Овдія

Жан Кальвін одного разу зауважив, що через стислість книги Овдія «не запропоновано так багато проповідей», як у більших пророчих творах. Незважаючи на те, що це може бути правдою, з цієї книги можна винести багато уроків. Наприклад --- коли хтось ділиться "здобиччю

злочину", навіть якщо він не може бути підбурювачем злочину, "стоячи осторонь", він стає "одним із них". (Обад. 11).

- Коли хтось (навіть нація) стає несправедливим, жорстоким і озлобленим по відношенню до когось іншого ... особливо якщо вони брати ... вони будуть покарані, а скривджений буде помщений
- Як народ посіє, так народ і пожне! «Не обманюйтеся, Бог осміяний не буває, бо що людина посіє, те й пожне!» (Гал. 6:7). Едомляни намагалися знищити ізраїльтян і самі були знищені. (див. Обад. 15)
- Овдій чітко пояснює, що думка про невразливість нації є ілюзією! Едом відчував таку безпеку, що вірив, що ніхто не зможе їх знищити. Вони будували цілі міста, які ховалися в скелях і до яких можна було потрапити лише вузькими проходами --- знамените місто Петра, яке було вирізане на схилі гори, було в Едомі. Однак їхня безпека була недоречною. Бог сказав, що знищить їх, і історія показує, як це сталося.
- Люди були горді та зарозумілі, що призвело їх до самообману. «Пихата серця твого обдурила тебе, ти, що живеш у розщелинах скелі, у пишноті свого житла, що кажеш у серці своєму: «Хто мене скине на землю?»» (Обад. 3). Відповідь міститься в наступному вірші --- «Звідти Я скину тебе, говорить Господь».
- Едомляни стали мудрими у своїх власних очах. У них були всі відповіді; ні в чому не потребував; Бог залишився поза увагою. У Старому Заповіті немає жодної згадки про будь-яку едомську релігію чи едомських богів. «Едомляни не були вірними жодному богу. Це спонукало багатьох вчених вважати, що цей незвичайний народ був настільки самодостатнім, зарозумілим і самовдоволеним, що навіть не закликав імен будь-якого бога. Вони вірили, що самі знають усі відповіді!» (Д. Стюарт Бріско)
- Царство Господа завжди остаточно перемаже (Обад. 21 --- «І буде царство Господнє»).

- Найбільшим гріхом Едому був «явний прояв браку братерства» (Джек П. Льюїс). Едом стояв поряд і зрадів над нещастям братнього народу. «Хто радіє лиху, той не залишиться безкарним». (Прип. 17:5)
- Бог забезпечує місце втечі для тих, хто звернеться до Нього --- Гора Сіон. (Обад. 17)

ЗАХАРІЙ

Особистий фон

Ім'я Захарій (іврит: Zekar-yah) означає «Ягве згадав». Це було дуже поширене єврейське ім'я. У Біблії згадується майже 30 різних чоловіків з таким іменем, «імовірно тому, що Господь згадав про молитви батьків про хлопчика». (Глісон Л. Арчер молодший)

Зах. 1:1 вказує, що він був сином Берехії та онуком Іддо. Іддо був одним із священників, які повернулися до Єрусалиму в групі під проводом Зоровавеля (Неем. 12:4, 16; Ездри 5:1; 6:14). **Захарія також був одним із тих, хто повернувся під проводом Зоровавеля, і він уже був священником на момент повернення (Неем. 12:16).** Також дуже ймовірно, що в той час він був просто молодим чоловіком (єврейським: наар) (Зах. 2:4). Ймовірно, він народився у Вавилоні і, можливо, щойно став священником у той час, коли вигнанці повернулися до Єрусалиму.

Юдейська традиція стверджує, що засновниками Великої синагоги були Аггей, Захарій і Малахія. У грецькому Старому Завіті (Септуагінта) також зазначається, що Захарія та Огія були співавторами кількох Псалмів (див. дослідження про Огія в цій серії).

У Матвія 23:35 і Луки 11:51 Ісус говорить про «Захарію, сина Берехії», якого «вбили між храмом і жертвником». (ПРИМІТКА --- Інший священник на ім'я Захарія ... син Єгояди ... також був убитий у дворі храму (II Хр. 24:20-22). Дехто стверджує, що Ісус або якийсь книжник, який копіював біблійний текст, переплутав цих двох чоловіків. Інші стверджують, що це були два різних чоловіки, яких спіткала подібна доля.)

«До цього дня біля підніжжя Оливкової гори показано гробницю, яка, як вважають, належить пророку Захарії. Інші стверджують, що він похований у місці під назвою Бетарія, за 150 стадій від Єрусалиму» (Адам Кларк). Захарію «називали пророком з «душею художника та оком провидця»» (Г.І. Гестер, «Серце єврейської історії»).

Дата

Згідно з зах. 1:1 цей пророк почав пророкувати через два місяці після того, як його сучасник Огій почав свою роботу (див. Огій 1:1). Таким чином, початок роботи Захарії як пророка припадає приблизно на листопад 520 року до нашої ери. Із Зах 7:1 ми знаємо, що Захарій пророкував принаймні ще два роки. Однак розділи 9-14 не датовані, і через різні стилістичні відмінності, а також через внутрішні докази, «цілком імовірно, що це повідомлення було передано після освячення Храму. Імовірно, це повідомлення Захарії протягом більш пізнього періоду його пророчої діяльності». (Шульц, Старий Завіт говорить)

Примітка--- Є ті, хто не вірить, що Захарія є автором розділів 9-14. Дві основні теорії щодо цього:

Теорія перед вигнанням --- стверджує, що цей розділ був написаний до вигнання, можливо, Єремією.

Посталександрійська теорія --- яка стверджує, що вона була написана після часів Олександра Македонського (356 - 323 до н. е.) невідомим автором. Деякі вважають це необхідним через посилання на Грецію в Зах. 9:13. Кейл, однак, заявляє, що такі висновки проти "єдності авторства всієї книги засновані на хибних інтерпретаціях і непорозуміннях!"

Історична довідка

Для обговорення історичного фону дивіться дослідження в цій серії про Аггея. Аггей «дав початковий поштовх для закладення фундаменту другого Храму, тоді як Захарій матеріально допоміг завершити проект, надавши ширшого духовного виміру відновленій теократії через свої пророчі оракули. Зі своїм сучасником Аггей він був покликаний дати такий вид духовного керівництва, яке відродить теократію, приверне її до справжнього покликання та скерує нею. до своєї долі як живого свідка Бога у світі». (Картинна енциклопедія Біблії Зондервана)

Захарія «почав пророкувати в той час, коли ревність до ідеалів теократії досягла дуже низького рівня». «Як і у випадку з Аггеєм, першочерговою турботою Захарії було встановлення духовних пріоритетів у житті громади, що повернулася». Захарія бачив «небезпеку, пов'язану з культовим формалізмом»; він усвідомлював, що «покора, покаяння й очищення від гріха повинні передувати виливу Божественного благословення»; і що «процвітання теократії залежало від належних стосунків між народом завіту та їхнім Богом». (Картина енциклопедія Біблії Зондервана)

Характеристика Книги

«Захарія — найдовший і найнезрозуміліший з усіх дванадцяти малих пророків» (Адам Кларк). «Це найважча з усіх книг Старого Заповіту для тлумачення» (Гомер Гейлі). Захарія «є найбільш месіанським, найбільш справді апокаліптичним і есхатологічним з усіх творів Старого Заповіту» (Робінсон). «Захарія передбачив про Месію більше, ніж будь-який інший пророк, крім Ісаї» (Ryrie Study Bible). «Жодного пророка всього Старого Заповіту не цікавить більше месіанська надія чи не дає більш конкретних передбачень щодо приходу Месії». (Відкрита Біблія)

«Захарій мав більший вплив на месіанську картину Нового Заповіту, ніж будь-який інший менший пророк» (Джек П. Льюїс). Є пророцтва щодо Його першого приходу --- 3:8; 9:9, 16; 11:11-13; 12:10; 13:1, 6-7, а також є пророцтва щодо Його другого пришествя --- розділ 14. «Христос зображений у Своїх двох пришествях як Слуга і Цар, Людина і Бог». (The Expanded Open Bible) Нижче наведено кілька явних передчуттів Захарії щодо Христа:

Ангел Господній --- 3:1

Камінь із сімома очима --- 3:9

Праведна гілка --- 3:8; 6:12-13

Цар/Священик --- 6:13

Смирений Цар --- 9:9-10

Наріжний камінь, кілок і бойовий лук --- 10:4

Добрый Пастир, якого відкинули та продали за 30 шекелів срібла, що є ціною раба --- 11:4-13

Проколотий --- 12:10

Джерело очищення --- 13:1

Вражений Пастир, якого покинули --- 13:7

Прийдешній Суддя і праведний Цар --- розділ 14

Джек Льюїс зазначає, що «Захарій мав інший вплив на Новий Заповіт. Його вимогу, щоб кожен говорив правду своєму ближньому, повторює Павло (Зах. 8:16; Еф. 4:25). Читач книги Одкровення може також знайти тут антецедент певних картин, використаних цим письменником». Наприклад:

Чотири вершники --- Зах. 6:1-8; Одкр. 6:1-8

Два оливкових дерева --- Зах. 4:3f; Об'явлення 11:4

Світильник і сім очей --- Зах. 4:2-10; Об. 1:12 і далі

У Захарії сатана постає як обвинувач, щоб привернути увагу Бога до людських недоліків --- Зах. 3:1f; пор. І Хр. 21:1; Йов 1:6f; 2:1f.

Гомер Хейлі зазначає, що «Захарій відрізняється від пророків, які йому передували, трьома пунктами:

1. Він наголошує на видіннях як на засобі божественного спілкування. Це правда, що видіння з'являються в Книзі Амоса, але не пропорційно видінням у Захарії.

2. *Ангельське посередництво* займає важливе місце в його посланні. Ангели особливо помітні в перших шести розділах книги.

3. *Апокаліптична символіка* пронищення у видіння є ще однією видатною характеристикою писань цього пророка».

«Пророк бачить і наголошує на істині, що остаточний тріумф залежить від Божественної співпраці та підпорядкування людей Божественній волі» (Гомер Хейлі). «Неможливо перебільшити важливість таких уривків із цього Малого пророка в проповіді та вірі перших християн!» (*Відкрита Біблія*)

СОФОНІЯ

Особистий фон

Ім'я Софонія (єврейське -- Tsephan-yah) означає "Ягве ховає" або "Ягве сховав". «Сефонія, очевидно, народився під час останньої частини правління царя Манасії (695–642 рр. до н. е.). Його ім'я може означати,

що він був «прихований» від звірств Манасії» (Expanded Open Bible). Див. 2 Царів 21:1-18 і 2 Хронік 33:1-20 про природу правління цього царя.

«Тільки Софонія серед пророчих книг містить довгу генеалогічну замітку про автора» (Глумачний коментар до Біблії). «Його генеалогія набагато довша за звичайний пророчий родовід і охоплює чотири покоління» (New Layman's Bible Commentary). Цеф. 1:1 ідентифікує його як праправнука чоловіка на ім'я Єзекія — багато вчених вважають, що це був добрий цар Єзекія (715–686 рр. до н. е.), що робить цього пророка царської крові. Проте інші наполягають на тому, що це неможливо через брак часу від днів царя Єзекії до народження Софонії. Його посилання на Єрусалим як на «це місце» (Соф. 1:4), здається, вказує на те, що Єрусалим був його домом. «Його знайомство з умовами міста (Соф. 3:1f) ще більше підтверджує цю думку». (Гомер Хейлі)

«Його суворе викриття гріхів людей і його пристрасні заклики до покаяння дали йому назву «пуританина» (Гестер, Серце єврейської історії). «Взявши натяк із Соф. 1:12, художники Середньовіччя регулярно зображували Софонію як чоловіка зі світильником, який шукає в Єрусалимі грішників, щоб покарати їх». (Джек П. Льюїс)

Крім цих кількох фактів і припущень, про цього пророка нічого не відомо.

Дата

Цеф. 1:1 датує це пророцтво днями царя Йосії (640 - 609 до н. е.). З низького морального та релігійного стану Юдеї в той час, коли це було написано, можна зробити висновок, що це пророцтво з'явилося до великої релігійної реформи 621 року до н. (II Царів 22-23; II Хронік 34-35)

Також Зоф. 2:13 пояснює, що падіння Ніневії (яке відбулося в 612 р. до н. е.) було подією ще в майбутньому. «Було б з упевненістю запропонувати 630-625 рр. до н. е. як ймовірну дату його роботи. Якщо прийняти 626 р. до н. (Гомер Хейлі)

Історична довідка

Під час правління Манасії (695–642 рр. до н. е.) та Амона (642–640 рр. до н. е.) південне царство Юди занурилося до вражаючих моральних і духовних глибин. Ці два царі залишалися вірними васалами Ассирії та прагнули знищити все те добро, якого зробив цар Єзекія. Однак у 640 році до нашої ери --- у віці лише 24 років --- цар Амон був убитий своїми слугами (II Царів 21:23; II Хрон. 33:24), а його 8-річний син Йосія став царем (II Царів 21:24 - 22:2; II Хрон. 33:25 - 34:2). Йосія був останнім добрим царем, який правив Юдою. Коли він помер у 609 р. до н. е. --- у віці лише 39 років, -- Юді залишалось лише 23 роки до її знищення та вавилонського полону (586 р. до н. е.).

У віці 16 років Йосія почав «шукати Бога свого батька Давида» (II Хр. 34:3). У віці 20 років він почав «очищати Юду та Єрусалим» від усього, що було нечестивим і злим (II Хр. 34:3f). Його реформи були наймасштабнішими з усіх, які намагався будь-який цар, який коли-небудь правив Юдою.

Кілька років потому (621 р. до н. е.) священник Хілкія виявив втрачену книгу Закону Мойсея («Біблію так довго лежали на полиці та ігнорували, що ніхто навіть не міг пригадати, де вона була — або навіть не піклувався!»). Коли Йосія зрозумів, що це таке, і його важливість, він зібрав усіх людей своєї землі, від найбільшого до найменшого, і прочитав їм Книгу Заповіту (II Хр. 34:29-30). Потім храм очистили і відсвяткували Пасху --- такої, якої не було вже давно (II Хр. 35). Йосія також здобув незалежність від ассирійців і почав відвоювати частину землі, захопленої ними, у північного царства Ізраїлю.

Безсумнівно, пророцтво та діяльність Софонії вплинули на Йосію і, можливо, мали великий вплив на встановлення реформ --- і якщо Йосія та Софонія дійсно були родичами (обидва походили від царя Єзекії), цей пророк, ймовірно, мав великий доступ і вплив на молодого царя.

Софонія також передрікає наступаючий День Господа. Незважаючи на те, що реформи були започатковані, все ж через короткий час (після смерті Йосії) люди повернуться до своїх старих, злих шляхів. Тому Софонія попереджає про загибель, яка наближається до народу навіть зараз на горизонті. Цією нацією був Вавилон! «День Господній Софонії відіграє важливу роль у формуванні концепції дня останнього суду» (Джек П. Льюїс). «Софонія вживає цей вислів частіше, ніж будь-який інший пророк» (Тлумачний коментар до Біблії). Цеф. 3:9-20 «говорить

про іншу сторону дня Господнього: Це буде день благословення після завершення суду. Праведний залишок виживе, і всі, хто закликає Його, юдей чи язичник, будуть благословенні» (Expanded Open Bible). Ісус згадував про Софонію двічі --- Матвія 13:41 (Соф. 1:3) і Матвія 24:29 (Соф. 1:15). Обидва ці уривки пов'язані з другим пришествям Христа.

«Фараон Нехо з Єгипту вирішив допомогти Ассирії боротися з вавилонянами в Харані, тому рушив на північ зі своєю армією (609 р. до н. е.). Йосія спробував зупинити його в Мегіддо, кинувши свої сили на шляху фараона Нехо. Йому вдалося запобігти єгипетській армії досягти Харану, але він був убитий у битві. Чотири роки Єгипет панував над Юдою, але в 605 р. до н.е. фараон Нехо зазнав поразки від Навуходоносора (царя Вавилону). Це одна з іроній історії, яка намагалася допомогти вавилонянам у Мегіддо. Царство, яке дало свого царя в боротьбі за допомогу Вавилону, стало васалом нації, якій воно намагалася допомогти зруйнований Вавилоном». (Гомер Хейлі)

День Господній

Головне послання цієї книги — День Господній --- день суду. Він розглядається як день жаху ..... як неминучий ..... як день, що впаде на все творіння як вирок за гріх. Це похмура картина знищення, але з неї вийде залишок. «Це день визволення для вірних» (Хейлі), а також знищення для невірних.

Джордж Адам Сміт у «Книзі дванадцяти пророків» (том 2, стор. 48) добре підсумував дух цього пророцтва --- «Немає більш гарячої книги в усьому Старому Завіті. Ні роса, ні трава, ні дерево, ні будь-яка квітка в ній не живе, але всюди вогонь, дим і темрява, полова, руїни, кропива, соляні ями та сови. і ворон дивиться з вікон спустошених палаців».

ПЕРІОД МІЖ ЗАПОВІТАМИ

вступ: Від часу, коли ми залишаємо Малахію, минуло приблизно 400 років до початкових рядків Нового Завіту. У цей час відбувається багато важливих історичних подій і переходів. У сукупності ці умови становлять «саме правильний час» для приходу Ісуса Христа. (пор. Рим. 5:6)

Але спочатку, що сталося з євреями та всім середземноморським

світом у період між заповідями?

I. Вавилонське царство

A. Наступні важливі події відбулися після правління царя Давида:

1. Соломон, його син, стає царем у 970 році до нашої ери.
2. Після смерті Соломона в 930 році до нашої ери царство було розділене.
  - a. Північне царство (тобто Ізраїль) складалося з десяти племен під керівництвом Єровоама.
  - b. Південне царство впало до Вавилону в 606 році до нашої ери.
    - [1] Даниїла та інших було відведено до Вавилону. (Даниїла 1:1-7)
    - [2] Інші полонені були взяті під час пізніших депортацій - 597 і 586 років до н.
3. Як і пророкував Єремія, Юда повернувся додому в 536 році до нашої ери - через 70 років після того, як був узятий в полон.

B. Протягом сімдесяти років вавилонського полону в юдаїзмі відбулося кілька постійних, значних змін.

1. Синагога стала головним місцем поклоніння та навчання.
2. Писар замінив священника як людину найбільшого духовного впливу.
3. Вигнання до Вавилону також створило діаспору, розпорошивши євреїв, оскільки багато євреїв ніколи не поверталися до Палестини.

II Мідо-Перська імперія

A. За царя Кіра Персія завоювала Вавилон у 539 р. до н.

B. У 536 р. до н. е. Кір видав указ, що дозволяв євреям повернутися додому та відбудувати Храм.

C. Пізніший перський цар (Ксеркс або Ахашверош) одружився з єврейкою (480 р. до н. е.), яку Бог використовував, щоб врятувати її народ. (пор. Естер)

D. Ще один перський цар - Антаксеркс I - дозволив більшій кількості євреїв повернутися на батьківщину.

1. Ездра був у цій групі і став великим учителем Закону. (пор. Езра

7-10)

2. Неємія отримав дозвіл повернутися і відбудувати стіну Єрусалима в 445 році до нашої ери.

Е. Коли євреї повернулися, зросла ворожнеча між людьми, які оселилися в країні під час їхньої відсутності - самаритянами, євреями, які одружилися з неєвреями.

Ф. За часів Ездри, Неємії та пророка Малахії відбулося відродження.

Г. Це веде нас до кінця Старого Завіту (прибл. 400 р. до н. е.).

Х. Персія продовжувала залишатися головною світовою державою до приходу Грецької імперії.

III. Грецька імперія

А. Хоча Грецька імперія була передбачена пророком Даниїлом (пор. Даниїл 2), час її панування не був відображений у Писанні.

Б. Греція прийшла до влади, коли Філіп Македонський досяг успіху в об'єднанні грецьких міст-держав під одним правлінням.

1. Він правив з 359 р. до н.е. до 336 р. до н.е.

2. Однак його син став одним із найвідоміших світових лідерів в історії.

С. Олександр Македонський змінив свого батька в 336 р. до н.е. і правив тринадцять років.

1. Олександр був військовим генієм.

2. Навчався Арістотелем, він був охоплений ідеєю завоювання та об'єднання світу під грецькою культурою.

3. У міру розпаду націй за націями грецька архітектура, грецькі види спорту, грецька мова, грецькі звичаї тощо поширювалися середземноморським світом.

4. Олександр і його війська завоювали Палестину в 332 р. до н.

а. Євреї не чинили військового опору.

б. Як і перси, греки дозволяли євреям релігійну свободу.

Г. Після смерті Олександра грецький вплив у всьому світі

продовжувався, але між його генералами спалахнула боротьба, і імперія розпалася на чотири частини:

1. Птолемеї контролював Єгипет.
2. Антипатр контролював Грецію та Македонію.
3. Селевк правив Вавилонією.
4. Лісімах правив Фракією.

Е. Зрештою дві сили, Птолемеї і Селевк, перемогли.

IV. Післягрецькі/доримські роки

А. Птолемеї мали політичний і військовий контроль над Палестиною з 323 до 198 р. до н.

1. Під їх правлінням грецький вплив продовжував посилюватися.
2. Зростання використання грецької мови призвело до необхідності перекладу Святого Письма цією мовою.
  - а. Септуагінта (LXX) була створена приблизно в 250 р. до н.
  - б. Це була Біблія для євреїв діаспори та пізніших часів.

В. Селевкідів під керівництвом Антіоха III вибороли контроль над Палестиною від Птолемеїв у 198 р. до н. (пор. 1 Маккавеїв 1:15)

1. Через тридцять років на троні був його син Антіох IV Епіфаній.
2. Антіох Епіфаній намагався підкорити Птолемеїв у Єгипті, але був витіснений височкою Римом.
3. Він відступив через Палестину і вилив своє збентеження та гнів на євреїв. (1 Маккавеїв 1:20-53)
4. Протягом двох років він убивав, грабував і поневолив.
  - а. Він осквернив храм, позбавивши його скарбів.
  - б. 16 грудня 167 року до нашої ери Антіох Епіфаній навіть приніс свиню на святий вівтар. (1 Маккавеїв 1:54-64)

С. Єврейський священик на ім'я Матіас і його п'ятеро синів підняли повстання проти Селевкідів у 166 році до нашої ери.

1. З гірської місцевості вони організували партизанів. (1 Маккавеїв 2:1-70)
2. Наступного року Матіас помер, і керівництво повстанням перейшло до його сина Юди.

- a. Його прізвисько було Маккавей. (тобто – молоток)
- b. Він був блискучим військовим стратегом.
- 3. Юда Маккавей захопив контроль над Єрусалимом.
  - a. Він спорудив новий вівтар і відремонтував храм.
  - b. Він знову освятив храм Господу 14 грудня 164 року до нашої ери.
  - v. Ханука (Свято вогнів) є щорічним єврейським святом, який святкує цю подію.
- 4. Під керівництвом Маккавеїв Палестина позбулася сирійського (тобто - Селевкідського) впливу, зокрема завдяки договору, укладеному з Римом у 139 р. до н.
- 5. Під час правління Маккавеїв три групи стали відомими, які мали великий вплив на Палестину за днів Ісуса.
  - a. Маккавеї (священики) стали священиками Хасмонеїв.
  - b. Хасиди стали фарисеями.
  - v. Елліністи стали саддукеями.

V. Римська імперія

- A. Рим взяв контроль над Палестиною під керівництвом Помпея в 63 р. до н.
- Б. У той час як римська влада домінувала над цивілізованим світом протягом періоду часу, охопленого літературою Нового Завіту; Рим фактично дозволив завойованим територіям керувати собою.
- С. Після завоювання Палестини Помпеєм правління Палестиною було передано Антипатру.
  - 1. Антипатр був ідумейцем, а не євреєм.
  - 2. Хитрий маніпулятор, він зумів забезпечити цю посаду.
  - 3. Він був початком династії Іродіанів.
- Г. Після Антипатра Ірод Великий правив з 37 року до н.е. до 4 року нашої ери.
  - 1. Його називали Іродом «Великим» через його великі будівельні проекти.
  - 2. Але Ірод був жорстокою, нещадною людиною. (наприклад, Матвій 2)
- Е. Після смерті Ірода Палестина була розділена між трьома його

синами - Філіпом, Антипою та Архілеєм.

Е. За часів Римської імперії для «повноти часу» існувало кілька речей.

1. Спільна мова.
2. Загальний мир у всьому світі.
3. Поширена бідність серед підкорених народів.
4. Запроваджувалося рабство.

ПЕРЕДАЧА ВИВЧЕННЯ НОВОГО ЗАПОВІТУ

вступ:Старий Завіт постійно вказував на прихід Месії та новий завіт, який Він принесе. Деяка базова інформація допоможе нам краще зрозуміти повне значення Нового Завіту та його події. Христос прийшов, апостоли були покликані, і церква росла і процвітала в наступному світовому середовищі.

I. Римський світ I ст.

А. Політичний устрій Римської імперії.

1. До часів Нового Завіту Рим перетворився з республіки в монархію.
2. У наступній таблиці перераховані імператори першого століття разом із посиланнями на Новий Завіт і значними біблійними подіями.

Dates	Name	NT Reference	Significant Event
30 B.C.-A.D. 14	Augustus	Luke 2:1	Birth of Christ
A.D. 14-37	Tiberius	Luke 3:1	Ministry and death of Christ
A.D. 37-41	Caligula		
A.D. 41-54	Claudius	Acts 11:28 Acts 18:2	The great famine Expulsion of the Jews from Rome
A.D. 54-68	Nero	Acts 25:10; 28:19	Trial of Paul
A.D. 68	Galba		
A.D. 69	Otho		
A.D. 69	Vitellius		
A.D. 69-79	Vespasian		Destruction of Jerusalem
A.D. 79-81	Titus		
A.D. 81-96	Domitian		Persecution of Christians
A.D. 96-98	Nerva		
A.D. 98-117	Trajan		

3. Хоча роль імператора була надзвичайно важливою, більш

- центральним у новозавітній історії було правління провінцій.
- a. Проконсули, призначені римським сенатом, керували безпечнішими провінціями.
  - b. Прокуратори, призначені імператором, управляли менш безпечними районами.
4. Громадянство було ознакою, представленою світу через Рим.
- a. Людина могла бути громадянином Риму за народженням, імперським даруванням або придбанням.
  - b. Пізніше право громадянства було поширено на всіх вільних осіб.
  - в. Павло звернувся до свого громадянства з проханням припинити несправедливе покарання. (Дії 22:25-29)
5. Римське право було великим внеском у цивілізований західний світ.
- a. Римське право було прямим і чітким.
  - b. Мало уваги приділялося наміру чи пом'якшуючим обставинам.
  - в. Запровадження цього закону було швидким і рівноправним.
6. Інфраструктура подорожей і комунікацій була центральною для поширення євангелії.
- a. Загалом безпечні римські дороги з'єднували міста.
  - b. Моря були очищені від піратів.
  - в. Розмовляли спільною мовою (тобто грецькою).
- Б. Вірування та релігія римлян.
1. Було багато астрології та забобонів. (пор. Дії 8:9-24)
  2. Традиційний греко-римський політеїзм зберігався.
    - a. До 1 століття над цими традиційними божествами почали глузувати.
    - b. У кількох областях все ще процвітали культу. (пор. Дії 19:27. 34, 35)
  3. Таємничі релігії стали досить популярними (наприклад, зороастризм, Ісіда та Серапіс – як сучасні культу).
  4. Поклоніння імператору стало надзвичайно важливим до кінця першого століття.
    - a. Починаючи з Августа, імператори після смерті вважалися божествами.
    - b. Здавалося, ця традиція поєднує патріотизм і релігію, посилюючи контроль над людьми.
    - в. Коли Доміціан прийшов на престол (81-96 рр. н. е.), він

проголосив себе «dominiset deus» (тобто Господом і Богом) і наказав поклонятися самому собі.

[1] Через свій давній монотеїзм євреї були звільнені від цього мандату.

[2] Розгляньте як культ-вискочка, християнство не мало такого винятку.

5. Ключовим є той факт, що нічого з перерахованого вище не створило у людей високої моральності.

II. Палестина в I ст.

A. Політична ситуація в Палестині.

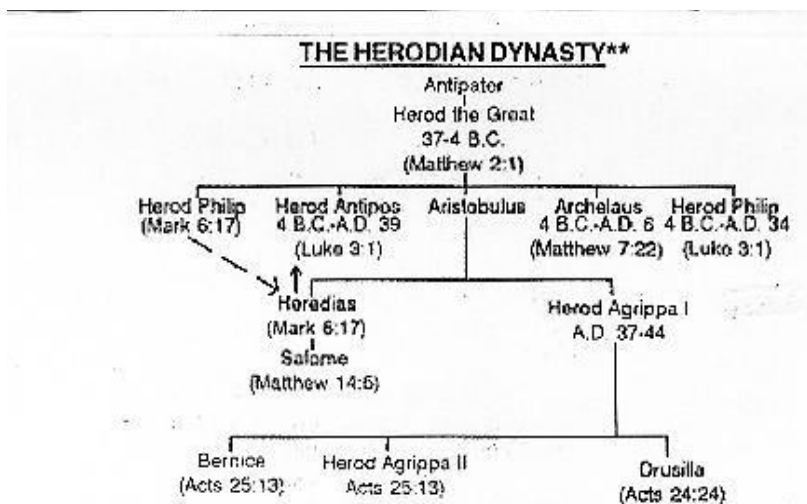
1. Коли Помпей завоював територію для Риму в 63 році до нашої ери, він поставив Антипатра керувати Палестиною.

a. Антипатр був офіційно призначений прокуратором у 55 році до нашої ери

b. Його вбили в 43 році до нашої ери.

v. Після деяких потрясінь син Антипатра, Ірод (Великий), був призначений «царем євреїв» у 37 р. до н.

2. У Новому Завіті протягом багатьох років часто згадується династія Іродія. Для випадкового читача вони можуть заплутати. Наступна таблиця може бути корисною:

Only those named in the Bible are listed here.

3. Після смерті Ірода Великого в 4 році до нашої ери Палестина була поділена між трьома його синами.
  - a. Архелай став тетрархом Юдеї.
  - b. Антипа став тетрархом Галілеї та Переї.
  - v. Філіп став тетрархом північних частин Трансйорданії.
4. Архелай був настільки жорстоким лідером, що Рим усунув його з посади в 6 році нашої ери.
5. Саме через його усунення влада в Юдеї була передана ряду римських прокураторів.

ПРОКУРАТОРИ ЮДЕЇ І СТОЛІТТЯ

Дата правління Ім'я Писання

6-10 роки нашої ери Копоній

10-13 рр. н.е. М. Амбівій

13-15 років нашої ери Руфус

15-26 рр. н. е. Валерій Грат

26-36 н. е. Понтій Пілат Лука 3:1; 23:1

36-38 роки нашої ери Марцелл

38-41 рр. н. е. Мариллус**

44-46 рр. н. е. Куспій Фад

46-48 рр. н.е. Тиберій Олександр

48-52 рр. н.е. Вентідій Куманус

52-59 н. е. М. Антоній Фелікс Дії 23, 24

59-61 н. е. Порцій Фест Дії 24:27

61-65 роки нашої ери Альбін

65 рік нашої ери Руйнування Єрусалиму

70 р. н. е. Гесій Флор - Знищення Єрусалиму

72 р. н.е. Vettulenus Cerialis

72-75 рр. н.е. Луцилій Басс

75-86 рр. н. е. М. Сальвієн

Флавій Сільва

86 рік нашої ери Помпей Лонгін

**Ірод Агріппа I правив Юдеєю в 41-44 роках нашої ери

В. Культурна ситуація в Палестині:

1. Більшість євреїв були бідними.
  - a. Рибалки, землероби та ремісники вели собі лагідне існування.
  - b. Серед євреїв існувало невелике рабство.
  - v. Кілька соціальних чи класових відмінностей розділяли людей.

2. Заможна аристократія склалася серед кількох священицьких родин.

С. Духовне життя євреїв:

1. Єврейська традиція має прецедент над Законом Мойсея.
  - а. Під час вавилонського вигнання Закон став ще більш цінним.
  - б. Проте самі книжники, які шанували та навчали закону, незабаром стали винними у створенні великого списку традицій, які замінили справжній закон. (пор. Марка 7:1-13)
2. Синагога стала більш важливою у повсякденному житті євреїв, ніж храм.
3. Храм вшановувався головним чином як центральний центр великих свят (Пасхи, П'ятидесятниці та свята Кучок).
4. Серед священиків домінували єврейські «ліберали», які були маріонетками римських прокураторів.
5. В іудаїзмі виникло кілька партій.
  - а. Фарисеї, невелика сувора й шанована група, зобов'язалися бездоганно дотримуватися Закону. У своєму сепаратизмі вони часто плекали лицемірство.
  - б. Садукеї були заможними аристократами, які співпрацювали з Римом. Загалом вони були непопулярні серед більшості євреїв.
  - в. Зилоти були войовничою, радикальною групою єврейських патріотів, які мали намір позбавити землю римського панування.
  - д. Синедріон був вищим судом іудаїзму. Тут вислуховувалися великі суперечки з соціальних і релігійних питань.
6. Оскільки християнство народилося в лоні юдаїзму, надзвичайно важливо розуміти цей фон.

III. Короткий огляд Нового Завіту.

A. Новий Заповіт писався протягом 50 років.

B. Ми називаємо це Новим Завітом, Завітом, тому що це те, що воно є.

1. Єремія пророкував, що буде встановлено нову угоду. (Єремії 31:31-34)
2. Кров Ісуса встановила цей новий завіт. (пор. 1 Коринтянам 11:23-25; Євреям 8:6-8)

C. Ми точно не знаємо, коли і як склався нинішній канон із 27 книг.

1. Перша група прийнятих книг датується приблизно 140 роком

нашої ери.

2. Незважаючи на те, що виникла суперечка щодо кількох книг, консенсусу було досягнуто дуже рано в історії церкви щодо того, які книги були натхнені Богом.
3. Основні тести на «канонічність» включали:
  - a. Чи це було написано апостолом чи близьким соратником апостола (наприклад, Марком і Лукою)?
  - b. Зміст?
    - в. Підтвердження іншим писанням?
    - d. Чи лист чи книга були прийняті віруючими церквами з найдавніших часів?
4. Безсумнівно, провидіння Боже було ключовим фактором у принесенні Нового Завіту до нас.

МАТВІЙ

вступ: Євангеліє від Матвія є першим із чотирьох «євангелій». Хоча ці чотири Євангелія містять інформацію про життя Ісуса Христа, вони не є просто історією чи біографією. Скоріше вони розроблені як сучасні трактати, щоб привести грішників до віри. (пор. Івана 20:30-1; Луки 1:3-4)

Євангеліє від Матвія — це потужна картина життя Ісуса. Фактично, це було найпопулярніше з чотирьох Євангелій у перші дні існування церкви.

Ім'я: Книга названа на честь автора.

автор: Хоча жоден із авторів євангелій не називає себе у своїх творах, найдавніші традиції приписують книгу апостолу Матвію, колишньому збирачеві податків.

1. Фрагмент втраченої праці Папія, єпископа Ієрапольського в Фіргія (130 р. н. е.) цитує Матвія як автора.
2. Інші отці ранньої церкви та історики (наприклад, Юстин Мученик, Іреней, Єронім, Оріген і Августин) погоджуються, що перше Євангеліє було написано Матвієм.
3. Через те, що Матвій був відносно невідомий серед апостолів, дуже сумнівно, що книга носила б його ім'я без того факту, що він справді її написав.

призначення: Євангеліє від Матвія було написано передусім до євреїв, щоб показати, що Ісус був Царем Царства. (пор. 2:2, 5; 21; 10; 27:29-42; 25:31)

1. Матвій містить більше посилань на Старий Завіт, ніж будь-яке інше Євангеліє.
2. Як це не парадоксально, книга містить одні з найжорсткіших висловлювань у Новому Завіті проти євреїв.

I. Передісторія книги.

A. Людина Матвій.

1. Він також відомий під ім'ям Леві. (Матвія 9:9-13; Марка 2:13-17, Луки 5:27-32)
2. Матвій був збирачем податків у Капернаумі (Матвія 9:9-13), який

покинув усе та пішов за Ісусом. (Луки 5:27-29)

3. Після свого заклик у він запросив багатьох своїх колег-митників прийти й зустрітися з Ісусом. (Матвія 9:10-13)
  4. Коли пізніше Ісус обрав Дванадцятьох, Матвій був обраний до цієї групи. (Матвія 10:3; Марка 3:18; Луки 6:15; Дії 1:13)
- В. Точна дата написання Євангелія від Матвія невідома.
1. Фраза «аж до цього дня» (Матвія 27:8; 28:15) є доказом через кілька років після купівлі «Гончарного поля».
  2. Падіння Єрусалиму передбачене, але не описане в Матвія 24, що означає, що книга була написана до 70 року нашої ери.
  3. Більшість консервативних вчених вважають дату написання між 60 і 70 роками нашої ери.

II. Основний меседж книги - Головне послання Євангелія від Матвія полягає в тому, що Ісус є Царем Небесного Царства

А. Багато притч зосереджуються на царстві та його цінності. (пор. 13)

В. У книзі також ясно видно, що царство близько.
(Матвія 3:2; 4:17; 6:10)

III. Конспект книги.

А. Ранні роки Ісуса. (Від Матвія 1:1 - 4:17)

1. Подано родовід від Авраама до Ісуса.
2. Коротко описано народження Ісуса. (1:18-25)
3. Відвідини волхвів. (2:1-12)
4. Йосип, Марія та Ісус тікають до Єгипту. (2:13-23)
5. Іван Хреститель готує дорогу. (3:1-12)
6. Ісус хрещений Іваном. (3:13-17)
7. Ісус стикається зі спокусами в пустелі. (4:1-11)

В. Служіння Ісуса в Галілеї. (Матвія 4:12 - 18:35)

1. На виконання пророцтва Ісус починає проповідувати в Галілеї. (4:12-17)
2. Він кличе своїх перших учнів. (4:18-22)
3. Ісус навчає і зцілює хворих. (4:23-25)
4. Нагірна проповідь. (5:1-7:29)
5. Христос пропонує свої повноваження через чудеса та інші добрі справи. (8:1-9:38)
6. Ісус посилає Дванадцятьох. (10:1-42)

7. Він навчає і проповідує містам Галілеї. (11:1-12:50)
8. Подано сім притч про царство. (13:1-58)
9. Іоанну Хрестителю відрубують голову. (14:1-12)
- 10 Ісус пропонує різні чудеса та вчення, зокрема:
  - a. Нагодування 5000. (14:13-21)
  - b. Ісус, що йде по воді. (14:22-33)
  - v. Навчання про чисте і нечисте. (15:1-20)
  - d. Зцілення доньки хананеянки. (15:21-28)
  - d. Нагодування 4000. (15:29-39)
  - f. Докори фарисеям і садукеем. (16:1-12)
  - g. Сповідання Христа Петром. (16:13-28)
  - ч. Преображення Господнє. (12:1-13)
  - і. Зцілення хлопчика з демоном. (17:14-23)⁷
  - j. Вчення про смирення і прощення. (18:1-35)

C. Служіння Ісуса в Переї та Юдеї. (Матвія 19:1 - 20:34)

1. Ісус навчає про розлучення та повторний шлюб. (19:1-12)
2. Він вітає маленьких дітей. (19:13-15)
3. Він зустрічає багатого юнака. (19:16-30)
4. Ісус розповідає притчу про робітників у винограднику. (20:1-16)
5. Він знову пророкує свою смерть і воскресіння. (20:17-19)
6. Мати Якова та Івана просять першості для своїх синів. (20:20-28)
7. Ісус зцілює двох сліпих у Єрихоні. (20:29-34)

D. Служіння Ісуса в Єрусалимі. (Матвій 21:1-25:46)

1. Ісус триумфально в'їжджає до Єрусалиму. (21:1-11)
2. Він навчає притч і відповідає на запитання. (21:12-22:46)
3. Він викриває книжників і фарисеїв. (23:1 -36)
4. Він оплакує непокірний Єрусалим. (23:37-39)
5. Ісус передрікає знищення Єрусалиму та кінцевий кінець часів. (24:1-25:46)

E. Суд над Ісусом. (Матвія 26:1-27:32)

1. Ісус знову передрікає свою смерть. (26:1-2)
2. Первосвященики та старші замишляють його смерть. (26:3-5)
3. Наш Господь помазаний дорогоцінними пахощами. (26:6-13)
4. Юда укладає угоду про зраду Ісуса. (26:14-16)
5. Ісус встановлює Вечерю Господню. (26:17-30)
6. Він передбачає відмову Петра. (26:31-35)

7. Ісус молиться в Гефсиманії. (26:36-46)
8. Він заарештований. (26:47-56)
9. Ісуса судять перед Кайяфою та засуджують. (26:57-68)
10. Петро тричі відрікається від Господа. (26:69-75)
11. Ісуса передають Пилату. (:1-2)
12. Іуда повертає гроші за зраду і кінчає життя самогубством. (27:3-10)
13. Ісус судиться перед Пилатом. (27:11-26)
14. Над ним знущаються римські солдати. (27:27-30)
15. Його ведуть на розп'яття. (27:31 -32)

Ф. Розп'яття. (Матвія 27:33-56)

Г. Поховання Ісуса. (Матвія 27:57-66)

1. Йосип з Ариматеї просить тіло Ісуса. (27:57-58)
2. Ісуса поховано в новій гробниці Йосипа. (27:59-61)
3. Могила охороняється. (27:62-66)

Х. Воскресіння. (Матвія 28:1-15)

1. Після сильного землетрусу гріб Ісуса розкривають. (28:1-4)
2. Ангел розмовляє з жінками, які повідомляють іншим про воскресіння. (28:5-10)
3. Брехня готується, щоб пояснити зникле тіло Ісуса. (28:11-15)

І. Останні слова Христа. (Матвія 28:16-20)

1. Уся влада дана Ісусу. (28:16-18)
2. Велике доручення дає Ісус. (28; 19-20)

IV. Ключові теми книги.

А. «Синоптична проблема»

1. Синоптична проблема — це фраза, яка використовується для опису труднощів, з якими стикаються вчені, коли мають справу з очевидним взаємозв'язком Матвія, Марка та Луки.
  - а. Багато хто робить висновок, що між трьома існувала літературна залежність.
  - б. Чи один написав перший, а інші запозичили його роботу?
  - в. Чи запозичили вони невідомий документ із загального джерела під назвою Q?
  - д. Чи переказували усні перекази?

2. Тут справді немає жодної проблеми.
  - а. Священне Писання прямо говорить нам, що автори використовували різні джерела – відомості очевидців, усні повідомлення, письмові відомості тощо.
  - б. На початку існування церкви фактичні легенди про вчення та чудеса Христа, безумовно, стали досить стандартизованими. (пор. Івана 14:26)
  - в. Ці люди писали, керуючись Святим Духом.

[1] Якщо писати зі спільного джерела інформації про спільну постать (Ісуса Христа), то не дивно, що вони звучать так схоже.

[2] Проте кожен письменник мав різний нахил або акцент, орієнтований на певну аудиторію.

[3] Відверто кажучи, занепокоєння було б набагато більше, якби в їх написанні не було базової подібності.

Б. Ідентичність Сина Божого/Сина Людського.

1. Ісус як Син Божий є однією з основних тем Матвія. (Матвія 3:17; 17:5; 16:16; 28:19)
2. Але в Євангелії від Матвія Ісус згадується як «Син Людський» 31 раз (пор. Матвій 8:20; 9:6; 17:22-23; 24:44 тощо).
3. Наголос, зроблений на обох цих титулах, підкреслює той факт, що Ісус був повністю Богом і людиною.

С. Царство Небесне.

1. Матвій неодноразово говорить про Царство Небесне (38 разів).
2. Марк і Лука використовують термін «Царство Боже» для позначення однієї і тієї ж сутності.
3. Грецьке слово для королівства — *basilea*. Він містить ідею «суверенітету», «панування» або «правління».
  - а. Загалом світ перебуває під владою Сатани, Князя світу. (Луки 4:6; Івана 12:31; 14:30)
  - б. Але Ісус прийшов, щоб перемогти Сатану і звільнити його полонених. (Матвія 12:25-30; Луки 11:20)
4. Царство Небесне (або Бог) — це правління або правління Бога в серцях і розумі Його народу.
  - а. Вирішальне правління Бога здійснюється в Його церкві. (Даніїла 2:44; пор. Дії 2)
  - б. Однак царство і церква не зовсім тотожні поняття.
    - [1] Наприклад, маленькі діти є частиною Царства Божого, але не

- в церкві. (Матвія 19:14)
- [2] Є деякі, хто додається до церкви, хто втрачає перспективу панування Ісуса Христа. (Від Матвія 7)
- [3] У Луки Ісус каже: «Царство всередині вас».
- в. Безумовно, правда, що кожна доросла людина, яка перебуває в Царстві Божому, перебуває в Церкві Христа.

D. Проповіді Ісуса.

1. Книга Матвія складається з п'яти великих проповідей.
  - a. Нагірна проповідь. (5-7)
  - b. Повчання дванадцятьом. (10)
  - v. Притчі про царство. (13)
  - d. Вчення про прощення. (18)
  - д. Навчання про «останнє». (24-25)
2. Більшість матеріалу в цих уроках стосується найпростіших і практичних питань життя. (наприклад, 5-7, 18)
3. Опрацьовується і набагато складніший матеріал. (наприклад, 24)

МАРК

вступ: Книга Марка представляє яскравий, швидкий і стислий опис життя Ісуса. Чудесам Ісуса в цьому Євангелії приділяється велика увага. Понад сорок разів Марко називає Ісуса людиною дії, людиною, яка робить усе «негайно» або «відразу».

Як і інші три. Євангеліє від Марка написано, щоб спонукати чоловіків і жінок до віри в Сина Божого.

Ім'я– Книга названа на честь автора.

автор- Джон Марк

1. Хоча в Євангелії автор ніде не називає себе по імені, ми цілком впевнені, що його написав Марк.
2. Свідок ранньої церкви однозначно приписує це Марку.
(наприклад, Папій, Іринеї, Климент Олександрійський, Оріген, Ієронім)

призначення

1. Тоді як Матвій підготував своє Євангеліє для єврейської аудиторії, Марко пише свою розповідь про життя Христа для римської точки зору.
2. Климент Олександрійський (церковний лідер другого століття) сказав, що Євангеліє від Марка було написано у відповідь на прохання римлян щодо письмового опису життя та служіння Христа.
3. У певних місцях. Марк пояснює єврейські звичаї та мову для неєврейської аудиторії. (Марка 5:41; 7:34; 15:34)

л. Фон книги.

А. Чоловік Марк.

1. Ім'я Марка вперше згадується в Діях 12:12.
2. Як і багато хто в той час, він був відомий під двома іменами
  - а. Йоан було його єврейським ім'ям.
  - б. Марк (Marcus) було його латинським ім'ям.
3. Він був двоюрідним братом Варнави. (Колосян 4:10)
4. Іван Марк супроводжував Павла в його першій місіонерській подорожі. (Дії 13:5)

- a. Він повернувся до Перги. (Дії 13:13)
- b. Пізніше, коли Павло запропонував другу місіонерську подорож, Варнава хотів знову взяти Івана Марка. Павло відмовився, і вони розлучилися, а Варнава взяв Марка в місіонерську подорож на Кіпр. (Дії 15:36-39)
- 5. Зрештою Павло і Марк помирилися. (Филимон 24; Колосян 4:10; 2 Тимофія 4:11)
- 6. Марко також був близьким соратником Петра. (1 Петра 5:13)
  - a. Очевидно, Марк залишився в Римі, коли Павла звільнили з його першого ув'язнення.
  - b. Ймовірно, Марк приєднався до Петра, коли той приїхав до Риму. (1 Петра 5:13)
- 7. Ще один цікавий момент полягає в тому, що він, очевидно, розповідає про свій власний досвід у Марка 14:51-52.

В. Місце і дата написання.

- 1. Кілька згадок у Євангелії від Марка вказують на римське походження та призначення.
  - a. Якщо «Руф», згаданий Марком (15:21), є тим самим, якого привітав Павло в Римлянам 16:13, це може вказувати на прямий зв'язок Євангелія з Римом.
  - b. Ряд значних «латинізмів» зустрічається в Марка.
    - [1] бушель (4:21)
    - [2] кат (6:12)
    - [3] данина (12:14)
    - [4] центуріон (15:39)
- 2. Євангеліє датовано 65-70 роками нашої ери.

II Головне повідомлення книги

- A. Марко представляє Христа як страждаючого слугу (Марка 8:31; 10:33), який є Сином Божим.
- B. «Бо навіть Син Людський не прийшов, щоб Йому служили, але щоб служити і віддати своє життя як викуп за багатьох». (Марка 10:45)
- C. «І коли сотник, який стояв перед Ісусом, почув його крик і побачив, як він помер, то сказав: Справді, цей чоловік був Сином Божим!» (Марка 15:38-39).

II. План книги

А. Період підготовки. (Марка 1:1-13)

1. Коротко розповідається про служіння Івана Хрестителя. (Марка 1:2-8)
2. Ісус хрещений. (Марка 1:9-11)
3. Ісуса спокушає сатана. (Марка 1:12-13)

Б. Галілейське служіння Ісуса. (Марка 1:14-8:30)

1. Ісус проповідує в Галілеї. (1:14-15)
2. Він кличе перших учнів. (1:16-20)
3. Він викладає з великим авторитетом. (1:21-28)
4. Ісус зцілює Петрову тещу та багатьох інших. (1:29-34)
5. Ісус молиться в самотньому місці. (1:35-39)
6. Він очищає прокаженого. (1:40-45)
7. Ісус стикається зі своєю першою суперечкою з фарисеями та книжниками. (2:1-3:6)
8. Ісус відходить від натовпу і вибирає Дванадцятьох. (3:7-19)
9. Сім'я Ісуса розпитує його. (3:20-35)
10. Ісус навчає притчами про царство. (4:1-34)
11. Різні чудеса творяться. (4:35 - 5:43)
12. Його відмовляють у рідному місті Назареті. (6:1-6)
13. Дванадцять відправляються. (6:7-13)
14. Івана Хрестителя вбивають. (6:14-29)
15. Здійснюється більше чудес. (6:30-56)
16. Відбувається ще одна сутичка з фарисеями. (7:1-23)
17. Ісус зцілює доньку сіро-фінікійської жінки та глухонімого. (7:24-37)
18. Ісус годує 4000. (8:1-13)
19. У нього ще одна сварка з фарисеями. (8:11-21)
20. Петро визнає Христа. (8:27-30)

С. Подорож Ісуса до Єрусалиму. (Марка 8:31-10:52)

1. Ісус передрікає свою смерть. (8:31 -33)
2. Він навчає про вартість учнівства. (8: 34-9: 1)
3. Преображення. (9:2-13)
4. Ісус зцілює хлопчика зі злим духом. (9:14-29)
5. Ісус знову передрікає свою смерть. (9:30-32)
6. Ісус навчає про смирення, ексклюзивність, учнівство, розлучення та дітей. (9:32–10:16)
7. Він зустрічає багатого молодого правителя. (10:17-31)

8. Ісус втретє проорокує свою смерть і воскресіння. (10:32-34)
9. Яків та Іван вимагають визнання в королівстві. (10:35-45)
10. Сліпий Вартимей прозрів. (10:46-52)

D. Ісус в Єрусалимі. (Марка 11:1-13:37)

1. Ісус тріумфально в'їжджає до Єрусалиму. (11:1-14)
2. Він очищає храм. (11:15-19)
3. Він проводить урок, використовуючи всохлу смоківницю. (11:20-26)
4. Ісус стикається з низкою суперечок зі своїми ворогами. (11:27-12:44)
5. Промова на Оливній гірці записана. (13:1-37)

E. Смерть, поховання та воскресіння слуги. (Марка 14:1 -16:20)⁸

1. Після розповіді про змову вбити Ісуса, його помазують у Віфанії. (14:1-9)
2. Юда веде угоду про зраду Господа. (14:10-11)
3. Тайна вечеря записана. (14:12-31)
4. Ісус мучиться в Гефсиманії. (14:32-42)
5. Його зраджують і заарештовують. (14:43-52)
6. Ісуса судять перед Кайяфою. (14:53-65)
7. Петро заперечує знання Христа. (14:66-72)
8. Пілат засуджує Ісуса на смерть. (15:1-15)
9. Розп'яття. (15:16-41)
10. Наш Господь похований. (15:42-47)
11. Наступного недільного ранку Ісус воскрес із мертвих. (16:1-8)
12. Явка відбувається перед свідками. (16:9-14)
13. Ісус дає апостолам Велике доручення. (16:15-18)
14. Ісус возноситься на небо. (16:19-20)

IV. Ключові теми книги.

A. Питання з Марка 16:9-20.

1. Ці вірші пропущені в найдавніших відомих грецьких рукописах (Ватиканський і Синайський).
2. Різні переклади опускають, роблять виноски, виділяють курсивом, відокремлюють або іншим чином позначають текстове питання тут.
3. Чесно кажучи, невідомо, чи вірші були оригінальним закінченням Євангелія, чи були додані пізнішим писарем.

4. У будь-якому випадку реальної проблеми не виникає.
  - а. Це текстове питання, а не питання натхнення.
  - б. Зміст Марка 16:9-20 можна знайти в інших частинах Святого Письма. (тобто Матвія 28)

Б. Роль Івана Хрестителя.

1. Більше, ніж будь-який інший автор Євангелія. Марк надає великого значення служінню Івана.
2. Він починає історію Ісуса з праці Івана. (Марка 1:1)
3. Марк заінтригований місією, посланням і манерами Джона.
  - а. Його місією було підготувати людей до приходу Месії. (Марка 1:2-3)
  - б. Його послання було посланням покаяння. (Марка 1:4; пор. Матвія 3:2)
  - в. Його манери, безсумнівно, змушували людей стікати, щоб побачити його. (Марка 1:5-6)
4. Марк ділиться з читачем жахливими яскравими подробицями смерті Івана від рук Ірода Антипи. (Марка 6:14-29)
  - а. Ірод взяв собі за дружину Іродіаду (свою племінницю та невістку).
  - б. Джон сміливо докоряє його аморальності.
  - в. Іродіада, використовуючи свою доньку Саломію, підступно спричиняє смерть Івана.

С. Мотив «Слуга-страдник» (центральна тема чи головна ідея).

1. Тема «слуга Господа» зустрічається в кількох місцях Старого Завіту. (наприклад, Ісаїя 42:1-4; 53:1-11; Захарія 3:8)
2. Позначте зображення могутньої людини, здатної творити неймовірні чудеса, яка добровільно постраждала, щоб врятувати загублене людство. (пор. Марка 8:31; 10:33-45)
3. Цей портрет був би привабливим для римського розуму.
  - а. Син Людський показаний як енергійна людина дії.
  - б. Його мужність і готовність померти за інших привернули б їх увагу.

ЛЮК

вступ: Євангеліє від Луки є улюбленим Євангелієм багатьох людей. Насправді її назвали «найкрасивішою книгою, коли-небудь

написаною». У елегантному та чіткому стилі Лука дає читачеві потужну та емоційну картину Христа.

Ім'я-Книга названа на честь її автора.

автор- Докази переконливо вказують на Луку, язичницького лікаря.

1. Очевидно, що Лука та Дії є супутніми томами, написаними одним автором.
  - a. Обидва вони адресовані комусь на ім'я Теофіл.
  - b. Обидва схожі за мовою та стилем, а останній відноситься до першого. (пор. Дії 1:1-5)
2. Найвагоміший доказ авторства Луки щодо обох книг міститься в розділах «ми» Діянь.
  - a. Автор Діянь у деяких розділах використовує займенники «ми», «нас», «наш». (Дії 16:10-17; 20:5-21; 27:1-28:16)
  - b. У цих розділах автор особисто бере участь у подорожах Павла.
  - v. Кілька віршів Святого Письма вказують на Луку як на близького супутника Павла. (пор. Колоссям 4:12-14; II Тимофію 4:11; Филимону 24)
  - d. Після аналізу даних Люк є єдиним розумним кандидатом на авторство.
3. Використання медичної мови грецькою мовою вказує на Луку, лікаря, як автора.
4. Ранні церковні історики (наприклад, Іриней, Юстин Мученик та ін.) погоджуються, що автором третього Євангелія був Лука.

С. Мета - Мета Луки полягає в тому, щоб представити добре задокументований, історично точний, хронологічно правильний опис життя та служіння Ісуса Христа.⁹

I. Передісторія книги.

А. Чоловік Лука.

1. Лука був язичником і єдиним неєвреєм, який написав будь-який матеріал Нового Завіту. (пор. Колосян 4:10-17)
2. Він був лікарем. (Колосян 4:14)
3. Традиція говорить, що Лука був родом з Антіохії.
  - a. Це твердження робить Євсевій.
  - b. Деякі непрямі докази щодо антіохійського походження Луки можна знайти в структурі речень Дії 11:28.

4. Лука був попутником Павла.
  - а. Лука був з Павлом під час його дворічного ув'язнення в Римі. (Филимон 24)
  - б. Він був із Павлом наприкінці життя апостола. (II Тимофія 4:11)

Б. Первісний адресат книги – Теофіл.

1. Теофіл означає «друг Бога».
  - а. Деякі вважають це загальною назвою для будь-кого, хто є другом Бога.
  - б. Інші вважають, що це відноситься до конкретної людини.
  - в. Останній варіант більш життєздатний.
2. У пролозі до Луки лікар звертається до «преосвященного Теофіла».
  - а. Ця назва може відображати певний офіційний статус.
  - б. На початку книги Дії Лука опускає «найпрекрасніше» звернення.
    - [1] Можливо, вони просто познайомилися краще.
    - [2] Деякі припускають, що Теофіл міг бути навернений у християнство між написанням Луки та Дії.
    - [3] Інші стверджують, що спочатку це була одна книга.

С. Дата написання.

1. Книга Дії була написана в 62 році нашої ери.
2. Оскільки Лука був написаний до того часу, прогнозується дата приблизно 60 року нашої ери.

II. Основний меседж книги.

- A. Основне послання Луки полягає в тому, що Ісус із Назарету є Цар юдейський.
  1. Матвій представляє Ісуса як Царя Юдеїв.
  2. Марк представляє його як Слугу Божого, що страждає.
  3. Лука зображує Ісуса як Агнця Божого, який узяв наші гріхи.
- Б. Лука орієнтований на грецький розум і покликаний показати Христа як рятівника всіх людей.

III. План книги.

- A. Пролог. (Луки 1:1-4)
- В. Оповідання про народження та дитинство. (Луки 1:5 - 2:52)

1. Захарія та Єлизавета отримують ангельське повідомлення про те, що вона народить дитину, яка буде предтечею Месії. (1:5-25)
2. Марія отримує звістку про те, що вона народить Христа. (1:26-38)
3. Марія відвідує Єлизавету. (1:39-56)
4. Подано розповідь про народження Івана. (1:57-80)
5. Описано славне народження Ісуса. (2:1-20)
6. Пізніше дитину обрізають (2:21) і приносять у храм. (2:22-39)
7. Протягом свого дванадцятого року Ісус залишається в храмі. (2:40-50)
8. Залишок його зростання до зрілості підсумовано двома вірші. (2:51-52)

C. Підготовка до служіння. (Луки 3:1 - 4:13)

1. Іван готує дорогу. (3:1-20)
2. Ісус хрещений Іваном. (3:21-22)
3. Лука подає родовід Ісуса зі сторони Марії. (3:23-28)
4. Ісуса спокушає сатана. (4:1-13)

D. Галілейське служіння. (Луки 4:14-9:50)

1. Записано багато подій, які також з'являються в Матвія та/або Марка з доповненнями:
  - a. Дивовижний улов риби. (5:1-11)
  - b. Виховання сина вдови в Наїні. (7:11-17)
  - v. Історія про жінку, яка помазала ноги Ісуса в домі Симона. (7:36-50)
2. Унікальним серед вчень Ісуса в цей період була притча про двох боржників. (7:41)

E. По дорозі до Єрусалиму. (Луки 9:51 -19:27)

1. У цей період Ісус особливо наголошує на турботі про самарян.
  - a. Він демонструє терпіння, коли вони відкидають Його. (9:51-56)
  - b. Ісус розповідає притчу про доброго самарянина. (10:25-42)
  - v. Коли Ісус очистив десять прокажених, єдиний, хто повернувся до дякую, що Він був самарянином. (17:11-19)
2. Інші події, унікальні для історії Луки протягом цього періоду, включають:
  - a. Зцілення каліки. (13:10-17)
  - b. Зцілення людини від водянки. (14:1-4)

в. Трапеза Ісуса із Закхеєм. (19:1-10)

3. Притчі або повчання, унікальні для Луки в цей період, включають:

а. Добрий самарянин. (10:25-42)

б. Друг опівночі. (11:5-10)

в. Багатий дурень. (12:13-21)

д. Наглядові слуги. (12:35-48)

е. Безплідна смоківниця. (13:6-9)

ф. Притча про великий бенкет. (14:15-24)

г. Недобудована вежа або нерозв'язана війна. (14:28-33)

ч. «Втрачені» притчі-вівця, монета, син. (15:1-32)

і. Розумний менеджер. (16:1-15)

й. Багач і Лазар. (16:19-31)

к. Нерентабельні слуги. (17:7-10)

л. Наполеглива вдова. (18:1-8)

м. Фарисей і митар. (18:9-14)

п. Десять мін. (19:11-27)

Г. Єрусалимське служіння. (Луки 19:28 - 24:53)

1. Після тріумфального входу (19:28-44) Ісус стикається з посиленням конфлікту з фарисеями, книжниками та первосвящениками. (19:45 - 21:38)

2. Юда погоджується зрадити Ісуса. (22:1-6)

3. Ісус встановлює Вечерю Господню. (22:7-20)

4. Після молитви в Гефсиманії (22:39-46) Ісуса заарештовують. (22:47-53)

5. Петро тричі зрікається Ісуса. (22:54-62)

6. Ісуса судять як євреї (22:63-71), так і римляни. (23:1-25)

7. Доставлений до смерті (23:26-32), Ісус був розп'ятий за межами Єрусалиму. (23:33-49)

8. Він похований. (23:50-56)

9. Нарешті, Лука завершує славетну розповідь про воскресіння Ісуса (24:1-49) і вознесіння. (24:50-53)

IV. Ключові теми книги.

Акцент А. Луки на людях.

1. Лука виявив особливий інтерес Ісуса до тих, кого вважали б «соціально нижчими».

- a. Самаритяни. (Луки 10:25-42; 17:11)
  - b. жінки. (Луки 1; 7:11-15; 7:36-48; 8:2-3; 10:38-42; 13:10-17; 21:1-4; 23:28-31)
  - в. Бідні. (Луки 6:20; 12:15; 16:19-31)
2. Лука демонструє пристрасть і співчуття Ісуса до людини. (Луки 5:17-26; 7:1-10; 7:36-50; 8:26-39, 40-56; 15:1-32 тощо)
- Б. Наголос Луки на молитві в житті Ісуса.
- 1. Лука єдиний, хто згадує про молитву Ісуса:
    - a. Його хрещення. (3:21)
    - b. Перш ніж вибрати Своїх дванадцять апостолів. (6:12)
    - в. Подія визнання Петром Його Христом. (9:18)
    - d. Сцена преображення. (9:29)
  - 2. Інші згадки про Ісусові молитви. (5:15-16; 10:17-21:11:1 тощо)
  - 3. Особливі притчі про молитву є лише в Євангелії від Луки.
    - a. Притча про несправедного суддю. (18:1-8)
    - b. Притча про фарисея і митаря. (18:9-14)
  - 4. Лука ділиться з читачем ревністю та інтенсивністю Ісусової молитви в Гефсиманії. (22:39-46)

С. Наголос Луки на меті життя Ісуса.

- 1. Євангеліє від Луки побудовано на темі Ісуса на шляху до Єрусалиму.
  - a. На відміну від інших євангелій, у Луки Ісус не перебуває в Єрусалимі до кінця його життя.
  - b. Здається, Лука робить Єрусалим кульмінацією життя Ісуса.
- 2. Поворотним моментом Євангелія від Луки є «Коли наближався час, щоб Його вознести на небо, Ісус рішуче рушив до Єрусалиму». (Луки 9:51)

Наголос Д. Луки на притчах.

- 1. Унікальний розділ притч демонструє захоплення Луки цим методом навчання. (Луки 9:51 -18:14)
  - a. У Луки міститься двадцять дві притчі.
  - b. З них сімнадцять є унікальними для Євангелія від Луки.
- 2. Притча — це історія або вислів, у якому використовується знайома ситуація для ілюстрації духовної істини чи істин.
- 3. Кожну притчу слід вивчати заради її головного, а не для того, щоб шукати аксіоми.
- 4. Притчі широко використовувалися до Ісуса, але Він довів цю

форму навчання до досконалості.

ДЖОН

вступ: Четверте Євангеліє є найбільш унікальним. Написаний через кілька років після інших, Іван дає нам уявлення про життя Ісуса, про які інші не згадували. Більше 90% матеріалу Івана не знайдено в синоптиках, що показує, що Іван свідомо уникав повторення їхнього матеріалу. Простий у словниковому запасі та стилі, Джон глибокий у глибині проблем, які він піднімає.¹⁰

Ім'я-Книга названа на честь її автора

автор— Автор – апостол Іван

1. Як і в інших Євангеліях, Іван не ставить автографів на своїй праці.
2. Автор називає себе очевидцем багатьох подій у в життя Ісуса. (пор. Івана 1:14; 6:5, 7; 13:21-22; 19:35 тощо)
3. Автор описує себе як «того, кого любив Ісус».
(Івана 21:20 і 24)
4. Крім того, автор, очевидно, був палестинським євреєм, який почувався добре знайомі з єврейськими звичаями, єврейською історією та географією Палестини.

призначення

1. Євангеліє від Іоанна — це єдине Євангеліє, яке чітко визначає свою мету.
2. «Багато інших чуд учинив Ісус перед своїми учнями, про які не записано в цій книзі. Але це написано, щоб ви вірували, що Ісус є Христос, Син Божий, і щоб, віруючи, ви мали життя в ім'я Його».
(Івана 20:30-31)

I. Передісторія книги.

А. Чоловік, Джон.

1. Імовірно, Іван був учнем Івана Хрестителя до того, як почав слідувати за Христом. (Івана 1:40)
2. Він, його брат Яків і їхній батько займалися риболовлею з Петром і Андрієм. (Марка 1:19-20; Луки 5:10)
3. Після того, як він йшов за Господом більше року, він був обраний разом з одинадцятьма іншими, щоб мати особливі стосунки з Ісусом як Його апостолами. (Луки 6.12-6)

4. Його та його брата Ісус назвав Синами грому. (Марка 3:17; пор. Луки 9:49-56)
5. Джон був членом «внутрішнього кола» і йому дозволили бути свідком подій:
  - а. Преображення Господнє. (Луки 9:28)
  - б. Виховання дочки Яіра. (Луки 8:51)
  - в. Особисті моменти в Гетсиманському саду. (Марка 14:33)
6. Іван був єдиним апостолом, який дійсно був свідком розп'яття (Івана 19:26), і йому було довірено піклуватися про матір Ісуса. (Івана 19:25-27)
7. Пізніше він став одним зі стовпів ранньої церкви в Єрусалимі. (Галатам 2:9-10)
8. У старості Іван був засланий римським урядом на острів Патмос за його свідчення про Христа. (Об'явлення 1:9) Тут він написав Об'явлення.
9. Традиція говорить, що Іоанн повернувся в Ефес близько 96 року нашої ери і помер там під час правління імператора Трояна. (98-117 н. е.)

В. Дата та місце написання.

1. Книга була написана під час зрілості Іоанна — ймовірно, у 95 році нашої ери.
2. Більшість вчених вважають, що це було написано в Ефесі.
3. Найстарішим фрагментом книги Нового Завіту, яким ми володіємо, є уривок папірусу з п'ятьма віршами з Івана 18.
  - а. Позначений як P52, він знаходиться в Манчестері, Англія.
  - б. Цей шматок папірусу датується 125-150 рр. н.е., що свідчить про те, що Євангеліє поширювалося невдовзі після його виготовлення.

II. Основний меседж книги.

В. Раніше ми зазначали, що Іван чітко визначає мету книги Івана. (Івана 21:30)

Б. З цією метою головне повідомлення книги полягає в тому, що Ісус дає вам життя.

1. Книга починається зі ствердження того, що Ісусові властиве це нове життя. (Івана 1:14)

2. Повідомлення чітко лунає через всю книгу. (Івана 3:3-16; 5:26; 11:25 і 14:6)

III План книги

A. Пролог. (Івана 1:1-18)

B. Розгляд претензій Ісуса. (Івана 1:19-4:54)

1. Записано свідчення Івана Хрестителя. (1:19-28)
2. Іван Хреститель зустрічає Ісуса. (1:29-34)
3. Ісус кличе Своїх перших учнів. (1:35-51)
4. Ісус відвідує весільний бенкет у Кані та перетворює воду на вино. (2:1-11)
5. Ісус відвідує Пасху в Єрусалимі та очищає храм. (2:12-25)
6. Никодим відвідує Ісуса. (3:1-21)
7. Подано подальше свідчення Івана Хрестителя. (3:22-36)
8. Ісус розмовляє з самарянкою. (4:1-26)
9. Багато самаритян вірять в Ісуса. (4:27-42)
10. Ісус зцілює сина шляхтича. (4:43-54)

C. Суперечки та конфлікти з євреями. (Івана 5:1-11:53)

1. Ісусу протидія тому, щоб Ісус зцілив кульгавого чоловіка в Єрусалимі. (5:1-47)
2. Ісус годує натовп. (6:1-15)
3. Він ходить по Галілейському морю. (6:16-21)
4. Твердження Ісуса повертають назад велику частину натовпу. (6:22-71)
5. Брати Ісуса не вірять у Нього. (7:1-9)
6. Господь іде до Єрусалиму на свято Кучок. (7:10-13)
7. Ісус навчає в храмі. (7:14-44)
8. Євреї намагаються обдурити Ісуса у справі, пов'язаній з жінкою, спійманою на перелюбі. (8:1-11)
9. Ісус звертається до фарисеїв. (8:12-30)
10. Ісус звертається до віруючих євреїв. (8:31-50)
11. Ісус зцілює сліпонародженого. (8:12-30)
12. Ісус говорить про Доброго Пастиря. (10:1-18)
13. Ісус виголошує промову в портику Соломона. (10:12-39)
14. Багато вірять Йому. (10:40-42)
15. Ісус воскрешає Лазаря з мертвих. (11:1-44)
16. Деякі євреї починають планувати смерть Ісуса. (11:45-53)

D. Кризи через претензії Ісуса. (Івана 11:54-12:36)

1. Первосвященики наказують схопити Ісуса. (11:54-57)
2. Ісус приходить до дому Лазаря. (12:1-11)
3. Ісус входить до Єрусалиму на хвалу натовпу. (12:12-19)
4. Настала Година. (12:20-36)

E. Конференція з учнями. (Івана 12:37 -17:26)

1. Невіра пророкована і сповнена. (12:37-50)
2. Ісус їсть Таємну вечерю з апостолами. (13:1 -14:31)
3. Ісус є справжньою виноградною лозою. (15:1-8)
4. Ісус наказує і демонструє любов. (15:9-27)
5. Ісус пошле Святого Духа. (16:1-16)
6. Ісус ясно говорить про Свою смерть. (16:17-33)
7. Ісус молиться за Себе, апостолів і всіх віруючих. (17:1-26)

F. Арешт, розп'яття та воскресіння. (Івана 18:1-20:31)

1. Ісуса схопили в саду. (18:1-11)
2. Ісуса ведуть перед первосвящеником. (18:12-14)
3. Петро зрікається Христа. (18:15-18)
4. Ісуса ведуть до преторії Пілата. (18:28-40)
5. Пілат прагне звільнити Ісуса. (19:1-12)
6. Пілат засуджує Ісуса на смерть. (19:13-16)
7. Ісуса розп'ято на Голгофі. (19:17-37)
8. Ісуса ховають Йосип і Никодим. (19:38-42)
9. Гробниця знайдена порожня. (20:1-10)
10. Ісус являється Марії Магдалині. (20:11-18)
11. Він з'являється учням. (20:19-23)
12. Приблизно через тиждень він знову з'являється перед ними.
(20:24-29)
13. Іван говорить нам про мету знаків. (20:30-31)

G. Епілог.

1. Ісус являє Себе учням у Галілеї. (21:1-25)
2. Ісус запитує Петра: «Чи любиш ти мене?» (21:1 -14)
3. Висновок. (21:15-16)

IV. Ключові теми книги

A. Слово. (Грецькі логотипи):

1. У своєму пролозі Іван використовує мотив, щоб ототожнити Ісуса, який однаково співпадає з євреєм і греком.
  - a. Для єврея логос був творчою силою Бога (Буття 1:3), дав життя (Ісаї 55:13) і виконав божественний намір у всьому. (Ісаї 55:11)
  - b. Для греків логос забезпечував всесвіт порядком і гармонією. (наприклад, Геракліт)
2. Джон каже нам, що логотип прийшов у плоті. (Івана 1:14)
  - a. Для єврея це означало, що Ісус був найвищою силою і життям.
  - b. Для греків це означало, що Ісус був джерелом розумного, потужного та трансцендентного сенсу життя.
3. Іван починає своє Євангеліє зі ствердження того, що Ісус є божественним – розумною, всемогутньою, творчою, згуртованою силою всесвіту.

В. «Знаки» Ісуса.

1. Новий Завіт використовує різні терміни для позначення чудес.
  - a. Чудо – *dunamis*: могутня робота/великий прояв сили. (пор. Дії 19:11)
  - b. Робота - *ergon*: вчинок, що робить добро на слово. (пор. Івана 14:11)
  - v. Чудо - *teras*: диво/щось, що вражає, вражає або містифікує. (пор. Дії 2:22)
  - d. Знак - *sēmeion* підтвердження справжності/підтверджуючий акт. (пор. Івана 2:23; 3:2; 4:54; 6:2, 14 тощо)
2. Джон навмисно використовує останній із цих чотирьох термінів.
  - a. Іван бачив чудеса Ісуса не просто як дивовижні вчинки, які суперечать природному закону, або чудеса, щоб приголомшити аудиторію.
  - b. Іван представляє чудеса Ісуса як знаки - підтвердження справжності Його претензій бути Месією та Сином Божим. (Івана 5:36; 7:31)
3. Чудеса Ісуса є важливими для того, ким Він був і що Він зробив.
  - a. Протягом багатьох років багато хто намагався прийняти історичного Ісуса, відкидаючи реальність Його чудес.
  - b. Відмова від чудес є в основному філософською проблемою.
  - v. Якщо людина вірить у всемогутнього, всезнаючого Бога, реальність чудес доводить Його існування та реалізує Його цілі.

С. Розмова Ісуса з Никодимом і нове народження.

1. Никодим, юдейський лідер, прийшов до Ісуса вночі.
2. Йому було цікаво вчення цієї людини.
3. Ісус сказав йому: «Якщо хто не народиться від води й Духа, не може увійти в Царство Боже».
  - а. «Народження з води» безперечно є посиланням на народження духовного життя через хрещення.¹¹
  - б. Фактична сила відродження та відродження походить від Святого Духа Бога. (пор. Тита 3:5; Римлян 8:11)
4. Сила та ефективність хрещення полягає не в його застосуванні (1 Коринтянам 1:17) або воді (1 Петра 3:21). Його ефективність полягає в прощаючій силі Бога (Дії 2:38), довірі до Ісуса та слухняній вірі респондента. (1 Петра 3:21; Римлянам 6:3-5)

Дії

вступ: Книга Дії є єдиним історичним записом про народження та перші дні після заснування Христом Своєї церкви.¹² Отже, Діяння — це книга історії. Без цих історичних записів мало що було б відомо про розширення церкви. Основна мета автора полягала в тому, щоб дати детальний звіт про те, як чоловіки та жінки були навернені до Христа та як засновувалися церкви по всьому римському світу.

Ім'я— 3 часів Септуагінти цю книгу називають Діяннями апостолів.

автор- Внутрішні та зовнішні докази вказують на Луку як натхненного Духом автора Дії.

1. Внутрішні докази знаходяться переважно в розділах книги «ми».
(Дії 16:10-17; 20:6-21:18; 27:1-28:16) - див. примітки до Луки.
  - a. Під час складання списку супутників Павла за період часу, охоплений розділами «ми», знайдено загалом сімнадцять осіб.
  - b. Через процес виключення список скорочується до Луки.
2. Це одностайне свідчення церковної традиції, що Лука є автором книги Дії. (наприклад, Климент Олександрійський, Тертуліан, Іринеї та ін.)

призначення-Здається, щонайменше три цілі чітко простежуються для складання Дії.

1. Першою метою було завершити те, що Лука почав у своєму Євангелії.
  - a. Лука і Дії є двома частинами цілого.
  - b. У першому томі (Лука) Лука розповідає про слова та діла Христа. У томі II (Дії) він розповів історію слів і діл Христа, які були зроблені через Його апостолів.
2. Другою метою написання Дії було дати письмовий захист християнства.
3. Третя мета написання Дії полягала в тому, щоб забезпечити стабільність нової віри.

I. Передумови створення книги

A. Коли були написані Дії?

1. Книга Дії несподівано закінчується ув'язненням Павла в Римі.
2. Найбільш ймовірним поясненням того, що читач залишився в

напрузі, є те, що результат апеляції Павла ще не був вирішений, коли писалася книга.

3. Ми знаємо, що Павло та його спільники прибули до Риму в 60 році нашої ери і пробули там два повних роки, перш ніж постати перед судом. (Дії 28:30)
4. Отже, Діяння повинні були бути написані на початку 62 року нашої ери.
5. Примітка: Діяння не згадують про переслідування, які Нерон спричинив на християн у 64 році нашої ери.

Б. Де були написані Дії? – Оскільки Лука в той час був із Павлом у Римі, цілком розумно, що Рим був місцем написання.

II. Головне повідомлення книги.

А. Головне повідомлення книги міститься в Діях 1:8: «Ви приймете силу, коли Святий Дух зійде на вас; і будете Моїми свідками в Єрусалимі, і в усій Юдеї, і в Самарії, і аж до краю землі».¹³

Б. Лука простежує схему поширення Євангелія:

1. Євангеліє проповідується в Єрусалимі. (Дії 2:1 - 8:3)
2. Євангеліє приноситься до Юдеї та Самарії. (Дії 8:4-11:18)
3. Євангелія поширюється до найвіддаленіших частин світу. (Дії 11:19 -28:31)

III. План книги.

А. Раннє поширення Церкви в Єрусалимі. (Дії 1:1-7:60)

1. Ісус возноситься на небо. (1:1-11)
2. Матіас обраний замість Юди. (1:12-26)
3. Святий Дух сходить на апостолів у день П'ятидесятниці. (1-13)
4. Петро проповідує, що Ісуса, якого вони розіп'яли, Бог зробив Господом і Христом. (2:14-36) ¹⁴
5. Починається церква. (2:37-47)
6. Починається цькування. (3:1-4:31)
7. Віруючі щедро діляться один з одним. (4:32-37)
8. Ананій і Сапфіра вбиті за те, що вони обманали Бога. (:1-11)
9. Вибухає друга хвиля переслідувань. (5:12-42)
10. Забезпечено бездоглядних грецьких вдів. (6:1-7)
11. Стефана заарештовують (Дії 6:8-15), проповідують (7:1-53) і побивають камінням. (7:54-60)

В. Церква поширюється на Самарію. (Дії 8:1 -9:31)

1. Із посиленням переслідувань церква розсіюється по Юдеї та Самарії. (8:1-4)
2. Пилип проповідує в Самарії. (8:5-8)
3. Симон-чаклун «навернений» і шукає чудодійної сили. (8:9-25)
4. Філіп навертає ефіопа. (8:26-40)
5. Подано розповідь про навернення Савла. (9:1-31)

С. Церква поширюється на Фінікію, Кіпр і Антіохію. (Дії 9:32-12:25)

1. Петро воскрешає Серну з мертвих. (9:32-43)
2. Бог використовує Петра, щоб донести Євангеліє до язичника Корнилія. (10:1-48)
3. Петро пояснює свої дії єврейським християнам в Юдеї. (11:1-18)
4. Церква язичників починається в Антіохії. (11:19-30)
5. Петро ув'язнений Іродом і звільнений Богом. (12:1-19)
6. Ірод помирає. (12:20-25)

Г. Розширення Церкви від Антіохії до Галатії. (13:1-5:35)

1. Павло здійснює свою першу місіонерську подорож. (13:1-14:28)
2. В Єрусалимі проводиться рада для визначення поведінки християн-язичників. (15:1-35)

Е. Поширення Церкви на Македонію. (Дії 15:36-21:16)

1. Записано другу місіонерську подорож Павла. (15:36-18:22)
2. Записано третю місіонерську подорож Павла. (18:23-21:16)

Ф. Роки ув'язнення Павла. (Дії 21:17-28:31)

1. В Єрусалимі. (21:17-23:35)
2. У Кесарії. (24:1-26:32)
3. Подорож до Риму. (27:1-28:15)
4. У Римі. (28:16-31)

IV. Ключові теми книги.

А. Зростання ранньої церкви.

1. У перші дні проповідування Євангелія залишалося в Єрусалимі.
2. Переслідування християн, яке послідувало за каменуванням Степана, призвело до євангелізації великого регіону Юдеї та Самарії. (Дії 8:1 і далі)
  - а. Пилип проповідував у Самарії. (Дії 8:4-25)

- b. Він навернув ефіопа. (Дії 8:26-39)
- в. Пилип проповідував у язичницькому місті Кесарії. (Дії 8:40)
- 3. Приблизно через десять років перша згадка про навернення язичників детально описується у зустрічі Петра з Корнилієм. (Дії 10)
  - a. Не дивно, що виникають заперечення. (Дії 11:1-3)
  - b. Проте було підтверджено право язичників чути Євангеліє. (Дії 11:4-8)
- 4. Приблизно в той час, коли Корнилій був навернений (приблизно 40 р. н. е.), Євангеліє прийшло до Антіохії. (Дії 11:19-30)

Б. Чоловік Павло.

- 1. Вплив іудаїзму на Павла.
  - a. Павло був єврейським патріотом. (пор. Римлянам 3:1; 9:1-3)
  - b. Він був «фарисеєм із фарисеїв». (Дії 23:6; Филип'ян 3:5)
  - в. Тому Павло був чудовим дослідником Старого Завіту. (22:3)
- 2. Вплив еллінізму на Павла.
  - a. Павло був родом із Тарса, столиці римської провінції Келікії.
    - [1] Тарс був заснований як грецьке місто-держава в 171 році до нашої ери Антіохом Епіфанієм.
    - [2] Докази вказують на те, що євреї оселилися в Тарсі з моменту заснування міста і отримали права громадян. (наприклад, Дії 21:39)
    - [3] Тарс також був місцем навчання, там був університет.
  - b. Будучи юдеєм елліністичного світу, Павло, мабуть, був добре обізнаний з міфологічними богами та таємничими релігіями.
- 3. Особисте життя Павла.
  - a. Саул було його єврейським ім'ям; Павло було його латинське ім'я.
  - b. Павло не був одружений. (пор. 1 Коринтян 7:8)
    - [1] Можливо, він ніколи не одружувався.
    - [2] Деякі вчені припускають, що його дружина померла або, можливо, покинула його, коли він став вірою в Христа.
  - в. Бог використав ревне переслідування церкви Павлом (Савлом), щоб стимулювати її зростання. (Дії 8:1-4)
  - d. Його навернення (пор. Дії 9, 22-26) є однією з великих апологет (захисту) християнської віри.

С. Центральні особистості Діянь - Петро і Павло.

1. Лука ділить матеріал у книзі пропорційно навколо двох ключових лідерів ранньої церкви.
  - a. Петро, апостол обрізання, є головною фігурою перших 12 розділів.
  - b. Павло, апостол необрізання, є центром решти.
2. Лука не тільки дає чоловікам рівний простір, але зазначає, як їхні чудодійні дії паралельні:
  - a. Зцілення кульгавих. (Дії 3:22 і далі; 14:8 і далі)
  - b. Чудеса шкоди. (Дії 5:1 і далі; 13:6 і далі)
  - v. Зцілення вторинними засобами. (Дії 5:15; 19:12)
  - d. Вигнання бісів. (Дії 5:16; 16:18)
  - d. Протистояння чаклунам. (Дії 8:18 і далі; 13:6 і далі)
  - f. Воскресіння мертвих. (Дії 9:36 і далі; 20:9 і далі)

D. Місіонерські подорожі Павла.

1. Церква в Антіохії, очевидно, була заснована втікачами від переслідувань Савла в Єрусалимі. (Дії 11:19)
  - a. Тут стали християнами язичники. (Дії 11:19-21)
  - b. Церква в Єрусалимі послала Варнаву розібратися в цій ситуації. (Дії 11:22-24)
2. За іронією долі, Варнава звернувся за допомогою до Савла у будівництві церкви в Антіохії. (Дії 11:25)
  - a. Варнава вже поручився за чесність навернення Павла. (Дії 9:26-27)
  - b. Тепер він бачив місце для унікального походження та освіти Саула.
3. Коли церква там зростала, з Антіохії були спонсоровані три великі місіонерські тури.
  - a. Перший тур (Дії 12:25-14:28) відбувся між 46-47 рр. н.е. і супроводжувався конференцією в Єрусалимі, на якій обговорювалося питання прийняття язичників до церкви. (Дії 15:1-35)
  - b. Друга місіонерська подорож почалася бл. 48 р. н. е. і поширилося наприкінці 51 або на початку 52 р. (Дії 15:36-18:22) Євангеліє було донесено до Європи.
  - v. Третя подорож почалася в 52 р. н. е. і закінчилася арештом Павла в Єрусалимі в 57 р. н.
4. Після цих подорожей, як розповідає Діяння, Павло провів деякий час ув'язненим в Єрусалимі, Кесарії та Римі.

5. Традиція розповідає про четверту місіонерську подорож на Захід (можливо, до Іспанії) після його звільнення з першого ув'язнення в Римі.

РИМЛЯНИ

вступ: Послання Павла до римлян належить до найважливіших творів літератури в історії західної людини. Хоча Павло, ймовірно, був би здивований, почувши таке твердження, він ніколи не став би сумніватися в силі послання, яке містить лист. У ній апостол висловлює найбільш переконливу промову в Святому Письмі про спасительну силу Євангелія.

автор-Павло, апостол. (Римлянам 1:1)

Місце написання-Коринф; як видно з привітань Гая, який жив у Коринті (Римлянам 16:23; 1 Коринтянам 1:14), і Ераста, який оселився там (Римлянам 16:23; II Тимофію 4:20). Крім того, Фіва, яка, очевидно, супроводжувала Павла (Римлянам 16:1-2), була з церкви в Кенхреї, «передмісті» Коринфа.

Час написання- 57-58 рр. н. е. під час його третьої подорожі (Дії 20:13), безпосередньо перед його прибуттям до Єрусалиму з колекцією для нужденних християн. (Римлянам 15:25-26; Дії 20:16; 24:17)

Послання (листи) як літературна форма

1. Послання Нового Завіту — це 21 книга від Римлян до Юди. Апостол Павло визначений як автор 13 з них (від Римлян до Филимона).
2. Листи були звичайною літературною формою за часів Павла. Форма листа використовувалася для цілей, що перевищують просте спілкування.
  - a. Листи Павла були призначені для читання вголос у церквах. (1 Фессалонікійців 5:27; Колосян 4:16) Зрозуміло, що послання мали на меті принести більше користі, ніж основним адресатам.
  - b. Саме в посланнях найбільш повно описано порядок, становище, привілеї та обов'язки церкви. Церква як тіло

Христа, «таємниця, яка протягом віків була прихована в Бозі (Ефесеянам 3:9), відкривається.

3. Зручний спосіб групування послань Павла такий:
  - а. Листи до церков, написані під час місіонерських турів: I і II до Фессалонікійців, до Галатів, I і II до Коринтян і до Римлян.
  - б. Листи, написані під час ув'язнення в Римі (60-62 рр. н. е.): Ефесеянам, Филип'янам, Колосянам і Филімону.
  - в. Листи після першого римського ув'язнення: I & II Тимофію і Титу.

I. Історія Послання до римлян.

A. Рим

1. Початки міста Рим втрачені в легендах. Історія полягала в тому, що він був названий на честь свого засновника Ромула, чиї предки втекли після знищення Грецією Трої. Цю дату вважали 753 роком до нашої ери. Це був рік, з якого пізніші римляни вели відлік своєї історії.
2. Століттями Рим був маленьким містом-державою, що переживало труднощі. Після часів чвар, злиднів і війни Рим повільно завойовував позиції і до 275 року до нашої ери контролював всю Італію.
3. До першого століття нашої ери Рим був столицею імперії, а також найбільшим і найважливішим містом світу з населенням від двох до чотирьох мільйонів душ.
  - а. Рабів у той час у Римі було більше, ніж вільних. Різкий контраст багатства та бідності не міг не помітити відвідувач.
  - б. Гедоністичне життя Риму (головна мета життя — особисте задоволення) цього періоду добре відоме.
  - в. Рим був містом вражаючого релігійного розмаїття, яке охоплювало всі види східної містики, астрології, магії та грецької міфології. Коли римляни підкорили греків, вони перебрали всіх їхніх богів і дали їм римські імена (Зевс став римським богом Юпітером тощо).
  - д. Цей шведський стіл «релігійних» варіантів не задовольняв людей. Вона не давала реальних відповідей на проблеми добра і зла, життя і смерті. Життя було непевним. Ці боги не мали сили врятувати свої міста від раптового лиха. Люди шукали мету в житті. Навіщо їм жити добре, якщо боги не можуть віддати їм справедливість?

д. Там була значна єврейська колонія. У минулому Рим часто захищав євреїв. Павло був і євреєм, і римським громадянином, і, природно, він сподівався на справедливість і захист у Римі. Рим забезпечив мир і свободу для подорожей і поширення євангелії. Коли до Павла ставилися несправедливо, він скористався своїм правом римлянина, щоб звернутися до імператора. (Годі Павло, можливо, не знав, якою злою людиною стає Нерон).

В. Церква в Римі.

1. У Новому Завіті нічого не відкрито щодо початку церкви в Римі.
  - а. Цілком можливо, що відвідувачі Єрусалиму в день П'ятидесятниці були серед 3000 врятованих (Дії 2:10) і пізніше взяли Євангеліє з собою додому.
  - б. Або це могло статися так, що серед тих, хто розсіявся після смерті Степана, були деякі, які поїхали до Риму і проповідували там євангелію. (Дії 8:1-4)
2. Перше, що ми читаємо про християн у Римі, можливо, це про Акілу та Прискиллу разом з усіма євреями, які були вигнані з Риму Клавдієм і знайдені Павлом у Коринті під час його другої подорожі. (Дії 18:1-2) Після подорожі з Павлом до Ефеса та співпраці з тамтешньою церквою (Дії 18:18-19, 24-26; 1 Коринтян 16:19), ми знаходимо їх у Римі, де вони розміщують церкву у своєму будинку. (Римлянам 16:3-5)
3. З привітань Павла в шістнадцятому розділі випливає, що християни в Римі збиралися в різних домівках (Римлянам 16:5, 14-15). Імена окремих людей свідчать про те, що християни були переважно язичниками, з меншою кількістю євреїв.
4. Репутація християн у Римі була широко поширена; як їхня віра (Римлянам 1:8), так і послух (Римлянам 16:19) були добре відомі. З цієї причини Павло давно хотів їх побачити (Римлянам 15:23), щоб взяти участь у їхньому спільному напученні (Римлянам 1:11-12) і отримати допомогу на шляху до Іспанії. (Римлянам 15:22-24)

С. Мета листа.

1. Ракова хвороба «іудаїзуючих вчителів», що поширювалася, яка зруйнувала церкви в Антіохії, Коринфі та Галатії, ймовірно, потрапила до Риму.
2. Щоб запобігти цьому та запевнити, що його візит до Риму буде сприятливим (Римлянам 15:30-33), Павло пише цей лист, ЩОБ

ВСТАНОВИТИ КЛАСУ ТА ПРИРОДУ ЄВАНГЕЛІЯ.

3. Роблячи це, він демонструє, як Євангеліє Христа заповнює те, чого не вистачає як в язичництві, так і в юдаїзмі, тим самим ефективно замінюючи їх як релігійні системи. Такий лист озброїв би церкву в Римі проти тих, хто перекручував би Євангеліє або припускав, що воно само по собі є неадекватним.
4. Лист завжди слугуватиме живильним викладом основ християнської віри.

II. Основне послання Листа - Римлянам 1:16-17

«Я не соромлюся Євангелії Христової, бо це сила Божа для спасіння кожного, хто вірує: перш за все для єврея, а також для грека. Бо в Євангелії відкривається праведність від Бога, праведність від віри від початку до кінця, як написано: «Праведний вірою житиме»».

III. Схема листа.

A. Вступ (1:1-17)

1. Звернення та привітання. (1:1-7)
2. Подяка. (1:8-15)
3. Тема. (1:16-17)

B. Людина під гнівом Божим. (1:18-3:20)

1. Неправедна людина - язичник. (1:18-32)
  - а. Пізнання Бога можливе. (1:18-20)
  - б. Бог не визнавав. (1:21-32)
2. Самовпевнений чоловік - єврей. (2:1-3:20)
  - а. Самовдоволені критики. (2:1-29)
  - б. Право розкриває відчуженість людини. (3:1-20)

C. Праведність як дар грішникам. (3:21 5:11)

1. Для всіх, хто вірить в Ісуса Христа. (3:21-26)
2. Крім закону. (3:27-31)
3. Виконання завіту. (4:1-25)
4. Мир примирення. (5:1-11)

Г. Створення нового людства. (5:12-8:17)

1. Христос як новий Адам. (5:12-21)
2. Хрещення як смерть і воскресіння. (6:1-14)
3. Нове життя – це свобода. (6:15-8:17)

а. Свобода від "Свободи". (6:15-23)

б. Свобода від Закону. (7:1-12)

в. Свобода від тривоги. (7:13-25)

д. Свобода в душі. (8:1-17)

Е. Свобода залежить від суверенної любові Бога. (8:18-11:36)

1. Божа любов суверенна над творінням. (8:18-39)

2. Божа любов суверенна над історією. (9:1-11:36)

а. Сум Павла з приводу невірства Ізраїлю. (9:1-5)

б. Підтвердження сили Божого слова. (9:6-26)

в. Доктрина праведного залишку. (9:27-11:10)

д. Вселенська надія. (11:11-36)

Ф. Свобода діє в любові. (12:1-15:13)

1. До Бога. (12:1-2)

2. До братів. (12:3-13)

3. До переслідувачів. (12:14-21)

4. До влади. (13:1-7)

5. Назустріч закону. (13:8-14)

6. До слабких. (14:1 -15:13)

Г. Особисті нотатки. (15:14-16:27)

1. Пропонований маршрут. (15:14-33)

2. Подяка Фібі. (16:1-27)

IV. Ключові теми в листі.

А. Усі згрішили і помилилися.

1. Як євреї, так і язичники підлягають осуду через гріх. (1:18f)

а. Поганські моралізатори з язичників були не кращі за інших язичників. (2:1-11)

б. Розглядаючи наш духовний стан, ми повинні дивитися на Бога, який є святим, а не шукати псевдобезпеки, яка приходить через порівняння себе з іншими грішниками. (2:1-4); 3:23)

2. Сам Павло боровся зі своєю «гріховною природою» і знав, що без Христа він не мав надії на праведність чи вічне життя. (7:15-25; див. також Ефесянам 2:1-10)

3. Закон не може спасти нас, але він дає нам зрозуміти наш гріховний стан. (3:20)

Б. Виправдання вірою.

1. «Тепер відкрилась праведність від Бога, поза Законом». (3:21)
2. Ця чудова доктрина коротко викладена в Римлянам 3:23-26.
  - a. гріхце проблема. (в. 23)
  - b. Христосце рішення. (в. 24)
  - в. Вірає засобом до спасіння. (порівняно з 25-26)
3. Спасіння не можна отримати, роблячи добрі справи. (4:1-25) Це робота Христа, який віддав Себе як досконалу жертву на хресті, що забезпечує наше спасіння. (4:24-25)
4. Але благодать не є дозволом на гріх! Істинна віра — це жива й активна віра, яка передбачає підкорення Богу через смерть для гріха, поховання у воді та воскресіння у Христі, символом якого є хрещення. (6:1-23)

C. Життя в душі.

1. Бог не лише звільнив нас від почуття провини й осуду, спричинених нашими минулими гріхами, Він зробив можливим нове життя у Христі в перемозі над минулими слабкостями та спокусами. (5:1-11)
2. Присутність і сила внутрішнього Духа робить це реальністю. (8:1-17, 26-27 також див. 1 Івана 4:4). Під час хрещення Божий Дух дається, щоб оживити (оживити) і надати нам сили для нового життя (6:5-11). (Див. також Дії 2:38 і 1 Коринтян 6:19-20)
3. Тепер ми можемо мати повну впевненість, що наш Бог визволить нас від страждань. (8:18-39)
4. Ми маємо присвятити своє життя Богові – це приємно нашому великому Богу, який перший помилював нас. (12:1-2)

D. Громада віри.

1. Ми повинні служити нашим співхристиянам, церкві, своїми духовними дарами. (12:3-8)
2. Ми повинні любити один одного (12:9-16) і тих, хто не входить до Божої родини. (12:17-21)
3. Ми повинні бути зразком доброго громадянства. (13:1-14)
4. Ми повинні жити в єдності один з одним. (14:1 -15:7)
  - a. Справжня єдність не залежить від відповідності в тілі Христа. У спірних питаннях має бути толерантність і поблажливість. (14:1-8)
  - b. Ми маємо «докладати всіх зусиль, щоб робити те, що веде до миру та взаємного навчання». (14:19)

I КОРИНТЯНАМ

вступ: Перше послання Павла до християн у Коринті є найрізноманітнішим з усіх листів Павла, які ми маємо. Хтось сказав, що листи Павла дозволяють нам зняти дах із місць зборів перших християн і зазирнути всередину. Жодне інше послання Павла, яке ми маємо, не робить цього більше чи краще, ніж Перше послання до коринтян.

автор: Павло, апостол. (1:1; 16:21)

Місце написання: Ефес, наприкінці трирічного перебування там Павла. (Дії 20:31; 1 Коринтян 16:5-8)

Час написання: Близько 56 року нашої ери незадовго до єврейського свята П'ятидесятниці. (16:8)

I. Довідкова інформація.

A. Місто Коринф

1. Коринф був розташований на Грецькому перешийку (Ахайя в Біблії) між Іонічним і Егейським морями, над Середземним морем. Приблизно в 50 милях на схід було місто Афіни.
2. Коринф часів Павла був відносно новим. Старий Коринф (відомий і могутній у часи Пелопоннеської війни) був спалений римлянами в 146 році до нашої ери. Оскільки це було місто, присвячене богам, потрібно було пройти сто років, перш ніж місто можна було відбудувати. У 46 році до нашої ери Юлій Цезар відбудував місто і назвав його Юлія Коринф. Незабаром він став дуже важливим торговим центром.
3. З населенням 400 000 і будучи видатним центром торгівлі в середземноморському світі, це було місце для всіляких пороків. Прикладом аморальності є храм Венери (Афродіти), який прийняв 1000 жриць, присвячених проституції в ім'я релігії.
4. Близьке розташування міста до Афін, ймовірно, додало проблеми інтелектуалізму.
5. Як зазначено в посланні, таке середовище вплинуло на церкву. Дивно, що в такому місті взагалі була церква!
6. Коринф мав великий потенціал для місій по всьому світу. Тим не менше, коли Павло увійшов до Коринфа, він увійшов «у слабкості,

і в страху, і в великому тремтінні». (1 Коринтян 2:3)

В. Церква в Коринфі

1. Павло заснував цю церкву під час своєї другої місіонерської подорожі. Це записане Лукою в Діях 18:1-18.
2. Читаючи послання, ми дізнаємося, що на церкву негативно вплинуло корупційне середовище в місті.
  - a. Гордість спричинила розділення в церкві та зрив у зборах. (1:4-11)
  - b. Аморальність і нескромність потрапили в церкву, що створило їй погану славу. (5)
  - в. Брати виносили свої особисті проблеми один з одним перед язичницькими судами замість того, щоб вирішувати їх між собою. (6)
3. Церква була охоплена іншими проблемами та питаннями, на які потрібно було знайти відповіді.
  - a. Питання про шлюб. (7)
  - b. Питання про м'ясо, принесене в жертву ідолам. (8-10)
  - в. Питання про жінок, які моляться та пророкують з непокритою головою. (11)
  - d. Питання про використання духовних дарів. (12-14)
  - d. Питання про воскресіння з мертвих. (15)
  - f. Питання про збір для святих в Єрусалимі. (16)

С. Мета листа

1. Погані новини про проблеми в Коринті дійшли до Павла в Ефесі. Здається, ця новина надійшла принаймні з двох джерел:
  - a. Домогосподарство Хлої. (1:11)
  - b. Лист, надісланий Павлу. (7:1; 16:17)
2. Тому у відповідь на ці повідомлення Павло пише листа
  - a. Щоб виправити гріховні практики.
  - b. Щоб спростувати фальшиву доктрину,
  - в. Скликати церкву разом у дусі єдності.

II. Основний меседж листа:

«Тепер я благаю вас, браття, Ім'ям Господа нашого Ісуса Христа, щоб ви всі говорили те саме, і щоб не було між вами розділення, але щоб ви були з'єднані в одній думці та в одній думці». (1:10)

III. Схема листа

А. Вступ: привітання та подяка (1:1-9)

Б. Тіло листа (1:10—16:4)

1. Павло відповідає на усні повідомлення про коринфську церкву.

(1:10—6:20)

а. Поділи в церкві. (1:10—4:12)

[1] Проблема: конкуруючі фракції. (1:10-17)

[2] Хрест як необхідний центр Євангелія. (1:18—2:5)

[3] Християнська мудрість як необхідне зростання. (2:6—3:23)

і. Духовні люди проти природних людей. (2:6-16)

ii. Духовні християни проти тілесних християн. (3:1-23)

[4] Правильне ставлення до апостолів. (4:1-21)

б. Випадок інцесту. (5:1-13)

в. Суди між віруючими. (6:1-11)

д. Серйозність статевої аморальності в цілому. (6:12-20)

2. Павло відповідає на послання до Коринтян. (7:1-16:4)

а. Про шлюб (7:1-40)

[1] Тим, хто зараз або був одружений. (7:1-16)

[2] Аналогії з обрізанням і рабством. (7:17-24)

[3] Для тих, хто ніколи не був одружений або планує одружитися. (7:25-40)

б. Про їжу, принесену в жертву ідолам. (8:1—11:1)

[1] Вступ до проблеми та розв'язання: Гартування знань любов'ю. (8:1-13)

[2] Друга заявка: гроші на служіння. (9:1-18)

[3] Основний мотив: зберегти якомога більше людей. (9:19-27)

[4] Приклади небезпеки дозволеності: ідолопоклонство Ізраїлю та ідолські бенкети в Коринті. (10:1-22)

[5] Резюме: баланс свободи та стриманості. (10:23-11:1)

в. Щодо богослужіння. (11:2—14:40)

[1] Головні убори. (11:2-16)

[2] Стрігання Господнє. (11:17-34)

[3] Духовні дари. (12:1—14:40)

і. Різноманітність в єдності (12:1-31а)

ii. Першість любові. (12:31б—13:13)

iii. Пророцтва та мови: віддавайте перевагу зрозумілості. (14:1-25)

iv. Пророцтво та мови: віддайте перевагу порядку.

(14:26-40)

d. Про воскресіння (15:1-58)

[1] Упевненість у воскресінні. (15:1-34)

[2] Природа воскресіння. (15:35-58)

d. Про збір для Єрусалиму. (16:1-4)

C. Висновок: плани подорожі та останні привітання. (16:5-24)

1. Плани подорожей Павла та його співробітників. (16:5-12)

2. Офіційне закриття. (16:13-24)

IV. Деякі ключові теми в листі

A. Християнство на роботі в язичницькій культурі

1. Церква освячена (зроблена чистою або звільненою від гріха) в Ісусі Христі та покликана бути святою. (1:2)

2. Церква існує як контркультура. У той же час християни повинні прагнути впливати на загублені душі навколишньої культури. (5:9-11; див. також 1 Петра 2:9-15)

B. Єдність і мир між християнами

1. Нове життя у Христі має на меті жити в єдності та мирі між братами. (1 Коринтян 1-4; див. також Івана 17:20-21)

2. Хрещення пов'язує людину з Христом, а не з проповідником. (1:13-17)

3. Вірні вчителі Слова не сприяють особистій відданості. (3:5-9)

4. Як Павло наставляв церкву в Римі, Божі люди повинні шукати миру один з одним. (Римлян 14:19) Ця єдність не залежить від суворості відповідності думок чи уподобань у «спірних питаннях». (Римлянам 14:1-8)

5. У випадках образи між братами слід шукати примирення згідно з волею Господа. (1 Коринтян 6:1-8; див. також Матвій 18:15-17)

C. Освячення шлюбу

1. Християнський шлюб вимагає взаємної відданості з боку чоловіка і дружини. (7:3-5)

2. Відповідно до інших натхненних авторів Павло позитивно навчає про духовні засоби зміцнення шлюбу та негативно про Божу ненависть до розлучення.

D. Тіло Христове

1. Благословення і проблеми духовних дарів. (12:14)
2. Любов, найпрекрасніший шлях. (13:1-8; 13)

II КОРИНТЯНАМ

вступ: Книга, яку ми називаємо II Посланням до Коринтян, є одним із найсильніших і найемоційніших листів у Новому Завіті. Після попереднього листа Павла з виправленням і повчаннями (I Коринтян) проти апостола виникає деяка опозиція. Частина цього антагонізму була б реакцією на докір Павла; більшою мірою це, ймовірно, виникло через відвідування єврейських християн, які намагалися переконати коринфських християн, що Павло не був апостолом. Натомість вони називали себе апостолами, навіть маючи рекомендаційні листи як такі. (II Коринтянам 3:1; 11:5, 13) Ці лжевчителі здобули прихильників у Коринті (II Коринтянам 11:20-23) і підривали авторитет Павла та довіру церкви до нього. (II Коринтян 10:1-12)

Через вищесказане II Послання до Коринтян є дуже особистим листом, у якому Павло сміливо захищає своє покликання та служіння.

Ім'я— Книга названа на честь людей у церкві в Коринті, які спочатку отримують листа.

автор— Апостол Павло є автором, і він включив Тимофія у вступ.

призначення— Павло написав 2-е послання до Коринтян, щоб зміцнити свій авторитет як апостола Ісуса Христа.

1. Йому було конче необхідно це зробити, щоб зберегти здоров'я церкви.
2. Він також написав, щоб подякувати за прихильну відповідь щодо нього
це було висловлено більшістю.
3. Крім того, Павло почувався змушеним нагадати коринтянам про пожертви бідним святим Юдеї та навчити їх щодо належного ставлення до того, хто повідомляє.

I. Передумови створення книги.

A. Павло вперше прибув до Коринфа з Афін у 50 році нашої ери.

1. Перебуваючи в Акили та Прискилли, Павло працював майстром

наметів, щоб прогодувати себе.

2. Протягом вісімнадцяти місяців його проповідування та навчання призвели до багатьох навернень.

В. З Коринфа Павло відправився в Ефес і пробув там три роки. (пор. Дії 19)

1. Перебуваючи в Ефесі, Павло написав листа до Коринфа про аморальність у церкві. (1 Коринтян 5:9)

2. На початку 55 року нашої ери Павло написав лист, який ми зараз називаємо 1 Коринтянам.

С. Дізнавшись, що цей лист не мав бажаного ефекту і що на місці події були лжеапостоли, Павло поспішно, важко і здебільшого невдало повернувся до Коринфа. (2:1; 12:14; 13:1-2)

Г. Повернувшись до Ефесу, він написав третій лист до Коринфа «з великого горя та болю серця та з багатьма слізьми». (Примітка: листа у нас немає.)

Е. Зіткнувшись з труднощами в Ефесі (пор. Дії 19:24 і далі), Павло вирушив до Троади та Македонії. (2:12-13)

Ф. Тит приніс Павлу звіт про те, що ситуація дещо покращилася. (7:5-16)

Г. На цьому тлі Павло написав свій четвертий лист до Коринфа — послання, яке ми називаємо II Посланням до Коринтян (бл. 55 р. н. е.).

Н. Пізніше Павло повернувся до Коринфа (56 р. н. е.), залишився там три місяці (Дії 20:1-3) і, ймовірно, написав звідти листа до римлян.

II. Основний меседж книги.

А. 2 Послання до Коринтян є благанням вірного наставника, чії духовні діти були неправильно змушені не довіряти йому. (6:11f)

Б. Звинувачений у мінливості та тілесності (1:17), у приховуванні інформації (1:13; 3:12f; 4:1f), у самовихваленні (3:1; 5:12; 12:19), у несамовиті (5:13), у використанні людей (7:2; 12:17f) і навіть

підозрілому щодо того, чи Христос говорить через нього, Павла є змушений займати позицію захисту протягом усього листа.

1. У процесі свого захисту апостол багато розкриває про природу справжнього євангельського служіння.
2. «Бо ми не самих себе проповідуємо, але Ісуса Христа, як Господа, а себе, як ваших слуг заради Ісуса». (4:4)

III. План книги.

A. Апостольський служитель пояснює себе. (1:1—2:13)

1. Привітання (1:1-2)
2. Павло дарує благословення, маючи на увазі вітиху, яку він отримав у своєму горі. (1:3-11)
3. Він пояснює проблему свого відкладеного візиту. (1:12—2:4)
4. Павло заохочує до прощення після церковної дисципліни. (2:5-11)
5. Павло переживає через те, що не знайшов Тита. (2:12-13)

B. Апостольський служитель пояснює своє служіння. (2:14—6:10)

1. Він заявляє, що бере участь у служінні, більшому за служіння Мойсея. (2:14—3:18)
2. Павло порівнює Євангеліє зі «скарбами в глиняних глечиках». (4:1-18)
3. Він говорить про наше вічне житло. (5:1-10)
4. Він говорить про служіння примирення.¹⁵(5:11-21)
5. Апостол говорить про свої численні труднощі. (6:1-13)

C. Палке благання про прийняття. (6:11—7:4)

1. Павло благає їх, як батько своїх дітей. (6:11-13)
2. Він закликає до їх освячення. (6:14 - 7:1)
3. Павло благає про особисте примирення. (7:2-4)

D. Потіха і радість Павла через прихід Тита. (7:5-16)

E. Павло закликає їх допомогти бідним Юдеї. (8:1—9:15)

1. Він говорить про сповнену благодаті щедрість македонських християн. (8:1-5)
2. Титу доручено заохочувати таку щедрість у Коринті. (8:6-24)
3. Апостол говорить про красу і благословення щедрого пожертвування. (9:1-15)

Ф. Апостольський служитель захищає себе. (10:1—12:18)

1. Павло захищає свою сміливість. (10:1-18)
2. Павло нападає на лжеапостолів. (11:1-15)
3. Він говорить про свої страждання за Євангеліє. (11:16-33)
4. Він говорить про те, що терпить свою «колочку в плоті», щоб допомогти йому оцінити достатність Божої благодаті. (12:1-10)

Г. Пол розмірковує про свій третій візит до Коринфа.

1. Він пояснює, що все, що він зробив, було зроблено через турботу про коринфян. (12:11-21)
2. Павло закінчує словами:
  - а. Останні попередження. (13:1-10)
  - б. Останні привітання. (13:11-13)

IV. Ключові теми книги.

А. «Втрачені» листи до Коринфа.

1. Раніше в цьому уроці було сказано, що ми не маємо деяких листів, які Павло надіслав коринтянам. (пор. 1 Коринтян 5:9; 2 Коринтян 2:3-4)
2. Були літературні твори, згадані в Старому Завіті, які нам невідомі.
3. Хоча для небагатьох параноїків це проблематично, ми впевнено довіряємо Господньому провидінню щодо збереження натхненної літератури, необхідної нам для спасіння та божественного керівництва.
4. Відверто кажучи, ми повинні турбуватися не про будь-який матеріал, якого ми не маємо, а про наше нехтування щоденною слухняністю щодо матеріалу, який у нас є.

В. Благодать дарування.

1. В обох канонічних посланнях до Кор. (1 Коринтян 16:1-4); 2 Коринтян 8:1—9:15), Павло посилається на збірку, яку він готував для Єрусалиму.
2. Він передав ці кошти наприкінці своєї третьої місіонерської подорожі. (пор. Дії 24:17)
3. У 2 Коринтян 9 Павло навчає нас красі благодаті дарування:
  - а. Принцип. (версія 6)
  - б. Процедура. (версія 7)

[1] Що він вирішив у своєму серці. тобто давайте з правильним

ставленням.

[2] Не неохоче, тобто з ентузіазмом.

[3] Не під тиском, тобто добровільно.

[4] «Бог любить того, хто з радістю дає», тобто Бог з радістю дає.

в. Обіцянка. (вірші 8-11)

С. Істотна наявність випробувань.

1. Життя Павла було химерною низкою випробувань і труднощів. (II Коринтян 11:24-29)

а. На додаток до цього, опозиція, з якою він почав стикатися в Коринті та Галатії, додала йому страждань.

б. Неймовірно, але на додаток до вищесказаного, Павло мав «колючку в тілі», яку Бог не хотів видалити. (II Коринтян 12:7-10)

[1] Ця колючка в тілі могла бути хворобою, про яку апостол згадує в Галатам 4:13-14.

[2] Інші тлумачили Галатам 4:15 так, що Павло мав серйозну хворобу очей. (пор. Галатів 6:11)

[3] Відверто кажучи, ми не маємо уявлення про те, що таке «шип».

2. На щастя, Павло розглядав і вирішував ці проблеми через перспективу віри.

а. Він усвідомив, що його «колючка» змушує його справді покладатися на благодать і достатність Бога. (12:9-10; 11:30)

б. Павло жив у реальності, про яку говорить Яків у Якова 1:2-4.

3. Приклад Павла є одночасно підбадьоренням і викликом для всіх нас.

ГАЛАТАМ

вступ: Послання до галатів містить рішучий захист Євангелія Христа, в якому ми маємо свободу від гріха і закону. Це послання мало вплив на Реформаційний рух, оскільки люди кинули виклик репресивній системі праці Римської церкви. Послання до Галатів часто називають «Великою хартією християнської свободи».

Ім'я: Послання названо на честь церкви, яка спочатку його отримала. (тобто – Галатія)

автор: апостол Павло. (1:1; 5:2)

II. Тло послання.

A. Під час своєї першої місіонерської подорожі (46-48 рр. н. е.) Павло і Варнава мали можливість заснувати кілька церков у римській провінції Галатія (Дії 13:14—14:23). Під час своєї другої подорожі Павло і Сила знову відвідали їх. (Дії 16:1-5)

B. Однак невдовзі прийшли деякі єврейські християни і почали навчати, що християни-язичники мають бути обрізаними та дотримуватися Закону Мойсея (подібно до того, що сталося в Антіохії Сирійської, див. Дії 15:1f). Ці «юдаїзмівські вчителі» наполегливо працювали, щоб переконати галатів, що:

1. Павло не був законним апостолом.
2. Спасіння приходить через євангелію плюс виконання діл.
3. Проповідь Євангелія Павла призведе до розпусти.

C. Отже, Павло пише цей циркулярний лист до «церков Галатії». (Галатам 1:2)

III. Час і місце написання.

Датування галатів залежить від того, чи були церкви Галатії розташовані в північно-центральної частині Малої Азії (етнічна Галатія), чи в південно-центральної частині (римська провінція Галатія).

1. «Теорія Північної Галатії» стверджує, що церкви були на півночі і що Павло не був там до початку своєї третьої місіонерської подорожі. (52-57 р. н. е., порівн. Дії 18:23). Це означатиме, що Павло написав своє послання десь наприкінці цієї подорожі або пізніше (тобто 57-58 р. н. е. або пізніше).
2. «Теорія Південної Галатії» визначає церкви Галатії як церкви, засновані під час першої подорожі Павла, наприклад церкви Антіохії Пісідійської, Іконії, Лістри та Дервії. (пор. Дії 13:14 - 14:23) Підтримкою цієї теорії є віра в те, що зустріч, описана в Галатам 2:1-10, відбулася під час «Єрусалимської конференції», про яку йдеться в Діях 15:1-29. Таке подання відкриває кілька можливостей щодо місця та часу написання:
  - a. Коринф, у період Дії 18:1-17.
  - b. Антіохія, в період Дії 18:22.

в. Ефес, у період Дії 19:1-41.

д. Македонія або Ахайя в період Дії 20:1-3.

IV. Мета Послання.

А. Церкви в Галатії перебували під впливом тих, хто «спотворив Євангеліє Христа» (Галатам 1:6-7; 3:1), навчаючи, що новонавернені язичники повинні бути обрізані та дотримуватися Закону Мойсея. (пор. Дії 15:1f)

Б. Павло визнав, що ця доктрина поставить під загрозу спасіння тих душ, які прийняли її (Галатам 5:4). Тому він пише свого листа галатським церквам, щоб підтвердити і захистити євангелію виправдання вірою в Христа.

С. Оскільки вороги істинної євангелії намагалися підтримати свою позицію, підриваючи авторитет Павла як апостола Христа, необхідно було перевірити, що він дійсно був апостолом «не від людей і не через людину, але через Ісуса Христа і Бога Отця». (1:1)

II. Основний меседж листа:

«Саме заради свободи Христос визволив нас. Тож стійте твердо і не дозволяйте знову бути обплутаними ярмом рабства». (5:1)

III. Тематичний план листа.

А. Вступ (1:1-10)

1. Привітання (1:1-5)

2. Причина листа (1:6-10)

Б. Захист Павла свого апостольства (1:11—2:21)

1. Божественне походження його Євангелія. (1:11-17)

а. Теза: Його Євангеліє отримано безпосередньо від Бога. (1:11-12)

б. Його дохристиянські роки та навернення. (1:13-17)

2. Його стосунки з іншими апостолами. (1:18—2:21)

а. Його перша зустріч з Петром і перші роки християнства. (1:18-24)

б. Собор в Єрусалимі. (2:1-5)

в. Його санкція Якова, Кифи та Івана. (2:6-10)

д. Його докір Петру в Антіохії. (2:11-21)

[1] Лицемірство Петра. (2:11-13)

[2] Його промова до Петра, як ми виправдані вірою в Христа.
(2:14-21)

С. Захист Павла євангелії виправдання вірою (3:1—4:31)

1. Особистий аргумент: (3:1-5)
    - a. Як вони отримали Духа. (3:1-5)
    - b. Від Якого вони отримали Духа. (3:5)
  2. Біблійний аргумент: (3:6-25)
    - a. Приклад Авраама. (3:6-9)
    - b. Прокляття Закону. (3:10-14)
    - v. Пріоритет Обіцянки над Законом. (3:15-18)
    - d. Мета Закону. (3:19-25)
  3. Практичний аргумент: (3:26—4:7)
    - a. У Христі вони єдині, як діти Бога, насіння Авраама і спадкоємці обітниць. (3:26-29)
    - b. Викуплені з-під закону та усиновлені як сини, вони вже не раби, а спадкоємці. (4:1-7)
  4. Сентиментальний аргумент: (4:8-20)
    - a. Його страх перед їхнім поверненням у рабство. (4:8-11)
    - b. Їхні минулі та теперішні стосунки з ним. (4:12-20)
  5. Алгоритичний аргумент: (4:21-31)
    - a. Алгоритія для тих, хто хоче бути під Законом. (4:21-24a)
    - b. Символ двох завітів; одна з гори Синай, яка народжує неволю, а друга з вищого Єрусалиму, що робить вільним. (4:24б-31)
- Д. Заклик твердо стояти у свободі Євангелії: (5:1—6:10)
1. Свобода, яка виключає необхідність обрізання. (5:1-6)
    - a. Не оплутайся знову в ярмо рабства. (5:1)
    - b. Обрізання нічого не означає; вимагаючи цього призводить до падіння з благодать. (5:2-4)
    - v. Ми повинні чекати надії на праведність з дієвою вірою через любов. (5:5-6)
  2. Свобода, яка виконує закон: (5:7-15)
    - a. Стережіться тих, хто зв'язує Закон. (5:7-12)
    - b. Використовуйте свою свободу як можливість служити один одному з любов'ю, і ви виконаєте Закон. (5:13б, 15)
    - v. Але стережіться, щоб ви не використовували це як можливість для плоті, в якій ви поглинаєте один одного.
  3. Свобода, в якій людину має вести Дух. (5:16-26)

- a. Свобода - не виправдання для дозволу. (5:16-18)
  - б. Діла плоті протиставлені плодам Духа.¹⁶(5:19-23)
  - в. Ті, хто Христові, розіп'яли тіло і входять
Дух. (5:24-26)
4. Свобода з почуттям відповідальності. (6:1-10)
- a. Допомога тим, хто має тягар. (6:1-5)
  - б. Роблячи добро всім, сіючи таким чином для Духа. (6:6-10)

Е. Висновок (6:11-18)

1. Останній докір тим, хто хоче зв'язати обрізання. (6:11-13)
2. Впевненість Павла в хресті Христа. (6:14-17)
3. Благословення. (6:18)

ЕФЕСЯНИ

вступ: Після прочитання суперечок у Коринті та полум'яного послання Павла до галатів лист до ефесян виглядає досить доброзичливим і спокійним. На відміну від багатьох листів Павла, це послання не орієнтоване на проблему. Його мета — не докорити, а просвітити. Павло розкриває велике доктринальне твердження про стосунки між Христом і Його церквою.

Ім'я— Послання названо на честь церкви, яка спочатку його отримала. (тобто - Ефес)

автор— Павло (Ефесянам 1:1)

призначення— Павло написав листа, щоб навчити християн Малої Азії щодо привілеїв і обов'язків тих, хто був частиною церкви, тіла Христа.

I. Передісторія книги.

A. Місто Ефес.

1. Ефес був розташований у Малій Азії, де річка Кайстер впадала в Егейське море.
2. Це був великий центр торгівлі.
  - a. Ефес служив одним із великих морських портів стародавнього

світу.

- b. Крім того, в Ефесі стикалися три великі дороги.
- 3. Місто мало також велике політичне значення.
  - a. Це було римське «вільне місто», що означало, що там не було розміщено окупаційних військ.
  - b. Місто було фактично самоврядним і називалося «Верховною метрополією Азії».
  - v. Ефес також був «містом присяжних», що означало, що важливі судові справи, які були передані губернатору, розглядалися там.
- 4. Ефес, центр релігії, відомий тим, що тут знаходиться стародавній храм Артеміди (Діани) — одне з семи чудес стародавнього світу.

В. Церква в Ефесі.

- 1. Коли Павло, Акила та Пріскілла зупинилися по дорозі до Палестини з Коринфа (бл. 53-54 рр. н. е.), і Павло обговорював євреїв у синагозі (Дії 18:18-21), церква була розпочата в Ефесі.
- 2. Павло повернувся приблизно через п'ять років у свою третю місіонерську подорож.
  - a. Три місяці він проповідував у синагозі. (Дії 19:1-8)
  - b. Коли виникла сильна опозиція, він два роки викладав у Залі Тирана. (Дії 19:9-10)
  - v. Під час цієї подорожі Павло пробув в Ефесі загалом три роки. (Дії 20:28-32)
- 3. Важливість, яку Павло надавав своїй роботі в Ефесі, вказує на тривалість його перебування там і його заяву, коли він написав 1 Послання до Коринтян з Ефеса: «Але я залишуся в Ефесі, тому що мені відчинилися великі й ефективні двері».
- 4. Про вплив Євангелія на ефесян свідчить той факт, що віруючі за один раз спалили окультних книг на 50 000 срібняків. (пор. Дії 19:18-20)
- 5. Після того, як Павло був звільнений зі свого першого ув'язнення в Римі, він узяв Тимофія до Ефесу, щоб протистояти лжевченню Гіменея, Олександра, Філета та інших. (1 Тимофія 1:3-7, 18-20)
- 6. Через тридцять років після послання Павла ще один лист був адресований церкві в Ефесі як частина Об'явлення.

С. Тюремні послання.

- 1. «Тюремні послання» отримали таку назву тому, що Павло написав їх під час домашнього арешту в Римі. (пор. Дії 28:30-31)

2. У кожному з листів згадувалося про його ув'язнення. (Ефесянам 3:1; 4:1; 6:20; Филип'янам 1:7,13,14, 17; Колосянам 1:14; 4:3; 10, 18; Филимону 1, 10, 13, 23)
3. Послання до Ефесян, Колосян і Филимона були написані одночасно і разом надіслані Павлом до місця призначення.
  - а. Ці три листи носили Онисим (втік раб Филимона) і Тихик. (пор. Ефесянам 6:21; Колосянам 4:7-9; Филимону 10-12)
  - б. Цим трьом листам присвоєно дату 61 року нашої ери.
4. Послання до Филип'ян було складено та надіслано наступного року.

II. Основний меседж книги.

- A. Це чудове послання представляє піднесений погляд на церкву та благословенний привілей бути у Христі.
- B. У першому розділі Павло обговорює роль кожного члена Божества по відношенню до церкви.
  1. Батько мав на меті, щоб грішники могли отримати спасіння у Христі. (1:3-6)
  2. Син пожертвував власною кров'ю, щоб ми могли бути викуплені. (1:7-12)
  3. Святий Дух запечатує віруючих Своєю внутрішньою присутністю.
- C. «Хвала Богові й Отцеві Господа нашого Ісуса Христа, Який благословив нас у небесних царствах усяким духовним благословенням у Христі». (1:3-4)

III. План книги.

- A. Проект церкви. (Ефесянам 1:1 — 3:21)
  1. Церква має божественне походження. (1:1-14)
  2. Павло молиться, щоб читачі зрозуміли Божу благодать. (1:15-23)
  3. Церква складається з грішників, врятованих Божою благодаттю. (2:1-10)
  4. Це єдине тіло, що складається з євреїв і язичників. (2:11-22)
  5. Божі плани здійснюються через церкву. (3:1-13)
  6. Павло молиться про те, щоб читачі цього листа отримали силу й удосконалилися у Христі. (3:14-21)

Б. Життя всередині церкви.¹⁷(Ефесянам 4:1—6:24)

1. Християни повинні жити в:
  - а. Єдність. (4:1-16)
  - б. Моральна чистота. (7:17—5:20)
  - в. Домашній спокій. (5:21—6:9)
2. Павло описує зброю, яку Бог дав нам для духовної війни. (6:10-20)
3. Він завершує листа словами:
  - а. Похвала Тихика. (6:21-22)
  - б. Благословення. (6:23-24)

IV. Ключові теми книги.

А. Краса Христової церкви.

1. З роками образ і сприйняття Тіла Христового, церкви, було заплямовано.
  - а. Деномінація, сектантство, культу та відступництво викликали у світу огиду до поняття «церква».
  - б. Дехто з тих, хто намагався відновити просте новозавітне християнство, часто виявляв розкол, сектантський дух і часто не мав «єдності Духа в узі миру». (4:3)
2. Напевно, ніхто з нас не має нічого близького до божественної вдячності, яку наш Бог має за Свою церкву.
3. У Посланні до Ефесян зображені три великі картини церкви:
  - а. Церква є Тілом Христовим. (1:23; 2:16; 4:16)
  - б. Церква є Храмом Христа. (2:20-22)
  - в. Церква є Нареченою Христовою. (5:21 -33)
4. Так само, як і будь-який інший уривок зі Святого Письма, Послання до Ефесян дає нам оновлене уявлення про красу та необхідність мати стосунки з Христом через Його церкву.

В. Молитва Павла в Ефесян 3.

1. Це починається зі смирення. (в. 14, 15)
2. Він молиться про зміцнення ефесян «через Свого Духа у вашому внутрішньому естві». (в. 16)
  - а. Цей Дух дозволяє «Христосу жити у ваших серцях через віру». (вірш 17)
  - б. Святий Дух також дає нам силу досягнути повніше розуміння любові Христа і наповнює нас повнотою Бога» (в. 18, 19).
3. Павло визнає, що Бог здатний зробити «незмірно більше, ніж усе, про що ми просимо або уявляємо». (в. 20)

4. Апостол завершує молитву проголошенням слави Богові «в Церкві та в Христі Ісусі з усіх поколінь». (v.21)

С. Християнський обладунок. (Ефесянам 6:10-20)

1. Християнин постійно бере участь у духовній війні.
2. Хоча Сатана неблаганний у своїх нападах, Бог дає нам силу та зброю, щоб стійко протистояти дияволу та його силам.
3. Коли Павло пише Послання до Ефесян, він перебуває під постійною охороною римського солдата, чия броня нагадує йому про захист Бога для християн.
  - a. Ремінь закріплює все спорядження і є частиною, на якій висить зброя. Павло порівнює це з правдою Божого Слова.
  - b. Нагрудний знак захищає серце. Праведність Ісуса Христа робить те саме для християнина.
  - v. Туфлі або сандалі дозволяють солдату подорожувати на великі відстані. Подібним чином євангелія проносить спасіння Христа по всьому світу.
  - d. Щит воїна захищає його від стріл і хитаючих мечів. Наша віра виконує ту саму функцію в духовній війні.
  - д. Шолом захищає мозок і розум. Павло порівнює цю частину зброї зі знанням свого спасіння.
  - f. Нарешті, меч воїна є його наступальною зброєю для подолання ворога. Образа християнина проти зла – це Слово Боже.

ФІЛІПІЦІ

вступ: Послання до Филип'ян є найрадіснішим із листів Павла. Слова «радіти», «радість» або «радість» вживаються сімнадцять разів у чотирьох коротких розділах книги. Павло отримав привід для радості завдяки доброму ставленню церкви до нього, що нещодавно підтвердилося в подарунку, надісланому Епафродітом. Цим листом апостол хоче подякувати церкві за її увагу до нього і заохотити їх зробити радість способом життя.

Ім'я—Послання названо на честь церкви, яка спочатку його отримала. (тобто - Філіппи)

автор— Павло (Филип'янам 1:1)

призначення— Павло написав цього листа до:

1. Подякуйте віруючим у Филипах за те, що вони надіслали йому фінансовий подарунок.
2. Нехай вони знають, що, незважаючи на те, що він був ув'язненим, Євангеліє все ще проповідувалося.
3. Заохочуйте двох жінок у церкві, між якими були розбіжності, до примирення.

I. Передумови створення книги.

A. Місто Філіппи.

1. Філіппи були розташовані на річці Бунарбахі, нині Амгістес, приблизно за вісім миль від Егейського моря, і називалися «головним містом» цієї частини Македонії. (Дії 16:12)
2. Спочатку місто називалося Кренід (тобто Фонтани), місто було захоплено та відбудовано Філіпом Македонським.
  - a. Філіп хотів це місто через його стратегічне значення та наявність золотих і срібних копалень поблизу.
  - b. Він перейменував місто на своє ім'я в 356 році до нашої ери.
3. Філіппи претендували на політичне значення.
  - a. Август зробив місто колонією.
  - b. Римська колонія була схожа на мініатюрний Рим.
  - v. Їхньою офіційною мовою була латинь, вони носили римський одяг і використовували римські гроші.
  - d. Їх два головні судді призначалися з Риму і не підпорядковувалися губернатору провінції.

B. Церква у Филипах.

1. Філіппійська церква була заснована, коли Павло, Сила, Тимофій і Лука відгукнулися на «македонський заклик», який Павло отримав у Троаді під час своєї другої місіонерської подорожі. (51-52 н. е.; Дії 16:6-12)
2. Коли Павло прийшов до Филиппів, першими наверненими були Лідія та її домочадці. (Дії 16:6-10)
  - a. Очевидно, Лідія була богобоязливою язичницею.
  - b. Очевидно, у Філіппах не було синагоги.
3. Наступне помітне навернення відбулося у зв'язку з вигнанням демона з дівчини-служниці. (Дії 16:16-34)
  - a. За цей героїчний вчинок Павла і Силу побили і кинули до в'язниці.

- в. Опівночі вони співали гімни Богу.
- в. Після чудесного звільнення їхній тюремник повернувся.
- 4. ВКоротко кажучи, церква була заснована завдяки навершенно ділової жінки, її домочадців, тюремника та його сім'ї, а також, можливо, молодій рабині та деяких в'язнів.
- 5. Очевидно, Лука залишився, щоб допомогти утвердити цих нових християн у вірі.
  - а. Ми робимо це припущення, виходячи з того факту, що перший розділ «ми» в Діях закінчується тут. Наступний епізод у Фессалоніках розповідається за допомогою займенника третьої особи множини «вони». (пор. Дії 16:10-17; 17:1)
  - б. Коли Павло повернувся до Філіпп під час свого третього туру, Лука, очевидно, знову приєднався до його групи. (пор. Дії 20:5-6)
- 6. Коли филип'яни дізналися про ув'язнення Павла в Римі, вони надіслали йому подарунок через Епафродита. (Філіпп'ян 4:18)
- 7. Павло склав своє послання до філіппійських християн під час перебування Епафродита в Римі і відправив його назад. (2:25-28)
  - а. Послання до Филип'ян було, ймовірно, найпізнішим із чотирьох тюремних послань.
    - [1] Ув'язнення Павла було тривалим. (1:14-17)
    - [2] Послання передбачає, що з часу його ув'язнення в Римі відбулося кілька подорожей і заходів.
    - [3] Крім того, лист, здається, вказує на те, що доля Павла буде вирішена незабаром. (1:23; 2:23-24)
  - б. Усі ці факти вказують на дату його створення 62 роком нашої ери.

II. Послання книги

- В. З того, що він дізнався від Епафродита, Павло хотів розглянути певні ситуації в тамтешній церкві.
  - 1. Він благав про єдність і закликав до духу смирення. (2:1-8; 4:2-3)
  - 2. Він застерігав від іудаїзації вчителів. (3:1-4:1)
- Б. Через ці виклики він закликав їх зберігати радість у Христі.
  - 1. Послання до Филип'ян часто називають «посланням радості».
  - 2. «Радійте завжди в Господі. Ще раз скажу: Радійте! (4:4)

III. План книги.

А. Вступ. (Филип'ян 1:1-11)

1. Павло пропонує типові привітання. (1:1-2)
2. Він висловлює подяку за святих там. (1:3-11)

Б. Служіння Павла під час рабства. (1:12-30)

1. Апостол запевняє читачів, що Бог використовує його ситуацію для просування євангелії. (1:12-18)
2. Він очікує скорого звільнення. (1:19-20)
3. Однак він готовий померти за Христа (1:21-26) і заохочує філіппійців бути сміливими у своїй вірі. (1:27-30)

С. Радість у Христі. (2:1-18)

1. Павло закликає тамтешніх християн мати в собі розум Христа. (2:1-11)
2. Він заохочує їх «сяяти, як зірки у всесвіті», коли вони співпрацюють з Божими цілями. (2:12-18)

Д. Павло посилає до них Тимофія та Епафродита. (2:19-30)

Минулі та теперішні потреби Е. Пола. (Филип'ян 3:1-21)

1. Павло згадує свій статус єврея. (3:1-6)
2. Вважає все це втратою заради пізнання Христа. (3:7-11)
3. Він заохочує їх йти до мети, «для якої Бог покликав мене до неба у Христі Ісусі». (3:12-21)

Принципи радісного життя Ф. Пола. (Филип'ян 4:1-23)

1. Він закликає до єдності. (4:1-3)
2. Він заохочує залежність від Бога та зосередження на благородних речах. (4:4-9)
3. Він говорить про секрет задоволення. (4:10-13)
4. Він дякує їм за подарунок. (4:14-20)

Г. Заключні слова та благословення. (Филип'ян 4:21-23)

IV. Ключові теми книги.

А. Ставлення Павла до труднощів і страждань. (Филип'ян 1:12-18)

1. Апостол дотримувався думки, що його кайдани служили просуванню євангелії та справи Ісуса Христа. (1:12-14)
2. Проте з причин, які нам невідомі, деякі в Римі були збентежені

або погрожували присутністю Павла як в'язня. (1:15-17)

- a. Можливо, вони були збентежені тим, що апостол був ув'язнений, як звичайний злочинець, і хотіли показати, що церква може рости без нього.
  - b. Можливо, деякі провідники тамтешньої церкви відчували загрозу своїй присутності.
  - в. Якими б не були деталі, нам кажуть, що їхні мотиви проповідання євангелії були нещирими.
3. Оскільки їхня проблема була не доктринальною, а особистою, Павло просто радів тому, що Євангеліє проповідується. (1:18)

Б. Ісус Христос — Людина, Бог, Спаситель (Филип'янам 2:5-11)

1. У своєму заклику до єдності християн у Филипах Павло закликав їх наслідувати розум Ісуса. (2:1-5)
2. Описуючи смирення, яке виявив наш Господь, Павло написав один із найкрасивіших і найзначущіших текстів у Біблії.
  - a. Ми не знаємо, чи це сучасний гімн, який співали ранні християни, чи власний вірш Павла.
  - b. Незважаючи на це, у ньому просто і красиво простежується шлях Христа від його передвтіленого стану до його нинішнього піднесення.
3. Ісус Христос є Богом. (2:6; пор. Івана 1:1-3; Колосян 1:15-20; 2:9)
4. Ісус Христос став людиною. (2:7; Івана 1:14; Євреїв 4:15)
5. Ісус Христос підноситься як наш Господь. (2:8-11; Євреям 12:2; Марка 16:19)

С. Секрет задоволення

1. Після того, як Павло подякував филип'янам за їхній дар, він заявляє, що пізнав таємницю задоволення. (4:10-12)
2. Секрет міститься в Посланні до Филип'ян 4:13: «Я все можу в Тім, Хто дає мені силу».

КОЛОСЯНИ

вступ: Лист до Колосян унікальний тим, що Павло ніколи не відвідував цю церкву особисто. (пор. Колосянам 2:1) Проте, ймовірно, він був заснований як наслідок тривалого служіння Павла в Ефесі. У листі Павло звернувся до культової ересі, яка спалахнула в тамтешній

церкві. Він надіслав листа до Колосів через Тихіка. (Колосян 4:7-8)

Ім'я-Книга названа на честь церкви, яка отримала листа. (тобто - Колоси)

автор— Павло (Колосянам 1:1) з домашнього арешту в Римі. (61 рік нашої ери)

призначення— Лист був написаний насамперед для доктринальної стабілізації церкви. На церкву вплинуло хитре, але єретичне вчення, проти якого Павло написав.

I. Передісторія книги.

A. Місто Колоси.

1. Місто було розташоване в долині Лікус приблизно в 100 милях на схід від Ефеса.
  - a. Лаодикія та Гіераполь (Колосянам 4:13) були розташовані неподалік.
  - b. Колоси були в районі Фрігії, частини римської провінції Азія.
2. У перський період (500-400 рр. до н. е.) Колоси були на головному торговому шляху.
  - a. Ксеркс, перський цар, розташувався там табором, коли він прямував до Греції в 480 році до нашої ери.
  - b. Кір також розташувався там під час походу проти Артаксеркса в 401 році до нашої ери.
3. У першому столітті нашої ери Лаодикея та Гіераполь випередили Колоси як комерційний центр.
  - a. На час написання Павла місто було відоме переважно виробництвом темної блискучої чорної вовни під назвою colussinus.
  - b. Місто не мало політичного значення і вважалося найменш важливим містом, до якого Павло звертався з листом.

B. Церква в Колосах.

1. Павло залишався в Ефесі приблизно три роки бл. 52-55 роки нашої ери. (пор. Дії 19:1—20:1)
  - a. Звідти він і його колеги проводили євангелізацію по всій провінції Азії. (Дії 19:10)
  - b. Мабуть, на одному з них заснована церква.

2. Через п'ять чи шість років Павло отримав інформацію про Колосянську церкву через Епафраса. (1:7-8)
  - а. Загалом звіт був позитивним і обнадійливим. (1:3-6; 2:5)
  - б. Але був і привід для серйозного занепокоєння. (2:8)
3. Унікальна ересь захопила церкву в Колосах.
  - а. Здається, це була химерна суміш аскетизму (суворого самозречення, як у відлюдника), юдейського законництва та якогось філософського містицизму.
  - б. Ересь поєднувала елементи грецької філософії та міфології (2:8) з юдейським законництвом. (2:16)
  - в. Воно заклиало до поклоніння ангелам. (2:18)
  - д. Воно мало елементи гностицизму. (2:9)
  - д. Ця ересь вихвалялася видіннями та вищими знаннями. (2:18б, 23а)
4. Лист Павла був насамперед спрямований на те, щоб боротися з цим фальшивим вченням і закликати церкву повернутися до твердої віри.

II. Основний меседж книги.

- A. Як зазначено в розділі «Історія», основною метою послання було спростувати та докорити лжевчення, яке було викрито колосянам.
- B. Проти цієї ересі апостол представляє повну достатність Ісуса Христа.
- C. «Бо в Христі вся повнота Божества живе в тілесній формі, і вам дано повноту в Христі, який є головою над усією силою та владою». (Колосян 2:9-11)

III. План книги.

- A. Вступ. (Колосян 1:1-14)
  1. Лист починається коротким привітанням (1:1-2) і словом подяки за церкву в Колосах. (1:3-8)
  2. Павло хвалить їхній духовний розвиток. (1:9-12)
  3. Він прославляє спасительну силу Христа. (1:13-14)
- B. Верховенство Христа. (Колосян 1:15-29)
  1. Павло проголошує, що Христос є вищим у всьому:
    - а. У творенні. (1:15-17)

- б. У церкві. (1:18)
    - в. У роботі примирення. (1:19-23)
  - 2. Павло підтверджує свою місію як проповідування цієї «таємниці» язичникам. (1:24-29)
- C. Застереження щодо ересі. (Колосян 2:1-23)
- 1. Павло висловлює особисту стурбованість колосянами. (1-7)
  - 2. Він заявляє, що їм потрібен Христос. (8-15)
  - 3. Він засуджує конкретні принципи лжевчення, яке вони отримують. (16-23)
- D. Апостол закликає до святого життя. (Колосян 3:1—4:6)
- 1. Оскільки ми «воскресли з Христом» після нашої смерті для гріха та поховання у водній могилі хрищення, наші почуття повинні бути зосереджені на речах вище. (3:1-4)
  - 2. Християни повинні відкинути злі речі (3:5-11) і одягнутися в святі речі. (3:12-17)
  - 3. Павло закликає до належних сімейних стосунків:
    - а. У шлюбі. (3:18-19)
    - б. Між батьками і дітьми. (3:20-21)
    - в. Між панами і слугами. (3:22—4:1)
  - 4. Кожен християнин повинен бути пильним і молитися. (4:2-6)
- E. Висновки. (Колосян 4:7-18)

IV. Ключові теми книги.

A. «Колосська ересь».

- 1. Ми вже коротко, широко розглянули дивну ересь, яка загрожувала церкві в Колосах.
- 2. Одним із ключових компонентів цієї фальшивої доктрини, здається, була дивна єврейська форма гностицизму.¹⁸
  - а. Грецьке слово гнозис означає знання.
  - б. Гностики були культовою групою, яка претендувала на особливе просвітництво.
  - в. Вони розвинули релігію, засновану на гордості, навчаючи, що божественні таємниці можна зрозуміти вищим інтелектом.
  - д. Гностики вчили, що дух — добро, а матерія — зло, звідси і аскетичні практики.
  - д. Через свою доктрину про добро/зло духу/матерії вони вважали,

що вони не можуть бути змішані, таким чином заперечуючи повну божественність Ісуса Христа.

[1] Вони вірили в ієрархію божеств.

[2] До 2 століття нашої ери гностики вважали, що між Богом і людиною є чотирнадцять кроків.

3. Незважаючи на те, що багато запитань про специфіку цього дивного культу залишаються без відповіді, лист Павла прояснює деякі аспекти цього:
  - a. Це було спокусливо. (2:4)
  - b. Воно апелювало до інтелектуальної елітарності. (2:8)
  - v. Воно базувалося на людській традиції. (2:8)
  - d. Це було легалістично. (2:16-20)
  - d. Єресь аскетична (суворе самозречення, сувора зовнішність, манери чи ставлення) за своєю природою. (2:23)
  - f. Це передбачало поклоніння іншим істотам. (2:18)
  - g. Це атакувало достатність Христа.
4. Дивовижно, але протягом віків тисячі культів приходили і зникали, кожен з яких характеризувався більшістю або всіма вищезазначеними.

В. Вседостатність Ісуса Христа.

1. Для боротьби з колосіянською єрессю Павло просто представив вседостатність Христа.
2. Ісус Христос втілює повноту божества. (1:19; 2:9)
3. «Повнота» або відчуття мети, якого ми прагнемо, походить не від:
  - a. Людська мудрість. (2:8)
  - b. Обрізання руками чоловіків. (2:11)
  - v. Що ми їмо або п'ємо. (2:16)
  - d. Дотримання особливих днів. (2:16)
  - d. Поклоніння ангелам або іншим істотам. (2:18)
  - f. Аскетизм. (2:23)
4. Ми маємо повноту, коли в нас є Ісус Христос! (2:13-15)

І СОЛУНЯН

вступ:Перше послання до солунян, ймовірно, є другим раннім канонічним посланням Павла. На відміну від другого послання до Фессалонік, цей лист має позитивний тон. Павло знаходить багато речей, які можна похвалити про тамтешню церкву, і хоче роз'яснити

деяку плутанину щодо другого пришествя Христа.

Ім'я— Книга названа на честь церкви, яка спочатку її отримала.
(тобто - Салоніки)

автор— Павло. (1 Солунян 1:1; 2:18)

призначення— Ключовою метою Павла, коли він написав до Фессалонікійців, було довести свою любов до тамтешніх християн. Другою метою написання було роз'яснити правду про повернення Господа.

I. Передісторія книги.

A. Місто Фессалоніки.

1. Географічно воно було розташоване в 100 милях на захід від міста Філіппи в гирлі затоки Терма.
2. Фессалоніки були розташовані в області Македонія і були її головним містом.
  - a. У міру розвитку морського порту Салоніки стали комерційно орієнтованим містом.
  - b. Лояльне римське місто, воно було оголошене «вільним містом» у 42 році до нашої ери
  - в. У часи Нового Завіту населення міста становило близько 200 тис.
3. У місті було досить велике єврейське населення, але воно було переважно грецьким.

B. Церква в Солуні.

1. Церква була заснована в Солуні під час другої місіонерської подорожі Павла.
  - a. Під час цієї подорожі Павла попросили покинути Філіппи. (Дії 16:39-40)
  - b. Звідти він відправився до Фессалонік, де розпочав свою євангелізаційну працю в синагозі. (Дії 17:2-3)
    - [1] Деякі навіренні були там. (Дії 17:4)
    - [2] Єврейська опозиція розпалила бунт і висунула фальшиві звинувачення проти Павла. (Дії 17:5-9)
    - [3] Товариші Павла запропонували «заставу миру» для звільнення Павла, і він покинув місто вночі.
- в. Пробувши в Фессалоніках лише короткий час, Павло

переїхав до Верії (Дії 17:10), звідки він знову був змушений залишити через бунт.

d. З Верії Павло переїхав до Афін, а потім до Коринфа. (Дії 17:11—18:4)

[1] З Афін Павло відправив Тимофія назад до Фессалонік. (3:1-2)

[2] Сила і Тимофій знову приєдналися (Дії 18:5), і Тимофій приніс звіт про стан церкви в Солуні. (3:6-8)

2. У Коринті Павло написав і надіслав свого першого листа до солунян.

3. Послання датовано 51 роком нашої ери.

II. Повідомлення книги.

A. Головне повідомлення книги — очікування другого пришествя Ісуса Христа.

B. Бо сам Господь зійде з неба, з гучним наказом, з голосом архангела та з Божою сурмою. (4:16)

III. План книги.

A. Стосунки Павла з церквою в Солуні. (1:1—3:13)

1. Після короткого привітання (1:1) Павло висловлює подяку за стан церкви в Солуні. (1:2-10)

2. Він розповідає про обставини свого служіння там. (2:1-16)

3. Павло каже солунянам, що він дуже хоче їх побачити. (2:17-20)

4. Він пояснює, що Тимофія було послано, щоб утвердити їх у вірі. (3:1-5)

5. Тимофій повернувся з обнадійливим звітом про їхню віру. (3:6-10)

6. Павло молиться про їх подальше зміцнення Господом. (3:11-13)

B. Наставлення святих. (1 Солунян 4:1—5:28)

1. Апостол навчає християн жити святим і праведним життям. (4:1-12)

2. Він описує, що станеться, коли Господь прийде знову. (4:13-18)

3. Він дає поради щодо особистого ставлення та поведінки, пов'язаної з другим пришествям. (5:1-22)

4. Заключні слова. (5:23-28)

IV. Ключові теми книги.

А. Друге пришестя Господа.

1. Один з кожних 25 віршів у Новому Завіті стосується другого пришестя Ісуса Христа.
2. Свідoctва про це надходять з різних джерел.
  - а. Ісус неодноразово обіцяв, що прийде знову. (Матвія 25:31 і далі; Івана 14:3 тощо)
  - б. Апостоли проголосили це.
    - [1] Петро. (Дії 3:19-20; II Петра 3:3-10)
    - [2] Павло. (4:16; I Коринтян 15:23)
    - [3] Джон. (Об'явлення 1:7)
  - в. Ангели навіть сказали, що він прийде знову. (Дії 1:11)
3. Перший прихід Христа в цей світ був відзначений смиренням і смиренністю; його другий прихід буде відзначений славою, блиском і тріумфом. (1:7-10)
  - а. Він прийде «тілесно» і зримо. (Дії 1:11; 1 Солунян 4:16; Филип'ян 3:21)
  - б. Прибуття буде раптовим і без попередження. (4:16; 5:2; 1 Коринтян 15:52а)
  - в. Мертві воскреснуть. (4:13-14; 1 Коринтян 15:52а)
  - д. Живі будуть змінені й «підхоплені в повітрі» разом із воскреслими мертвими.
  - д. Усе людство постане перед Господом на суд. (Матвія 25:32; Об'явлення 20:12)
  - ф. Відбудеться вічне розлука, і всім людям буде винесено остаточний вирок. (Матвія 25:33-34, 41)
  - г. Земля буде знищена. (II Петра 3:10)
  - ч. Царство буде передане Отцеві. (I Коринтян 15:24)
4. Роздуми про те, коли відбудеться це повернення, безглузді та безплідні.
  - а. Протягом багатьох років багато людей стверджували, що знають точний час повернення Ісуса.
  - б. Щоразу, коли хтось стверджує, що призначає дату другого пришестя Христа, він автоматично позначає себе як лжепророка. (пор. Матвія 24:42; 25:13; Марка 13:32; II Петра 3:10)
5. Якою б не була дата, християнин має бути готовим до своєї паросії, що грецькою мовою означає друге пришестя.¹⁹(5:4)

Б. Життя у світлі приходу Христа.⁷

1. Вчення про Друге пришествя Христа, Суд і нагороду небес є нашою мотивацією бути вірними своєму покликанню. (ІІ Петра 3:11-14)
2. Перше солунське послання Павло завершує практичними настановами у світлі майбутнього. (пор. 5:16-24)

II СОЛУНЯНСЬКИЙ

вступ:Написання I і II Послань до Фессалонікійців відокремлює не більше кількох місяців. Перший лист стосувався деякого непорозуміння щодо другого пришествя Ісуса Христа. Наприклад, дехто боявся, що ті, хто вже помер, не зможуть брати участь у тій славетній події (1 Солунянам 4:13-18). Інші міркували про час або дату приходу Ісуса. (5:1-4)

Незважаючи на те, що Павло звернувся до цих занепокоєнь у своєму першому листі до Фессалонік, проблеми та неправильне сприйняття погіршилися. (2:1 і далі) Через те, що солуняни звернулися до першого листа Павла, вони були глухі до вуха, його друге послання набуло набагато різкішого та твердішого тону.

Ім'я— Лист названо на честь людей, які спочатку його отримали.

автор— Павло (II Солунянам 1:1; 3:17)

призначення— Друге послання до Фессалонікійців було написано з двох ключових причин:

1. виправити помилку про «день Господній».
2. Говорити про дисципліну проблемних віруючих.

I. Передісторія книги.

A. Перший солунський лист був написаний і надісланий з Коринфа в 51 році нашої ери.

B. Другий солунський лист, написаний протягом кількох тижнів або місяців після першого.

1. Пол отримав оновлений усний звіт про ситуацію там. (II Солунян 3:11)
2. Очевидно, серед християн поширювався підроблений лист. (II

Солунян 2:2-3)

3. Тому Павло відчував обов'язок негайно відповісти на ці проблеми.

С. Дата II Фессалонікійців, ймовірно, припадає на кінець 51 року нашої ери.

II. Основний меседж книги.

В. Як і перший лист до солунян, цей лист головним чином стосується другого приходу Ісуса.

Б. Павло рішуче закликає солунян твердо стояти на вченні, яке вони вже отримали, і не піддаватися фальшивому вченню та безглуздим спекуляціям.

С. «Того дня, коли Він прийде, щоб бути прославленим у Своїм святому народі і щоб Йому дивуватися серед усіх тих, хто увірував. Це стосується і вас, тому що ви повірили нашому свідченню вам».
(1:10)

III. План книги.

А. Особисті зауваження. (II Солунян 1:1-12)

1. Привітання. (1:1-2)

2. Павло виголошує молитву вдячності за солунян. (1:3-12)

В. Додаткове вчення про другий прихід Ісуса. (2:1 — 3:18)

1. Павло заперечує, що він навчав, що паросія неминуча. (2:1-2)

2. Фактично, Господь не повернеться, доки не буде виявлено «людина беззаконня». (2:3-12)

3. Він закликає до непохитної віри та молитов за нього. (2:13—3:5)

4. Він рекомендує дисциплінувати тих, хто фальшиво навчає про друге пришествя. (3:6-15)

5. Лист закінчується словами:

а. Молитва. (3:16)

б. Благословення. (3:17-18)

IV. Ключові теми книги.

А. Хто є «людиною беззаконня» в 2 Солунянам 2:1-12?

1. Характеристики:

- a. Людина беззаконня буде виявлена перед Днем Господнім. (вірш 3)
  - b. Він очолить повстання. (вірш 3)
  - v. Він буде «противитися всьому, що зветься Богом або чому поклоняється, і підноситиметься над ним». (вірш 4)
  - d. Він сяде в «Божий храм», проголошуючи себе Богом. (вірш 4)
  - d. Його прихід супроводжуватиметься всілякими підробленими чудесами, ознаками та чудами (в. 9)
  - f. Він принесе з собою всіляке зло, щоб обдурити тих, хто гине. (вірш 10)
2. Які можливості його особистості?
- a. Преміленіалісти ототожнюють «людину беззаконня» з Антихристом (і далі 1 Івана 2:18) — нібито остаточним уособленням зла, яке з'явиться безпосередньо перед 2-м пришестям Ісуса Христа та його встановленням 1000-річного правління.
  - b. Багато протестантів ототожнюють людину беззаконня з папством католицизму.
  - v. Інші ототожнюють людину беззаконня з римським імператором або імператорами, які переслідували ранню церкву (наприклад, Нерон або Доміціан).
  - d. Інша можливість відкидає ідентифікацію з будь-якою конкретною особою, але асоціює людину беззаконня з духом бунтарства та непокори.
3. Хто він/був?
- a. Через необґрунтовані спекуляції, які є основою преміленіалізму, ця можливість є неправдоподібною.
  - b. Хоча Папа заявляє, що є «намісником Христа», він не претендує на те, щоб бути Богом.
  - v. Ідентифікація людини беззаконня як римського імператора (або лінії імператорів) цілком можлива.
    - [1] ст. 4 — римські імператори (наприклад, Доміціан) зневажали божество і вимагали поклонятися їм як богам.
    - [2] ст. 6-7 — Те, що, можливо, «стримувало» людину беззаконня, могло бути останніми залишками римської демократії.
    - [3] ст. 8 — Ісус знищить його під час Свого приходу.
    - [4] ст. 9-10 — Буде багато підроблених знаків і чудес, пов'язаних із людиною беззаконня. Це могло бути

відсиланням до імітації священства, яке Доміціан створив для поклоніння йому.

[5] Нарешті, завуальовані згадки Павла про цю особу були б зрозумілою спробою уникнути урядового придушення та переслідувань з боку римського намісника.

d. Ідея про те, що людина беззаконня представляє триваючу боротьбу між християнством і сатаною, є наступним найбільш імовірним тлумаченням.

[1] 1 Івана 2:18 стверджує, що з плином часу з'явиться багато антихристів.

[2] Це тлумачення полягає в тому, що кожного разу, коли зло стає реальною загрозою для подальшого існування християнства, Господь прийде і усуне загрозу.

[3] Проблема з таким тлумаченням полягає в тому, що текст, здається, стосується конкретної особи чи осіб.

d. Відверто кажучи, треба визнати, що ніхто не може ототожнювати людину беззаконня з догматичною специфікою.

В. Що щодо «ознак» другого пришестя?

1. У кожному поколінні прихильники сенсацій вказують на землетруси, війни, вулкани та інші лиха як на ознаки того, що прихід Господа близький.
2. Багато з цих осіб вказують на ознаки Матвія 24:5-31 як на показники його паросії.
  - a. Це були ознаки, які передвіщали знищення Єрусалиму в 70 році нашої ери. (Матвія 24:1-3)
  - b. Ісус конкретно сказав, що все це виповниться в його власному поколінні. (Матвія 24:34)
3. Навпаки, Ісус проголошує, що не буде дано жодного знаку, який би проголосив Його друге пришестя. (Матвія 24:36-44)
4. Деякі ранні християни очікували появи Ісуса в будь-який момент.
  - a. Дехто навіть перестав працювати і весь час проводив у очікуванні. (II Солунян 3:6-10)
  - b. Павло наставляв солунян, що людина беззаконня буде першою. (II Солунян 2:3)
  - v. Враховуючи варіанти його особи, описані раніше, ця умова, очевидно, виконана.
5. Отже, ми готові до повернення Христа, не прив'язуючи нашу віру до суб'єктивної інтерпретації передбачуваних ознак.

С. Солунська проблема з неробством. (3:6-13)

1. Деякі християни в Солуні вирішили, що оскільки Ісус прийде негайно, немає потреби працювати.
  - а. Ці люди стали «негідними» (вірші 6-8) і зайнятими. (v.11)
  - б. Павло сказав, що їхня поведінка суперечить прикладу, який він подав, перебуваючи серед них. (в. 7-9)
2. Павло викладає принцип у вірші 10: «Удень і вночі ми щиро молимося, щоб знову побачити вас і доповнити брак вашої віри».
3. Ця команда багато в чому говорить про наш сучасний менталітет прав.

Я ТИМОФІЙ

вступ: Молодий проповідник Тимофій був не дуже щасливий у своїй церкві в Ефесі. Павло пише цього листа, щоб підбадьорити його. У трьох «пастирських посланнях» (I та II до Тимофія та Тита) Павло використав грецьке слово *pistos* (вірний) принаймні сімдесят разів. У кожному розділі проходить тема: будьте вірними Слову, будьте вірними своєму завданню та будьте вірними людям, яким ви служите.

I Тимофія має як негативну, так і позитивну мету. З негативного боку, це заохочує протистояння лжевченням і лжевчителям. Позитивно, це заохочує здібне керівництво Церкви, яке вестиме її до виконання її місії. Загалом, ми можемо сказати, що цей лист дає пораду щодо життя місцевої церкви.

автор: Апостол Павло, як зазначено у привітанні (1 Тимофія 1:1).

Внутрішні докази, безумовно, підтверджують Павла як автора, особливо посилання на його раннє життя (1 Тимофію 1:13) і близькі стосунки між автором і Тимофієм. (1 Тимофія 1:2; пор. Філіппійців 2:22)

одержувач: Тимофій, «правдивий син у вірі» Павла (1:2-8).

A. Тимофій вперше знайомиться з Дією 16:1-3, де ми дізнаємося, що його мати була єврейкою (пор. також 2 Тимофію 1:5; 3:14-15), а батько греком.

B. Брати в Лістрі та Іконії добре відгукнулися про нього, Павло хотів, щоб молодий учень подорожував з ним, і тому наказав йому зробити обрізання, щоб пристосувати євреїв, яких вони прагнуть проповідувати. Це поклато початок довгим стосункам спільного служіння в роботі Господа, під час яких Тимофій служив Павлу, як син своєму батькові. (Филип'ян 2:19-24). Така послуга включала:

1. Подорож з Павлом.
2. Залишення в нових зборах, коли Павло мав піти раптово. (Дії 17:13-14)
3. Повертаючись назад, щоб заохотити такі конгрегації. (I Фес. 3:1-3)
4. Служити особистим емісаром Павла. (1 Коринтян 16:10-11; Филип'ян 2:19-24)

В. Тимофій мав честь приєднатися до Павла у привітанні кількох послань, написаних Павлом (II Коринтян 1:1; Филип'ян 1:1; Колоссян 1:1; I Солунянам 1:1; II Солунянам 1:1), і з цих послань ми дізнаємося, що Тимофій був з Павлом під час його ув'язнення в Римі.

Г. Таке вірне служіння допомагає нам зрозуміти, чому Павло залишив його в Ефесі. (1 Тимофія 1:3)

III. Час і місце написання.

А. Деякі коментатори (такі як Барнс) вважають, що Павло, можливо, написав Перше послання до Тимофія після тривалого перебування в Ефесі та від'їзду до Македонії під час своєї третьої місіонерської подорожі. (пор. Дії 19:1-41; 20:1-3). Це означає, що його складено приблизно в 58-59 роках нашої ери.

Б. Загальна думка полягає в тому, що Павло написав це послання з Македонії після свого першого ув'язнення в Римі. (пор. Дії 28:16, 30-31)

IV. Мета послання: Павло залишив Тимофія в Ефесі з надзвичайною відповідальністю: наказати декому не навчати нічого, що суперечить «здоровій доктрині», яка була згідно з «славною Євангелією благословенного Бога». (1 Тимофію 1:3-11) Виконання цього обов'язку ускладнювалося молодістю Тимофія та природною сором'язливістю. (1 Тимофію 4:11-12; пор. II Тимофію 1:7-8) Хоча Павло сподівався прийти сам, він тим часом пише Тимофію, щоб направляти його. (1 Тимофія 3:14-15)²⁰Тому Павло пише:

А. Навчати Тимофія, як поводитися під час управління справами церкви. (1 Тимофія 3:14-15)

Б. Підбадьорювати Тимофія, даючи поради щодо його власного духовного розвитку. (1 Тимофія 4:12-16)

С. Навчати християн поводитися.

V. Тема послання:

Цей лист адресований молодому євангелістові, якому доручено працювати з громадою та скеровувати їх правильним шляхом. Усе, що написано, покликане допомогти як йому, так і зборам у доктрині та поведінці. Відповідною темою для цього послання може бути: «Здорова доктрина для збору та його проповідника».

VI. Ключові вірші.

«Це я пишу вам, хоч я сподіваюся незабаром прийти до вас; але якщо я затримаюся, я пишу, щоб ви знали, як вам поводитися в домі Божому, який є церквою Бога живого, стовпом і опорою правди».(1 Тимофія 3:14-15)

VII. План листа.

A. Вступ (1:1-2)

B. Звинувачення щодо здорової доктрини. (1:3-20)

1. Викладання здорової доктрини. (1:3-11)
2. Подяка за ласку і милість Господню. (1:12-17)
3. Відповідальність Тимофія. (1:18-20)

C. Загальні вказівки щодо церкви. (2:1-3:13)

1. Практика молитви. (2:1-8)
2. Інструкція для жінок. (2:9-15)
3. Вимоги до церковних служителів. (3:1-13)
  - а. Для єпископів [точніший переклад — наглядачі]. (3:1-7)
  - б. Для дияконів. (3:8-13)

Г. Поради Тимофію. (3:14-19)

1. Мета Павла в написанні. (3:14-16)
2. Пам'ятайте про попередження Духа про відступництво. (4:1-6)
3. Вправляйтеся в благочесті. (4:7-16)

Е. Інструкції щодо членів церкви. (5:1 - 6:19)

1. Підтримуйте належні стосунки. (5:1-2)
2. Щодо вдів. (5:3-16)
3. Щодо старост. (5:17-25)
4. Щодо слуг. (6:1-2)
5. Щодо вчителів, мотивованих жадібністю. (6:3-10)
6. Щодо самого Божого чоловіка. (6:11-16)
7. Щодо багатих. (6:17-19)
8. Заключне доручення Тимофію. (6:20-21)

VIII. Ключові теми листа.

A. Організація помісної церкви.

B. Догляд за вдовами.

C. Приклад благочестивого життя.

D. Вживання вина (збродженого чи незбродженого) Тимофієм.

II ТИМОФІЯ

вступ:Хронологічно II Тимофію є останнім із натхненних листів Павла. Написана з в'язниці в Римі, апостол чітко усвідомлює, що його страта неминуча. Це дуже особистий лист літнього апостола до його молодшого колеги. У листі наголошується на необхідності берегти скарб Євангелія (1:14) і продовжувати служіння, передане йому Павлом. (2:2)

Ім'я— Книга названа на честь Тимоті, молодшого колеги та дублера Пола.

Автог— Павло. (II Тимофія 1:1)

призначення— Павло написав Тимофію:

А. Заохочуйте його бути сильним і вірним у своєму служінні.

Б. Попередьте його про неприємності, які чекають на церкву.

С. Попросіть, щоб він приїхав до Риму.

I. Передісторія книги.

А. Мало що відомо про життя та діяльність Павла між його звільненням із домашнього арешту в Римі (весна 62 р. н. е.) і його другим ув'язненням там (літо або осінь 64 р. н. е.).

1. Можливо, він здійснив поїздку до Іспанії, як і планував. (Римлянам 15:28)

2. Протягом цього періоду Павло міг працювати з Тимофієм в Ефесі та перед тим, як відправитися до Македонії.

Б. Очевидно, Павло був заарештований у Троаді. (II Тимофія 4:13)

1. Раптовий і несподіваний арешт міг би пояснити потребу Павла в деяких його речах.

2. У своєму листі Павло вимагав свого плаща, своїх книг і пергаментів. (II Тимофія 4:13)

С. У цьому другому листі до Тимофія Павло розповів про свою особисту ситуацію.

1. Деякі з його вірних співробітників служили в інших церквах. (II

Солунян 4:10)

2. Інші колишні товариші покинули Павла у важкий час. (II Солунян 4:10)
3. З Павлом лише Лука, і апостол дуже хоче побачити Тимофія та Марка. (II Тимофія 4:9-11)

Г. Хоча Павло не розкриває обставин свого арешту, історія може пролити світло на причини його ув'язнення.

1. Велика пожежа знищила більшу частину міста Рим протягом дев'яти днів у липні 64 року нашої ери.
2. Населення Риму звинуватило Нерона в трагедії.
3. Щоб уникнути звинувачень, Нерон знайшов цапа відпущення в християнській громаді.
4. Послідувало інтенсивне локальне переслідування церкви, що призвело до багатьох жорстоких мученицьких смертей,
5. Павла, швидше за все, заарештували після цих подій.

Е. Хоча його страта здавалася неминучою та скорою (імовірно, страчена десь у 65 р. н. е.), Павло був упевнений у своїй вічній нагороді. (II Тимофія 4:6-8:18)

Ф. Цей лист був написаний Тимофію восени 64 року нашої ери.

II. Основний меседж книги.

А. Цей лист є особистим дорученням Тимофію бути вірним і непохитним у своєму служінні.

1. Павло заохочує його не соромитися свідчити про Господа. (1:8)
2. Він наставляє Тимофія бути готовим зносити труднощі, «як добрий воїн Христа Ісуса». (2:3)
3. Павло закликає молодого проповідника захистити свою особисту цілісність. (2:14-26)
4. Апостол застерігав Тимофія остерігатися лиходіїв і брехні викладачі. (3:1-9)

В. «Проповідуйте Слово; бути готовим в сезон і поза сезоном; виправляйте, докоряйте і заохочуйте — з великим терпінням і ретельними настановами». (4:2)

III. План книги.

А. Особисті вітання. (II Тимофію 1:1-2)

Б. Заохочення бути вірним. (1:3—2:13)

1. Павло згадує свою любов і вдячність до Тимофія. (1:3-7)
2. Він закликає Тимофія не соромитися євангелії. (1:8-10)
3. Павло згадує своїх колег, які залишили його і були йому вірні. (1:11-18)
4. Апостол заохочує Тимофія бути вірним. (2:1-7)
5. Він нагадує своєму протеже, що Христос вірно захистить і надати сили тим, хто вірний Йому. (2:8-13)

С. Схвалений Богом працівник. (II Тимофію 2:14-26)

1. Тимофія заохочують уникати непотрібних суперечок. (2:14-19)
2. Він також заохочує його бути чистим у житті та доктрині. (2:20-26)

Д. Попередження про безбожність в останні дні.

1. Павло розповідає Тимофію про будь-яку погану поведінку. (3:1-9)
2. Павло закликає молодого проповідника міцно триматися священних писань і вчень Павла. (3:10-17)
3. Апостол дає Тимофію останній наказ проповідувати здорову доктрину. (4:1-5)

Е. Заключне слово. (II Тимофію 4:6-22)

1. Павло розповідає про свою неминучу смерть. (4:6-8)
2. Він ділиться з Тимотію особистою інформацією про товаришів. (4:9-15)
3. Павло проголошує, що Господь був з ним у всіх цих випробуваннях. (4:16-18)
4. Останні привітання та благословення. (4:19-22)

IV. Ключові теми книги.

Духовний шлях А. Тимофія.

1. Очевидно, Тимофій був навернений під час першої місіонерської подорожі Павла.
2. Коли Павло вирушив у свою другу місіонерську подорож, його супроводжував лише Сила. (Дії 15:40)
3. Однак Тимофій приєднався до них у Лістрі. (Дії 16:1)
  - а. Його мати Євніка також була віруючою. (Дії 16:1; 2 Тимофія

1:5)

- b. Однак його батько був невіруючим греком. (Дії 16:1)
- 4. Тимофій мав певні недоліки та перешкоди для ефективного учнівства.
  - a. Його домашнє життя залишало бажати кращого. (Дії 16:1-2)
  - b. Мабуть, у нього були хронічні проблеми зі здоров'ям. (1 Тимофія 5:23)
  - v. Ймовірно, у нього були проблеми з сором'язливістю та боязкістю. (1:7)
- 5. Тимофій також мав деякі великі активи.
  - a. Була в нього благочестива мати і бабуся. (1:5)
  - b. Він отримав чудову підготовку з Писань. (3:15)
  - v. Він був глибоко відданий Господу.
- 6. Тімоті став найближчим і найнадійнішим співробітником Павла.
  - a. Двічі Павло називає його своїм «сином у вірі» (1 Тимофію 1:2; 2 Тимофію 1:2).
  - b. Павло сказав: «У мене немає нікого, як він». (пор. Філіппіни 2:19-22)
  - v. Знаючи, що наближається його страта, Пол хоче, щоб Тімоті був поруч. (4:9)

V. Натхнення та мета Святого Письма.

- 1. «Усе Писання натхнене Богом і корисне для навчання, докору, виправлення та виховання в праведності, щоб Божа людина була до всякого доброго діла готова». (3:16-17)
- 2. Грецьке слово, перекладене як «Богонатхненний» (NIV) або «даний через натхнення від Бога» (KJV), є *theopneustos*.
- 3. Доктрина натхнення стосується надприродного процесу Святого Духа, який скеровує певних осіб говорити та писати авторитетне Слово Боже.
  - a. Процес натхнення не заперечував індивідуальної манери авторів.
  - b. Дух використовував різницю в минулому та особисті інтереси, щоб ефективно передати Божу правду.
- 4. У Святому Письмі є багато тверджень щодо натхнення.
  - a. Ісус підтвердив натхненний характер Старого Завіту. (Матвія 5:17-18; Івана 10:35)
  - b. Він уповноважив апостолів бути агентами Його натхненого Слова. (Івана 14:26; 16:13; Матвія 18:18)

- в. Другий лист Петра містив, по суті, те саме. (II Петра 2:21)
5. Різниця між теологічним консерватизмом і лібералізмом полягає у ставленні до Святого Письма.

С. Віра Павла перед лицем смерті. (II Тимофія 4:6-8)

1. Павло використовує кілька метафор, щоб зобразити свою неминучу смерть:
- а. Виливається як жертва виливання.
  - б. Вів хорошу боротьбу.
  - в. Закінчив гонку.
2. Через усе це, сказав Павло, «зберіг віру» і з упевненістю сподівався на свою нагороду.

ТИТ І ФІЛЕМОН

вступ: Через їх стислість Тит і Филімон були об'єднані. Хоча вони є частиною різних груп Святого Письма (тобто Тит є «пастирським посланням», а Филімону є «в'язничним посланням»), обидва написані благочестивим людям, пропонуючи цінні настанови.

Ім'я— Обидві книги названі на честь осіб, які їх отримали. (тобто Тит і Филімон)

автор— Автором обох книг є Пол. (Тита 1:1; Филімона 1:1)

призначення

А. Тит —

1. Павло написав цей лист:
- а. Нагадати Титу завершити необхідні організаційні справи в церкві на острові Крит.
  - б. Щоб заохочувати його навчати правильній доктрині та спростовувати лжевчителів.

Б. Филімон — Павло написав цього особистого листа своєму другу Филімону, щоб заступитися за раба Онисима.

I. Гло книг.

А. Тит

1. Тит був надійним і цінним товаришем Павла.
  - a. Дивно, але в Діяннях він не згадується.
  - b. Те, що ми знаємо про Тита, це його зв'язок із працями Павла.
2. Тит був греком.
  - a. Очевидно, він був навернений завдяки проповіді Павла. (Титу 1:4)
  - b. Павло не вимагав, щоб Тит був обрізаний. (Галатам 2:3)
  - в. Очевидно, Павло хотів наголосити «юдаїстам», що обрізання не є обов'язковою вимогою для навернення до Христа. (Галатам 2:4-5)
3. У період між написанням своїх листів до коринфян Павло послав Тита працювати з церквою в Коринті. (пор. II Коринтян 8:16-24)
4. Після звільнення зі свого першого ув'язнення в Римі Павло взяв Тита з собою на Крит і залишив його там наглядати за роботою. (Титу 1:5)
  - a. Крит - великий острів у Середземному морі.
  - b. Можливо, церква була заснована там через навернених євреїв у день П'ятидесятниці. (Дії 2:11)
  - в. Тит був там, щоб призначати старійшин і вирішувати певні проблеми.
  - d. Очевидно, Павло був у Нікополі й дуже хотів, щоб Тит приєднався до нього після закінчення роботи. (Тита 3:12)
5. В одному з пастирських послань Павло написав цей лист у 63 році нашої ери з Ефеса.

Б. Филимон

1. Лист до Филимона був одним із чотирьох тюремних послань (разом із посланнями до Ефесян, Филип'ян і Колосян), написаних під час першого ув'язнення Павла в Римі.
2. Послання до Филимона, очевидно, було написано одночасно з Посланням до колосян.
  - a. Очевидно, Филимон жив у Колосах.
  - b. Павло послав Тихика супроводжувати Онисима і передати листи. (Колосян 4:7-9)
  - в. Колосяни займалися загальноцерковними питаннями; Филимон звертається до особистої проблеми.
3. Щоб зрозуміти Філемона, потрібно мати певне уявлення про рабство в Римській імперії.
  - a. Вважається, що третину з половини населення Імперії в

- першому столітті складали раби.
- в. Рабство було особливо жорстоким у тій культурі.
- [1] Раби розглядалися як «живі знаряддя».
- [2] Їхнє життя, смерть і лікування були на розсуд господаря.
- [3] Рабів набували через бойові завоювання, народження, заборгованість тощо.
- в. У часи Нового Завіту деякий цивільний захист став надаватися рабам. Однак це був жорстокий і жахливий спосіб життя.
4. Онисим був рабом Филимона. (Филимон 18-19)
- а. Він утік до Риму.
- б. Більше того, він заволодів краденим майном.
5. Якось Онисим познайомився з Павлом і навернувся. (Филимон 10)
- а. Після свого навернення Онисим допомагав Павлу в його служінні. (Филимон 11-13)
- б. Усвідомлюючи моральний обов'язок погодитися з Филимоном, Павло відіслав Онисима назад з обіцянкою та проханням. (Филимон 12-14)

II. Основні меседжі книг.

A. Тит

1. Основна ідея цього листа полягала в тому, щоб надати Титу настанови та підбадьорення у виконанні його служіння на Криті.
2. «Це те, чого ви повинні навчати. Заохочуйте і докоряйте всім авторитетом. Не дозволяйте нікому зневажати вас». (Тита 2:15)

Б. Филимон

1. Основним посланням Филимона було спонукати Филимона прийняти, пробачити і навіть звільнити Онисима.
2. «Тож якщо ви вважаєте мене партнером, вітайте його так, як ви вітали б мене». (Филимон 17)

III. Конспект книг.

A. Тит

1. Вступ (Титу 1:1-4)
2. Павло нагадує Титу про завдання, які він повинен виконати під час перебування на Криті. (Титу 1:5)
3. Апостол нагадує йому про вимоги до чоловіків, які будуть призначені старійшинами. (Титу 1:6-9)

4. Павло попереджає його про лжевчителів, які будуть протистояти йому. (Тит 1:10-16)
5. Пол пропонує інструкції для навчання конкретних груп, зокрема:
  - a. Літні чоловіки (Титу 2:1-2)
  - b. Літні жінки. (Титу 2:3)
  - в. Молоді жінки. (Титу 2:4-5)
  - d. Молоді чоловіки. (Титу 2:6-8)
  - д. Раби. (Тит 2:9-10)
6. Апостол пише про благодать Божу, яка є основою моралі. (Тит 2:11-15)
7. Павло дає настанови щодо належної поведінки для всіх віруючих (Титу 3:1-7) і засуджує тих, хто живе інакше. (Титу 3:8-11)
8. Заключні зауваження. (Тит 3:12-15)

Б. Филимон

1. Вітання Павла Филимону. (Филимон 1-3)
2. Апостол висловлює вдячність за побожний характер Филимона. (Филимон 4-7)
3. Павло благає за Онисима. (Филимон 8-21)
4. Він говорить про своє бажання незабаром відвідати Филимона. (Филимон 22)
5. Заключне привітання. (Филимон 23-25)

IV. Ключові теми книги.

А. Життя проповідника. (Тит 2:7-8)

1. Павло каже Титу, що якість його життя має підтверджувати його вчення. (2:7)
2. Зокрема, Павло окреслив ці обов'язки:
  - a. Робіть те, що добре. (вірш 7)
  - b. У навчанні проявляйте чесність. (вірш 7)
  - в. Володіти «здоровістю мови». (вірш 8)
  - d. Говоріть те, що «не можна засуджувати». (вірш 8)
3. Ця модель та інструкція вічні.

В. Чому Павло наказав обрізати Тимофія, а не Тита?

1. Павло відмовився від обрізання Тита, щоб заспокоїти вчителів-юдаїстів. (Галатам 2:1-3)
2. Він обрізав Тимофія, коли молодий чоловік став частиною його місіонерської команди. (Дії 16:3)

3. У діях Павла немає непослідовності.
  - a. Тимофій був обрізаний не для того, щоб заспокоїти лжевчителів, а для того, щоб зробити його ефективнішим служителем євреїв.
  - b. Якби Тит був обрізаний, це поставило б під загрозу цілісність Євангелія.
- C. Служіння примирення.
  1. Швидке та наскрізне примирення між християнами є ключовою темою Святого Письма. (II Коринтянам 5:17-20; Матвія 5:9; 23, 24; 18:15; Івана 17:20-23; Ефесянам 4:31-32)
  2. Лист до Филимона є чудовою моделлю практичного, актуального, зосередженого на Христі примирення. Таке узгодження передбачає:
    - a. Молитва (в. 4-6)
    - b. Ввічливість (в. 8-9)
    - v. Конфіденційність (в. 10-14)
    - d. Особистий
    - d. Партнерство (в. 17-19)
  3. Ключ до примирення міститься в «Позбудьтеся всякої озлобеності, люті та гніву, сварки та наклепу разом із усією злобою. Будьте один до одного добрими та милосердними, прощаючи один одному, як і Бог у Христі простив вам». (Ефесянам 4:31-32)

ЄВРЕЇВ

вступ: Послання до євреїв є унікальним у своєму красномовному представленні Ісуса Христа як досконалого первосвященника та ідеальної жертви за гріх. Автор бачить, що все старозавітне одкровення прямо вказує на Ісуса, який виконує не лише конкретні пророцтва, але й наміри Старого Завіту.

автор — Невідомо. Внутрішні докази свідчать про те, що автор був християнином у другому поколінні (Євреям 2:3). Припущення, що книга була написана Павлом або Лукою, були відкинуті, перш за все тому, що грецький стиль дуже відрізняється від творів будь-кого з цих двох чоловіків. Той, хто писав Послання до Євреїв, був добре знайомий зі Старим Завітом, особливо з П'ятикнижжям і Псалмами, з 23 із 29 прямих цитат із цих книг. Серед інших пропонованих авторів

— Аполлос, Іван, Прискилла, Варнава та Філіп.

Місце написання— Можливо, Рим (як запропоновано в Євреям 13:24). Тимофій був із письменником. (Євреїв 13:23)

Час написання— Лист був написаний дуже рано. Посилання на старозавітні жертвоприношення припускають, що вони все ще проводяться, хоча храм було зруйновано, а жертвоприношення припинилися в 70 році нашої ери.

I. Довідкова інформація.

A. Одержувачі — Це послання не називає осіб, до яких воно адресоване. Але автор цілком очевидно спрямовує захист християнства на єврейську громаду, швидше за все на віруючих євреїв, які відчували тягу до традицій юдаїзму, які вони любили і шанували. Наприкінці II століття ця книга була добре відома як «Послання до євреїв».

B. Мета листа.

1. Показати перевагу Христового Завіту над Старим Заветом.²¹У всьому листі Ісуса Христа порівнюють із старозавітним одкровенням і показують, що він кращий за нього.
2. Підготувати єврейських християн до наближення падіння Єрусалиму. Єврейські християни, без сумніву, думали, що їхнє улюблене місто під правлінням їхнього Месії мало стати столицею світу. Натомість вони мали отримати шок свого життя. Одним ударом римської армії Священне місто мало бути знищено, Храм зруйновано, а Храмові обряди припинено.

II. Основний меседж листа:

«У минулому Бог багато разів і різними способами промовляв до наших прабатьків через пророків. Але в ці останні дні Він промовляв до нас через Свого Сина, Якого призначив спадкоємцем усього і через Якого створив всесвіт. Син є сьйвом Божої слави і точним відображенням Його істоти, що підтримує все Своїм могутнім словом. Після того, як він очистив гріхи, він сів праворуч від Величності на небі». (Євреям 1:1-3)

III. План листа.

А. Вступ. (1:1-4)

В. Перевага особистості Христа. (1:5 — 4:13)

1. Вищий за ангелів. (1:5-14)
2. Вищий як автор більшого спасіння. (2:1-9)
3. Вищий, як справжній чоловік. (2:10-18)
4. Вище Мойсея. (3:1-6)
5. Попередження: слухайте Його. (3:7-4:13)
  - а. Повстання заважає Божому народу відчутти спокій. (3:7-19)
  - б. Відчуйте Божий відпочинок, слухняно відповідаючи на слова Ісуса. (4:1-13)

С. Зверхність Христового Первосвященства. (4:14 — 7:28)

1. Довіра до Ісуса. (4:14-16)
2. Якості Первосвященника. (5:1-4)
3. Унікальні якості Христа. (5:5-10)
4. Попередження: не повертайтеся назад. (5:11-6:20)
  - а. Повільне просування до зрілості є проблемою.²²(5:11-14)
  - б. Не можна знову закласти основи віри. (6:1 -3)
  - в. Не можна повторно розіп'яти Ісуса. (6:4-8)
  - д. Тож терпіть. (6:9-12)
  - д. Упевнений, що Бог дотримає Свою обіцянку і що наше спасіння безпечне. (6:13-20)
5. Священство Христа є вищим за старозавітне. (7:1-28)
  - а. Він створений за зразком Мелхіседека, а не Левія. (7:1-14)
  - б. Це краще, оскільки:
    - [1] Це постійно. (7:15-19)
    - [2] Це було підтверджено клятвою Божою. (7:20-22)
    - [3] Це гарантовано нескінченним життям Христа. (7:23-25)
    - [4] Його служіння було здійснене однією жертвою. (7:26-28)

Д. Перевага Христової жертви. (8:1—10:39)

1. Завіт, який передбачає жертву Христа, є вищим. (8:1-7)
2. Старому Завіту завжди судилося бути заміненим. (8:8-13)
3. Старий завіт передбачав лише земне, символічне місце для жертвопринесення. (9:1-10)
4. Христос пожертвував Свою кров, а не кров тварин. (9:11 -14)
5. Його жертва викупила нас від гріха. (9:15-22)
6. Його раз і назавжди жертва була достатньою. (9:23-28)

7. Його раз і назавжди жертва забезпечує прощення і робить нас святими. (10:1-18)
8. Попередження: зберігати. (10:19-39)
  - a. Тримайтеся непохитно нашої надії на Нього. (10:19-25)
  - b. Навмисний гріх завжди тягне за собою осуд. (10:26-31)
  - v. Зберігайте довіру до Христа, незважаючи на страждання та переслідування. (10:32-39)
- E. Достатність віри: (11:1—13:19)
  1. Природа віри. (11:1 -3)
  2. Зал слави віри: (11:4-40)
    - a. Віра перед потопом. (11:4-7)
    - b. Віра Авраама і Сарри. (11:8-19)
    - v. Віра патріархів. (11:20-22)
    - d. Віра Мойсея. (11:23-28)
    - d. Віра покоління виходу. (11:29-31)
    - f. Віра інших. (11:32-38)
    - g. Обіцянка віри. (11:39-40)
  3. Реакція віри на дисципліну: (12:1-13)
    - a. Розгляньмо приклад Христа. (12:1-3)
    - b. Пам'ятайте, що Бог любить тих, кого Він карає. (12:4-11)
    - v. Тому терпите. (12:12-13)
  4. Відданість віри праведності: (12:14-29)
    - a. Важливість особистої святості. (12:14-17)
    - b. Слава теперішнього одкровення. (12:18-24)
    - v. Важливо відповідати Богові з благоговінням і благоговінням. (12:25-29)
  5. Закликання до вірних: (13:1-19)
    - a. Продовжуйте любити інших. (13:1-5a)
    - b. Продовжуйте довіряти Богу. (13:5b-6)
    - v. Продовжуйте відповідати лідерам. (13:7-8)
    - d. Продовжуйте славити Бога. (13:9-16)
    - d. Продовжуйте чуйно реагувати на лідерів. (13:17)
    - f. Продовжуйте молитися. (13:18-19)
- F. Висновок (13:20-25)
  1. Доксологія (висловлення хвали Богові). (13:20-21)
  2. Заклучні заохочення. (13:22-25)

IV. Ключові теми в листі.

- A. Ми не можемо надто високо шанувати Ісуса.

1. Він і Бог, Отець єдині.
2. Він піднявся, щоб підняти нас.
3. Він гарантує наше спасіння.

Б. «Відпочинок» залежить від віри та довіри, виражених через послух.

С. Ісус справді розуміє нашу ситуацію.

Д. Давайте ... серію з одинадцяти закликів:

1. Будьте обережні. (4:1)
2. Праця. (4:11)
3. З упевненістю приступайте до престолу благодаті. (4:16)
4. Продовжуйте. (6:1)
5. Наближайтеся. (10:22)
6. Тримайте. (10:23)
7. Зважайте один на одного. (10:24)
8. Відкиньте всі перешкоди і біжіть з наполегливістю. (12:1)
9. Поклоняйтеся Богові прийнятно. (12:28)
10. Іди вперед. (13:13)
11. Принесіть жертву хвали. (13:15)

ДЖЕЙМС

вступ: Книга Якова є одним із найбільш практичних і потрібних листів для віруючих будь-якого покоління. У цьому посланні Яків дуже мало стосується доктринальних питань; радше він зосереджується на прояві справжньої віри. Лист закликає християн жити відповідно до своєї професії.

Яків особливо гостро критикує світськість, релігійне удавання та соціальну несправедливість. Ці докори змусили багатьох назвати Якова «Амосом» Нового Завіту.

Ім'я— Книга названа на честь автора.

1. Кілька особистостей на ім'я Яків з'являються в записах Нового Завіту. (пор. Матвія 4:21; 10:3; Луки 6:16; Марка 6:3)
2. У процесі елімінації єдиною розумною можливістю є Яків, брат Ісуса.
  - а. Яків, батько Юди, і Яків, син Алфея, не мають жодного зв'язку з

листом.

- б. Яків, брат Івана і син Зеведея, помер у 44 році нашої ери — майже напевно до того, як ця книга була написана.
- в. Оріген і Євсевій, ранні церковні лідери, приписують цей лист Якову, брату Ісуса.

призначення— Лист був написаний віруючим, чиє життя, очевидно, не збігалося з їхнім сповіданням віри в Христа. Яків нагадує їм (і нам), що щиро віру можна побачити в зміненому житті.

I. Передісторія книги

А. Якова, брата Ісуса.

1. Під час земного служіння Ісуса Яків скептично ставився до Ісусових тверджень. (Івана 7:3-5)
2. Однак Ісус явився Якову після свого воскресіння, і Яків став віруючим. (1 Коринтян 15:7; пор. Дії 1:14)
3. Яків став лідером ранньої єрусалимської церкви.
  - а. Після втечі з в'язниці Петро послав повідомлення Якову. (Дії 12:17)
  - б. Він зробив остаточну промову на Єрусалимській конференції, присвяченій наверненню язичників. (Дії 15:31f)
  - в. Повернувшись із своєї третьої місіонерської подорожі, Павло доповів Якову. (Дії 21:18-25)
  - д. Павло називав Якова «стовпом» у церкві. (Галатам 2:9)
  - д. Євсевій, церковний історик четвертого століття, розповідає нам, що Яків мав прізвисько «Праведний» і проводив стільки часу в молитві, що «його коліна стали зношеними та твердими, як у верблюда».
4. Зверніть увагу на вступ Якова до листа: «Яків, слуга Бога і Господа Ісуса Христа». (Якова 1:1)
  - а. Яків вважав свої духовні стосунки з Христом набагато важливішими за стосунки, які вони мали у плоті. (пор. Марка 3:31-35)
  - б. Це також свідчить про почуття справжнього смирення Джеймса.

В. Лист адресований єврейським християнам, які були розсіяні з Палестини через переслідування.

1. Це розсіювання сталося внаслідок нападів невіруючих євреїв. (Дії 8 — прибіл. 33 р. н. е.; Дії 12 — прибіл. 41 р. н. е.)

2. Проте книга була написана до суперечки про те, чи приймати і як приймати язичників до церкви. (приблизно 48 рік нашої ери)
3. Тому книга Якова, ймовірно, була написана близько 45 року нашої ери, що робить її найдавнішою з книг Нового Завіту.

II. Основний меседж книги.

- А. Головне послання книги Якова — це сповідання істинної релігії.
- Б. «Не просто слухайте слова, щоб обманювати себе. Роби те, що там сказано». (Якова 1:22)

III. План книги.

- А. Звернення та привітання. (Якова 1:1)
- Б. Випробування та спокуси. (Якова 1:2-18)
1. Читачів закликають розглядати випробування як будівників віри. (1:2-4)
  2. Просіть мудрості. (Якова 1:5-11)
  3. Консерватор під випробуваннями. (Якова 1:12)
  4. Пам'ятайте про джерело та природу спокус. (Якова 1:13-16)
  5. Пам'ятайте, що Бог є тим, хто дає всі добрі та досконалі дари. (1:17-18)
- С. Інструкції щодо аудіювання та виконання. (Якова 2:19-26)
- Д. Фаворитизм заборонений. (Якова 2:1-13)
- Е.Справжня природа віри та справ. (Якова 2:14-26)
- Ф. Правильне використання язика. (Якова 3:1-12)
- Г. «Земна» проти «небесної» мудрості. (Якова 3:13-17)
- Н. Покірність Богу. (Якова 4:1-12)
- І. Щоденна залежність від Бога. (Якова 4:13-17)
- Ж. Застереження про багатство. (Якова 5:1-6)

К. Терпінням через страждання. (Якова 5:7-12)

Л. Сила молитви. (Якова 5:13-18)

М. Відновлення заблукалого брата. (Якова 5:19-20)

IV. Ключові теми книги.

А. Слухання та виконання. (Якова 1:22-27)

1. Наказ: (в. 22)

- a. Джеймс застерігає від пастки слухати, що потрібно робити, але не робити цього.
- b. Грецьке слово, перекладене як «слухач», є коренем слова, від якого ми отримали англійське слово «аудитор».
- v. Істина Євангелія має бути перетворена в конкретні справи та дії віри.

2. Ілюстрація: (в.23-24)

- a. Джеймс порівнює людину, яка «чує», але ніколи не «робить», з тим, хто бачить своє відображення в дзеркалі і нічого з цим не робить.
- b. Уявіть, що ви бачите себе в дзеркалі в найгіршому стані й просто йдете геть!
- v. Яків порівнює цю дурість із тим, хто бачить свій поганий духовний стан, відображений у правді Писання, і байдуже йде геть.

3. Застосування: (в. 25-27)

- a. Яків першим застосує цю істину до язика. (в. 26)
- b. Його наступне звернення стосується опіки над вдовами та сиротами. (в. 27a)
- v. Його третє застосування полягає в тому, щоб «виконавець» підкорявся командам, які б уберегли його/її від забруднення світом.

В. Віра і діла. (Якова 2:14-26)

1. Яків критикує фальшиву доктрину про те, що можна мати щирю віру, яка не приносить плоду, підтвердженого добрими справами.
2. Він робить такі твердження:
  - a. Справжня віра допомагає іншим. (в. 15-16)
  - b. Жива віра породжує добрі діла. (в. 17-18)
  - v. Віра – це не просто інтелектуальна діяльність. (в. 19)

3. Потім Яків ділиться історичними прикладами живої, активної, продуктивної віри:
  - а. Авраам. (в. 21-23; пор. Буття 22:1-19; Євреям 11:17-19)
  - б. Раав. (в. 25; пор. Ісус Навин 2:1-24; Євреям 11:31)
4. Століттями християнський світ породжував неоднозначну суперечку щодо віри чи справ.
  - а. У Святому Письмі немає таких суперечок.
  - б. Священне Писання абсолютно ясно показує, що вони нероздільні.
  - в. Ми спасенні «благодаттю через віру» (не лише благодаттю, не лише вірою). (Ефесянам 2:8-9)
  - д. Жива віра (тобто — не мертва) завжди породжуватиме добрі діла та вчинки.
  - д. Але ніякі добрі справи не принесуть спасіння.

С. Використання язика. (Якова 3:3-12)

1. Яків вводить цю тему, використовуючи три аналогії для язика.
  - а. Це як удило в роті коня. (вірш 3)
  - б. Це як стерно корабля. (вірш 4)
  - в. Це як іскра, яка запалює велику лісову пожежу. (в. 5б-6)
2. У кожному з цих порівнянь/метафор Джеймс наголошує на конструктивній і деструктивній силі цієї крихтної частини людської анатомії.
3. Потім він спеціально попереджає про деструктивні нахили язика, називаючи це:
  - а. Неприручений звір. (в. 7-8а)
  - б. Невгамовне зло. (вірш 8)
  - в. Повний смертельної отрути. (вірш 8)
4. Його останнім занепокоєнням є його непослідовне використання.
  - а. Одними устами хвалимо і проклинаємо. (в. 9-10)
  - б. Яків зауважує, що така непослідовність є чужою для Божих рук. (в. 11-12)

І & ІІ ПЕТРО і ЮДА

вступ: Незважаючи на те, що в наших Нових Завітах вони не є поруч, ці три книги згруповані для цього дослідження.

Є вагома причина вивчати ці три послання разом. Усі три листи

поділяють спільну турботу про те, щоб християни залишалися вірними. Крім того, більшість матеріалів II Петра та Юди мають дуже очевидну подібність. (пор. II Петра 2:1—3.3 та Юди 4—19)

імена- Кожен із листів названо за іменами своїх авторів.

Автори-Петро (I Петра 1:1; II Петра 1:1) і Юда (Юда)

призначення

1. Перше послання Петра було написано, щоб підбадьорити віруючих посеред їхніх страждань.
2. Знаючи, що його смерть близька, Петро у своєму другому посланні хотів нагадати віруючим про певні доктрини та застерегти їх від лжевчителів.
3. Юда збирався написати листа на тему спасіння (в. 3), але, почувши, що деякі люди відходять від віри, він написав, щоб протистояти відступництву.

I. Тло книг.

A. Апостол Петро,

1. Окрім самого Ісуса, Петро є найвідомішим персонажем Нового Завіту.
2. Петро, Андрій (його брат), Яків та Іван є партнерами в рибальському бізнесі, коли Ісус закликав їх бути «ловцями людей». (Луки 5:9-11)
3. Усіх чотирьох цих чоловіків було названо апостолами, і в усіх чотирьох списках апостолів ім'я Петра стоїть першим. (пор. Матвія 10:2-4; Марка 3:16-19; Луки 6:14-16; Дії 1:13)
4. Петро добре відомий своїми невдачами та падіннями віри на початку своєї кар'єри. (наприклад, Матвій 14:28-31; 16:21-23; 26:69-75)
5. Однак після воскресіння Петро став «скелею», яку вказує його ім'я, і вистояв непохитно перед обличчям випробувань і переслідувань. (пор. Дії 4:18-21; 5:27-41; 12:1-17)
6. Павло назвав його «стовпом» церкви в Єрусалимі. (Галатам 2:9)
7. Пізніше Петро написав свого першого листа до християн, розкиданих серед римських провінцій Понту, Галатії, Каппадокії, Азії та Віфінії. (I Петра 1:1)
8. Він менш конкретний, називаючи аудиторію свого другого листа,

але, ймовірно, це було продовження тієї ж групи віруючих. (ІІ Петра 1:1)

9. Традиція говорить нам, що Петро був розіп'ятий вниз головою в Римі приблизно в 65 році нашої ери.

Б. Чоловік Юда.

1. Ми мало знаємо про Юду.

2. Він називає себе «братом Якова», що робить його схожим на Якова, зведеного брата Ісуса. (Марка 6:3)

3. Як і Яків, він не стверджує, що Ісус має особливе тілесне споріднення, а називає себе лише «службою Ісуса Христа». (Юди 1)

II. Основні меседжі книг.

А. I Петра була написана в середині 60-х років, щоб спонукати читачів підготуватися до болісного випробування, з яким вони зіткнуться.

1. Це застереження та застереження прийшли у зв'язку з переслідуваннями, розпочатими Нероном.

2. «Але коли хто страждає, як християнин, нехай не соромиться, але нехай прославляє Бога в цій справі». (I Петра 4:16)

Б. II Петра було написано трохи пізніше, щоб попередити про лжевчителів

1. Їхня помилка включає глузування з приводу другого пришествя Ісуса. (II Петра 3:3-4)

2. «Отже, любі друзі, оскільки ви це вже знаєте, будьте насторожі, щоб вас не захопили помилки беззаконників і ви не впали зі свого безпечного становища». (II Петра 3:17-18)

К. Юди, здається, є загальним листом до християн, який каже їм боротися за віру.

1. Очевидно, загроза лжевчителів, про яку попереджав Петро, справдилася.

2. «Бо деякі люди, про засудження яких писалося давно, таємно прокралися між вами. Вони безбожні люди, які замінюють благодать нашого Бога на дозвіл на аморальність і заперечують Ісуса Христа, нашого єдиного Володаря і Господа». (Юди 4)

III. Конспекти книг.

А. I Петро.

1. Привітання. (1 Петра 1:1-2)
2. Петро хвалить Бога за живу надію. (1 Петра 1:3-12)
3. Він наказує святе життя. (1 Петра 1:13—2:3)
4. Апостол використовує кілька метафор, щоб описати стосунки між Христом і його віруючими.
5. Петро обговорює низку стосунків у житті Божого народу:
  - а. З невірними. (1 Петра 2:13-17)
  - б. Раби панам. (1 Петра 2:18-25)
  - в. Між шлюбними партнерами. (1 Петра 3:1-7)
6. Він закликає віруючих жити для Бога і бути готовими страждати, чинячи добро. (1 Петра 3:8—4:19)
7. Петро закликає:
  - а. Старійшини. (1 Петра 5; 1-4)
  - б. Молоді чоловіки. (1 Петра 5:5-9)
8. Благословення. (1 Петра 5:10-14)

Б. II Петра.

1. Привітання. (1:1-2)
2. Петро закликає своїх читачів упевнитися у своєму покликанні та обранні. (1:3-11)
3. Він підтверджує автентичність і точність пророків. (1:12-21)
4. Апостол дає суворе застереження проти лжепророків. (2:1-22)
  - а. Петро розповідає про їхній справжній характер. (2:10-16)
  - б. Потім він передікає їхнє знищення. (2:17-22)
5. Лист закінчується нагадуванням про те, що Ісус прийде знову (3:1-13) і закликом до святості в очікуванні цього приходу. (3:14-18)

К. Джуд

1. Привітання (1-2)
2. Зазначивши, про що він спочатку мав намір написати (3-4), Юда проголошує загибель лжевчителів. (5-16)
3. Він закликає віруючих триматися правдивої віри. (17-23)
4. Благословення. (24-25)

IV. Ключові теми книги.

А. Духовне зростання Петра.

1. Як зазначено в розділі «Історія». Рання історія Петра – це історія нестабільності. (Матвія 14:28-31; 16:21-23; 26:69-75)

2. Після воскресіння його віра була сильнішою. (Дії 4:18-21; 5:27-41; 12:1-17)
3. Однак навіть через довгий час після заснування церкви Петро виявляв певну нестабільність. (пор. Галатам 2:10-21)
4. Протягом усього життя апостола три речі були незмінними в його стосунках з Господом:
  - а. Його любов до Христа. (1 Івана 21:15-23)
  - б. Його смирення і каяття після його невдач. (Матвія 26:75)
  - в. Прощення і терпіння Ісуса. (Івана 21:15-23)
5. Це основні елементи серця, які Бог може використовувати. (пор. Якова 4:6; Матвія 23:12; Матвія 22:37-38; 2 Петра 3:9)
6. Наскільки доречно, що Бог використав зрілого, твердого Петра, чиє минуле найкраще кваліфікувало його для підбадьорення християн, що коливаються.

В. Подібність між II Петра та Юди.

1. Вже зазначалося, що між II Петра 2:1—3:3 і Юди 4:19 велика подібність є.
2. Як ми пояснюємо цю подібність?
  - а. Це може бути колосальний збіг, але це мало ймовірно.
  - б. Обидва вони могли запозичити з іншого джерела, але рукописних підтверджень цієї теорії немає.
  - в. Один письменник міг запозичити твори іншого. Це найбільш правдоподібне і вірогідне пояснення.
3. Очевидно, II Петра було написано перед Юдою.
  - а. II Петро попереджає про лжевчителів, які прийдуть. (II Петра 2:1)
  - б. Юда вказує, що прийшли лжевчителі. (Юди 4)
  - в. Цілком ймовірно, посилення Юди на апостольське попередження про це (Юди 17-18) є посиленням на друге послання Петра.
  - д. Цілком ймовірно, що зустріч Юди з другим листом Петра спонукала до зміни фокуса в його посланні. (Юди 3-4)

С. Страждання як християнин: (1 Петра 4:12-19)

1. Кожна людина стикається з випробуваннями та стражданнями. (Матвія 5:45; Якова 1:2)
2. Іноді бути християнином приносить унікальний набір проблем. (Матвія 5:10-12; 2 Тимофія 3:12)

3. Чому Бог допускає страждання?
- a. Дя зрілості. (1 Петра 1:7; Якова 1:3-4)
  - b. За залежність від Господа. (1 Петра 3:14; 2 Коринтян 12:7-10)
  - v. Щоб допомогти нам прагнути до Неба. (1 Петра 1:3-4; Якова 1.12)
  - d. За подобу Христа. (1 Петра 2:21)

I, II і III Івана

вступ: У цих посланнях Іван, «апостол любові», поділиться своєю стурбованістю щодо тих речей, які загрожували б добробуту церкви наприкінці першого століття.

Ім'я— Книги названі за імовірним автором.

автор— Мабуть, апостол Іван.

- 1. У цих книгах не вказано автора.
- 2. Однак між цими листами та Євангелієм від Іоанна є безпомилкова подібність у лексиці, моделі мислення та стилі написання. (наприклад, Івана 1:1 і I Івана 1:1)

призначення

- 1. I Івана була написана для боротьби з фальшивими вченнями про особу та роботу Ісуса Христа.
- 2. У II Івана, апостол, писав, щоб попередити віруючих про лжевчителів.
- 3. У третьому листі Іван написав, щоб похвалити, підбадьорити та навчити свого доброго друга Гая.

I. Тло книг.

A. Раніше в нашому дослідженні ми досліджували життя Джона.

B. Іринеї розповідає нам, що апостол провів останні роки в Ефесі,

- 1. Звідти він служив наставником для церков по всій Малій Азії. (пор. Об'явлення 1:4a)
- 2. I Іоанна, ймовірно, було циркулярним листом, розповсюдженим серед тієї самої групи конгрегацій.

C. Ймовірно, ці листи були написані з Ефеса. (приблизно 90-95 рр. н.

е.)

1. Перше послання Івана не було адресоване жодній конкретній особі чи церкві і, ймовірно, було широко поширене.
2. Друге послання було адресоване «вибраній пані».
  - а. Деякі вважають, що це посилення на місцеву церкву.
  - б. Швидше, «обраниця» була відомою, дуже улюбленою сестрою в Господі. (II Івана 1:5, 13)
3. III Іоанна було написано до друга Іоанна Гая.

II. Основні меседжі книг.

- А. Головне повідомлення Першого Івана полягає в тому, що Ісус був Богом, який прийшов у плоті, щоб спасти людство.
1. Фальшиві вчителі проникли в церкву, заперечуючи божественність Ісуса Христа.
    - а. Вони заперечували, що Бог може бути упакований у плоть. (I Івана 4:1-3)
    - б. Мабуть, заявляли, що вони безгрішні. (I Івана 1:8-10)
    - в. Вони намагалися заманити інших у своє відступництво.
  2. Це єретичне вчення стало основою для лжевчення, яке стало відомим як гностицизм.
    - а. Гностики вважали дух божественним, а матерію злом, заперечуючи таким чином можливість втілення.
    - б. Гностики вірили, що Ісус був людиною, спеціально використаною Богом (починаючи з його хрещення) і покинутою Богом (під час розп'яття).
    - в. Відгалуження цієї ереси — доцетичний гностицизм — вважав, що Ісус був божественним духом, але не справді людиною.
  3. У своєму першому посланні Іван підтверджує справжню ідентичність і місію Ісуса Христа. «І це свідчення: Бог дав нам життя вічне, і це життя в Його Сині». (I Івана 5:11)
- В. Головне послання II Іоанна – це заклик захистити Євангеліє.
1. Обрана леді, очевидно, була добре відома своєю гостинністю та вітала відвідувачів.
  2. Іван написав їй, щоб попередити, що деякі з тих вчителів були чужі правді.
  3. «Якщо хтось приходить до вас і не несе цієї науки, не беріть його до свого дому і не вітайте його». (II Івана 10)

С. Головне послання III Іоанна полягає в тому, щоб підбадьорити друга.

1. Іван хвалив Гая за його гарне життя. (III Івана 3, 4)
2. Гай підбадьорював інших своєю любов'ю та гостинністю. (III Івана 5-8)
3. Але Іван також попереджає свого друга про порушника спокою на ім'я Діотреф. (III Івана 2 і 9)
4. «Любий друже, наслідуй не зло, а добро. Кожен, хто робить добро, той від Бога. Кожен, хто чинить зло, Бога не бачив». (III Івана 11)

III. Конспекти книг.

А. Я Іван

1. Іван окреслює свої загальні цілі для послання. (1 Івана 1:1-4)
2. Він пише про природу спілкування. (1 Івана 1:5 — 2:6)
  - a. Товариство і світло. (1 Івана 1:5-7)
  - b. Товариство і сповідь. (1 Івана 1:8 — 2:2)
  - v. Товариство і послух. (1 Івана 2:3-6)
3. Джон пише про любов у дії. (1 Івана 2:7-11)
4. Він звертається до різних вікових категорій і категорій віруючих. (1 Івана 2:12-14)
5. Апостол наказує віруючим не «любити світ». (1 Івана 2:15-17)
6. Іван застерігає від «антихристів». (1 Івана 2:18-27)
7. Ми Божі діти! (1 Івана 2:28 — 3:10)
8. Любіть один одного. (1 Івана 3:11-24)
9. Іван наказує віруючим «випробовувати духів». (1 Івана 4:1-6)
10. Ми любимо, тому що Бог перший полюбив нас. (1 Івана 4:7-21)
11. Іван говорить про віру. (1 Івана 5:1-13)
  - a. Віра перемагає світ. (1 Івана 5:1-5)
  - b. Віра завжди зосереджена на Христі. (1 Івана 5:6-12)
  - v. Той, хто має віру, може бути впевнений у вічному житті. (1 Івана 5:13)
12. Християни повинні молитися один за одного. (1 Івана 5:14-17) і остерігайтеся гріха. (1 Івана 18-21)

Б. II Ів

1. Іван пише цього листа, щоб заохотити християнку та її дітей до любові та послуху. (II Івана 1-6)
2. Він попереджає сестру про надання гостинності лжевчителям. (II

Івана 7-11)

3. Він висловлює надію скоро побачити її (II Івана 12) і вітає її племінницю і племінницю. (II Івана 13)

C. III Івана

1. Іван вітає свого друга Гая (III Івана 1-4) і заохочує його продовжувати підтримувати місіонерів. (III Івана 5-8)
2. Апостол попереджає Гая про Діотрефа. (III Івана 9-10)
3. Потім він хвалить Димитрія. (III Івана 11-12)
4. Джон висловлює надію на швидкий візит. (III Івана 13-14)
5. Благословення. (III Івана 15)

IV. Ключові теми книги.

A. Біблійні застереження проти лжевчителів.

1. На попередніх уроках ми натрапляли на приклади лжевчень.
  - a. У галатському посланні «юдаїсти» намагалися змішати елементи Закону Мойсея з послухом Євангелію. (Галатам 2:4-5; 5:1-6)
  - b. Дивне поєднання юдаїзму та містицизму в посланні до Колосян привело віруючих до дивних висновків про роботу Христа. (Колосян 2:4, 8-23)
  - b. У Другому посланні до Солунян дехто пропагував неробство та плітки. (II Солунян 3:2, 6-13)
2. Що Біблія говорить про лжевчителів?
  - a. 2 Петра 2:1 — Але були й фальшиві пророки в народі, як і серед вас будуть лжевчителі. Вони таємно введуть руйнівні ересі, навіть зрікаючись суверенного Господа, який купив їх,— накликають на себе швидке знищення.
  - b. I Івана 4:1-2 — «Любі, не кожному духу вірте, але випробуйте духів, чи від Бога вони, бо багато лжепророків з'явилося на світ. Ось як ви можете розпізнати Духа Божого: кожен дух, який визнає, що Ісус Христос прийшов у плоті, є від Бога».
  - b.2 Івана 7-10 — «Багато обманців, які не визнають Ісуса Христа, що прийшов у тілі, вийшли на світ. Будь-яка така людина є обманщиком і антихристом. Слідкуйте за тим, щоб ви не втратили те, над чим працювали, але щоб ви могли отримати повну винагороду. Кожен, хто забігає вперед і не перебуває в науці Христа, не має Бога; хто перебуває в науці, має і Отця, і Сина. Якщо хто приходить до вас і не несе цієї науки, не беріть

його до свого дому і не приймайте його».

- d. Юди 4 — «Бо дехто з людей, про засудження яких давно написано, таємно проникли до вас. Вони безбожні люди, які замінюють благодать нашого Бога на дозвіл на аморальність і заперечують Ісуса Христа, нашого єдиного Володаря і Господа».
3. Цікаво, що використання терміну «лжевчитель» або «лжепророк» у Новому Завіті зарезервовано для тих, хто заперечує саму божественність і спасительну роботу Христа.
  - a. Ми живемо в той час, коли багато хто прагне наклеїти ярлик «фальшивий вчитель» на будь-кого, з ким вони не погоджуються щодо того чи іншого вчення.
  - b. Хоча кожна точка доктрини важлива, завжди існували розбіжності щодо її застосування. (пор. Римлянам 14; 1 Коринтянам 8 тощо)
  - v. З точки зору Писання, використання звинувачення «лжевчитель» має використовуватися там, де заперечується сама суть євангелії.

Б. Що таке «антихрист»?

1. На початку цього століття народилася доктрина, яка припускала, що антихрист прийде безпосередньо перед тисячолітнім правлінням Христа.
  - a. З точки зору Біблії, уся ця тисячолітня теорія безпідставна.
  - b. Концепція майбутньої особи, яка буде служити єдиним антихристом, також є чужою для Біблії.
2. 1 Івана 2:22 визначає антихриста — «хто брехун? Це людина, яка заперечує, що Ісус є Христом. Така людина є антихристом — вона заперечує Батька і Сина».
  - a. Іоанн далі стверджує, що «багато антихристів» уже прийшли під час його написання. (1 Івана 2:18)
  - b. Іоанн далі визначає антихриста як дух, а не як особу. (1 Івана 4:3)

С. Упевненість у спасінні. (1 Джон)

1. Однією з головних цілей першого послання Івана є запевнення віруючих у їхньому спасінні. (1 Івана 5:13)
2. Слово «знати» зустрічається в книжечці 42 рази!
3. Наша слабкість у тілі часом змушує кожного віруючого сумніватися в впевненості в нашому спасінні.

4. Джон наводить кілька причин для такої впевненості:
- a. Сила крові Христа. (1 Івана 1:7; 2:1)
  - b. Сила прощення [для християн], втілена нашим визнанням. (1 Івана 1:9)
  - в. Присутність Святого Духа у віруючому. (1 Івана 4:13)
  - d. Наше сповідання Христа. (1 Івана 4:14-16a)
  - д. Наша любов до братів. (1 Івана 4:16b-21)
  - f. Наша слухняність Його волі. (1 Івана 5:1-5)

ОДКРИТТЯ

вступ: Жодна книга Біблії не викликає більшої загадки для середнього читача Біблії, ніж Об'явлення. Це книга, наповнена символами, фігурами та дивними образами. З цієї причини багато потенційних студентів розчарувалися у своїх спробах зрозуміти його послання. Крім того, багато хто був відляканий через зловживання ним, оскільки розповсюджувачі пророцтв du jour додавали власного значення його змісту.

Тим не менш, Бог включив цю книгу не для нашого збентеження, а для нашого підбадьорення. Справді, розглянемо кілька вагомих причин, чому варто вивчати Об'явлення:²³

1. Це одкровення, дане Ісусом Христом. (1:1)
2. Благословення обіцяно тим, хто це прочитає. (1:3)
3. У книзі представлено християнський погляд на історію.
4. Повідомлення зосереджується на нашому рятівнику. (1:12-13; 5:2, 9-10; 12:5; 20:11)
5. Книга була написана, щоб підбадьорити Божу церкву.

Ім'я— Свою назву книга отримала тому, що її зміст був у формі одкровення (тобто — видіння) апостолу Івану.

автор— Іван (Об'явлення 1:1, 4, 9)

призначення— Книга Одкровення була написана до:

1. Заохочуйте християн першого століття терпіти їх переслідування.
2. Нехай християни всіх поколінь знають, що Боже добро переможе над злом сатани, оскільки Бог завжди під контролем.

I. Передісторія книги

- A. Одкровення належить до стилю/класу письма, відомого як «апокаліптична» література (від грец. *apokalopsis*).
1. До цього ж жанру належать старозавітні книги Даниїла, Єзекіїля та частини Захарії.
  2. Цей стиль написання використовувався, щоб зробити повідомлення більш яскравим і виразним завдяки використанню драматичних фігур і символів.
  3. Апокаліптичну літературу зазвичай використовували в часи потрясінь, щоб передати повідомлення оптимізму — зокрема, що Бог контролює історію.
  4. Цей стиль літератури процвітав серед євреїв з 200 року до нашої ери до 200 року нашої ери.
- B. Деякі характеристики апокаліпсису включають:
1. Повідомлення, що передається за допомогою зору.
  2. Уособлення добра проти зла в певній формі конфлікту (наприклад, жінка проти дракона — Одкровення 12).
  3. символізм.
    - a. Цифри символічні.
      - [1] Число 2 = щось посилене або зміцнене.
      - [2] Число 3 = божественне число.
      - [3] Число 4 = світ, у якому живуть люди.
      - [4] Число 6 = зло або недосконалість.
      - [5] Число 7 = завершення або божественна досконалість.
      - [6] Число 10 (і його кратні) = людське завершення.
      - [7] Число 12 = організована релігія.
    - b. Кольори мають особливе значення, напр.
      - [1] білий = чистота.
      - [2] червоний = кров.
      - [3] чорний = смерть.
    - в. Домашні тварини представляють Божий народ, а дикі — злі сили.
  4. Його часто «запечатують» для майбутніх поколінь.
- C. Основне питання щодо Об'явлення полягає в тому, як слід тлумачити цей апокаліпсис. Існує чотири основні школи думки:
1. Безперервний історичний погляд стверджує, що Об'явлення є планом церковної історії від часу його написання до кінця історії.

2. Футуристська школа або погляд стверджує, що події четвертого розділу до кінця книги відбуватимуться буквально перед тим, як Господь повернеться для 1000-річного правління на землі.
  3. Іdealістичний погляд робить всю книгу алегорією.
  4. Претеристична школа трактує книгу проти боротьби, яка існувала між Римом і церквою під час її написання.
  5. Я вважаю, що поміркований претеристський погляд є доречним.
    - a. Це зберігає книгу в її історичному контексті.
    - b. Це відповідає меті апокаліптичної літератури.
    - v. Це забезпечує узгодженість Об'явлення з іншими біблійними вченнями.
    - d. Це дозволяє Одкровення бути корисним для будь-якого покоління.
- D. Об'явлення було написано в той час, коли християни стикалися з інтенсивними переслідуваннями по всій імперії.
1. Наприкінці правління Доміціана (81-96 рр. н. е.) імператор проголосив себе «dominus et deus» (тобто пан і бог»).
  2. Він спорудив собі статуї для поклоніння.
  3. Християни, які відмовлялися брати участь у цьому богослужінні, зазнавали економічного бойкоту або навіть смерті. (пор. 13:5-10)
  4. Літній апостол Іван перебував у вигнанні на Патмосі (острів в Егейському морі), коли отримав Одкровення. (1:9)

II. Основний меседж книги

- A. Головне послання – перемога в Ісусі.
1. Ця особлива книга була розроблена, щоб повідомити переслідуваним християнам що справа Христа зрештою перемаже.
  2. Безсумнівно, використання апокаліптичних символів і образів замість пряма проза дозволяла поширювати лист без придушення уряду.
  3. Початкові одержувачі зрозуміли б символи так само легко як ми інтерпретуємо сучасні політичні карикатури.
- B. Одкровення стало каталізатором богословської нісенітниць, якщо його тлумачити поза його історичним контекстом, стилем написання та передбачуваною метою.

С. «Одкровення Ісуса Христа, яке Бог дав Йому, щоб показати Своїм слугам, що незабаром має статися. Він зробив це відомим, пославши свого ангела до свого слуги Івана». (Об'явлення 1:1)

III. План книги

А. Вступ. (Об'явлення 1:1-20)

1. Мета книги пов'язана, а оригінальні читачі визначені. (1:1-8)
2. Іван розповідає про своє покликання написати книгу і згадує своє бачення прославленого Христа. (1:9-20)

Б. Листи до семи церков Азії. (Одкровення 2-3)

1. Ефес. (2:1-7)
2. Смірна. (2:8-11)
3. Пергам. (2:12-17)
4. Тіатира. (2:18-29)
5. Сарди. (3:1-6)
6. Філадельфія. (3:7-13)
7. Лаодикія. (3:14-22)

С. Видіння Бога на престолі та сувій із 7 печатками. (4-7)

1. Всемогутній Бог оточений небесним військом. (4:1-11)
2. Іван побачив у руці Батька книгу, яка містить долю людства. (5:1-5)
3. Книгу взяв Агнець, як все небо хвалило його. (5:6-14)
4. Коли печатки книги були відкриті, проти церкви кинулися чотири сили:
  - а. Завоювання. (6:1-2)
  - б. Війна. (6:3-4)
  - в. Голод. (6:5-6)
  - д. Смерть. (6:7-8)
5. Коли відкривається шоста печать, мученики волають про виправдання. (6:9-11)
6. З відкриттям шостої печатки починається суд над ворогами церкви. (6:12-17)
7. Перед цим судом є запечатування святих Божих. (7:1-17)

Д. Звуки семи труб. (Об'явлення 8—11:19)

1. Сім сурмить. (8:1-6)
2. Перші чотири вибухають у швидкій послідовності, що впливає на

навколишнє середовище. (8:7-12)

3. П'ята сурма починає муку проти Риму. (9:1-12)
4. Шоста сурма передбачає зовнішні вторгнення на імперію. (9:13-21)
5. Іван бачить ангела, який тримає сувій, який Івану наказано з'їсти. (10:1-10)
6. «Храм Божий» (тобто Його церква) вимірюється як гарантія її божественного захисту (11:1-14), а сьома сурма звучить, щоб означати повалення її ворогів. (11:15-19)

Е. Бачення церкви та її ворогів. (Об'явлення 12-14)

1. Введено новий набір фігур.
  - а. Центральними персонажами є жінка, дитина і дракон. (12:1-6)
  - б. Вони представляють Ізраїль, Христа та Сатану відповідно.
2. Сатана намагається знищити Христа та Його народ. (12:7-17)
3. Він кличе двох союзників:
  - а. Звір з моря [Римська імперія]. (13:1-10)
  - б. Звір із землі [римське священство]. (13:11 -18)
4. Тріумф святих забезпечено, оскільки «144 000» у безпеці вдома з Агнцем. (14:1-5)
5. Низка ангелів проголошує божественний вирок Божим ворогам. (14:6-20)

Ф. Сім чаш гніву. (Об'явлення 15-16)

1. Ще сім ангелів спустошують останні й найруйнівніші кари на Римську імперію. (15:1-8)
2. Чаші гніву виливаються на:
  - а. земля. (16:1-2)
  - б. море. (16:3)
  - в. Прісні води. (16:4-7)
  - д. сонце (16:8-9)
  - д. Трон звіра. (16:10-11)
  - ф. Річка Євфрат. (16:12-16)
  - г. повітря. (16:17-21)

Г. Суд і падіння «Вавилону». (Об'явлення 17 — 19:21)

1. Рим зображений як розпусниця. (17:1-6)
2. Пояснюється таємниця звіра і повії. (17:7-18)
3. Рим (символічно Вавилон) повалено. (18:1-24)

4. Небо хвалить! (19:1-10)
5. Звір і лжепророк знищені. (19:11-21)

Н. Суд над сатаною і людством. (20)

1. Диявол закутий на «1000 років». (20:1-3)
2. Мученики воскресають, щоб царювати з Христом. (20:4-6)
3. Зображено остаточне повалення сатани. (20:7-10)
4. Описано суд над людством. (20:11-15)

І. Вічний дім. (Одкровення 21-22)

1. Джону дозволено поглянути на небо. (21:1-22:5)
2. Висновок. (22:6-21)

IV. Ключові теми книги.

А. Поширені непорозуміння з кн.

1. Хто такі 144 000? (Об'явлення 7:1-8)
  - a. Між відкриттям шостої та сьомої печаток 144 000 осіб «опечатано» (тобто – позначено для ідентифікації та захисту).
  - b. Сьома печатка оголосить страшний суд над Римською імперією. (Одкровення 8: Якщо)
  - v. Очевидно, це символічне зображення всієї вірної церкви, яка зазнає переслідувань.
    - [1] Число отримано з використанням числових символів для організованої релігії ($12 \times 12 = 144$) і людської повноти ($10 \times 10 \times 10 = 1000$).
    - [2] Число 144 000 представляє всю вірну церкву на землі.
  - d. 144 000 знову видно в Об'явленні 14, у безпеці на небі після випробування.
  - d. Концепція про те, що лише 144 000 людей будуть остаточно врятовані (з усього людства), спростовується сценою на небі «великого натовпу, якого ніхто не міг порахувати». (Об'явлення 7:9)
2. Клеймо звіра — «666».
  - a. Числом 666 позначені ті, хто поклоняється «звірові з моря» (тобто римському імператору).
  - b. Були зроблені численні та дивні спроби пояснити 666.
    - [1] Багато хто використовував гематрію, єврейську гру слів, у якій буквам присвоювали числові значення, щоб асоціювати знак звіра з Нероном, Гітлером тощо.
    - [2] Припущення такі широкі, як і уява.

в. Знак звіра, швидше за все, є сертифікатом, який давався тим, хто поклонявся його святинам.

d. Неучасники зазнали соціально-економічних репресій.

d. Інша можливість полягає в тому, щоб просто побачити «клеймо» звіра як протилежність знаку Божого народу. (Об'явлення 7:3; 14:1)

[1] Іван каже, що 666 — це «число людини» або «число людини».

[2] Символічно, що 6 не досягає досконалості, тому 666 є злом до кінця.

[3] Знак звіра міг стосуватися Божого небесного призначення ворожих сил.

3. Зв'язування сатани і тисячоліття.

a. Це один із текстів Біблії, який найбільше зловживають, і він займає центральне місце в доміленіальній теорії.

[1] Цей текст ніде не говорить про друге пришестя Ісуса, правління з

Єрусалим, захоплення тощо – все це є частиною доміленіальної інтерпретації.

[2] Правильне тлумачення можна знайти, якщо текст зберігати в контексті.

b. «Зв'язування» сатани означає ослаблення його влади, щоб продовжувати руйнувати ранню церкву через своїх імперських союзників. (пор. Об'явлення 13:7)

[1] Двоє звірів і дракон (тобто—Сатана) були нечестивою трійцею, яку слід було знищити — святими.

[2] Розділ 19 розповідає про двох убитих звірів.

[3] Після їх знищення Сатана буде зв'язаний на 1000 років. (20:2)

(a) Число 1000 іноді використовується в Писанні для позначення тривалого невизначеного періоду часу. (Повторення Закону 7:9; Псалом 50:10; 2 Петра 3:8)

(б) В апокаліптичній літературі це символ повноти.

[4] У цьому контексті зв'язування сатани на 1000 років відноситься до тривалості християнської епохи.

в. «Перше воскресіння» (Об'явлення 20:5) — це не фізичне воскресіння, а воскресіння мучеників, які загинули під час переслідувань Риму, на їхні небесні престולי.

d. 1000-річне правління Христа — це правління, яке розділили

піднесені мученики з Об'явлення; це не земний досвід, який ще попереду.

д. Об'явлення 20:6-7 є інтригуючим завершенням цього розділу.

[1] Це може вказувати на остаточне переслідування Христової церкви наприкінці часів.

[2] Це може бути просто драматичний опис звільнення сатани з метою постати перед його останнім судом.

Б. Бог перемагає.

1. Найбільшою цінністю Об'явлення є яскраве, драматичне нагадування про те, що наш великий Бог контролює історію.
2. Хоча це правда, що зло пронизує наш світ у масштабах епідемії, це не завжди буде так.
3. Одкровення запевняє нас, що Божа доброта перемаже, і що ті, чия віра в Нього, будуть викуплені та виправдані.
4. Останні два розділи книги пропонують одні з найбільш втішних і підбадьорливих слів у всьому Писанні.

Онлайн-уроки BibleWay зі зносками в Окресленій Біблії

¹Щоб отримати додаткову інформацію про те, як ми отримали Біблію, зверніться до Складання та перекладу Біблії

²Духовне молоко, сторінка 49

³ Для отримання додаткової інформації про природу Бога та Його образ зверніться до Поклоняйтеся Богу та служіть йому ТІЛЬКИ,

⁴Для додаткового вивчення Божого спасіння зверніться до Запланованого викупу

⁵Уроки про Несмію див

⁶Вас також може зацікавити «Найважливіші питання, які коли-небудь задавали».

⁷Для отримання додаткової інформації про демонів зверніться до Beyond The Terrestrial.

⁸Для додаткового вивчення роз'яття та останніх слів Ісуса прочитайте Хрест

⁹Для більш детального вивчення див. Життя Христа.

¹⁰Прочитайте Ісуса з Назарета про те, що Він робив, будучи чоловіком.

¹¹Для детального вивчення прочитайте Хрещення у Христа

¹²Буклет про Церкву може зацікавити.

¹³Книга Святого Духа доступна для поглибленого вивчення.

¹⁴Урок на тему «Що нам робити?» запитав Петро доступний.

¹⁵Примирення з Богом є темою всієї Біблії. Зверніться до Готуємо шлях до спасіння

¹⁶Щоб дізнатися, як подолати вчинки плоті, зверніться до Living Liberted.

¹⁷Робота Церкви може допомогти зрозуміти вашу функцію Тіла Христового, Церкви.

¹⁸Додаткову інформацію про гностицизм див. у Вченнях, практиках і тлумаченнях Святого Письма після 100 року нашої ери.

¹⁹Див. Ви живете для ЖИТТЯ ПОТОГРАБНОГО ЖИТТЯ чи ПІСЛЯ СМЕРТІ?

---

²⁰Павло був наставником для багатьох молодих християн. Щоб дізнатися більше про наставництво.

²¹Щоб детальніше ознайомитись із суботою, читайте Субота.

²²Прочитайте Spirit Milk, щоб дізнатися про своє місце та функцію в Церкві.

²³Для легкого читання вивчення Книги Одкровення див. Одкровення апостола Івана,